10.24395/KRE.2026.003

Károli Gáspár Református Egyetem Állam-
és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Liber Ádám

Adatvédelem és platformok a DSA tükrében

PhD értekezés

A doktori iskola vezetője:	Prof. Dr. Jakab Éva DSc., egyetemi tanár
Felelős témavezető:	Dr. habil. Tóth András PhD tanszékvezető, egyetemi docens

Kézirat lezárásának időpontja: 2025. augusztus 5. napja

BUDAPEST 2025

10.24395/KRE.2026.003

Témavezetői nyilatkozat

Dr. Liber Ádám: Adatvédelem és platformok a DSA tükrében

c. értekezés-tervezetével kapcsolatosan

Liber Ádám kérése alapján készséggel ajánlom figyelembe az „Adatvédelem és platformok a DSA tükrében" című értékezés tervezetét, amely a digitális szolgáltatásokról szóló rendelet (DSA), valamint az Európai Unió adatvédelmi szabályozásának - különösen az EU Általános Adatvédelmi Rendeletének (GDPR) és az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelvnek (ePrivacy irányelv) - egymásra hatását vizsgálja. Az alábbiakban röviden összefoglalom az értekezés-tervezet főbb tartalmi elemeit és annak szakmai jelentőségét.

Az értekezés átfogóan elemzi az online platformok adatkezelési gyakorlataival kapcsolatos szabályozási kérdéseket, különös figyelmet fordítva a DSA hatálya alá tartozó új szabályokra és azok hatásaira. Különösen értékes, hogy részletesen tárgyalja az adatvédelmi és digitális szabályozás közötti szinergiákat és átfedéseket a DSA tükrében, figyelembe véve a modern digitális környezet összetettségét és az online platformok felelősségi rendszerének átalakulását.

Az értekezés-tervezet hat területet emel ki:

- **Digitális platformok adatkezelési szabályozása:** Az adatvédelmi alapelveknek való megfelelés az online platformok gyakorlatában és ennek a megjelenése az esetjogban. Az online platformok által alkalmazott profilalkotás, célzott hirdetések és a felhasználók viselkedésének követése kapcsán felmerülő adatvédelmi kockázatok és azok kezelése.
- **Adatvédelmi szabályok és DSA kapcsolata:** A GDPR és ePrivacy irányelv szabályainak kiegészítése és pontosítása a DSA rendelkezései révén, különös tekintettel a személyes adatok kezelésére, profilalkotásra és a kiskorúak védelmére.
- **Jogszerű adatkezelés szerepe:** A DSA hatása az adatkezelési jogalapokra, például a hozzájárulás fontosságára célzott hirdetések esetében, valamint az adatkezelési korlátozások speciális aspektusaira.
- **Felelősségi kérdések:** A GDPR és a DSA szerinti felelősségi keretek különbségei és átfedései az online platformok által elkövetett jogsértések kapcsán.

- **Platformspecifikus adatvédelmi kötelezettségek:** Automatizált döntéshozatal, tartalommoderálás és felhasználói jogok átláthatósági követelményei; az online óriásplatformokra (VLOP) és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatókra (VLOSE) vonatkozó specifikus követelmények és a kutatók hozzáférése.
- **Intézményi együttműködés és szakpolitikai javaslatok:** A GDPR és a DSA végrehajtásához kapcsolódó hatósági koordináció szükségessége, valamint a jogharmonizációra vonatkozó javaslatok.

Liber Ádám értekezés-tervezete nemcsak aktuális digitális szabályozási problémákra világít rá, hanem átfogó elemzést nyújt a DSA és az adatvédelmi szabályozás közötti kapcsolódási pontokról. Külön értéke, hogy az elméleti megközelítést gyakorlati példákkal és szakpolitikai javaslatokkal egészíti ki, ami különösen releváns az adatvédelem és az online platformok működésének szabályozása terén. Az értekezés-tervezet további kutatások alapjául is szolgálhat, különösen a szabályozási átfedések és a sötét mintázatok alkalmazásának kérdéseiben.

Liber Ádám értekezés-tervezete átfogó megközelítése alapján javaslom a tervezetet műhelyvitára, amely értékes hozzájárulást jelenthet az adatvédelmi jog és a digitális szolgáltatások szabályozása terén. Az értekezés-tervezet érdemben hozzájárul a digitális platformok szabályozásának aktuális kérdéseihez és az adatvédelem fejlődéséhez az Európai Unióban.

Budapest, 2024. december 10.

Dr. habil. Tóth András, tanszékvezető egyetemi docens

Témavezető

– KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS –

Elsőként szeretném kifejezni hálámat és tiszteletemet első principálisom, néhai Dr. Bogsch Attila iránt, akinek szakmai és erkölcsi példamutatása, valamint embersége meghatározó módon formálta tudományos és ügyvédi szakmai pályám alakulását.

Továbbá köszönettel tartozom témavezetőmnek, Dr. Tóth Andrásnak, türelméért és segítő szakmai támogatásáért, valamint azért, hogy tanszékvezetőként lehetővé tette számomra, hogy 2019 óta a KRE ÁJK Digitális és Technológiai Jogi Tanszék oktatói közösségének tagja lehessek.

Külön köszönettel tartozom a műhelyvita során megfogalmazott értékes és építő jellegű észrevételekért Dr. Ződi Zsoltnak és Dr. Szőke Gergely Lászlónak, akik iránymutató javaslataikkal érdemben segítették az értekezés továbbfejlesztését és tartalmi elmélyítését.

Köszönettel tartozom barátomnak és kollégámnak, Dr. Bereczki Tamásnak is, akivel számos közös tanulmány és eszmecsere során ütköztethettük álláspontjainkat, gazdagítva ezzel a kutatásom szakmai megalapozottságát.

Hálás vagyok az NMHH Online Platform Főosztályának, amely megbízott az adatvédelem és a digitális platformok kapcsolatát vizsgáló kutatás elvégzésével, ezzel is hozzájárulva a disszertáció szakmai alapjainak megerősítéséhez.

A tudományos munka nem valósulhatott volna meg a családi háttér biztos támasza nélkül. Hálával tartozom feleségemnek türelméért és kitartó támogatásáért, valamint édesanyámnak, aki másfél évtizeden át buzdított a fokozatszerzéssel kapcsolatos törekvéseim megvalósítására.

Végül szeretném megköszönni a Corps Nassovia Budapest és a Corps Saxonia Leipzig akadémiai-hallgatói közösségeinek, hogy értékrendjükkel, hagyományaikkal és szellemiségükkel olyan közeget biztosítottak számomra, amely mindvégig ösztönzést adott a tudományos és szakmai fejlődésemhez.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS - A DIGITÁLIS PLATFORMOK ADATKEZELÉSÉNEK SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEI 12

1.1 A digitális platformok adatkezelése és az online manipuláció jelentősége 12

1.2 A DSA szabályozási rendszere és a szolgáltatásminősítés jelentősége 17

1.3 A digitális platformok adatkezelésének szabályozási kihívásai 21

1.4 Az értekezés módszertani megközelítése, fókusza és korlátjai 28

2. PLATFORMOK ADATVÉDELMI GYAKORLATAI - AZ UNIÓS ADATVÉDELMI SZABÁLYOK ALKALMAZÁSA PLATFORMOKRA 36

2.1 Platformok működésének adatvédelmi relevanciája 36

2.2 Az adatkezelői státusz és ennek meghatározása 40

2.3 Az adatvédelmi alapelvek érvényesülése online platformok esetén 48

2.3.1 Jogszerűség és jogalap kérdései 49

2.3.1.1 Az érintett hozzájárulása [GDPR 6. cikk (1) a) pont] 51

2.3.1.1.1 Önkéntesség 51

2.3.1.1.2 Konkrét 56

2.3.1.1.3 Tájékozottság 57

2.3.1.1.4 Kívánság egyértelmű kinyilvánítása 58

2.3.1.1.5 Gyermekek hozzájárulása 59

2.3.1.1.6 Hozzájárulás igazolása 62

2.3.1.1.7 Hozzájárulás az ePrivacy szabályok alapján 64

2.3.1.1.8 Hozzájárulás és annak visszavonásával kapcsolatos sötét minták online platformok gyakorlatában 67

2.3.1.2 Szerződés teljesítése [GDPR 6. cikk (1) b) pont] 69

2.3.1.3 Kötelező adatkezelések [GDPR 6. cikk (1) c) és e) pont] 71

2.3.1.4 Érintett létfontosságú érdekeinek védelme [GDPR 6. cikk (1) d) pont] 73

2.3.1.5 Az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdeke [6. cikk (1) f) pont] 74

2.3.1.5.1 A jogos érdekkel szemben támasztott követelmények 75

2.3.1.5.2 Jogos érdek az ePrivacy irányelv hatálya alatt 78

2.3.1.5.3 Jogos érdekek online platformok adatkezelésénél 84

2.3.1.5.4 Jogos érdek és tiltakozás, mint sötét tervezési minta online platformok gyakorlatában 88

2.3.1.6 Különleges adatok kezelésére vonatkozó további korlátozások 89

2.3.2 Átláthatóság, transzparencia követelmények 92
2.3.3 Tisztességes adatkezelés elve 98
2.3.4 Célhoz kötöttség 103
2.3.5 Adattakarékosság 109
2.3.6 Pontosság 112
2.3.7 Korlátozott tárolhatóság 113
2.3.8 Adatbiztonság 115
2.3.9 Elszámoltathatóság 123
3. PLATFORMOK SPECIFIKUS ADATVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEI A DSA HATÁLYA ALATT 129
3.1 A DSA hatálya és az adatvédelmi jogszabályokkal való kapcsolata 129
3.2 Specifikus adatvédelmi kötelezettségek a DSA hatálya alatt 133
3.2.1 Adatkezelési jogalap a DSA hatálya alatt 133
3.2.1.1 A hozzájárulás alkalmazása és annak korlátjai a DSA hatálya alatt 134
3.2.1.2 Szerződéses jogalap alkalmazása 139
3.2.1.3 Kötelező adatkezelések 139
3.2.2 Platformok felelőssége 143
3.2.2.1 Adatvédelmi jogsértésért való felelősség 144
3.2.2.2 Platformok (közvetítő szolgáltatók) felelőssége és mentesülése 145
3.2.2.3 Kellő gondossági követelmények megsértéséért való felelősség 152
3.2.3 Jogellenes tartalom kezelése és tartalommoderálás 153
3.2.3.1 „Jogellenes tartalom” és a „tartalommoderálás” fogalma 153
3.2.3.2 Általános nyomon követés és egyéb proaktív intézkedések előírásának tilalma 156
3.2.3.3 Önkéntes vizsgálatok és jogi megfelelés lehetősége 168
3.2.3.4 Tartalommoderálással kapcsolatos transzparencia 171
3.2.3.5 Bűncselekmények gyanújának bejelentése 176
3.2.3.6 Belső panaszkezelési rendszer 177
3.2.4 Profilozási tilalmak és korlátozások 178
3.2.4.1 Online hirdetések 179
3.2.4.1.1 A hirdetés fogalma, targetált hirdetések szereplői és annak kockázatai 180
3.2.4.1.2 Targetált hirdetések szabályozása a DSA hatálya alatt 184
3.2.4.2 Kiskorúak online védelme 187

3.2.4.3 Ajánlórendszerek 197
3.2.5 Online interfész design – sötét tervezési minták 199
3.2.6 Különleges adatvédelmi kötelezettségek VLOP és VLOSE szolgáltatók esetében 203
3.3 Adatokhoz való hozzáférés és kutatók hozzáférése 206
3.3.1 Tudományos kutatás a GDPR hatálya alatt 207
3.3.2 Platformok és kutatói adat-hozzáférés 209
3.3.3 Aktuális kritikák és hatósági eljárások 212
4. EGYÜTTMŰKÖDÉS, SZANKCIÓK ÉS VÉGREHAJTÁS AZ ADATVÉDELMI REZSIM ÉS A DSA HATÁLYA ALATT 216
4.1 Az EU adatvédelmi szabályok és a DSA végrehajtásának összehangolása a digitális piacon 216
4.2 Az európai uniós platform-bírságolási gyakorlat: A szabályozási válság tünetei és a DSA rendszerszintű válaszlépései 222
4.2.1 Bevezetés: A bírságok mint a platform-gazdaság és az adatvédelem összeegyeztethetetlen voltának bizonyítékai 222
4.2.2 Esettanulmányok: a rendszerszintű jogsértések anatómiája 226
4.2.2.1 Az adatkezelési jogalapok erodálása – a hozzájárulás és a szerződéses jogalap kiüresítése 227
4.2.2.2 A nemzetközi adattovábbítások garanciáinak kiüresítése (GDPR V. Fejezet) 231
4.2.2.3 A beépített és alapértelmezett adatvédelem (Art. 25) elvének kudarca 232
4.2.3 A GDPR végrehajtásának korlátai és a DSA mint rendszerszintű korrekció . 233
4.3 A felügyelet széttagoltságának veszélye 234
4.4 A lojális együttműködés kötelezettsége – a Bundeskartellamt ügy tanulságai 236
4.5 A DSA szerinti felügyeleti logika 239
4.6 Anyagi jogi metszéspontok - gyakorlati kihívások és szinergiák - 240
4.6.1 Rendszerszintű kockázatértékelés (DSA 34-35. cikk) mint a GDPR arányossági tesztjének új kontextusa 241
4.6.2 „Sötét minták” (DSA 25. cikk) és a hozzájárulás érvénytelensége 242
4.6.3 Célzott hirdetések abszolút tilalmai (DSA 26. és 28. cikk) mint a jogos érdek korlátai 243
4.6.4 Ajánlórendszerek átláthatósága (DSA 27. és 38. cikk) és a profilalkotás korlátozása 244
4.6.5 Tartalommoderálás mint kötelező adatkezelés 244

4.6.6 Fokozott átláthatósági kötelezettségek, mint bizonyítékforrás az adatvédelmi hatóságok számára ... 245

4.6.7 Kutatói adathozzáférés (DSA 40. cikk) mint új adatkezelési jogalap és felügyeleti eszköz ... 245

4.7 A lojális együttműködés kötelezettsége és a Bundeskartellamt ügy megállapításainak kiterjesztése ... 246

5. VÉGKÖVETKEZTETÉSEK ÉS SZAKMAI JAVASLATOK ... 248

6. ENGLISH SUMMARY ... 255

FORRÁSHIVATKOZÁSOK

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Rövidítés	Teljes név
AIA	Artificial Intelligence Act (AI Act) - Az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet)
API	Application Programming Interface (Alkalmazásprogramozási felület)
CDSM Irányelv	Az Európai Parlement és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról
CNIL	Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (Francia Adatvédelmi Hatóság)
DFA	Digital Fairness Act rendelettervezete
DGA	Data Governance Act - Az Európai Parlament és a Tanács 2022. május 30-i (EU) 2022/868 rendelete az európai adatkormányzásról és az (EU) 2018/1724 rendelet módosításáról (adatkormányzási rendelet)
DMA	Digital Markets Act - Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály)
DPC	Data Protection Commission (Ír Adatvédelmi Hatóság)
DPO	Data Protection Officer (Adatvédelmi tisztviselő)
DSA	Digital Services Act - Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló rendelet) (Digitális szolgáltatásokról szóló rendelet)
DSC	Digital Services Coordinator (Digitális szolgáltatási koordinátor)

DSK	Datenschutzkonferenz, a német adatvédelmi hatóságok grémiuma
EDPB	European Data Protection Board (Európai Adatvédelmi Testület)
EDPS	European Data Protection Supervisor (Európai Adatvédelmi Biztos)
Elkertv.	2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
ePrivacy irányelv	2002/58/EK irányelv az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről
EUB	Európai Unió Bírósága
EUMSZ	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés
FTC	Federal Trade Commission (Amerikai Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottsága)
GDPR	General Data Protection Regulation - Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)
GPA	Global Privacy Assembly
GVH	Gazdasági Versenyhivatal
ICO (UK)	Information Commissioner's Office (Egyesült Királyság Információs Biztosának Hivatala)
Infotv.	2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
ISP	Internet Service Provider (Internetszolgáltató)
MI	Mesterséges intelligencia
NAIH	Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság
NIS2 irányelv	Network and Information Security 2 Directive - Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2555 irányelve (2022. december 14.) az Unió egész területén egységesen magas szintű kiberbiztonságot biztosító intézkedésekről, valamint a 910/2014/EU rendelet és az (EU) 2018/1972

	irányelv módosításáról és az (EU) 2016/1148 irányelv hatályon kívül helyezéséről (hálózat- és információbiztonsági irányelv)
NMHH	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
OSS	One-Stop-Shop (Egyablakos ügyintézési mechanizmus)
PET	Privacy Enhancing Technologies (Adatvédelmet erősítő technológiák)
SCC	Standard Contractual Clauses (Adattovábbítási általános szerződési feltételek)
SDK	Software Development Kit (Szoftverfejlesztő készlet)
TIA	Transfer Impact Assessment (Adattovábbítási hatásvizsgálat)
TCF	Transparency & Consent Framework (Átláthatósági és Hozzájárulási Keretrendszer)
UCP irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”)
UK GDPR	United Kingdom General Data Protection Regulation (Egyesült Királyság Általános Adatvédelmi Rendelete)
UX	User Experience (Felhasználói élmény)
VLOP	Very Large Online Platform (Online óriásplatform)
VLOSE	Very Large Online Search Engine (Nagyon népszerű online keresőprogram)

1. BEVEZETÉS - A DIGITÁLIS PLATFORMOK ADATKEZELÉSÉNEK SZABÁLYOZÁSI KÉRDÉSEI

Az Európai Unió (EU) digitális stratégiája[1] az elmúlt években a digitális tér átalakítására és szabályozására összpontosít, és célja, hogy biztosítsa a technológiai fejlődés, a gazdasági versenyképesség és az alapvető jogok közötti egyensúlyt. Az EU komoly hangsúlyt és erőforrásokat fektet ezen stratégia végrehajtására, hogy digitális jogok és elvek között garantálja a tisztességes, védett, biztos és biztonságos digitális környezetet[2]. Ennek megfelelően az EU digitális stratégiája középpontjában a digitális szolgáltatások és az online platformok állnak, melyek az információs társadalom gerincét alkotják, és a gazdasági és társadalmi élet minden területére kiterjedő hatással bírnak. Ezen szolgáltatók szerepe azonban nem csupán gazdasági, hanem mélyreható társadalmi és politikai következményekkel is jár. Ez érinti a digitális nyilvános térben való részvétellel összefüggő alapvető jogok védelmét, illetőleg az adatvédelem, kiberbiztonság, digitális reziliencia és a felhasználói jogok biztosítását.

1.1 A digitális platformok adatkezelése és az online manipuláció jelentősége

A digitális platformok által végzett kiterjedt adatgyűjtés, felhasználói tevékenységek követése, felhasználók tevékenységének és magatartásának megfigyelése, célzott hirdetések alkalmazása és ezen adatok együttes, mélyreható elemzése, továbbá a gyűjtött adatok mesterséges intelligencia rendszerek tanítása céljából történő értékesítése[3] az adatvédelmi kérdéseket az EU egyik legfontosabb szabályozási területévé tette. A felhasználók online tevékenységeinek nyomon követése és profilozása komoly kihívást jelent az egyének magánéletének védelme szempontjából. A személyes adatok hatalmas mennyisége, amelyet ezek a platformok kezelnek, lehetőséget biztosít nemcsak a gazdasági haszonszerzésre, hanem a felhasználók viselkedésének és preferenciáinak befolyásolására vagy az érintett magatartásának

[1] Európai Bizottság - Európa digitális jövőjének alakítása; https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/shaping-europes-digital-future_hu; lehívás: 2024.08.19

[2] Európai nyilatkozat a digitális évtizedben érvényre juttatandó digitális jogokról és elvekről; (2023/C 23/01); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023C0123(01); lehívás: 2024. 09. 02

[3] FTC conducting inquiry into Reddit's AI data-licensing practices ahead of IPO; 2024. március 21; https://www.cnbc.com/2024/03/15/ftc-investigating-reddit-over-ai-data-licensing-practices-ahead-of-ipo.html; lehívás: 2024.09.02

előrejelzésére[4]. Ennek különösen aggasztó vonzata az álhírek és deepfake terjesztése, politikai manipuláció és a választási folyamatok befolyásolása, amelyet az Európai Adatvédelmi Biztos (EDPS) is hangsúlyozott különböző állásfoglalásaiban, így a 2018-as online manipulációról szóló véleményében[5].

Az EU digitális stratégiája nem korlátozódik pusztán a digitális platformok szabályozására. Szélesebb kontextusban az EU digitális stratégiája a társadalom digitális átalakulásának irányítását tűzte ki célul, amely magában foglalja a mesterséges intelligencia (AI) szabályozását, a digitális infrastruktúra fejlesztését, valamint a digitális készségek és a digitális gazdaság előmozdítását a digitális reziliencia és kiberbiztonság erősítése mellett.

Mérvadó kutatások[6] szerint a felhasználók, választók hírfolyamának vagy keresési eredményeinek manipulálása befolyásolhatja a szavazási viselkedésüket és „véleménybuborékokba" tereli őket. Ez a jelenség különösen fontos a mai digitális korban, ahol a közösségi média és a keresőprogramok jelentős szerepet játszanak az információhoz való hozzáférésben és az emberek véleményének formálásában. Amikor a választók hírfolyamát vagy keresési eredményeit az óriás keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók, vagy szociális háló platform szolgáltatók szándékosan megváltoztatják, az torzíthatja a valóságról alkotott képüket és befolyásolhatja a politikai döntéseiket[7].

Az *online manipuláció* politikai kommunikációt illető veszélyeivel kapcsolatban az Európai Adatvédelmi Biztos a vonatkozó véleményében[8] szintén utalt a helyi és nemzeti adatvédelmi hatóságokat, valamint nemzetközi szervezeteket tömörítő Global Privacy Assembly (GPA)

[4] Nissenbaum, H. (2010). Privacy in Context: Technology, Policy, and the Integrity of Social Life. Stanford University Press; pp. 42-43, Available at https://hci.stanford.edu/courses/cs047n/readings/Privacy_in_Context.pdf, lehívás: 2025.07.25

[5] EDPS Opinion 3/2018 on online manipulation and personal data; https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/18-03-19_online_manipulation_en.pdf,, lehívás: 2025.07.25

[6] Véleménybuborék élőben: az emberek többsége alig kerül kapcsolatba más pártállásúakkal - https://telex.hu/belfold/2021/11/02/politikai-homofilia-velemenybuborek-fideszesek-es-ellenzekiek-ismeretsegi-kore-idea-kutatas; Az online platformok hatása a demokratikus nyilvánosságra Kutatási trendek és eredmények; https://onlineplatformok.hu/files/30f0f0a7-34ee-4215-8982-42a14f650251.pdf; lehívás: 2024.09.07

[7] Dipayan Ghosh, Ben Scott - Facebook's New Controversy Shows How Easily Online Political Ads Can Manipulate You; Time.com; March 19, 2018; https://time.com/5197255/facebook-cambridge-analytica-donald-trump-ads-data/; 2024.09.15

[8] EDPS Opinion 3/2018 - EDPS Opinion on online manipulation and personal data; pp. 7-9.; https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/18-03-19_online_manipulation_en.pdf lehívás: 2024.09.07

2005-ös határozatára[9] a személyes adatok politikai kommunikáció céljából történő felhasználásáról. Ennek a határozatnak az volt a célja, hogy meghatározza a személyes adatok felhasználásának alapelveit és követelményeit politikai kommunikációs tevékenységek során. A határozat kimondta, hogy minden politikai kommunikációs tevékenységnek, beleértve a választási kampányokat is, tiszteletben kell tartania az érintett személyek alapvető jogait és szabadságait, különösen a személyes adatok védelméhez való jogot. A határozat célja az volt, hogy megakadályozza a személyes adatokkal való visszaélést a politikai célú kommunikáció során, és hogy elősegítse a demokratikus folyamatok integritásának megőrzését az adatvédelmi előírások szigorú betartásával.

Az online manipuláció folyamatát az Európai Adatvédelmi Biztos *három szakaszban írja le*[10], amelyek együtt egy összetett és gyakran láthatatlan ciklust alkotnak, és a modern digitális környezetben egyre nagyobb jelentőséggel bírnak. Az *első szakasz* az adatgyűjtés, amely során a platformok vagy az ott jelen lévő harmadik felek és szolgáltatók az egyének online tevékenységeiből, preferenciáiból és viselkedéséből származó adatokat gyűjtik össze. *A második szakasz* a profilalkotás, amely az összegyűjtött adatok extenzív elemzését és felhasználását jelenti annak érdekében, hogy részletes profilokat hozzanak létre az egyénekről. Ezek a profilok az egyének érdeklődési köreit, szokásait és viselkedési mintáit tükrözik, amelyek alapján a platformok képesek személyre szabott ajánlásokat, hirdetéseket vagy tartalmakat megjeleníteni. A profilalkotás révén a platformok nemcsak a felhasználói élményt tudják finomítani, hanem potenciálisan befolyásolhatják is az egyének döntéseit, beleértve a fogyasztói és politikai viselkedést is. A *harmadik szakasz* a mikrocélzás vagy személyre szabás, amely során az elkészült profilok alapján célzott, egyénre szabott üzeneteket vagy tartalmakat küldenek a felhasználóknak, amelyek kifejezetten az ő érdeklődési körükre és viselkedési mintáikra szabottak. Az ilyen típusú adatkezelés különösen érzékeny, mivel komoly hatással lehet az egyének autonómiájára és magánéletére, különösen akkor, ha az érintettek nem kapnak megfelelő tájékoztatást a profilalkotás céljáról és következményeiről.

[9] Global Privacy Assembly - Montreux (Switzerland), 14th to 16th September 2005 , Resolution on the Use of Personal Data for Political Communication; https://globalprivacyassembly.org/wp-content/uploads/2015/02/Resolution-on-Use-of-Personal-Data-for-Polictical-Communication.pdf, lehívás: 2024.09.09

[10] vö. EDPS Opinion 3/2018 - Opinion on online manipulation and personal data; pp. 7-9.;

A leginvazívabb online hirdetési módszerek, mint a viselkedésalapú célzás és a webhelyek közötti nyomon követési technikák adatgyűjtési stratégiákon alapulnak, amelyek során a platformok adatokat gyűjtenek a felhasználókról, profilokat készítenek, és ezeket felhasználva manipulálják őket. Bár ezek a profilok személyre szabott szolgáltatásokat nyújtanak, gyakran megsértik a magánélethez, adatvédelemhez való jogot, befolyásolják a személyes autonómiát és a véleménynyilvánítás szabadságát.[11]

Ebben a szabályozásban különleges szerepet játszik *a GDPR*[12], amely 2018. május 25. napja óta a személyes adatok kezelésére szigorú szabályozási keretet biztosít, amely elengedhetetlen a digitális gazdaság és az online platformok működésének átláthatósága és biztonsága szempontjából. E rendelet célja, hogy megerősítse az egyének adatvédelmi jogait, biztosítva számukra a hozzáférést, a helyesbítést és a törlést, valamint az automatizált döntéshozatali folyamatokkal szembeni védelmet. Ezen felül a GDPR előírja, hogy az adatkezelők átlátható módon tájékoztassák a felhasználókat az adatgyűjtés és adatkezelés céljairól, továbbá biztosítsák a hozzájárulásuk megszerzését, különösen a profilalkotás és a célzott hirdetések esetében. A nemzetközi adattovábbításra vonatkozó szigorú szabályok biztosítják, hogy az uniós polgárok adatai világszerte megfelelő védelemben részesüljenek, hozzájárulva a digitális térbe vetett bizalom növeléséhez. Mindezeken keresztül a GDPR kulcsfontosságú eleme az EU digitális stratégiájának, amely a digitális innováció és gazdasági növekedés fenntarthatóságát támogatja.

A GDPR rendelkezéseit az online térben a 2002/58/EK irányelv[13] („*ePrivacy irányelv*") rendelkezései konkretizálják és egészítik ki. Ez utóbbi irányelv felülvizsgálata időszerű lenne[14], és az eredeti tervek szerint a GDPR-ral együtt fogadták volna el rendeleti formában[15], azonban

[11] vö. Access Now, Raising the alarm: online tracking harms human rights; February 2 2020; https://www.accessnow.org/online-tracking-harms-human-rights/, lehívás: 2024.09.10

[12] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (EGT-vonatkozású szöveg); *HL L 119., 2016.5.4,* pp. 1–88.

[13] Az Európai Parlament és a Tanács 2002/58/EK irányelve (2002. július 12.) az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről (Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv); HL L 201., 2002.7.31, pp. 37–47

[14] Vö. IAB Europe Shares Positions on GDPR and ePrivacy Simplification, 23rd July, 2025, Brussels, Belgium https://iabeurope.eu/iab-europe-shares-positions-on-gdpr-and-eprivacy-simplification/, lehívás: 2025.07.25

[15] Proposal for an ePrivacy Regulation; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eprivacy-regulation; lehívás: 2024.09.15

erre a kapcsolódó viták és lobbitevékenységek miatt nem került sor[16], majd 2025 februárjában az Európai Bizottság a 2025-ös munkaprogramjában[17] a javaslat visszavonása mellett döntött.[18]

Az Európai Unió digitális stratégiájának részeként számos jogszabályt fogadott el, amelyek adatvédelmi relevanciával rendelkeznek, ideértve a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályt (Digital Services Act, DSA[19]), a digitális piacokról szóló jogszabályt (DMA[20]), az adatkormányzási rendeletet (DGA[21]), az adatmegosztási rendeletet (Data Act[22]) és a mesterséges intelligencia rendeletet (AIA[23]), melyek mindegyike személyes adatok kezelésével kapcsolatos szabályokat is rögzít. Az Európai Adatvédelmi Biztos már 2017-ben aggodalmát fejezte ki a digitális területen hozott olyan európai uniós jogszabályok elfogadásával kapcsolatban, amelyek átfedésben vannak az akkoriban nemrég elfogadott GDPR-ral. Az Európai Adatvédelmi Biztos digitális tartalom nyújtásáról szóló szerződésekről szóló irányelv javaslatáról szóló véleményében[24] írta, hogy „*Az alapvető jogokat, mint például a személyes adatok védelméhez való jogot, nem lehet egyszerű fogyasztói érdekekre redukálni, és a személyes adatokat nem lehet csupán árucikknek tekinteni*.” Ugyanez a vélemény szintén

[16] Captured states – e-Privacy Regulation victim of a „lobby onslaught” By EDRi · May 23, 2019; https://edri.org/our-work/coe-eprivacy-regulation-victim-of-lobby-onslaught/; lehívás: 2024.09.15

[17] European Commission, Commission Work Programme 2025 – Moving forward together: A Bolder, Simpler, Faster Union, COM(2025) 45 final, Strasbourg, 11 February 2025, Annexes 1–5.;https://commission.europa.eu/document/download/7617998c-86e6-4a74-b33c-249e8a7938cd_en?filename=COM_2025_45_1_annexes_EN.pdf, lehívás: 2025.07.06

[18] EDRI: The ePrivacy Regulation proposal has been withdrawn, but the fight for your privacy is far from over;https://edri.org/our-work/the-eprivacy-regulation-proposal-has-been-withdrawn-but-the-fight-for-your-privacy-is-far-from-over/; 2025.07.06

[19] A DSA az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete, amely 2022. október 19-én került elfogadásra, a digitális szolgáltatások egységes piacának szabályozásáról szól; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R2065; European Commission: Shaping Europe’s digital future - The Digital Services Act package: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package; https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act_en; letöltés: 2024.08.19

[20] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (digitális piacokról szóló jogszabály); HL L 265., 2022.10.12, pp. 1–66.

[21] Az Európai Parlament és a Tanács 2022. május 30-i (EU) 2022/868 rendelete az európai adatkormányzásról és az (EU) 2018/1724 rendelet módosításáról (adatkormányzási rendelet); HL L 152., 2022.6.3, pp. 1–44.

[22] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2854 Rendelete (2023. december 13.) a méltányos adathozzáférésre és -felhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról, valamint az (EU) 2017/2394 rendelet és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (adatrendelet); HL L, 2023/2854, 2023.12.22

[23] Az Európai Parlament és a Tanács 2024. június 13-i (EU) 2024/1689 rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról, valamint a 300/2008/EK, a 167/2013/EU, a 168/2013/EU, az (EU) 2018/858, az (EU) 2018/1139 és az (EU) 2019/2144 rendelet, továbbá a 2014/90/EU, az (EU) 2016/797 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet); HL L, 2024/1689, 2024.7.12

[24] EDPS Opinion 4/2017 on the Proposal for a Directive on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content, 14 March 2017, p. 3.; https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/17-03-14_opinion_digital_content_en_1.pdf; lehívás: 2024.09.13

rögzítette, hogy „*Az EU-nak kerülnie kell minden új javaslatot, amely felboríthatja az EU jogalkotója által gondosan kialakított egyensúlyt az adatvédelmi szabályok tekintetében. Az átfedő kezdeményezések akaratlanul is veszélyeztethetik a digitális egységes piac koherenciáját, ami szabályozási széttöredezettséghez és jogbizonytalansághoz vezethet.*”[25] Az Európai Adatvédelmi Biztos ezért javasolta azt, hogy az Európai Unió a GDPR-t alkalmazza a személyes adatok digitális gazdaságban való felhasználásának szabályozására. Ezeket az érveket azonban az Európai Bizottság részéről nem vették következetesen figyelembe a jogalkotási folyamat során[26], ami potenciálisan jogbizonytalansághoz és fragmentációhoz vezethet, ha ezen új digitális jogszabályok és a GDPR együttes alkalmazásából származó szabályozási átfedéseket vesszük figyelembe.

A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály alkalmazása tekintetében ezért merül fel a kérdés, amely jelen értekezésnek is tárgya, hogy miként kell alkalmazni az uniós adatvédelmi szabályokat a DSA tükrében és a DSA alkalmazása milyen hatással bír az érintett felhasználók adatvédelmi jogaira és milyen következményei vannak e szabályozási átfedéseknek és hogyan lehet ezeket kezelni.

1.2 A DSA szabályozási rendszere és a szolgáltatásminősítés jelentősége

Az Európai Unió a digitális szolgáltatások területén tehát *az uniós adatvédelmi szabályozással párhuzamosan* tűzte ki célul az alapvető jogok digitális térben történő biztosítását és ezen online folyamatok szabályozását, hogy biztosítsa a felhasználói jogok védelmét és a digitális tér átláthatóságát. Az online platformok átláthatóságának és a felhasználói kontroll erősítésének szükségessége az Európai Unió jogalkotási munkájának egyik fő iránya lett az EU 2020-as digitális stratégiájának megfelelően. Az ezzel kapcsolatos új szabályozás, a DSA központi szerepet játszott ebben a jogalkotási folyamatban. A DSA célja, hogy az online platformok szabályozása alapvető jogokon alapuló megközelítést biztosítson, amelyben a személyes adatok védelme is központi szerepet játszik.[27] A DSA modernizálja az online közvetítők felelősségét,

[25] EDPS Opinion 4/2017, im. p. 3.
[26] Gabriela Zanfir-Fortuna, Follow the (personal) data: Positioning data protection law as the cornerstone of EU’s ‘Fit for the Digital Age’ legislative package; Working Paper – Forthcoming in EDPS At 20 Anniversary Volume, June 2024; p. 4.; https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4794182; lehívás: 2024.09.13,
[27] vö. DSA (3) preambulumbekezdése; vö. Domingos Soares Farinho - Personal Data Processing by Online Platforms and Search Engines: The Case of the EU Digital Services Act, https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/pgaf/article/view/7134/5939; lehívás: 2024.09.11. p. 38.

biztosítva, hogy az online platformok megfelelően kezeljék a felhasználói tartalmakat, átlátható adatkezelési gyakorlatokat folytassanak, és védjék a felhasználók jogait. A DSA kiterjed a felhasználói jogok megerősítésére, beleértve a tájékoztatáshoz, a tartalmak moderálásához és az adatkezelés átláthatóságához való jogokat. A DSA kulcsszerepet játszik abban, hogy megteremtse az egyensúlyt a szabad és tisztességes digitális gazdaság, valamint a személyes adatok és az egyéni felhasználói jogok védelme között.

A DSA a 2000-ben elfogadott elektronikus kereskedelemről szóló irányelv[28] korábbi rendelkezéseire épít, amelyben már központi szerepet játszott a „közvetítő szolgáltatás" (ISP) fogalma, azonban a szabályozás tovább finomította e fogalom hatálya alá tartozó szolgáltatásokat. Az irányelv az ún. közvetítő szolgáltatók között az általuk végzett tevékenység alapján hármas felosztást végzett, amelyek a következők voltak: 1. *Egyszerű továbbítás* (mere conduit, azaz access provider vagy network provider), 2. *Gyorsítótárazás* (caching szolgáltatások nyújtói), és 3. *Tárhelyszolgáltatás* (hoszting), mint a cloud computing szolgáltatók; web hoszting szolgáltatók; szociális hálók / közösségi platformok vagy a video-megosztóplatformok. Miközben a DSA-ban ez a hármas megkülönböztetés megmaradt és a „szolgáltatókat" immár „*közvetítő szolgáltatás*"-ként nevesítik (vö. DSA 3. cikk g) pont), a DSA két további új alkategóriát különít el a tárhelyszolgáltatásokon belül, amely az „online platform" és „online keresőprogram", és mindkét kategórián belül egy további alkategóriát, így az „*online óriásplatformokat*" (VLOP) és „*nagyon népszerű online keresőprogramokat*" (VLOSE). Mindezen új kategóriákra további szabályok vonatkoznak, ami a szabályozás szigorítását eredményezi a hierarchia csúcsán szereplő szolgáltatókra. Így az online platformok és az online keresőprogramok a DSA tárgykörébe tartozó, információs társadalommal kapcsolatos közvetítő szolgáltatások széles körén belüli specifikus alkategóriákra utalnak. Az említett tevékenységek sokféleségét figyelembe véve a DSA egy hierarchikus rendszert alkalmaz, amely eltérő, illetőleg egyre szigorodó kötelezettségeket ír elő az egyes közvetítő szolgáltatások kategóriái számára. Míg egyes általános kötelezettségek valamennyi ISP-re vonatkoznak, addig különös kötelezettségek a tárhelyszolgáltatókra; online platformokra (B2C online piacterekre), és online keresőszolgáltatásokra vonatkoznak.

[28] Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv); A dokumentum eredetije megtekinthető CELEX: 32000L0031 - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32000L0031&locale=hu Utolsó elérhető, magyar nyelvű konszolidált változat CELEX: 02000L0031-20240217 - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:02000L0031-20240217&locale=hu

A DSA különböző szolgáltató típusokat leíró szabályozási „piramisa”[29] az alábbiakban látható:

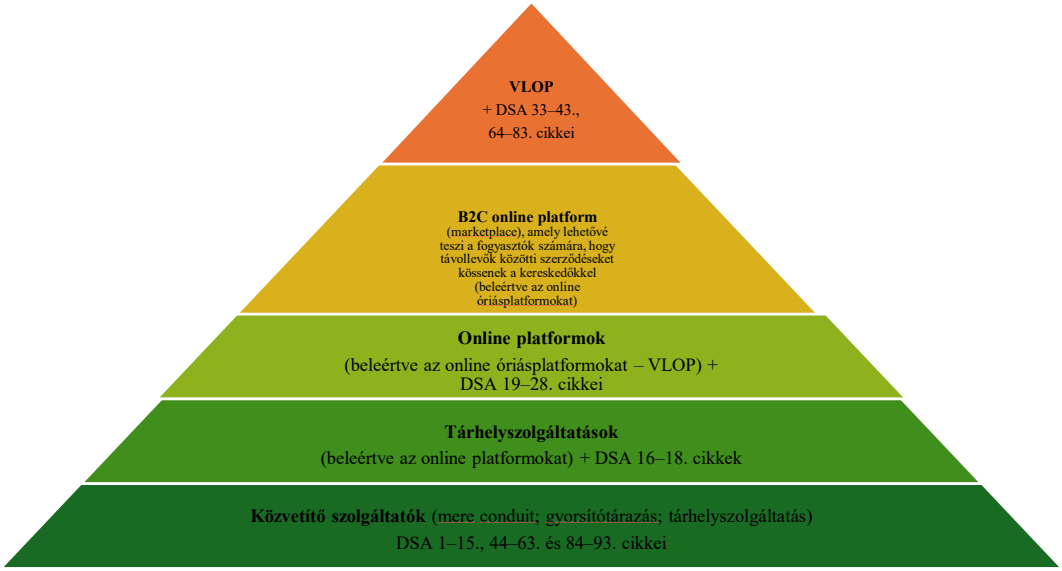

Ha egy adott szolgáltató egyidejűleg több szolgáltatást nyújt, akkor részben vagy egészben a DSA hatálya alá tartozhat, vagy eltérő szolgáltatások a DSA különböző követelményeinek hatálya alá tartozhatnak[30]. A szolgáltatásminősítés a nyújtott szolgáltatások és technikai funkciók elemzését igényli és adott esetben függhet a vállalkozás méretétől, hogy a szolgáltató mikro- vagy kisvállalkozásnak minősül-e; továbbá a funkciók és technológia változása is alapot adhat a szolgáltatásminősítés módosítására.

A DSA 3. cikk i) pontja meghatározza az „*online platformok”* fogalmát, melyek gyakorlatilag olyan szolgáltatásokra vonatkoznak, mint az online piacterek, alkalmazásboltok, közösségi hálózatok. Az „online platform” olyan tárhelyszolgáltatás, amely nem csak azért tárol információt, mert azt a szolgáltatás igénybe vevői kérik, hanem a szolgáltatás igénybe vevőinek kérésére a nyilvánosság számára is terjeszti az információt. E tevékenység nem lehet egy másik szolgáltatás kisebb vagy kizárólag kiegészítő eleme, vagy a fő szolgáltatás kisebb funkcionalitása, amely objektív és technikai okokból nem használható az említett másik

[29] Domingos Soares Farinho - im p. 39.
[30] vö. ACM DSA Guidelines - Due diligence obligations for intemediary services - Netherlands Authority for Consumers and Markets, Case no. ACM/24/190334 / Document no. ACM/UIT/623178; 28. - 29. pontok; lehívás: https://www.acm.nl/system/files/documents/guidelines-dsa-due-diligence-obligations-for-intermediary-services.pdf; 2024.09.15

szolgáltatás nélkül (például online újság kommentszekciójával, ami csak kiegészítő elem), kivéve, ha az ilyen elem vagy funkcionalitás másik szolgáltatásba való integrációja a DSA alkalmazhatóságának elkerülésére szolgál[31]. A DSA 3. cikk i) pontja a „*nyilvános terjesztés*" fogalmát akként határozza meg, hogy az információkat potenciálisan korlátlan számú személy számára teszik elérhetővé. A DSA 14. preambulumbekezdése szerint, ha az információkhoz való hozzáféréshez regisztrációra vagy a szolgáltatás igénybe vevőinek egy csoportjához való csatlakozásra van szükség, csak akkor, ha az információkhoz hozzáférni kívánó igénybe vevők automatikusan – tehát emberi döntés vagy a hozzáférésre jogosultak emberi kiválasztása nélkül – regisztrálásra kerülnek vagy felvételt nyernek. Ha a szolgáltatás igénybe vevői csak regisztrációval vagy hozzájárulás megszerzése után férhetnek hozzá az információhoz, a „nyilvánossághoz való terjesztés" akkor is megvalósul, ha a regisztráció automatikus. Ez azt jelenti, hogy nincs szükség emberi döntésre vagy hozzáférés kiválasztására.[32] A DSA 19. cikke értelmében mikro- vagy kisvállalkozásokra nem terjednek ki az online platformokra irányadó kötelezettségek. Ha a szolgáltató forgalom vagy alkalmazotti szám tekintetében nő, és már nem felel meg ezeknek a feltételeknek, akkor a státusz elvesztését követő tizenkét hónapon belül köteles megfelelni az online platformszolgáltatókra vonatkozó kötelezettségeknek.

Az online platformok üzleti modellje teljes mértékben a személyes adatokon alapul, mint amilyet a felhasználók által generált tartalom („*user generated content*") jelent. Ezek a platformok személyes adatokat gyűjtenek, kezelik és monetizálják azokat egy szolgáltatásért cserébe[33]: lehetővé téve a személyes adatok alanyainak, azaz a felhasználóknak, hogy megosszák tartalmukat online. A személyes adatok az online platformok és keresőszolgáltatók

[31] lásd Európai Unió Bírósága Uber France ügy (C-320/16.), ahol az Uber szolgáltatását nem közvetítő szolgáltatásként, hanem személyszállítási szolgáltatásként értékelték, illetőleg az Airbnb Ireland ügyet (C-390/18), ahol a Bíróság elhatárolta egymástól a platformon nyújtott szolgáltatást a bérléstől. vö. Koltay András, Szikora András, Lapsánszky András, Tóth András (szerk.) - Nagykommentár a DSA rendelethez, Wolters Kluwer, 2024; 19. oldal; Erion Murati - Airbnb and Uber: two sides of the same coin; Case note to CJEU of 19 December 2019 C-390/18 (AHTOP v. AIRBNB Ireland); September 8, 2020; https://www.medialaws.eu/airbnb-and-uber-two-sides-of-the-same-coin/; lehívás: 2024.09.15.

[32] vö. ACM DSA Guidelines - Due diligence obligations for intemediary services - Netherlands Authority for Consumers and Markets; 38. sarokpont.

[33] Az Európai Adatvédelmi Testület (EDPB) a 2/2019. számú iránymutatásában a személyes adatoknak az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti kezeléséről kijelenti, hogy „az *adatvédelem az Alapjogi Charta 8. cikkében biztosított alapvető jog, és figyelembe véve, hogy az általános adatvédelmi rendelet egyik fő célja, hogy az érintettek számára biztosítsa, hogy az őket érintő információkkal saját maguk rendelkezhessenek, a személyes adatok nem tekinthetők forgalomképes árucikkeknek. Még akkor is, ha az érintett hozzájárulhat a személyes adatok kezeléséhez, e megállapodás révén nem mondhatnak le alapvető jogaikról*."; 56. sarokpont, 16. oldal; https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_hu.pdf, lehívás: 2024.09.15

üzleti modelljén belül egy sajátos típusú tartalomként tekinthetők, amelyet ezekre a platformokra és szolgáltatás nyújtása céljából nyújtanak. A tartalom ezért legtöbb esetben a szolgáltatás igénybe vevője által létrehozott személyes adatnak minősül, amelyet a szolgáltatás igénybe vevői online platformok részére szolgáltatnak és azok teszik hozzáférhetővé változó számú felhasználó számára[34]. Ebben a tekintetben a „*szolgáltatás igénybe vevője*" (felhasználó) fogalmát tág értelmében[35] kell használni, amely nemcsak a regisztrált aktív vagy passzív felhasználókat jelenti, hanem azokat a természetes és jogi személyeket is, akik a szolgáltatást akár üzleti, akár magáncélból veszik igénybe annak érdekében, hogy információkhoz jussanak, amelyeket a platformok vagy online keresőprogramok tárolnak és jelenítenek meg. Továbbá, mivel az online keresőprogramokat jogi szempontból ugyanúgy kezelik, mint az online platformokat, az itt használt online platformokra való utalások az online keresőprogramokra is vonatkoznak[36], hacsak másként nincs meghatározva.

1.3 A digitális platformok adatkezelésének szabályozási kihívásai

A digitális platformok, különösen a nagy technológiai vállalatok, mint a Google (Alphabet), a Facebook (Meta), a Microsoft, a Tencent, az Amazon és az Apple által működtetett digitális közösségi terek központi szerepet játszanak a digitális tartalmak elérhetőségének és terjedésének szabályozásában. Ezek a vállalatok hatékony kapuőrökké váltak, mivel uralják azokat a platformokat és szolgáltatásokat, amelyeken keresztül a felhasználók hozzáférnek az információkhoz, szórakozáshoz és egyéb digitális tartalmakhoz. Az általuk alkalmazott algoritmusok és adatkezelési technikák révén képesek meghatározni, hogy mely tartalmak jelennek meg a felhasználók előtt, és melyek maradnak láthatatlanok. Ezen kapuőr szerepük révén jelentős befolyást gyakorolnak arra, hogy a felhasználók milyen információkkal találkoznak nap mint nap.

Ezen vállalatok által végzett adatgyűjtés és profilalkotás a digitális gazdaság egyik alapköve, mivel ezek a vállalatok hatalmas mennyiségű adatot gyűjtenek a felhasználóikról, beleértve a

[34] vö. Domingos Soares Farinho im p. 39.;
[35] vö. DSA 3. cikk (b), (p) és (q) pontjait
[36] DSA 3. cikk j) pontja szerint „online keresőprogram": olyan közvetítő szolgáltatás, amelynek segítségével a felhasználók kéréseket vihetnek be azzal a céllal, hogy elvileg az összes weboldalon vagy egy adott nyelvhez tartozó összes weboldalon kulcsszó, hangalapú kérés, kifejezés vagy egyéb formában megadott lekérdezés alapján bármilyen témában kereséseket végezzenek, és amely bármilyen formátumban olyan eredményeket ad meg, amelyekben megtalálhatók a keresett tartalommal kapcsolatos információk;

keresési előzményeiket, vásárlási szokásaikat, közösségi média tevékenységeiket, az adott platform mely tartalmát vagy weboldalának a részét találták érdekesnek, és sok más adatpontot. A szolgáltatás nyújtásához e vállalatok a felhasználók által megosztott adatokon túl ún. „megfigyelt vagy következtetett" adatokat is felhasználnak, akár külső forrásokból (például böngészési előzmények), harmadik személyektől (adatbrókerektől) gyűjtve az adatokat és az így végzett adatkezelés gyakran személyes adatok különleges kategóriáit is érintheti.[37] Az így szerzett információkat arra használják fel, hogy részletes profilokat készítsenek az egyénekről, fejlesszék a saját algoritmusaikat és platformjuk designját, amelyek alapján célzott hirdetéseket és tartalmakat jelenítenek meg. Ez a folyamat lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy maximalizálják hirdetési bevételeiket, miközben növelik a felhasználói élményt és elkötelezettséget. Az adatgazdaságban ugyanis ezek a vállalatok azzal igyekeznek versenyelőnyre szert tenni, hogy nagy mennyiségű adatból rejtett ismereteket nyernek ki adatbányászat és gépi tanulás révén, amely egy input-output folyamatként értelmezhető, amelynek során nyers adatokból vonnak ki tudást.[38] Ugyanakkor ezek olyan információnak minősülnek, amelyről az érintetteknek nincs tudomása.[39] A különböző forrásokból származó adatok kombinálása és elemzése, valamint a közösségi média kontextusában kezelt személyes adatok esetleges érzékeny jellege kockázatot jelent az egyének alapvető jogaira és szabadságaira nézve.[40]

A nagy technológiai vállalatok *pénzügyi ereje* és *erőfölényes helyzete* szintén kulcsszerepet játszik a digitális ökoszisztéma alakításában. Ezek a vállalatok nemcsak a saját technológiáik folyamatos fejlesztésére képesek, hanem rendszeresen felvásárolják azokat a kisebb, innovatív vállalkozásokat is, amelyek potenciális versenytársaikká válhatnának[41]. Ez a koncentráció lehetővé teszi számukra, hogy tovább erősítsék pozíciójukat a piacon, és növeljék befolyásukat a digitális világban. Az ilyen mértékű hatalom azonban komoly szabályozási kihívásokat is

[37] Vö. European Data Protection Board (EDPB), Guidelines 8/2020 on the targeting of social media users, Version 2.0, adopted on 13 April 2021, 3. sarokpont
[38] Custers, Bart and Helena, Ursic, Tell me something new: data subject rights applied to inferred data and profiles (April 01, 2024). Computer Law & Security Review 52, 2.3. Inferred data, p. 4.; Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=5116114, lehívás: 2025.07.12
[39] Custers, Bart and Helena, Ursic, Tell me something new: data subject rights applied to inferred data and profiles (April 01, 2024). Computer Law & Security Review 52, 2.3. Inferred data, p. 5.; Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=5116114, lehívás: 2025.07.12
[40] Vö. European Data Protection Board (EDPB), Guidelines 8/2020 on the targeting of social media users, Version 2.0, adopted on 13 April 2021, 4. sarokpont
[41] Marc Ivaldi, Nicolas Petit, Selçukhan Ünekbaş - Killer acquisitions in digital markets may be more hype than reality - Centre for Economic Policy Research; 15 Sep 2023 - https://cepr.org/voxeu/columns/killer-acquisitions-digital-markets-may-be-more-hype-reality; lehívás: 2024.09.21

felvet, mivel a szabályozó hatóságok és a közvélemény is nyugtalansággal figyeli, hogy ezek a vállalatok vajon tisztességesen és átláthatóan működnek-e, valamint, hogy mennyire korlátozzák a piaci versenyt és a véleménynyilvánítás szabadságát, illetve sértik a felhasználók magánéletét.[42]

Az amerikai egyesült államokbeli Federal Trade Commission (FTC) 2024. szeptember 19. napján tette közzé a közösségi média és videó streaming szolgáltatások adatvédelmi gyakorlataival kapcsolatos jelentését[43]. Az FTC piacelemzés alapján olyan szolgáltatások adatkezelési gyakorlatait vizsgálta a 2019–2020 közötti időszak vonatkozásában, mint az Amazon, Facebook, YouTube, Twitter, Snap, ByteDance (TikTok), Discord, Reddit, és WhatsApp. A jelentésben foglaltakkal kapcsolatosan aggasztó, hogy a GDPR alkalmazandóvá válása utáni gyakorlatokat vizsgál globális szolgáltatók esetében és számos olyan megállapítást tesz az érintett szolgáltatók adatvédelmi gyakorlatairól, amelyek komoly *adatvédelmi, fogyasztóvédelmi és versennyel kapcsolatos piaci kudarcokat* jeleznek a felhasználók személyes adatai kezelésével kapcsolatosan. Az FTC megállapítása szerint az érintett vállalatok olyan fogyasztókat megkárosító gyakorlatokat folytatnak, melyek az *adatvédelem rovására* törekednek profitmaximalizálásra és a *piaci verseny korlátozására*.[44]

Az FTC jelentés megállapítja, hogy számos vizsgált szolgáltató *a felhasználókról és a nem felhasználókról egyaránt tömegesen gyűjtött adatokat*, amely számos káros és megkérdőjelezhető gyakorlat forrása. A gyűjtött adatok magukban foglalták a felhasználók által megadott információkat, a passzívan gyűjtött adatokat vagy levont következtetéseket, valamint azokat az információkat, amelyeket egyes vállalatok adatbrókerektől és másoktól vásároltak a felhasználókról, ideértve olyan adatokat, mint a háztartás jövedelme, lakóhelye és érdeklődési köre, köztük érzékeny személyes adatok[45]. A legtöbb vállalat harmadik felekkel is megosztotta a felhasználók személyes adatait[46], és nem tudták teljes körben felsorolni, hogy kik kapják meg

[42] Kak, A., & Myers West, S. (2023, April 11). Toxic Competition: Regulating Big Tech's Data Advantage. In 2023 Landscape: Confronting Tech Power. AI Now Institute.; https://ainowinstitute.org/publications/toxic-competition, lehívás: 2025.07.25

[43] Federal Trade Commission - A Look Behind the Screens Examining the Data Practices of Social Media and Video Streaming Services; An FTC Staff Report, September 2024 („FTC Staff Report"); https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/Social-Media-6b-Report-9-11-2024.pdf; lehívás: 2024.09.19

[44] Statement of Commissioner Alvaro M. Bedoya On the 6(b) Report Examining the Data Practices of Social Media and Video Streaming Services; https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/bedoya-statement-social-media-6b-report.pdf; lehívás: 201.09.19

[45] vö. FTC Staff Report, pp. 21-24.

[46] vö. FTC Staff Report, p. 27.

ezeket az adatokat és milyen célból, illetve nem alkalmaztak megfelelő garanciákat erre[47]. A szolgáltatók, amelyek harmadik felektől származó adatokat gyűjtöttek, nem ismerték, hogy milyen adatokat kezelnek. A jelentés kockázatként azonosította a nemzetközi adattovábbításokat olyan országokba, mint Kína, Egyesült Arab Emírségek vagy Ukrajna[48]. A szolgáltatók az általuk gyűjtött adatokat határozatlan időtartamig és a fogyasztók észszerű elvárásaival ellentétesen őrizték meg, mivel az adatgyűjtési, adatminimalizálási és adatmegőrzési gyakorlatuk nem volt megfelelő[49]. Az adatokat több esetben a felhasználó kérése ellenére sem törölték, hanem csupán inaktiválták (soft deletion) vagy csak pszeudonimizálták azokat[50], amely adatkezelési gyakorlat adatvédelmi kockázatot jelentett a felhasználók és a nem felhasználók adatainak védelmére egyaránt. A jelentés komoly problémákat azonosított az érintetti jogok kezelésével, és a felhasználó adatvédelmi jogainak (privacy choices) betartásával kapcsolatban.[51] A szolgáltatók adatkezelési tájékoztatói hosszúak, nem átláthatók, nem érthetők, és nem megállapítható belőlük, hogy milyen adatkezelési gyakorlatokat folytatnak.[52]

A jelentés szintén megállapítja, hogy a *célzott hirdetések* komoly kockázatot jelentenek az érintettek adatai védelmére, ideértve a megnövekedett csaláskockázatot, az adatvédelmi incidensekből eredő rendszerszintű kockázatokat és a gazdasági lehetőségekből való potenciális kirekesztés lehetőségét.[53] Számos szolgáltató támaszkodott arra, hogy reklámszolgáltatásokat értékesítsen más vállalkozásoknak, amelyek nagyrészt a felhasználók személyes adatai extenzív felhasználásán alapultak.[54] Ezen ökoszisztémát működtető technológia a színfalak mögött és a fogyasztók számára *láthatatlanul* működik, ami jelentős adatvédelmi kockázatot jelent. Egyes vállalatok például számos olyan adatvédelmi szempontból invazív nyomonkövető technológiákat alkalmaznak, mint például a pixelek, amelyek képesek a felhasználók tevékenységére vonatkozó érzékeny információkat továbbítani. Egyes vállalatok érzékeny adatokon alapuló reklámcélzási gyakorlata szintén komoly adatvédelmi aggályokat vet fel, ideértve a felhasználó hátrányos megkülönböztetését, érzelmi sérelem okozását, a megbélyegzést, a jó hírnévnek a sérelmét és a magánélet megsértését.[55] Mivel a hirdetési

[47] vö. FTC Staff Report, p. 28-29.
[48] vö. FTC Staff Report, p. 28.
[49] vö. FTC Staff Report, pp. 30-31.
[50] vö. FTC Staff Report, p. 31
[51] vö. FTC Staff Report, p. 36.
[52] vö. FTC Staff Report, p. 38.
[53] vö. FTC Staff Report, p. 38.
[54] vö. FTC Staff Report, p. 40.
[55] vö. FTC Staff Report, p. 44.

ökoszisztéma összetett és a működése a felszíne alatt zajlik, a felhasználók számára kihívást jelent annak megértése, hogy a róluk gyűjtött információkat hogyan használják fel a hirdetések célzására – és számos felhasználónak egyáltalán nincs is tudomása erről.[56]

A jelentés kitér az *algoritmusok, az adatelemzés, vagy a mesterséges intelligencia (AI) széles körű alkalmazására* a felhasználók és a nem felhasználók személyes adatainak kezelésével kapcsolatosan[57]. Ezek a technológiák lehetővé teszik a tartalomajánlást, a keresést, a reklámozást, az automatizált döntésen alapuló tartalommoderálást és a felhasználók személyes adataiból következtetések levonását is[58]. A felhasználók azonban nem rendelkeznek érdemi ellenőrzéssel a személyes adataik mesterséges intelligenciával (inkább gépi tanulással) működő rendszerek általi felhasználása felett. Ez különösen igaz azokra a személyes adatokra, amelyek származtatott adatok, amelyeket harmadik féltől vásároltak, vagy amelyeket a felhasználók és nem felhasználók platformon kívüli tevékenységeiből származtattak. Ezen rendszerek alapbeállítása, hogy gyűjtik az adatokat és ezzel kapcsolatosan nem biztosítják a hozzájárulás vagy a tiltakozás lehetőségét.[59] Ez igaz azokra a nem felhasználókra is, akik nem rendelkeztek fiókkal, és akik esetleg soha nem használták az adott szolgáltatást. A felhasználók és a nem felhasználók nem jogosultak ellenőrizni ezen rendszerek által kezelt adatokat vagy azok eredményeit, hogy helyesbítsék a hibás adatokat vagy megállapításokat, vagy hogy megértsék, hogyan születtek az ezzel kapcsolatos döntések.[60] A vállalatok automatizált rendszereinek használatával kapcsolatban hiányzott a hozzáférés, a döntés, az ellenőrzés, az átláthatóság, a megmagyarázhatóság és az értelmezhetőség, illetve az emberi felülvizsgálat lehetősége[61]. Az automatizált rendszerek használatának ellenőrzésére és tesztelésére vonatkozóan is eltérő, következetlen és nem megfelelő eljárásokat használtak[62]. Ezen vállalatok olyan algoritmusokat használtak, amelyek előnyben részesítenek káros tartalmak bizonyos formáit, amelyek a kiskorúak mentális egészségére káros hatást gyakorolnak. A közösségi média és videó streaming szolgáltatók többsége azt állította, hogy nincsenek gyermek felhasználóik, annak ellenére, hogy valójában gyermekek is használják ezeket a platformokat, és úgy kezelték őket,

[56] vö. FTC Staff Report, p. 46.
[57] vö. FTC Staff Report, p. 48.
[58] vö. FTC Staff Report, p. 50.
[59] vö. FTC Staff Report, p. 59.
[60] vö. FTC Staff Report, pp. 60-61.
[61] vö. FTC Staff Report, pp. 68-69.
[62] vö. FTC Staff Report, pp. 65-67.

mintha felnőtt felhasználók lennének[63]. Ezek a szolgáltatók nem biztosítottak megfelelő védelmet a kiskorúak számára.[64]

Az FTC szerint az adatokkal való visszaélések hozzájárulhatnak a *piaci erőfölényhez*, ami viszont tovább erősítheti az adatvisszaéléseket és a fogyasztóknak káros gyakorlatokat[65]. A digitális piacokon a felhasználói adatok megszerzése és fenntartása erőfölényhez vezethet, amely kizárja a versenytársakat és belépési korlátként akadályozza a piacra lépésüket. A felhasználói adatok versenyértéke ösztönözheti a vállalatokat arra, hogy az adatok gyűjtését az adatvédelem rovására helyezzék előtérbe.[66] Ezen túlmenően egy vállalat adatvédelmi gyakorlatai, adatgyűjtése, adatfelhasználása és automatizált rendszerei fontos részét képezik a termékminőségnek a digitális piacokon. A piaci verseny hiánya miatt a felhasználóknak *nincs valós választási lehetőségük* a szolgáltatások között, és kénytelenek elfogadni egy erőfölényben levő vállalat adatkezelési gyakorlatait. Ennek eredményeként a vállalatok nem versenyeznek ezeken a területeken, így a fogyasztók elveszítik a választási szabadságukat és autonómiájukat. Összességében a verseny korlátozottsága súlyosbíthatja azokat a fogyasztói károkat, amelyeket a jelentés is leír[67].

Az FTC a jelentésében kitér arra, hogy az önszabályozás nem működik és nem is opció[68], mert az *kudarcot vallott*, ezért az FTC olyan *szabályozási lépésekre* tett javaslatot, amely a felhasználók személyes adatai védelmével, kiskorúak védelmével és a versenyellenes hatások megszüntetésével kapcsolatosak. Az FTC jelentésében jelzett diszfunkciók és piaci kudarcok arra utalnak, hogy a platformok adatvédelmi és adatkezelési gyakorlatainak *szigorú szabályozása indokolt*, amelyre az Európai Unió a GDPR, a DMA és a DSA elfogadásával tett kísérletet, azonban a végrehajtás területén érzékelhetően további lépések indokoltak, különösen határokon átnyúló ügyekben.[69]

[63] vö. FTC Staff Report, p. 63., p. 75.
[64] vö. FTC Staff Report, p. 63., p. 72.
[65] vö. FTC Staff Report, p. 78.
[66] vö. FTC Staff Report, p. 79.
[67] vö. FTC Staff Report, p. viii.
[68] vö. FTC Staff Report, p. 80.
[69] Data protection: Commission adopts new rules to ensure stronger enforcement of the GDPR in cross-border cases; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3609; lehívás: 2024.09.15

Az európai adatvédelmi szabályozás egyoldalúan restriktív jogi hozzáállása mindazonáltal egyúttal oldódni is látszik, mivel a platformok korszakában az „internet előtti korszak" adatvédelmi logikája nyilvánvalóan tarthatatlanná vált.[70] Ez a szemléletváltás a jogalkotásban is tetten érhető: az Európai Bizottság 2025 februárjában például visszavonta[71] az új ePrivacy rendeletre tett javaslatát, arra hivatkozva, hogy annak elfogadására nem mutatkozott politikai egyetértés, továbbá a javaslat időközben technológiai szempontból elavultnak bizonyult. Ezzel párhuzamosan az uniós adatpolitika egyre inkább az adatvédelem és a gazdasági érdekek kiegyensúlyozására törekszik, vagyis a személyes adatok védelme mellett az adatok szabadabb áramlását és innovatív felhasználását is ösztönzi, mint amelyet az adatmegosztási rendelet (Data Act) és az adatkormányzási rendelet (Data Governance Act, DGA) képvisel, melynek keretében a fókusz az adatokra mint gazdasági erőforrásra, az innováció motorjára és a verseny előfeltételére helyeződik. Ezek célja nem az adatkezelés korlátozása, hanem éppen ellenkezőleg: az adatokhoz való hozzáférés és az adatok másodlagos felhasználásának elősegítése, az adatmonopóliumok lebontása és egy élénk, adatalapú gazdaság létrehozása. Mindezek a tendenciák a digitális platformokra is közvetlen hatással vannak. Az adatvédelmi megközelítés enyhülésével a platformok számára kiszámíthatóbb és kevésbé korlátozó szabályozási környezet körvonalazódik – az ePrivacy rendelet tervezetének visszavonása is jelzi, hogy egyelőre nem kell újabb, szélsőségesen szigorú új kötelezettségekkel számolniuk. Ugyanakkor az új irány nem a szabályozás teljes lazítását jelenti, hanem annak átstrukturálását: megjelennek olyan előírások, melyek az átláthatóságot és az elszámoltathatóságot erősítik. Ennek megfelelően a korábbi, egyoldalúan korlátozó megközelítést jelenleg egy kiegyensúlyozottabb szabályozási paradigma váltja fel, amely egyszerre igyekszik megőrizni az adatvédelem alapelveit és teret engedni az adatalapú innovációnak a platform-ökoszisztémában. Ugyanezt jelzi a GDPR jelenleg folyamatban levő reformja, amely a Draghi-jelentésre[72] hivatkozással szabályozási enyhítésekkel[73] próbálja meg az Európai Uniót versenyképesebbé tenni.

---

[70] Zuboff, Shoshana (2016): Google as a Fortune Teller: The Secrets of Surveillance Capitalism. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 5 March 2016; https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/the-digital-debate/shoshana-zuboff-secrets-of-surveillance-capitalism-14103616.html, lehívás: 2025.07.25

[71] Natasha Lomas - EU abandons ePrivacy, AI liability reforms as bloc shifts focus to AI competitiveness https://techcrunch.com/2025/02/12/eu-abandons-eprivacy-reform-as-bloc-shifts-focus-to-competitiveness-and-fostering-data-access-for-ai/, lehívás: 2025.07.25

[72] M. Draghi, The future of European competitiveness, 2024, https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059, p. 65, lehívás: 2025.07.25

[73] European Commission, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulations (EU) 2016/679, (EU) 2016/1036, (EU) 2016/1037, (EU) 2017/1129, (EU) 2023/1542 and (EU)

1.4 Az értekezés módszertani megközelítése, fókusza és korlátjai

A jelen értekezés központi kutatási kérdése, hogy a DSA új kötelezettségei miként hatnak a platformok, közöttük különösen a rendszerszintű kockázatokat hordozó VLOP és VLOSE szolgáltatók adatkezelési gyakorlataira, illetőleg a DSA új szabályai hogyan viszonyulnak az Európai Unió meglévő adatvédelmi jogi keretrendszeréhez, így a GDPR és az ePrivacy irányelv által nyújtott szabályozáshoz. A kutatásnak ennek keretében nem célja egy általános, mindenre kiterjedő kép nyújtása, hanem az uniós adatvédelmi rezsim és a DSA legkritikusabb metszéspontjainak és kölcsönhatásainak a szisztematikus, célzott feltárása. Ennek keretében az értekezés csak azokra a konkrét területekre fókuszál, ahol a két szabályozási rendszer együttes alkalmazása a legjelentősebb elméleti és gyakorlati kérdéseket veti fel, így különösen az online megfigyelés, a profilozás, a tartalommoderálás, az automatizált döntéshozatal, a felhasználók – kiemelten a kiskorúak – alapvető jogainak védelme, illetőleg a végrehajtási mechanizmusok összefüggései.

Azt kívánom igazolni, hogy a DSA nem csupán egy újabb szabályozási réteget jelent, és viszonyuk sem pusztán kiegészítő (*lex specialis*), hanem adatvédelmi területen felfogható egyfajta szükségszerű *jogalkotói korrekcióként*, amely az uniós adatvédelmi jog platform-kontextusban megmutatkozó végrehajtási mechanizmusainak kudarcaira reagál, amelyek a globális online platformok adatvezérelt üzleti modelljeivel való szembesülés során nyilvánvalóvá váltak. E kudarc abban mutatkozik meg, hogy az uniós adatvédelmi jog jogérvényesítési modellje *strukturálisan elégtelennek* mutatkozott a rendszerszintű kockázatokat jelentő VLOP és VLOSE szolgáltatók szabályozására, mivel az ilyen szolgáltatókkal szemben kiszabott monetáris szankciók, bár már elérik a milliárd eurós szintet, mégsem eredményezték az üzleti modellek alapvető megváltoztatását. Ezzel szemben a DSA ex-ante, rendszerszintű és architekturális kötelezettségeket (kockázatértékelések, tervezési követelmények) vezet be, amelyek alapvetően eltérnek az uniós adatvédelmi jog eddigi megközelítésétől[74]. A DSA tehát nem csupán „további szabályozást” jelent, hanem egy más

2024/573 as regards the extension of certain mitigating measures available for small and medium sized enterprises to small mid-cap enterprises and further simplification measures, COM(2025) 501 final/2, Brussels, 23 May 2025.

[74] Eder, Niklas, Making Systemic Risk Assessments Work: How the DSA Creates a Virtuous Loop to Address the Societal Harms of Content Moderation (June 26, 2023). forthcoming, German Law Journal, p. 7. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4491365 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4491365

típusú szabályozást, amelyet kifejezetten azon pontok javítására terveztek, ahol az uniós adatvédelmi jog a digitális szolgáltatások piacán a rendszerszintű szereplőkkel szemben eddig nem bizonyult kielégítőnek. Ez a szabályozási eltolódás a DSA kontextusában a GDPR procedurális hiányosságaira adott rendszerszintű válaszként értelmezhető[75], amely a fókuszt a tartalomról a platformok mögöttes infrastruktúrájára és tervezési döntéseire helyezi át.

E tézis igazolása során azonban tudatosítani kell, hogy az Európai Unió digitális stratégiája nem egyetlen, monolitikus úton halad. A jelen értekezés fókuszában álló, uniós adatvédelmi jog és a DSA által fémjelzett, alapjogi központú védelmi paradigma mellett egyre markánsabban jelenik meg egy párhuzamos, gazdasági-innovációs célú hasznosítási paradigma is, amelyet elsősorban az adatmegosztási rendelet (Data Act) és az adatkormányzási rendelet (DGA) testesít meg, mint az fentebb hivatkozásra került. Ez a kettős szabályozási logika alapvető feszültséget teremt a platformok számára: míg a védelmi paradigma az adatok „bezárására" és a kockázatok minimalizálására kötelezi őket, addig a hasznosítási paradigma az adatok „megnyitását" és megosztását írja elő. Bár e kettősség a platformok jövőbeli működésének központi kihívását jelenti, a jelen értekezés módszertani döntés alapján tudatosan a *védelmi paradigma* belső dinamikájára, és azon belül is a DSA által az uniós adatvédelmi joghoz képest hozott változásokra koncentrál, ezzel kijelölve a kutatás pontos kereteit.

A kutatás módszertana több pilléren nyugszik. A munka gerincét a jogdogmatikai elemzés adja, amely a releváns uniós és tagállami jogszabályok (GDPR, ePrivacy irányelv, DSA, Elkertv.) normatív tartalmát vizsgálja. Ezt egészíti ki az összehasonlító módszer, amely a két szabályozási rezsim közötti hasonlóságokat, különbségeket és átfedéseket tárja fel. A téma újszerűsége miatt kiemelt szerepet kap a *legfrissebb hatósági és bírósági gyakorlat kritikai-elemző feldolgozása*, amely a dolgozatot joggyakorlat-orientált megközelítéssel gazdagítja. Ez a módszertani hármas teszi lehetővé, hogy a dolgozat ne csupán leíró jellegű legyen, hanem értékelő következtetéseket és megalapozott javaslatokat is megfogalmazzon.

A kutatás fókuszának tudatos szűkítése indokolja, hogy bizonyos, a platformok szempontjából egyébként releváns adatvédelmi kérdések – mint például az érintetti joggyakorlás

[75] Rosa Maria Torraco - Risk in the Digital Services Act and AI Act: implications for media freedom, pluralism, and disinformation, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, Blog, May 27, 2025; https://cmpf.eui.eu/risk-in-the-digital-services-act-and-ai-act-implications-for-media-freedom-pluralism-and-disinformation/, lehívás: 2025.07.25

részletszabályai vagy a harmadik országokba történő adattovábbítás anyagi szabályai – nem képezik részletes vizsgálat tárgyát, azonban közvetetten megjelennek adatvédelmi jellegű onlineplatform-problémaként. A jelen értekezés célja nem egy teljes körű GDPR-monográfia megírása, hanem kifejezetten a két jogterület (uniós adatvédelmi rezsim és a DSA) interakciójának bemutatása. E témák részletes tárgyalása meghaladná a fókuszált elemzés kereteit, és elterelné a figyelmet a kutatás valódi magjáról: a DSA által generált új adatvédelmi dinamikákról. A kutatás fókuszának tudatos szűkítése pedig nem csupán a terjedelmi korlátok által indokolt, hanem egy tudatos módszertani döntés is, amely lehetővé teszi az értekezés központi tézisének alapos alátámasztását. A disszertáció amellett érvel, hogy a DSA nem egyszerűen az uniós adatvédelmi rezsim melletti újabb szabályozási réteg, hanem olyan jogalkotói beavatkozás, amely kifejezetten az uniós adatvédelmi szabályozás platformalapú környezetben tapasztalható végrehajtási hiányosságaira reagál. A tézis igazolása megkívánja a két szabályozási keretrendszer legjelentősebb érintkezési pontjainak – különösen a profilalkotás, a tartalommoderálás, az online felületek kialakítása és a végrehajtási mechanizmusok – részletes, összehasonlító elemzését. Egy túlzottan széles körű, minden részletre kiterjedő vizsgálat szükségszerűen a mélyreható elemzés rovására menne, és ezzel csökkentené a dolgozat tudományos értékét. Ezzel szemben a célzott megközelítés lehetőséget ad arra, hogy az értekezés ne csupán áttekintést nyújtson, hanem feltárja a két szabályozási modell közötti strukturális és funkcionális összefüggéseket, ezáltal megalapozva a DSA korrekciós szerepét az európai digitális szabályozás rendszerében.

A fenti célok és módszertani keretek határozzák meg a dolgozat logikai felépítését:

Az értekezés *első, bevezető részében* bemutatásra kerültek a digitális platformok adatkezelésével kapcsolatos alapvető problémák, különösen az online manipuláció, az adatok tömeges gyűjtése, az ebből adódó piaci kudarcok és az ebből származó kockázatok. Ez a rész felvázolta a digitális platformok által generált főbb adatvédelmi kihívásokat, amelyek az elemzés alapjául szolgáltak, ezzel megalapozva a szabályozási beavatkozás szükségességét és kijelölve az elemzés kiindulópontjait.

Az értekezés *második része* a GDPR adatvédelmi alapelveinek érvényesülését vizsgálja digitális platformok esetében, a GDPR adatvédelmi alapelveinek érvényesülési problémáit azonosítja a platform-ökoszisztémában, feltárva azokat a strukturális feszültségeket, amelyek a

végrehajtási kudarcokhoz vezettek. Ezen rész célja, hogy azokat az alapvetéseket is tárgyalja, melyekre DSA-specifikus kötelezettségek épülnek, így teremtve meg az uniós adatvédelmi jog és a DSA szerinti kötelezettségek összehasonlító és szintetizáló elemzésének alapjait. Ezek fókuszában az adatkezelői státusz és a jogalapok kérdései azért kerülnek a középpontba, mert ezeket formálják át leginkább a platformok üzleti modelljei és a DSA új kötelezettségei. Ez a rész ennek megfelelően elemzi a jogszerűség, átláthatóság, tisztességes adatkezelés, célhoz kötöttség, adattakarékosság, pontosság, korlátozott tárolhatóság, adatbiztonság és elszámoltathatóság elveit, és bemutatja, hogyan alkalmazhatóak és hogyan vallanak kudarcot ezek az elvek a platformok adatkezelési gyakorlatában. Az elemzés az Európai Bíróság és a nemzeti adatvédelmi hatóságok gyakorlatára is támaszkodik, hogy teljes képet nyújtson a joggyakorlatról és az adatvédelmi alapelvek gyakorlati alkalmazásának nehézségeiről, az alapelvek alkalmazását erodáló platform gyakorlatokról és egyben – a milliárdos bírságok ellenére – a végrehajtás kudarcáról.

A *harmadik rész* a DSA szabályozási kereteit szisztematikusan elemzi, összehasonlító megközelítés keretében bemutatva, hogy ezek a szabályok miként működnek az európai adatvédelmi rezsim korrekciós mechanizmusaként. A DSA új jogszabályként különösen a közvetítő szolgáltatásokra koncentrál, és számos specifikus adatvédelmi kötelezettséget vezet be, amelyek szigorúbbak és kiegészítik, egyben korrigálják az uniós adatvédelmi rezsim alkalmazását. Ez a fejezet bemutatja a DSA által előírt adatvédelmi kötelezettségeket, különös tekintettel a jogellenes tartalom kezelésére, online közvetítők felelősségére, a tartalommoderálásra, a transzparencia követelményeire, a profilozás korlátozásaira és a felhasználói jogok védelmére. Külön elemzés részét képezi a DSA és a GDPR közötti összefüggések és átfedések, mivel ezek a szabályok együttesen határozzák meg a platformok jövőbeni adatvédelmi gyakorlatait. Ezenkívül bemutatásra kerül, hogy a DSA milyen új, szigorúbb architektuális jellegű elszámoltathatósági kötelezettségeket vezet be VLOP és VLOSE szolgáltatók számára, valamint az, hogy ezek a kötelezettségek hogyan érintik a az adatvédelmi alapelvek alkalmazását. Ezzel kapcsolatosan kitér a kutatók adatokhoz való hozzáférésére és annak ellentmondásaira is, amely fontos társadalmi ellenőrzési eleme a VLOP és VLOSE szolgáltatók gyakorlatainak és elszámoltathatóságának.

Az értekezés *utolsó része* az európai adatvédelmi rezsim és a DSA végrehajtásának gyakorlati szempontjait, illetőleg az európai adatvédelmi hatóságok VLOP és VLOSE szolgáltatókat

érintő szankciós gyakorlatát elemzi, figyelemmel arra, hogy ezek a bírságok az európai uniós adatvédelmi rezsim és az online platformok üzleti és adatvédelmi gyakorlatai kibékíthetetlenségének bizonyítékai. Ez a fejezet a szabályok betartatásának eszközeire és az érintett hatóságok – mint az Európai Adatvédelmi Testület, a nemzeti adatvédelmi hatóságok, az Európai Bizottság, a Digitális Szolgáltatások Európai Testülete és a digitális szolgáltatási koordinátorok – szerepére fókuszál a felügyeleti modellek összevetésével és az intézményi együttműködés kényszerének bemutatásával. Emellett bemutatom, hogy milyen kihívásokkal szembesülnek a hatóságok és a platformok, amikor a DSA és a GDPR követelményeit együttesen kell alkalmazniuk, melyek a szabályozási szinergiák, egyben szintetizálom az eredményeket és a záró fejezetben konkrét szakpolitikai javaslatokat fogalmazok meg ezzel kapcsolatosan.

A jelen értekezés a releváns uniós joggyakorlat mellett esetenként hivatkozik az Egyesült Királyság adatvédelmi hatóságának (UK Information Commissioner's Office, UK ICO) döntéseire is. E metodológiai döntés alapja, hogy az Egyesült Királyság európai uniós kilépését (Brexit) követően a GDPR-t mint „megtartott uniós jogot" (retained EU law[76]) implementálta saját jogrendszerébe, melyre UK GDPR[77]-ként hivatkoznak. Ennek következtében a UK GDPR anyagi jogi tartalma, alapelvei és kötelezettségei a vizsgált időszakban és a jelen értekezés szempontjából releváns területeken lényegében megegyeznek az EU GDPR rendelkezéseivel. Ebből fakadóan a UK ICO-nak a globális online platformokkal (így TikTok) szemben hozott, részletes technikai és jogi elemzést tartalmazó határozatai rendkívül értékes, meggyőző erejű (nem kötelező érvényű) jogértelmezési forrásként szolgálnak. Olyan területeken, ahol az Európai Unió Bírósága vagy az EDPB iránymutatásai még nem kellően részletesek, a UK ICO gyakorlata egy kiforrott felügyeleti hatósági értelmezését tükrözi ugyanazon jogi normák gyakorlati alkalmazásának. Itt kell utalni ugyanakkor arra, hogy ez a relevancia időben korlátozott lehet, mivel az Egyesült Királyság jogalkotása (így a Data (Use and Access) Act[78])

[76] GovernmentBrexitBrexit: business guidance - Research and analysis - Retained EU law and assimilated law dashboard; https://www.gov.uk/government/publications/retained-eu-law-dashboard; lehívás: 2025. augusztus 4.
[77] A Brexitet követően a GDPR a brit belső jog részeként megmaradt, mint az Egyesült Királyság GDPR-ja (UK GDPR), azonban az Egyesült Királyság önállóan felülvizsgálhatja ezt a keretrendszert. Vö. UK ICO - For organisations - Data Protection and the EU - Data protection and the EU in detail -The UK GDPR; https://ico.org.uk/for-organisations/data-protection-and-the-eu/data-protection-and-the-eu-in-detail/the-uk-gdpr/
[78] The Data Use and Access Act 2025 (DUAA) - what does it mean for organisations?; https://ico.org.uk/about-the-ico/what-we-do/legislation-we-cover/data-use-and-access-act-2025/the-data-use-and-access-act-2025-what-does-it-mean-for-organisations/; lehívás: 2025. augusztus 4.

a jövőben egyre nagyobb mértékű eltérést eredményezhet az uniós jogtól, ami csökkentheti a jövőbeli brit döntések párhuzamos értelmezési értékét.

Szintén a módszertani fejezethez tartozik, hogy a GDPR és DSA szabályainak ismertetésekor a jelen értekezés e rendeletek normaszövegére és preambulumbekezdéseire egyaránt hivatkozik, amelyek joghatásukban nem egyenrangúak, mivel a preambulumok önállóan nem rendelkeznek jogi kötőerővel. Jelen értekezés módszertana tudatosan épít erre a megkülönböztetésre. Ez a döntés az uniós jogértelmezés alapvető sajátosságaiból és a vizsgált jogszabályok, így a GDPR és a DSA sajátos természetéből fakad. Az Európai Unió Bíróságának állandó gyakorlatában[79] a teleologikus (célorientált) jogértelmezési módszer[80] dominál, amelynek célja a jogalkotói szándék feltárása[81]. és a jogszabály hatékony érvényesülésének biztosítása. Bár ez az elv a nemzetközi jogból (a bécsi egyezményből[82]) ered, az uniós jogrendben alkotmányos

[79] A C-344/04. sz. ügy 76. pontjában a Bíróság a preambulum funkciójának meghatározásához adalékként rögzíti, hogy egy közösségi jogi aktus preambuluma *pontosíthatja annak tartalmát*, azonban arra nem lehet hivatkozni az adott jogi aktus rendelkezéseitől való eltérés céljából (a C-162/97. sz., Nilsson és társai ügyben 1998. november 19-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-7477. o.] 54. pontja és a C-136/04. sz. Deutsches Milch-Kontor ügyben 2005. november 24-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-10097. o.] 32. pontja). - Az európai közösségi jogban – különösen a preambulumbekezdések (recitals) vonatkozásában – a jogalkotás célhoz kötötten (purposive) történik. A célhoz kötött jogszabály-szövegezés nem kizárólag a jogszabály céljának kifejezett megjelölését jelenti, hanem általános elvek megfogalmazását is magában foglalja. A preambulumbekezdések szerepéről az Európai Bíróság kimondta, hogy azok önmagukban nem alkalmasak arra, hogy eltérítsenek a jogszabály tényleges rendelkezéseitől, és formálisan nincs kötelező jogi erejük. Ugyanakkor az ítélkezési gyakorlatban a preambulumokat rendszeresen használják értelmezési segédletként a jogalkotói szándék feltárására. Fontos azonban, hogy az EK-jog elismeri azt is: ha egy jogszabályból teljesen hiányoznak a preambulumok, vagy azok nem érik el a minimálisan elvárt szintet, akkor az érintett aktus akár érvénytelen is lehet. Ez a gyakorlat azt eredményezi, hogy a preambulumbekezdések – bár formálisan nem kötelező erejűek – funkcionálisan meghatározóak lehetnek, és adott esetben az aktus érvényességére is kihatással bírnak; lásd Tadas Klimas & Jurate Vaiciukaitė, The Law of Recitals in European Community Legislation, 15 ILSA J. Int'l & Comp. L. 61 (2008), pp. 75-76.

[80] N Fennelly, 'Legal Interpretation at the European Court of Justice' [1997] 20 Fordham Int'l LJ 656. p. 664; https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1526&context=ilj , lehívás: 2025.07.18,

[81] Vienna Convention on the Law of Treaties, concluded at Vienna on 23 May 1969, United Nations, Treaty Series, vol. 1155, p. 331, No. 18232. Registered ex officio on 27 January 1980.. Magyarországon kihirdette a szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről szóló 1987. évi 12. törvényerejű rendelet.

[82] A nemzetközi jogi szerződésként megkötött uniós alapszerződésekre is alkalmazandó Bécsi Egyezmény a szerződések jogáról 33. cikke kimondja, hogy ha egy szerződést több nyelven hitelesítettek, akkor – eltérő megállapodás hiányában – minden nyelvi változat egyformán hiteles, és a szerződés kifejezéseinek minden hiteles szövegben azonos jelentéssel kell bírniuk. Amennyiben a különböző nyelvi változatok között eltérés van, az értelmezés során azt a jelentést kell választani, amely a legjobban összeegyezteti a szövegeket, figyelembe véve a szerződés tárgyát és célját.

jelentőségre tett szert[83]. Az Európai Unió jogában az *effet utile* elve[84] alakítja át a teleologikus értelmezést puszta módszerből kötelező érvényű mandátummá, mivel a Bíróság nem csupán megvizsgálhatja egy jogszabály célját, hanem az *effet utile* elve alapján köteles olyan értelmezést választani, amely biztosítja e cél elérését. Ebben a keretrendszerben a jogi aktusok preambuluma – amelynek meglétét az EUMSZ 296. cikke kötelező érvényességi kellékként írja elő – nem csupán bevezető jellegű magyarázat, hanem a jogalkotói célok elsődleges és leghitelesebb forrása és az uniós jogi aktusok értelmezésében kiemelt szerepet tölt be[85]. Koós Gábor érvelése szerint a preambulumok lehetővé teszik a jogalkotói akarat „primer megismerési forrásokon" alapuló teleologikus értelmezését.[86] Különösen igaz ez az olyan horizontális, komplex és jelentős politikai kompromisszumok eredményeként megszületett alaprendeletek esetében, mint a GDPR és a DSA. Egy olyan új jogszabálynál, mint a DSA, ahol a kialakult bírósági gyakorlat még hiányzik, az olyan új fogalmak, mint például a „rendszerszintű kockázatok" (DSA 34. cikk) tartalmát és kontextusát a preambulum (így a 80-84. bekezdések) részletezi. Ennélfogva a preambulum-bekezdésekre való hivatkozás nem önálló normatív forrásként, hanem a normaszöveg mellett és a normaszöveg *elválaszthatatlan értelmezési segédleteként* és a *mögöttes jogalkotói ráció legfontosabb dokumentumaként* jelenik meg a jelen értekezésben.

A fent bemutatott módszertani megközelítés lehetővé teszi a digitális platformok adatkezelési gyakorlatainak elemzését mind az adatvédelmi követelmények, mind a DSA alkalmazása szempontjából. Kiemeli a két jogszabály közötti összefüggéseket és gyakorlati kihívásokat,

[83] Már az 1969-es Stauder kontra Ulm ügyben (C-29/69. sz. ügy) az Európai Bíróság rámutatott, hogy az uniós jogszabályok egyetlen nyelvi változata sem értelmezhető elszigetelten a többi hivatalos nyelvi változattól. Ehelyett az értelmezésnek az aktus szerzőjének valós szándékán és az elérni kívánt célon kell alapulnia, különös tekintettel az összes hivatalos uniós nyelven készült változatra. Az 1982-es CILFIT ügyben (283/81. sz. ügy) a Bíróság hangsúlyozta, hogy mivel az uniós jogszabályok valamennyi nyelvi változata egyformán hiteles, a rendelkezések értelmezéséhez szükséges a különböző nyelvi változatok összevetése. Ugyanakkor a Bíróság kiemelte, hogy az uniós jog sajátos terminológiát használ, és jogi fogalmai nem feltétlenül fedik a nemzeti jogok megfelelő fogalmait. Ezért az uniós jog helyes értelmezéséhez elengedhetetlen annak kontextusba helyezése, különösen más uniós jogi aktusok és az uniós jog céljai fényében. Vö. Mańko, R. (2017). Legal aspects of EU multilingualism (Briefing PE 595.914). European Parliamentary Research Service. https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2017)595914, lehívás: 2025.07.18

[84] C-106/89. sz. Marleasing ügy mutatja be a legtisztábban ezt a kérdést. A Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróságoknak a nemzeti jogot – amennyire csak lehetséges – az uniós irányelvek szövegére és céljára tekintettel kell értelmezniük (konform értelmezés). Ez egyértelmű parancs a teleologikus értelmezésre az effet utile biztosítása érdekében. A cél (az irányelv érvényesülése) kötelezővé teszi a módszert (cél szerinti értelmezés).

[85] Koós Gábor: A preambulum szerepe az Európai Uniós jogi normák értelmezésében (Acta ELTE, tom. L, ann. 2013, 187-205. o.), p. 203

[86] Koós Gábor: A preambulum szerepe az Európai Uniós jogi normák értelmezésében (Acta ELTE, tom. L, ann. 2013, 187-205. o.), p. 188

ezzel áttekintést nyújtva a platformok adatvédelmi kötelezettségeiről, a szabályok tényleges végrehajtásáról és a gyakorlat fejlesztési lehetőségeiről.

2. PLATFORMOK ADATVÉDELMI GYAKORLATAI - AZ UNIÓS ADATVÉDELMI SZABÁLYOK ALKALMAZÁSA PLATFORMOKRA

Az értekezés bevezetőjében megfogalmazott központi tézis szerint a DSA az uniós adatvédelmi jog végrehajtási kudarcaira adott szükségszerű jogalkotói válasz. E tétel megértéséhez először magukat a kudarcokat, valamint azok mélyben húzódó, strukturális okait szükséges feltárni. A jelen fejezet célja e problémafeltárás megalapozása. Részletes jogdogmatikai és esetjogi elemzésen keresztül mutatja be azt a mélyreható feszültséget, amely a GDPR alapelvei és a globális online platformok adatvezérelt üzleti modelljei között áll fenn. Az elemzés rávilágít arra, hogy a probléma nem csupán a normák eseti megsértésében rejlik, hanem egy rendszerszintű összeegyeztethetetlenségben, amely az európai uniós adatvédelmi rezsim végrehajtási modelljét és bírságait gyakorlati szempontból sokszor hatástalanná teszi a platformhatalommal szemben. Ez a fejezet tehát a problémát diagnosztizálja, amelyre a 3. fejezetben ismertetett DSA-rendelkezések jelenthetnek megoldást.

Mielőtt a DSA-specifikus kötelezettségeket elemeznénk, elengedhetetlen a kiindulópont rögzítése: hogyan alkalmazandó az általános uniós adatvédelmi keretrendszer, a GDPR és az ePrivacy irányelv az online platformok működésére. Ez a fejezet azokat az alapvető adatvédelmi jogintézményeket vizsgálja, amelyeket a DSA új szabályai a leginkább érintenek vagy átformálnak. Ennek keretében a fejezet először az adatkezelői státusz – különösen a közös adatkezelés – meghatározásának kritikus jelentőségét tárgyalja, amely a felelősség telepítésének alapja. Az uniós adatvédelmi modell ugyanis az adatkezelő fogalmára épül, amelynek meghatározása tág és technológiasemleges, annak érdekében, hogy hatékony és átfogó védelmet biztosítson az érintettek számára.[87] Ezt követően részletesen elemzi a GDPR 5. cikkében foglalt alapelvek, kiemelten a jogszerűség, a célhoz kötöttség és az átláthatóság érvényesülését a platformok gyakorlatában, megalapozva ezzel a későbbi, DSA-val való összehasonlító elemzést és a gyakorlati következtetéseket az értekezés végén.

2.1 Platformok működésének adatvédelmi relevanciája

A digitális platformok, mint a közösségi média szolgáltatók, keresőprogramok és online piactér szolgáltatók a digitális gazdaság meghatározó szereplőivé váltak és nagy tömegben kezelnek

[87] Toptchiyska, Denitza, Navigating The GDPR-DSA Nexus: Regulating Personal Data In Social Media and Search Engines (May 25, 2024); p. 210; Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4948546, lehívás: 2025.07.12

személyes adatokat, – azaz azonosított vagy azonosítható természetes személyre vonatkozó bármilyen információ[88] -, ami ezzel az üzleti modellel rendszeresen együtt jár. Bár a GDPR nem tartalmaz kifejezetten online platformokra vonatkozó rendelkezéseket, az online közvetítők működésének adatvédelmi relevanciája abból fakad, hogy a digitális piacokon központi szerepet játszanak a személyes adatok gyűjtésében, kezelésében és felhasználásában és tevékenységük közvetlen hatással van az egyének magánéletére és a személyes adatok védelmére online tevékenységekkel kapcsolatosan. A legnagyobb online platformok hatalmas mennyiségű személyes adatot gyűjtenek a felhasználókról, beleértve demográfiai adatokat, viselkedési mintázatokat, preferenciákat és online tevékenységeket[89]. Ezek az adatok lehetővé teszik a platformok számára, hogy részletes profilokat alkossanak az érintettekről, amelyeket később célzott hirdetésekhez, szolgáltatások testre szabásához vagy akár automatizált döntéshozatali folyamatokhoz használjanak fel. A profilalkotás és az automatizált döntéshozatali folyamatok alkalmazása lehetővé teszik, hogy a platformok előre meghatározott algoritmusok alapján döntéseket hozzanak a felhasználókkal kapcsolatban, például milyen tartalmakat, hirdetéseket vagy ajánlásokat lássanak vagy hogyan szegmentálják őket. Ezek a jelenségek és azok háttere az első fejezetben részletesen bemutatásra kerültek.

A GDPR ezzel összefüggésben szigorú szabályokat és alapelveket[90] határoz meg, amelyek célja, hogy biztosítsák a felhasználók személyes adatainak megfelelő kezelését, és átláthatóvá tegyék a platformok adatvédelmi gyakorlatait. A releváns adatvédelmi alapelveket a GDPR 5. cikke határozza meg és ide tartozik a *jogszerűség, tisztességes adatkezelés elve, az átláthatóság, a célhoz kötöttség, adatminimalizálás, pontosság, integritás és bizalmas kezelés, valamint az elszámoltathatóság alapelve* és alapvetően meghatározzák a platformok működését a személyes adatok kezelésével kapcsolatosan. A személyes adatok kezelésére vonatkozó, a GDPR 5. cikkében foglalt elvek együttesen alkalmazandók.[91] A GDPR előírja, hogy bármely személyes adat kezelése tiszteletben tartsa az adatkezelési elveket, amellyel kapcsolatos bizonyítási teher az elszámoltathatóság elve alapján az adatkezelő online közvetítőt terheli.

[88] vö. GDPR 4. cikk 1. pontja - „személyes adat” meghatározása; lásd erről részletesen a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport személyes adat fogalmáról szóló véleményét 4/2007 szám alatt (WP 136); https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf, lehívás: 2024.09.15

[89] Aisling Redden: Companies are collecting your personal data. Here's what you need to know; Euronews, https://www.euronews.com/next/2023/08/14/companies-are-collecting-your-personal-data-heres-what-to-know; lehívás: 2024.09.13

[90] vö. GDPR 5. cikke (1)-(2) bekezdése

[91] vö. Európai Unió Bírósága, 2022. október 20-i Digi ítélet, C-77/21, EU:C:2022:805, 47. pont

A GDPR rendelkezéseit az online térben az ePrivacy irányelv rendelkezései pontosítják[92] és kiegészítik[93]. Az ePrivacy irányelv számos rendelkezése „pontosítja" a GDPR rendelkezéseit a személyes adatoknak az elektronikus hírközlési ágazatban történő kezelése tekintetében. A *lex specialis derogat legi generali elvvel* összhangban a különös rendelkezések elsőbbséget élveznek az általános elvekkel szemben azokban a helyzetekben, amelyeket kifejezetten szabályozni kívánnak. Azokban a helyzetekben, amikor az ePrivacy irányelv „pontosítja" (azaz konkrétabbá teszi) a GDPR-ban foglalt szabályokat, az ePrivacy irányelv (különös) rendelkezései – mint „*lex specialis*" – elsőbbséget élveznek a GDPR (általánosabb) rendelkezéseivel szemben.[94] Az ePrivacy irányelv olyan rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek egyrészről „*kiegészítik*" a GDPR rendelkezéseit a személyes adatoknak az elektronikus hírközlési ágazatban történő kezelése tekintetében.[95] Így az ePrivacy irányelv számos rendelkezése például a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások „előfizetőinek" vagy „felhasználóinak" védelmét célozza. Egy nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatás előfizetői természetes vagy jogi személyek lehetnek. A GDPR kiegészítéseként az ePrivacy irányelv a természetes személyek alapvető jogainak – különösen a magánélet tiszteletben tartásához való joguknak – védelme mellett a jogi személyek jogos érdekeinek védelmét is szolgálja. Ezt meghaladóan a GDPR 173. preambulumbekezdése megerősíti, hogy amikor a személyes adatok kezelésére nem vonatkoznak az ePrivacy irányelvben meghatározott különös kötelezettségek, akkor a GDPR alkalmazandó. Tehát amennyiben léteznek különös rendelkezések valamely konkrét adatkezelési műveletre vagy műveletekre vonatkozóan, akkor a különös rendelkezéseket kell alkalmazni (*lex specialis*), minden egyéb esetben (vagyis amikor nem vonatkoznak különös rendelkezések az adott adatkezelési műveletre vagy műveletekre) pedig az általános szabály alkalmazandó (*lex generalis*). Az ePrivacy irányelv többek között különös szabályokat állapít

[92] Vö. 5/2019. számú vélemény az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti kölcsönhatásról, különösen az adatvédelmi hatóságok illetékessége, feladatai és hatásköre tekintetében; 4.1 pont; Az elfogadás időpontja: 2019. március 12.; https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/201905_edpb_opinion_eprivacydir_gdpr_interplay_en_hu.pdf; lehívás: 2024.09.09

[93] Az ePrivacy irányelv 1. cikke a következőket írja elő: (2) Ennek az irányelvnek a rendelkezései az (1) bekezdésben említett célok érdekében pontosítják és kiegészítik a [95/46] irányelvet. […]"

[94] A 29. cikk alapján létrehozott adatvédelmi munkacsoport 2010. június 22-i, 2/2010. számú véleménye az online viselkedésalapú reklámról, WP171, 10. o.

[95] Vö. 5/2019. számú EDPB vélemény az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti kölcsönhatásról, különösen az adatvédelmi hatóságok illetékessége, feladatai és hatásköre tekintetében; 4.2 pont;

meg az elektronikus (online) kommunikáció bizalmasságának és biztonságának védelmére, beleértve az elektronikus direkt marketing szabályozását. 2009-es felülvizsgálata óta[96] az ePrivacy irányelv előírja, hogy minden olyan fél, aki információt tárol vagy fér hozzá egy személy digitális eszközén, például nyomkövető cookie-k használatával, meg kell szereznie ezen felhasználó hozzájárulását.

Az ePrivacy irányelv magyarországi átültetését részben az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Elkertv.) végezte el. Ezen szabályok célja, hogy a személyes adatok kezelésével kapcsolatosan a GDPR rendelkezéseit „*pontosítsa és kiegészítse*" az elektronikus hírközlési szektor tekintetében. Az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, például weboldalak működtetése kapcsán bizonyos folyamatok kizárólag az egyik szabályozási keret hatálya alá tartozhatnak. Például, ha az adott technológia alkalmazása nem jár személyes adatok kezelésével, akkor csak az Elkertv. követelményeit kell betartani, és a GDPR szabályai nem alkalmazandók. Azonban olyan folyamatok és technológiák alkalmazása esetében, mint a csalásfelderítés és -megelőzés, szolgáltatásfejlesztés, tartalom személyre szabása, felhasználói élmény optimalizálása, biztonsági folyamatok monitorozása és incidenskezelés, felhasználói támogatás és ügyfélszolgálat, adat-elemzés és jelentéskészítés, piackutatás és versenyelemzés, termékfejlesztés, viselkedés-elemzés, ellátási lánc és készletgazdálkodás, ügyfél-szegmentálás, árazási optimalizálás stb. céljából történő sütik alkalmazásához kapcsolódik, ami személyes adatok kezelésével jár, úgy az ePrivacy irányelv / Elkertv. és a GDPR egyaránt alkalmazandó. Erre az esetre a GDPR 95. cikke irányadó, mely szerint az adatkezelők nem kötelesek további kötelezettségeket teljesíteni a GDPR alapján, amennyiben már eleget tesznek az ePrivacy irányelvben megfogalmazott, azonos célt szolgáló kötelezettségeknek.[97] Ez a szabály az irányelv nemzeti végrehajtási rendelkezéseire, például az Elkertv.-re is vonatkozik, amely releváns az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokat nyújtó, Magyarországon letelepedett szolgáltatók esetében. Ezért az Elkertv. 13/A. §-ának speciális rendelkezései *elsőbbséget élveznek* a GDPR rendelkezéseivel szemben,

[96] Lásd az Európai Parlament és a Tanács 2009/136/EK Irányelve (2009. november 25.) az egyetemes szolgáltatásról, valamint az elektronikus hírközlő hálózatokhoz és elektronikus hírközlési szolgáltatásokhoz kapcsolódó felhasználói jogokról szóló 2002/22/EK irányelv, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK irányelv és a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló 2006/2004/EK rendelet módosításáról; OJ L 337, 18.12.2009, pp. 11–36

[97] Vö. 5/2019. számú EDPB vélemény; 4.3 pont;

ezért ezek a szabályok alkalmazandók, amennyiben egy platform személyes adatokat kezel a végfelhasználói eszközökön történő információ tárolása és ahhoz történő hozzáférés során. A személyes adatok ezt követő kezelésére, amely csak az eszközről történő adatlekérés révén válik lehetővé, és amelyet semmilyen különös szabályozás nem fed le, ismét a GDPR általános követelményei vonatkoznak. Az ePrivacy irányelv és annak nemzeti átültető rendelkezéseinek célja, hogy megvédjék a végfelhasználókat az illetéktelen információtárolástól vagy hozzáféréstől a végberendezéseiken harmadik felek által, így az ilyen technológiákat alkalmazó platform szolgáltatóktól, amellyel a felhasználó adatvédelmi jogait biztosítják.

2.2 Az adatkezelői státusz és ennek meghatározása

Az „*adatkezelő*" az európai adatvédelmi jog központi fogalma, az személy, aki a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit meghatározza. A GDPR 4. cikk 7. pontja értelmében „*adatkezelő*" az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit önállóan vagy másokkal együtt meghatározza; ha az adatkezelés céljait és eszközeit az uniós vagy a tagállami jog írja elő, az adatkezelőt vagy az adatkezelő kijelölésére vonatkozó különös szempontokat az uniós vagy a tagállami jog is kijelölheti. A GDPR 4. cikkének 8. pontja szerint az „*adatfeldolgozó*" olyan természetes vagy jogi személy, hatóság, ügynökség vagy más szerv, amely az adatkezelő nevében személyes adatokat kezel.

Az adatkezelő az a személy vagy szervezet, aki/amely felelős a GDPR adatvédelmi rendelkezéseinek betartásáért.[98] Az adatkezelő „az adatok ura", akinek az elsődleges érdekében történik a személyes adatok kezelése.[99] Az adatkezelő tehát a GDPR szerinti kötelezettségek címzettje és annak kijelölése az adatvédelmi kötelezettségekkel kapcsolatos *felelősség telepítését* szolgálja. Az adatkezelő azonosítása, kijelölése és az ezzel kapcsolatos kötelezettségek telepítése *nem a felek szabad megállapodásának tárgya*, hanem az adatvédelmi jogszabályok közjogi jellegét figyelembe véve *a felek tényleges tevékenységét* szükséges ehhez figyelembe venni.

[98] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 4. Nr 7.; p. 329
[99] Knyrim (Hrsg), Praxishandbuch Datenschutzrecht, 4. Auflage; Manz; Rn. 3.38, p. 36.

Az adatkezelői státusz meghatározása nem mindig egyértelmű, különösen az online platformok esetében, ahol az adatkezelési folyamatok bonyolultak és gyakran több szereplő vesz részt az adatkezelési folyamatokban. Az online platformok, mint például a közösségi média szolgáltatók, az online piacterek, és a keresőprogramok, jelentős mennyiségű személyes adatot kezelnek. Ezek a platformok adatkezelők lehetnek, amikor önállóan vagy a platform felhasználóval közösen határozzák meg a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit, például amikor felhasználói profilokat hoznak létre vagy személyre szabott hirdetéseket jelenítenek meg, illetőleg az online platformok adatfeldolgozók is lehetnek, ha egy másik fél nevében és utasításai szerint kezelik az adatokat.

Az online platformok *egyre komplexebb adatkezelési folyamatokat végeznek*, amelyek több szereplő közös részvételét igénylik, amely esetben az adatvédelmi felelősség megosztásában és általánosan a GDPR követelményeinek való megfeleléssel kapcsolatos kérdések merültek fel. Ezen komplexitás oka a digitális tér architektúrájából fakad, azaz hiába óriásiak ezek az online platformok, több, a működésükhöz szükséges szolgáltatások, mint például CDN-ek [content delivery network], fraud detection megoldások vagy éppen célzott hirdetés szolgáltatók [például ad networks] tőlük független, vagy a cégcsoportjukba tartozó, de önálló harmadik felek. Az adatvédelmi szabályozás célja, hogy a bonyolult adatkezelési, több szolgáltatót magában foglaló láncolati struktúrák és kiszervezések ne puhíthassák fel, illetve ne csökkenthessék az ilyen adatkezelésben részt vevők adatvédelmi kötelezettségeit, illetve az érintettekkel szembeni elszámoltathatóságot, és az érintettek magas szintű védelmét. *Magasabb kockázatot* jelent az érintett jogaira és szabadságaira nézve, ha több szervezet vagy személy, mint adatkezelők, illetve adatfeldolgozók láncolata vesz részt az adatkezelésben és ez a magasabb kockázati szint szigorúbb felelősségi elvárásokat indukál az adatkezelésben közreműködőkkel szemben[100], amely különösen releváns online platformok bonyolult adatkezelési láncait és kiszervezéseit figyelembe véve. A német DSK közös adatkezelésről szóló iránymutatása szerint a közös adatkezelés esetei nem ritkán növelhetik az érintett személyek jogaira és szabadságaira vonatkozó kockázatokat, így adott esetben indokolt lehet

[100] vö. Liber Ádám - Bereczki Tamás: Közreműködők adatvédelmi jogállása; JK, 2019/12., 506-507.

az adatvédelmi hatásvizsgálat lefolytatása a GDPR 35. cikke alapján[101], ez azonban minden esetben egyedi mérlegelést igényel.[102]

Az EU Bíróság gyakorlata online platformokkal kapcsolatosan a közös adatkezelés fogalmának *kiterjesztő értelmezése* mellett foglalt állást, tehát az, hogy az online platformok esetében, amelyek többszereplős, összetett rendszereknek minősülnek, valamennyi szereplő – beleértve gyakran a felhasználókat is – felelősséggel tartozik az adatkezelési kötelezettségek betartásáért. „*Közös adatkezelőnek*" minősül, ha több személy közösen határozza meg, hogy miért és hogyan kell kezelni a személyes adatokat. A közös adatkezelőket *egyetemleges felelősség* terheli az érintettnek (például a felhasználóiknak) esetlegesen okozott károkért. A GDPR 26. cikk értelmében a közös adatkezelőknek megállapodást kell kötniük a fennálló felelősségeik, feladataik megoszlása tekintetében. E megállapodás lényegét közölni kell azon érintettekkel, akiknek személyes adatait kezelik.

A 95/46 irányelv[103] szerinti „adatkezelő" fogalmának értelmezése tekintetében az EU Bíróság a *C-210/16. sz. Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein kontra Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH ügyben*[104] döntött úgy, hogy meg kell vizsgálni, hogy a Facebookon nyilvánosan elérhető rajongói oldal üzemeltetője (jelen esetben a Wirtschaftsakademie) a Facebook Ireland és a Facebook Inc. társaságokkal együtt hozzájárul-e és milyen mértékben a rajongói oldal látogatóinak személyes adatai kezelésének céljairól és módjáról szóló döntéshez, és így „adatkezelőnek" tekinthető-e (31. pont). Az eset tényállása szerint a Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein oktatással foglalkozó, németországi társaság, aki a Facebookon hozott létre egy rajongói oldalt, amely bárki számára nyilvánosan hozzáférhető volt az interneten. Mivel az oldalt a Facebook platformján üzemeltették, a Facebook által kínált cookie-kal és egyéb technológiai megoldásokkal, így a Facebook által

[101] DSK, Kurzpapier Nr. 16 (Fn. 27), S. 4: https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/kp/dsk_kpnr_16.pdf; lehívás: 2024.09.16

[102] Der Bayerische Landesbeauftragte für den Datenschutz Gemeinsame Verantwortlichkeit Orientierungshilfe; Version 1.0, Stand: 1. Juni 2024; p. 58; https://www.datenschutz-bayern.de/infothek/OH_Gemeinsame_Verantwortlichkeit.pdf; lehívás: 2024.09.15

[103] Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, HL L 281., 1995.11.23, pp. 31–50 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT, FI, SV), hatályon kívül helyezte a GDPR azzal, hogy a GDPR 94. cikk (2) bekezdése értelmében a hatályon kívül helyezett irányelvre történő hivatkozásokat az e rendeletre történő hivatkozásnak kell tekinteni.

[104] Európai Unió Bírósága - C-210/16 sz., Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein kontra Facebook Ireland Ltd ügyben 2018. június 5-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:2018:388).

kínált adminisztrátori, analitikai szolgáltatásokhoz fért hozzá a Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein. A Wirtschaftsakademie a szolgáltatással kapcsolatosan nem fért hozzá az érintett rajongók személyes adataihoz, mivel kizárólag statisztikai, aggregált adatokat kapott a Facebook-tól. A Wirtschaftsakademie arra hivatkozott, hogy ő maga nem adatkezelő, mivel kizárólag a Facebook kezeli a személyes adatokat. Az adatkezelő fogalmát ezzel szemben az EU Bíróság *kiterjesztően értelmezte* és kimondta, hogy a Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH és a Facebook Ireland Ltd. közös adatkezelők a rajongói oldal üzemeltetése vonatkozásában. Kimondta a Bíróság, hogy a Facebook által felkínált platform létrehozásával és használatával a Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH lényegében a Facebookkal közösen döntött az adatkezelés eszközéről és céljáról, tehát arról, hogy a Facebook a rajongói oldal látogatóinak végfelhasználói berendezésére cookie-kat helyezhessen. A Wirtschaftsakademie meghatározhatta azokat a paramétereket (különösen a Facebook által rendelkezésre bocsátott filterek felhasználásával), amelyek alapján a látogatókat reklámokkal célozhatta, ami ezzel befolyásolta a személyes adatok analitikai célú kezelését a Facebook részéről. Ezen szempontok mérlegelésekor a Bíróság figyelembe vette, hogy a használt platform mellett lehetősége volt az interneten bárkinek megtekintenie a Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH oldalát akár Facebook regisztráció nélkül is.

A Wirtschaftsakademie döntés összhangban volt a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport az „adatkezelő" és az „adatfeldolgozó" fogalmáról szóló 1/2010 számú véleményével, ami szintén megerősítette, hogy „*... egyrészt az adatokhoz való hozzáférés önmagában nem jár adatkezeléssel, az adatokhoz való hozzáférés nem elengedhetetlen feltétele az adatkezelői minőségnek. Így a többszereplős, összetett rendszerekben a személyes adatokhoz való hozzáférést és az érintettek egyéb jogait különböző szinteken különböző szereplők is biztosíthatják*."[105] Az adatkezelő fogalom-meghatározásának ugyanis nem része az adatok birtoklása. Ezért nem lehet azzal érvelni, hogy a közös adatkezelők valamelyike nincs az adatok birtokában és nem fér hozzá az adatokhoz, ha az adatkezelés céljának és (vagy) eszközeinek meghatározásában mindkét fél részt vállal. Mint az Európai Unió Bírósága is megerősítette ebben az ügyben, a közös adatkezelők felelőssége nem feltétlenül ugyanaz az adatkezelésért. A különböző adatkezelők sok esetben különböző szakaszokban és különböző mértékben lehetnek

[105] 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport 1/2010. számú véleménye az „adatkezelő" és az „adatfeldolgozó" fogalmáról (WP 169); 22. o.; https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_hu.pdf; lehívás: 2024.09.09

felelősek a személyes adatok kezeléséért. A közös adatkezelők felelősségi körét esetről esetre, minden releváns körülmény figyelembevételével szükséges meghatározni.[106] Az adatvédelmi jogi szabályozás célja, hogy többes adatkezelési szituációkban is egyértelmű legyen az adatvédelmi szabályok betartásáért és az e szabályok esetleges megszegéséért való felelősség, annak elkerülése érdekében, hogy *csökkenjen a személyes adatok védelmi szintje* a többes adatkezelés okán.[107]

Egy másik ítéletben, a *C-40/17. sz. Fashion ID GmbH & Co KG ügyben*[108] az EU Bíróságnak egy olyan esetet kellett értékelnie, amelyben egy Facebook oldal üzemeltetője azáltal, hogy a Facebook Ireland „Like" gomb modulját beépítette a weboldalába, lehetővé tette a weboldalára látogatók személyes adatainak gyűjtését. Az adatok gyűjtése az ilyen oldalra való belépés pillanatától kezdve megkezdődött, függetlenül attól, hogy ezek a látogatók tagjai-e a Facebook közösségi hálózatnak, hogy rákattintottak-e a Facebook „Like" gombra, vagy hogy egyáltalán tudomásuk van-e erről a folyamatról (EUB C-40/17. sz. ügy, 75. pont). Azok a személyesadat-kezelési műveletek, amelyek céljait és módját a Facebook Irelanddel együtt a Fashion ID határozza meg, a „személyes adatok kezelése" fogalmának a 95/46 irányelv 2. cikkének b) pontjában szereplő meghatározására tekintettel a Fashion ID honlapjára látogatókra vonatkozó személyes adatok gyűjtésének és továbbítás általi közlésének minősül. Az említett információk alapján azonban első látásra kizártnak tűnt, hogy a Fashion ID határozná meg azoknak a későbbi személyesadat-kezelési műveleteknek a céljait és módját, amelyeket a Facebook Ireland végzett el a személyes adatok Fashion ID általi továbbítását követően, és ezért a Fashion ID e műveletek tekintetében nem minősíthető a 2. cikk d) pontja értelmében vett adatkezelőnek. Azzal kapcsolatban, hogy milyen módot használt a Fashion ID a honlapjára látogatók személyes adatainak gyűjtésére és továbbítás általi közlésére, úgy tűnt, hogy a Fashion ID annak ellenére helyezte el honlapján a Facebook Ireland által a honlap-üzemeltetők rendelkezésére bocsátott Facebook „Like" gombot, hogy tisztában volt azzal, hogy olyan eszközről van szó, amely a honlap látogatóira vonatkozó személyes adatok gyűjtésére és

[106] Toptchiyska, Denitza, Navigating The GDPR-DSA Nexus: Regulating Personal Data In Social Media and Search Engines (May 25, 2024); p. 211; Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4948546, lehívás: 2025.07.12

[107] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport 1/2010. számú véleménye az „adatkezelő" és az „adatfeldolgozó" fogalmáról (WP 169); 24. o. és ezzel összhangban EDPB Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR Version 2.1, Adopted on 07 July 2021; 163. pont 44. o.

[108] Európai Unió Bírósága, C-40/17. sz., Fashion ID kontra Facebook Ireland ügyben 2019. július 29-én hozott ítélet (ECLI:EU:C:2019:629).

továbbítás általi közlésére szolgál, függetlenül attól, hogy a látogatók tagjai-e a Facebook közösségi hálózatnak. A Fashion ID másfelől ennek a közösségi modulnak a honlapján történő elhelyezésével döntően az említett modul szolgáltatója, vagyis a Facebook Ireland javára befolyásolta az említett honlap látogatóira vonatkozó személyes adatok gyűjtését és továbbítás általi közlését, amelyekre az említett modul elhelyezése nélkül nem kerülne sor. E körülményekre, figyelemmel az EU Bíróság megállapította, hogy a Facebook Ireland és a Fashion ID közösen határozták meg a Fashion ID honlapjának látogatóira vonatkozó személyes adatok gyűjtésének és továbbítás általi közlésének alapjául szolgáló műveletek módját és közös adatkezelőnek minősültek. Az adatkezelői minőség azonban csak arra a személyesadat-kezelési műveletre vagy műveletcsoportra vonatkozott, amelynek céljait és módját ténylegesen ő határozza meg, azaz a szóban forgó adatok gyűjtésére és továbbítás általi közlésére.

A fent bemutatott EU bírósági gyakorlatból az következik, amikor több fél, így egy online platform üzemeltetője és a platformon hirdető vállalat közösen határozza meg a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit, *közös adatkezelőkké válnak* a GDPR értelmében. Az olyan helyzetek, mint a közösségi médiaplatformok és azok üzleti felhasználói (például egy vállalkozás, amely egy közösségi médiaplatformon hirdet), együttműködését jelentik, gyakran közös adatkezelésnek minősülnek, amelyet az Európai Unió Bírósága a *C-604/22. számú IAB Europe ügyben* hozott 2024. március 7.-i döntésében[109] is megerősített. Ebben az ügyben a Bíróság szerint az IAB Europe közös adatkezelőnek minősült, mivel az általa létrehozott és általa egyesületi szabályok által kikényszerített „Transparency & Consent Framework" [TCF] keretében a tagjai adatkezelésének céljait és eszközeit befolyásolta. Ezen ügy háttere az IAB Europe által létrehozott TCF alkalmazásának megítélése az adatkezelői pozíció meghatározása szempontjából, amely IAB-keretrendszer az adatok kezelésének átláthatóságát és a felhasználói hozzájárulások kezelését hivatott elősegíteni. A Bíróság ezzel kapcsolatosan megállapította, hogy a személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulást érintően az IAB Europe, mint szakmai szervezet az általa létrehozott, a kötelező technikai szabályokon túlmenő olyan előírásokat tartalmazó szabálykeretet hozott létre és kényszerített ki, amely részletesen meghatározza, hogy milyen módon kell tárolni és terjeszteni a hozzájárulásra vonatkozó személyes adatokat. A Bíróság ezzel kapcsolatosan rögzítette, hogy az IAB-ot „közös adatkezelőnek" kell tekinteni, ha ezzel saját céljaiból befolyást gyakorol az érintett személyes adatok kezelésére, és

[109] Európai Unió Bírósága, 2024 március 07. sz. ítélet, C-604/22. sz. ügy, az IAB Europe és a Gegevensbeschermingsautoriteit (belga adatvédelmi hatóság) között (ECLI:EU:C:2024:214)

ennélfogva tagjaival együtt meghatározza az ilyen adatkezelés célját és eszközeit. Ez a megállapítás azt jelenti, hogy a TCF kereteit alkalmazó szolgáltatóknak figyelembe kell venniük a közös adatkezelésre vonatkozó kötelezettségeiket, és nincs jelentősége annak, hogy az IAB Europe nem fér hozzá közvetlenül a tagok által kezelt adatokhoz, illetve az adatokhoz hozzáférés sem zárja ki a közös adatkezelői minőséget. A Bíróság tehát egyértelművé tette, hogy az IAB Europe a tagjainak címzett adatkezelési szabályok kialakítása és az érintettek hozzájárulásának kezelése kapcsán közös adatkezelő és ezáltal a tagjaival osztozik a GDPR 26. cikkében meghatározott kötelezettségekben, függetlenül attól, hogy közvetlen hozzáféréssel nem rendelkezik az adatokhoz

A közös adatkezelés azt jelenti, hogy *mindegyik fél felelősséget visel* az adatvédelmi előírások betartásáért, és kötelesek tisztázni egymás között az adatkezeléssel kapcsolatos kötelezettségeket összhangban a GDPR 26. cikk (1) bekezdésével. A közös adatkezelők kötelesek egyértelműen és átlátható módon tájékoztatni[110] az érintetteket (adatokat szolgáltató személyeket) arról, hogy kik a közös adatkezelők, és hogyan történik az adatok kezelése. A közös adatkezelőknek világos megállapodást kell kötniük arról, hogy ki milyen szerepet tölt be az adatkezelési folyamat során, amelynek azonban nem szükséges alakszerű (szerződéses) formát öltenie[111]. Ennek a megállapodásnak tartalmaznia kell az érintettek jogainak biztosítását szolgáló intézkedéseket is. Nem követelhető meg az, hogy az adatkezelők között alakszerű megállapodás jöjjön létre az adatkezelés céljait és eszközeit illetően. Az érintettek jogainak megsértése esetén a közös adatkezelők mindegyike felelősségre vonható lehet, függetlenül attól, hogy a jogsértést ténylegesen melyik fél követte el. Az online platformok esetében ez jelentős jogi kockázatot jelent, különösen akkor, ha nem egyértelmű a felek közötti felelősség megosztása a személyes adatok kezelése tekintetében.

A platformszolgáltatók meghatározzák és ellenőrzik a személyes adatok kezelésének általános eszközeit a platformjukon azáltal, ha maguk alakítják ki az ún. határerőforrásokat, mint például

[110] vö. GDPR 26. cikk (2) bekezdése
[111] vö. Európai Unió Bírósága, 2023. december 5-i Nacionalinis visuomenės sveikatos centras ítélet, C-683/21, EU:C:2023:949, 43. és 44. pontja

az API[112]-kat, SDK[113]-kat, amelyek felépítik az adott típusú felhasználói adatokhoz való hozzáférés eszközeit és korlátait a szolgáltatásaik számára, mivel ezáltal befolyásolják azokat az eszközöket és célokat, amelyekre a személyes adatokat a platformon kezelni lehet. A határerőforrások tehát szabályozzák és strukturálják a platform és a külső szolgáltatók közötti interakciókat, beleértve azt is, hogy hogyan és milyen célból kezelhetők a személyes adatok. A platformok adatkezelésében tehát azért minősülnek közös adatkezelőként a szolgáltatók, mivel e tevékenységükkel befolyásolják a szolgáltatásaikat felhasználó más szereplők adatkezelési tevékenységeit. A határerőforrások jelentős hatással lehetnek az adatvédelmi szabályozásra, mivel a platformszolgáltatók ezen erőforrások kialakításán keresztül nagy befolyást gyakorolhatnak az adatkezelési gyakorlatokra, az adatvédelmi megfelelésre és az elszámoltathatósági kötelezettségekre.[114] Az adatkezelési módok és a célok meghatározása pedig GDPR szerint felelősséggel és kötelezettségekkel jár.

A fent bemutatott bírósági gyakorlatból tehát egyértelműen kirajzolódik az a tendencia, hogy az Európai Unió Bírósága kiterjesztően értelmezi a közös adatkezelői minőséget a platform-ökoszisztémákban. Ez a jogértelmezés nem csupán technikai, hanem mélyen szakpolitikai döntés: a felelősség porlasztásának megakadályozását célozza egy olyan környezetben, ahol a komplex technikai és üzleti kapcsolatok elfedhetnék a tényleges adatkezelési befolyást, ami a felelősség telepítésének az alapja[115]. A Wirtschaftsakademie, Fashion ID és IAB Europe ügyek azt üzenik, hogy a GDPR szerinti felelősség alól nem lehet mentesülni pusztán az adatokhoz való közvetlen hozzáférés hiánya okából. A felelősség alapja a célok és eszközök meghatározására gyakorolt tényleges befolyás. Ez az értelmezés teremti meg azt a jogi alapot, amelyre a DSA később bemutatandó kellő gondosságon alapuló kötelezettségei épülhetnek,

[112] Az API jelentése „Application Programming Interface” (alkalmazásprogramozási felület). Az API egy olyan meghatározott szabályok és protokollok gyűjteménye, amely lehetővé teszi, hogy különböző szoftveralkalmazások vagy komponensek kommunikáljanak egymással. Az API biztosítja az interfészt, amelyen keresztül egy program elérheti egy másik program funkcióit, adatbázisokat vagy webszolgáltatásokat anélkül, hogy azok belső működésébe közvetlenül beavatkozna. Például egy webes API lehetővé teszi egy mobilalkalmazás számára, hogy adatokat kérjen egy távoli szervertől vagy szolgáltatástól (például időjárás-jelentés, fizetési rendszer).
[113] SDK / „Software Development Kit” (szoftverfejlesztő készlet). Az SDK olyan eszközök, könyvtárak és dokumentációk gyűjteménye, amelyek segítik a fejlesztőket alkalmazások létrehozásában egy adott platformra, rendszerre vagy programozási nyelvre. Az SDK-k tartalmazhatnak API-kat, fejlesztői eszközöket, példakódokat, és akár tesztelési keretrendszereket is, hogy megkönnyítsék az adott platformra történő szoftverfejlesztést.
[114] vö. Kurtz, C., Wittner, F., Semmann, M., Schulz, W. & Böhmann, T. (2022). Accountability of Platform Providers for Unlawful Personal Data Processing in Their Eco-Systems – A Socio-Techno-Legal Analysis of Facebook and Apple’s iOS According to the GDPR. Journal of Responsible Technology, 9.; 7. o. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666659621000111?via%3Dihub; lehívás: 2024.09.10
[115] Hessel/Schneider: Datenschutzrechtliche Verantwortlichkeit bei Cloud-Diensten(ZD 2024, 620), p. 624.

hiszen egy széles körűen értelmezett adatkezelői felelősség nélkül a platformok rendszerszintű kötelezettségei kiüresednének.

2.3 Az adatvédelmi alapelvek érvényesülése online platformok esetén

A GDPR által követett, a rendelet 1. cikkéből, valamint 1. és 10. preambulumbekezdéséből következő célkitűzés arra irányul, hogy biztosítsa a természetes személyek alapvető jogainak és szabadságainak, különösen a magánélet tiszteletben tartásához való jognak a magas szintű védelmét a személyes adatok kezelése tekintetében, amelyet az Alapjogi Charta 8. cikkének (1) bekezdése és az EUMSZ 16. cikk (1) bekezdése rögzít.[116] E célkitűzésnek megfelelően a személyes adatok kezelésének meg kell felelnie többek között a GDPR 5. cikkében foglalt, az ilyen adatok kezelésére vonatkozó elveknek, és meg kell felelnie a jogszerűségre vonatkozóan a GDPR 6. cikkében felsorolt jogszerűségi feltételeknek[117], amely online platformok adatkezelése esetén is irányadó.

A fentiekben bemutatásra került, hogy az online platformok alapvetően *adatkezelőnek*, más üzleti platform felhasználóval jellemzően *közös adatkezelőnek* minősülnek és ekként *felelősek az adatvédelmi alapelvek betartásáért*. Az adatvédelmi alapelvek online platformok esetében alapvető fontosságúak, mivel ezek biztosítják, hogy a személyes adatok kezelése ideális esetben jogszerűen, tisztességesen és átlátható módon, a GDPR rendelkezéseivel összhangban történjen. Az Európai Bíróság a Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben[118] kifejtette, hogy a GDPR 5. cikkében foglalt elszámoltathatósági követelményeknek megfelelően az adatkezelőre hárul annak bizonyítása, hogy ezeket az adatokat többek között meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból gyűjtik, és hogy azok kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon végezzék. A valóság ezzel szemben mást mutat, mivel a digitális szolgáltatások piacán kiemelt szerepet játszó online

[116] vö. EU Bíróság 2024. március 7-i IAB Europe ítélet, C-604/22, EU:C:2024:214, 53. pont
[117] vö EU Bíróság 2024. július 11-i Meta Platforms Ireland [Képviseleti kereset] ítélet, C-757/22, EU:C:2024:598, 49. pont és a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben meghozott ítélet; ECLI:EU:C:2024:857; 27. pont
[118] Európai Unió Bírósága, C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 95. pont; https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=275125&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1; lehívás: 2024.08.25

platformok, mint a gyakorlat mutatja, szisztematikusan próbálják erodálni a GDPR alapelv rendszerű védelmi mechanizmusait. Ennek bemutatását az alábbi pontokban végzem el.

2.3.1 Jogszerűség és jogalap kérdései

Az EU Alapjogi Chartájának 8. cikk (2) bekezdése értelmében személyes adatok kezelésére „*az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, törvényben rögzített jogos okból*" kerülhet sor, ami általánosan az adatkezelés jogszerűségének követelményét fogalmazza meg, tehát azt, hogy a személyes adatok kezelése minden esetben valamely jogalapot, jogos okot feltételez. Ezen jogalapok *numerus clausus*át a GDPR 6. cikk (1) bekezdés (a)-(f) pontjai rögzítik, amely rendelkezés felsorolja a személyes adatok kezelésének jogszerűségéhez szükséges lehetséges jogalapokat, ideértve az érintett hozzájárulását, szerződés teljesítését, jogi kötelezettség teljesítését, az érintett létfontosságú érdekeinek védelmét, közérdekű feladat végrehajtását vagy a közhatalmi jogosítvány gyakorlását, valamint az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítését.

Az adatkezelés „jogszerűsége" legszűkebb értelemben a megfelelő adatkezelési jogalap meglétére utal, míg az legtágabban azt jelenti, hogy a személyes adatok kezelésére csak a jogszabályokkal összhangban kerülhet sor[119]. Utóbbi követelmény alapján egy hozzájáruláson vagy szerződésen alapuló adatkezelés is lehet jogellenes, amennyiben az adatkezelés jogszabályt sért[120]. Az adatkezelés jogszerűségéhez tehát nem elég csupán a megfelelő jogalap megléte; az adatkezelés teljes folyamatának összhangban kell lennie a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel. Ha az adatkezelés bármely része sérti a jogszabályokat, akkor az egész adatkezelés jogellenesnek tekinthető.

Az online platformok alapvetően adatkezelőként, adott esetben más platform felhasználóval közös adatkezelőként járnak el és kötelesek a személyes adatokat a GDPR által meghatározott egy vagy több jogalap alapján kezelni. A GDPR 6. cikkének (1) bekezdése meghatározza azokat

[119] vö. Liber Ádám: A jogos érdeken alapuló adatkezelésről – 2012/2. (49.), 79. o.; Infokommunikáció és jog; https://infojog.hu/liber-adam-a-jogos-erdeken-alapulo-adatkezelesrol-20122-49-79-88-o/; lehívás: 2024.09.13

[120] Vö. Stewart, Room – Data Protection and Compliance in Context – BCS, 2007, p. 103; az adatkezelés tartalmi jogellenességének példája lehet az adatvédelmi biztos 26/A/2006-12. számú ügye, melyben a fogyasztói hozzájárulás mellett postai úton kiküldött dohányreklámokkal kapcsolatos adatkezelést minősített jogellenesnek az adatvédelmi biztos, mivel az – bár formálisan hozzájáruláson alapult, ám a biztos álláspontja szerint az az általános dohányreklám-tilalomba ütközött.

a jogalapokat, amelyek alapján az online platformok (és más adatkezelők) jogosultak személyes adatokat kezelni. Minden adatkezelési tevékenységnek legalább egy ilyen jogalapon kell alapulnia ahhoz, hogy az jogszerű legyen. Személyes adatok kezelésével járó tevékenységek kezdeményezésekor egy online platformnak, mint adatkezelőnek mindig mérlegelnie kell, hogy mi lenne a megfelelő jogalapja egy tervezett adatkezeléshez.

Az Európai Bíróság a *Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben*[121] részletesen foglalkozott azon jogalap kérdésekkel, melyet online platformok a személyes adatok kezelése során igénybe vehetnek és utalt az igénybe vehető adatvédelmi jogalapok zárt körére, tehát arra, hogy a GDPR *kimerítő és korlátozó jelleggel* meghatározza azokat az eseteket, amelyekben a személyes adatok kezelése jogszerűnek tekinthető.[122] A GDPR 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének a) pontja értelmében a személyes adatok kezelése kizárólag akkor és annyiban jogszerű, amennyiben az érintett *hozzájárulását adta* személyes adatainak egy vagy több konkrét célból történő kezeléséhez. Ilyen hozzájárulás hiányában, vagy ha e hozzájárulást nem önkéntesen, konkrétan, megfelelő tájékoztatás alapján és egyértelműen adták meg GDPR értelmében, az ilyen adatkezelés mindazonáltal akkor is indokolt lehet, ha az megfelel a GDPR 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének (b)–(f) pontjában említett *szükségességi követelmények* valamelyikének. Az ezen rendelkezésekben előírt indokokat, amennyiben azok lehetővé teszik, hogy az érintett hozzájárulásának hiányában végzett személyesadat-kezelést jogszerűnek lehessen tekinteni, viszont *szűken kell értelmezni*.[123] Amennyiben megállapítható, hogy valamely személyesadat-kezelés a GDPR 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének (b)–(f) pontjában előírt indokok valamelyikére tekintettel szükséges, nem kell meghatározni, hogy ezt az adatkezelést ezen indokok közül egy másik is indokolja-e[124].

Az ePrivacy irányelv rendelkezései a GDPR általános szabályai mellett szintén relevánsak a platformokra irányadó megfelelő adatkezelési jogalap megválasztása tekintetében. Az ePrivacy

[121] Európai Unió Bírósága, C-252/21. sz. Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság ügy (ECLI:EU:C:2023:537); 91-94 pontok; https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=275125&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1; lehívás: 2024.08.25

[122] Európai Unió Bírósága, C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság, 90. pont

[123] vö. Európai Unió Bírósága, 2022. február 24-i Valsts ieņēmumu dienests [Személyes adatok adóügyi célból történő kezelése] EUB ítélet, C-175/20, EU:C:2022:124, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

[124] vö. Európai Unió Bírósága, 2022. augusztus 1-jei Vyriausioji tarnybinės etikos komisija EUB ítélet, C-184/20, EU:C:2022:601, 71. pont

irányelv ugyanis az információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatások területén „*pontosítja és kiegészíti*” a GDPR rendelkezéseit. Az ePrivacy irányelvnek az ún. „forgalmi adatok” kezelésére vonatkozó 6. cikke például egy olyan eset, amikor ePrivacy irányelv „pontosítja” a GDPR rendelkezéseit. Általánosságban véve a személyes adatok kezelése a GDPR 6. cikkében említett jogszerű indokok bármelyike alapján indokolható. Ugyanakkor egy szolgáltató a forgalmi adatok kezelésének indokaként nem alkalmazhatja a GDPR 6. cikkében felsorolt lehetséges jogszerű indokok mindegyikét, mert az ePrivacy irányelv 6. cikke kifejezetten korlátozza a forgalmi adatok – köztük a személyes adatok – kezelésének feltételeit. Ebben az ePrivacy irányelv konkrétabb rendelkezései *lex specialis-ként* elsőbbséget élveznek a GDPR általánosabb rendelkezéseivel szemben[125].

2.3.1.1 Az érintett hozzájárulása [GDPR 6. cikk (1) a) pont]

Az online platformok jogszerűen kezelhetik a személyes adatokat, ha az érintett személy *egyértelműen hozzájárult* adatainak kezeléséhez egy vagy több konkrét célra. A GDPR 4. cikk 11. pontjában foglalt meghatározás szerint „*az érintett hozzájárulása*” az érintett akaratának *önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása*, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy hozzájárulását adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez. Az Európai Adatvédelmi Testület a 5/2020 sz. iránymutatásában[126], amelyet többször pontosítottak, értelmezte részletesen a GDPR szerinti hozzájárulás követelményeit és kifejti az érvényes hozzájárulás megszerzésére és bizonyítására vonatkozó követelményeket, melyek a hozzájárulás megadásának érvényességi feltételei és ha bármelyik hiányzik, akkor nem lehet a hozzájárulásra, mint érvényes jogalapra támaszkodni.

2.3.1.1.1 Önkéntesség

A hozzájárulás általában csak akkor lehet megfelelő jogalap, ha az érintett számára felajánlják, hogy maga rendelkezzen az adatok felett és *valódi választási lehetőséget* biztosítanak számára

[125] vö. EDPB - 5/2019. számú vélemény az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti kölcsönhatásról, különösen az adatvédelmi hatóságok illetékessége, feladatai és hatásköre tekintetében, 39. sarokpont

[126] EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en; lehívás: 2024.09.07

a felajánlott feltételek elfogadásához vagy elutasításához, illetve azok károkozás nélküli elutasításához, illetőleg visszavonásához (vö. GDPR 7. cikk (3) bekezdése). Ebből a szempontból kritikusan fontos a hozzájárulás önkéntessége, amelynek kritériumait a hivatkozott iránymutatás 3.1 pontja taglalja. A hozzájárulás kizárólag akkor lehet érvényes, ha az érintett élni tud a valódi választás lehetőségével, és a hozzájárulás megtagadása esetén nem áll fenn a *megtévesztés*, a *megfélemlítés*, a *kényszerítés* vagy más jelentős *negatív következmény* (például jelentős többletköltségek) kockázata. A hozzájárulás nem önkéntes olyan esetekben, ha kényszer, nyomás vagy a szabad akarat gyakorlására való képtelenség bármely eleme felmerül.[127] Ha a felek (adatkezelő és érintett között) egyenlőtlen hatalmi feltételek állnak fenn, az nem jelenti azt, hogy hozzájárulás érvénytelen, azonban ez gyakorlatilag vélelmet keletkeztet, hogy a hozzájárulás nem önkéntes és az adatkezelő ekkor bizonyíthatja, hogy a hozzájárulás ténylegesen önkéntes és a feltételei fennállnak.[128]

Az online platformok adatkezelési gyakorlatának egyik legvitatottabb elméleti és gyakorlati problémája a „bundled consent" kérdése, amely a magánjogi autonómián alapuló szerződési szabadság és az alapjogi védelem alatt álló adatvédelem közötti feszültség ékes példája. A platformok a szerződési szabadság elvére hivatkozva kísérlik meg a szolgáltatásuk igénybevételét a felhasználók személyes adatainak széles körű, gyakran a szolgáltatás nyújtásához nem feltétlenül szükséges kezeléséhez való hozzájáruláshoz kötni. Ez a „*take-it-or-leave-it*" megközelítés a felhasználót egy kényszerhelyzetbe hozza, ahol a digitális szolgáltatásokhoz való hozzáférés ára a magánszféra feladása. A GDPR jogalkotói szándéka egyértelműen e gyakorlat ellen irányul. A GDPR 7. cikkének (4) bekezdése és a 43. preambulumbekezdés is kimondja, hogy a hozzájárulás vélelmezetten nem önkéntes, ha a szerződés teljesítését olyan adatkezeléshez kötik, amely a teljesítéshez nem szükséges. A jogalkotó ezzel egyértelművé teszi, hogy a szerződéses viszony nem használható fel a hozzájárulás kikényszerítésére.

Az Európai Bíróság a *Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt* ügyben megerősítette[129] az Európai Adatvédelmi Testület fent bemutatott gyakorlatát és azt is kimondta, hogy a hozzájárulás olyan egyedi esetekben nem szolgálhat érvényes jogalapként a személyes

[127] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679, 24. sarokpont
[128] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 22. sarokpont
[129] Európai Unió Bírósága – C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 91-94 pontok; 143-144 pontok.

adatok kezeléséhez, amelyekben az érintett és az adatkezelő között egyértelműen *egyenlőtlen viszony* áll fenn. Az Európai Bíróság döntése ebben ügyben fontos precedenst teremtett a személyes adatok kezelésének hozzájárulás-alapú jogalapja kapcsán, különösen olyan esetekben, amikor az adatkezelő és az érintett között egyértelműen egyenlőtlen viszony áll fenn. A bíróság megerősítette az Európai Adatvédelmi Testület korábbi gyakorlatát, amely szerint az egyenlőtlen viszonyban lévő felek esetében a hozzájárulás nem tekinthető érvényesnek a személyes adatok kezeléséhez. A Bíróság a GDPR 43. preambulumbekezdésére hivatkozott, amely kimondja, hogy ha egy adott adatkezelési művelethez nincs lehetőség külön hozzájárulás adására, akkor vélelmezni kell, hogy a hozzájárulás nem önkéntes. Ez különösen akkor fontos, ha a felhasználók választási szabadságát korlátozza az a tény, hogy nem tudják megtagadni vagy visszavonni a hozzájárulást anélkül, hogy az hátrányos következményekkel járna számukra. A döntés értelmében a Meta, mint a Facebook üzemeltetője, jelentős erőfölényben van, ami önmagában nem zárja ki, hogy a felhasználók érvényes hozzájárulást adjanak személyes adataik kezeléséhez. Azonban *az ilyen erőfölény befolyásolhatja a hozzájárulás érvényességét*, különösen annak önkéntességét. Ha a felhasználóknak nincs valódi lehetőségük visszavonni a hozzájárulást anélkül, hogy ez számukra hátrányos lenne, az a hozzájárulás önkéntességét kérdőjelezheti meg. A Bíróság hangsúlyozta, hogy az adatkezelési műveleteknek szükségesnek kell lenniük a szolgáltatás nyújtásához. A Meta által végzett adatkezelési műveletek – különösen a Facebook felhasználókkal megkötött szerződés teljesítése érdekében – nem minden esetben tűnnek szükségesnek. Ennek megfelelően a felhasználóknak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a szerződés teljesítéséhez nem szükséges adatkezelési műveleteket külön megtagadják, anélkül, hogy ez a szolgáltatás igénybevételének teljes lemondását eredményezné. A Bíróság emellett kimondta, hogy az ilyen helyzetekben alternatív lehetőséget kell biztosítani a felhasználók számára, amely lehetőséget ad a szolgáltatás használatára anélkül, hogy ehhez nem szükséges adatkezelési műveletek történnének. Ez különösen fontos olyan esetekben, amikor a felhasználók nem számítanak arra, hogy az online közösségi hálózat üzemeltetője olyan adatokat kezel, amelyek nem közvetlenül kapcsolódnak a szolgáltatás nyújtásához. A bíróság ezzel arra utal, hogy külön hozzájárulást kell biztosítani például az „off Facebook” adatok kezeléséhez, így a felhasználóknak valós választási lehetőséget biztosítva. Ez a döntés megerősíti azt az elvet, hogy a hozzájárulás akkor tekinthető érvényesnek, ha azt önkéntesen és valódi választási lehetőség mellett adják meg, különösen egyenlőtlen viszonyok

esetén, ahol az adatkezelő erőfölénye befolyásolhatja a felhasználó döntési szabadságát.[130] Ez a jogértelmezés alapjaiban rengeti meg a hirdetésekből finanszírozott platformok, így a Meta üzleti modelljét, gyakorlatilag szétválasztva a szolgáltatás nyújtását annak monetizációjától. A GDPR és a Bíróság joggyakorlata tehát a klasszikus szerződési jogi modellt egyértelműen felülírja az alapjogi védelem javára, megakadályozva, hogy a platformok a szerződéses jogalapot (GDPR 6. cikk (1) bek. b) pont) egyfajta gumiszabályként használják a hozzájárulás megkerülésére.

A probléma gyökere az erőfölénnyel rendelkező online platformok és a felhasználók közötti strukturális hatalmi aszimmetriában rejlik. A GDPR 43. preambulumbekezdése már előrevetítette, hogy a hozzájárulás érvénytelen lehet, ha „egyértelmű egyensúlyhiány" áll fenn a felek között. A Meta Platforms ítélet ezt a helyzetet emelte jogi ténnyé, amikor kimondta, hogy bár az erőfölényes piaci helyzet önmagában nem teszi érvénytelenné a hozzájárulást, de megfordítja a bizonyítási terhet: a platformnak kell bizonyítania, hogy a hozzájárulást a felhasználó a fennálló erőfölény ellenére is valóban önkéntesen adta meg. Ez a versenyjogi „erőfölény" fogalmának adatvédelmi jogba való „importálása" egy interdiszciplináris fordulat, amely elismeri, hogy a digitális piacokon az önkéntes választás nem vizsgálható a piaci struktúrától elszigetelten, ami azzal a következménnyel jár, hogy az adatvédelmi hatóságoknak is figyelembe kell vennie a versenyjogi szempontokat ennek elbírálása során.[131]

Ugyanakkor felmerül az a kérdés, hogy egy adatvédelmi hatóság milyen módszertannal állapíthatja meg a piaci erőfölényt, ami releváns lehet a hozzájárulás önkéntességének vizsgálatakor. D'Amico rámutat, hogy az adatvédelmi hatóságok ahelyett, hogy saját, komplex versenyjogi elemzéseket végeznének, hatékonyan támaszkodhatnak a versenyhatóságok már meglévő erőfölénnyel kapcsolatos megállapításaira, valamint – és ez a digitális szabályozás konvergenciájának kiemelt példája – a Digitális Piacokról szóló rendelet (DMA) „kapuőr" (gatekeeper) definíciójára. A DMA által azonosított kapuőr platformok esetében vélelmezhető az a piaci erő, amely már releváns lehet a hozzájárulás önkéntességének GDPR szerinti vizsgálatakor. Ez a megközelítés nemcsak hatékony, de a jogbiztonságot és a különböző

[130] Európai Unió Bírósága – C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 91-94 pontok; 147-151 pontok

[131] Vö. Lasserre, B. (2024). Conclusions of the Lasserre mission on the interplay between data protection and competition. Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL), pp. 13-14.

szabályozási rezsimek közötti koherenciát is növeli.[132] Itt rögzítendő mindazonáltal, hogy egy adatkezelőnek nem kell az EUMSZ 102. cikke értelmében „erőfölényes helyzetben" lennie ahhoz, hogy piaci pozíciója releváns legyen a GDPR érvényesítése szempontjából. A GDPR szerinti „hatalmi egyensúlyhiány" tesztje tágabb és rugalmasabb, mint a versenyjog szigorú, formális „erőfölény" tesztje. Egy platform lehet, hogy formálisan nem minősül erőfölényben levőnek versenyjogi értelemben, de a felhasználóval szemben mégis olyan hatalmi pozícióban van (így akár a hálózati hatások miatt[133]), ami a hozzájárulás önkéntességét megkérdőjelezi.[134]

A hozzájárulási és fizetési modellekkel kapcsolatos kérdésben az Európai Adatvédelmi Testület (EDPB) 2024. április 17-én elfogadott, 8/2024. számú véleménye[135] jelent mérföldkövet. A Testület nem tiltotta be általánosságban a „Consent or Pay" modell alkalmazását, de olyan szigorú feltételrendszert dolgozott ki – különösen a VLOP szolgáltatókra vonatkozóan –, amely a jelenlegi formájában szinte lehetetlenné teszi annak működtetését. A vélemény legfontosabb javaslata, hogy az online óriásplatform szolgáltatóknak a bináris (Consent or Pay) választás helyett egy harmadik, ingyenes alternatívát is fel kell ajánlaniuk[136]. Ennek az opciónak olyan hirdetési modellt kell alkalmaznia, amely nem, vagy csak kevés személyes adat kezelésével jár (például kontextuális hirdetés). Az EDPB szerint egy ilyen harmadik lehetőség hiányában az online óriásplatform szolgáltatók által kért hozzájárulás a legtöbb esetben nem tekinthető önkéntesen megadottnak a hatalmi egyensúlyhiányból fakadó kényszerítő jelleg miatt. A Testület szerint a hátrány nem merül ki a díj pénzügyi terhében. Jelentős hátránynak minősül az is, ha a felhasználót gyakorlatilag kizárják egy olyan szolgáltatásból, amely a társadalmi életben való részvételhez vagy az információhoz való hozzáféréshez elengedhetetlen. Bár az EDPB nem határozott meg konkrét díjhatárt, kimondta, hogy a díj nem lehet visszatartó erejű. Ezen a ponton releváns a NOYB civil szervezet Meta ellen indított panaszának érvelése, amely

[132] D'Amico, A. S. (2023). Market Power and the GDPR. European Papers, 8(2), pp. 619-620.
[133] A hálózati hatás lényege, hogy a szolgáltatás értéke és a felhasználói élmény a felhasználók számával nő, ezért az inkumbensek előnye önmegerősítő: egy új belépőnek nem elég jobb árat vagy minőséget kínálnia, kritikus tömeget kell elérnie, és rá kell vennie a felhasználókat, hogy közösségeiket, adataikat és kapcsolataikat átköltöztessék hozzá; a váltási és koordinációs költségek miatt ez ritkán sikerül, így a piac „nyertes viszi a legtöbbet" jellegűvé válik, és a kihívó platformok leváltási esélye jelentősen csökken., vö: Pünkösty, András: Versenyjogi megfontolások a technológiai óriások szabályozásával kapcsolatban: Az egyesült államokbeli és európai megoldási kísérletek összehasonlító elemzése. In Medias Res, X. évf., 2021/2., 4. szám, p. 253.
[134] Vö. EDPB, Position paper on Interplay between data protection and competition law' (Position Paper, 16 January 2025), 6. oldal, 12. bekezdés: „a controller does not need to have a 'dominant position' within the meaning of Article 102 TFEU for their market position to be considered relevant for enforcing the GDPR."
[135] EDPB Opinion 08/2024 on Valid Consent in the Context of Consent or Pay Models Implemented by Large Online Platforms Adopted on 17 April 2024
[136] Vö. EDPB véleménye 4.2.1.1 pontja

rámutatott, hogy a Meta által kért, évi akár 250 eurót is elérő díj aránytalanul magas a vállalat egy felhasználóra jutó tényleges bevételéhez képest.[137] Ez a díjstruktúra egy olyan helyzetet teremt, ahol csak a tehetősebbek engedhetik meg maguknak az adatvédelmet, ami az alapvető jogot egy megvásárolható luxuscikké degradálja. Az EDPB véleménye tehát az online óriásplatform szolgáltatókra rótt szigorúbb kötelezettségekkel a kevésbé invazív, a magánéletet jobban tiszteletben tartó technológiák felé tereli a piacot. A „bundled consent" és a „pay or consent" modellek valójában ugyanannak az éremnek a két oldala: mindkettő a platformok kísérlete arra, hogy a felhasználói autonómiát és az adatvédelem alapjogát a szerződéses viszony logikáján keresztül aláássák vagy monetizálják. Az európai jogalkalmazás válasza erre egyre egyértelműbb: a digitális térben, különösen a hatalmi aszimmetria esetén, a szerződési szabadság nem írhatja felül az alapvető jogokat és a hozzájárulás önkéntességét.

2.3.1.1.2 Konkrét

A GDPR 6. cikk (1) bekezdésének a) pontja megerősíti, hogy az érintett hozzájárulását „*egy vagy több konkrét*" céllal összefüggésben kell megadni, és hogy az érintettnek mindegyik céllal összefüggésben választási lehetősége van. A „célok" meghatározásával kapcsolatban további útmutatás a célhoz kötöttségről szóló 3/2013. számú véleményben (WP 203) található. Az a követelmény, hogy a hozzájárulásnak „konkrétnak" kell lennie, annak biztosítását célozza, hogy a felhasználó bizonyos mértékben rendelkezzen az adatok felett, az érintett számára pedig biztosítható legyen bizonyos mértékű átláthatóság. Az Európai Adatvédelmi Testület ezen véleménye szerint a konkrét hozzájárulás szükségessége, valamint a célhoz kötöttség fogalma az adatkezelési célok fokozatos bővülése vagy elmosódása elleni garanciaként működik, miután az érintett hozzájárult az eredeti adatgyűjtéshez. A hozzájárulásnak kifejezetten a célhoz kell kapcsolódnia. Az érintettek úgy adják meg a hozzájárulásukat, ha megértik, hogy rendelkeznek az adataik felett, és az adataik kizárólag a meghatározott célokból kerülnek kezelésre. A hozzájárulási mechanizmusoknak nemcsak részletesnek kell lenniük az „önkéntes" követelmény teljesítéséhez, hanem eleget kell tenniük a „konkrét" elemnek is. Ez azt jelenti, hogy annak az adatkezelőnek, aki/amely különféle eltérő célokra kér hozzájárulást, külön

[137] Vö. noyb files GDPR complaint against Meta over „Pay or Okay" Forced Consent & Consent Bypass / 28 November 2023, https://noyb.eu/en/noyb-files-gdpr-complaint-against-meta-over-pay-or-okay, lehívás: 2025.07.25.

hozzájárulási lehetőséget kell biztosítania mindegyik célhoz, annak érdekében, hogy a felhasználók konkrét célokra konkrét hozzájárulást adhassanak.

Ezt a követelményt tükrözi a magyar adatvédelmi hatóság gyakorlata is. Ennek megfelelően a „marketing" célból történő adatkezelés esetén ez a megjelölés egy gyűjtőfogalom, és nem kellően konkrét és pontos, mivel alkalmas arra, hogy elfedje az adatok felhasználásának egyes céljait, módjait.[138] Ugyanez vonatkozik az „elektronikus út" kifejezés alkalmazására is. Ez sem kellően konkrét, mivel minden más előre nem látható, akár jövőbeli kapcsolati formát is magában foglalhat, ez pedig nagyon eltérő és az érintett magánszféráját jelentősen más mértékben érintő adatkezelések.[139] Az adatvédelmi hatóság szerint ezért célonként és kapcsolati módonként kell megszerezni a hozzájárulást, célzott online hirdetésekhez pedig külön is hozzájárulást kell szerezni[140]. Ez mindazonáltal nem zárja ki olyan további opció biztosítását, hogy minden célhoz egyszerre lehessen hozzájárulást, ha ezen kívül van lehetőség egyes célok tekintetében külön hozzájárulás megadására.[141]

2.3.1.1.3 Tájékozottság

Ez a rendelkezés szorosan összefügg a GDPR transzparenciára vonatkozó követelményeivel, azonban a hozzájárulás fogalommeghatározása a transzparencia követelmények teljesítését fogalmilag is a hozzájárulás érvényességi feltételévé emelte. A GDPR előírja, hogy a hozzájárulásnak megfelelő tájékoztatáson alapulónak kell lennie, az átláthatóság alapelvére támaszkodva. A „tájékoztatáson alapuló" hozzájáruláshoz szükséges tartalmi minimumkövetelmények[142] között szerepel, hogy az érintettet tájékoztatni kell az adatkezelő kilétéről, azaz arról, hogy ki fogja kezelni a személyes adatait. Ezen kívül világosan meg kell határozni, hogy milyen célra kérik a hozzájárulást. Továbbá az érintettet tájékoztatni kell arról, hogy milyen típusú személyes adatok kerülnek gyűjtésre és felhasználásra. Szintén fontos elem, hogy az érintettet tájékoztassák a hozzájárulás visszavonásának jogáról (vö. GDPR 7. cikk (3) bekezdése), valamint, hogy adott esetben az adatokat érintő automatizált döntéshozatalról, illetve az adattovábbítás kockázatairól, ha például harmadik országokba továbbítják az

[138] vö. NAIH-542-41/2014/H határozat, az Optimusz Direkt Marketing Kft. adatkezelése, 21. oldal
[139] vö. NAIH-2501-10/2022. sz. Magyar Éremkibocsátó Kft. adatkezelése ügyében meghozott határozat 2.4.2. és 2.4.3 pontjai
[140] vö. NAIH-2501-10/2022. sz. határozat 2.4.6 pontja
[141] vö. NAIH-2501-10/2022. sz. határozat 2.4.2 pont
[142] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 64-65. sarokpontok

adatokat, különösen arról, hogy az adott országban nem biztosított a megfelelő szintű adatvédelem, és előfordulhat, hogy az érintetti jogok nem érvényesíthetők és ki kell terjednie a hozzájárulás visszavonhatóságának követelményére is (vö. GDPR 7. cikk (3) bekezdése).[143] Ezek az elemek együttesen szükségesek ahhoz, hogy a hozzájárulás megfelelő tájékoztatáson alapulónak minősüljön, ami a hozzájárulás megadásának érvényességi feltétele. A tájékoztatást egyértelmű, közérthető módon kell nyújtani, és nem rejthető el, nem süllyeszthető el általános szerződési feltételekben[144]. A hozzájárulásnak megkülönböztethetőnek és különállónak kell lennie a többi információtól.[145]

2.3.1.1.4 Kívánság egyértelmű kinyilvánítása

A hozzájárulásnak minden esetben aktív, egyértelmű, és tájékozott cselekedetnek kell lennie, amely megelőzi az adatkezelést. A 29. cikk szerinti munkacsoport által kiadott korábbi hozzájárulással kapcsolatos útmutatással összhangban az Európai Adatvédelmi Testület egyértelművé tette, hogy az érvényes hozzájárulás nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján történő egyértelmű kinyilvánítást tesz szükségessé[146]. Az adatkezelők felelőssége, hogy biztosítsák a hozzájárulás megszerzésének folyamatát, és kerüljék az olyan mechanizmusokat, amelyek félreérthetők vagy megkérdőjelezhetők. Ez azt jelenti, hogy az érintettnek egyértelműen ki kell fejeznie szándékát, hogy beleegyezik a személyes adatai kezelésébe. A hozzájárulás megszerzése nem történhet meg hallgatás, nem cselekvés, vagy egyszerűen egy szolgáltatás használatának folytatása révén. Az ilyen típusú passzív magatartások nem felelnek meg a GDPR követelményeinek[147]. Például az előre bejelölt jelölőnégyzetek használata nem tekinthető érvényes hozzájárulásnak, mint ahogyan azt az Európai Unió Bírósága a Planet49 ügyben[148] is megerősítette. A hozzájárulásnak mindig aktív nyilatkozattal vagy egyértelmű cselekedettel kell történnie, ami lehet például egy négyzet bejelölése, vagy egy írásbeli nyilatkozat. Másrészről a hozzájárulás megszerezhető írásban, elektronikusan, vagy rögzített szóbeli nyilatkozat formájában is. Az írásbeli

[143] Vö. DSK, Kurzpapier Nr. 4 Datenübermittlung in Drittländer; Stand: 22.07.2019; p. 3.
[144] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 67. sarokpont
[145] Lásd még a GDPR (58) preambulumbekezdését a gyermekek számára érthető tájékoztatással kapcsolatban.
[146] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 77. sarokpont
[147] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 79. sarokpont
[148] vö. Európai Unió Bírósága C-673/17. számú, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV v. Planet49 GmbH ügyben hozott, 2019. október 1-i ítélete (ECLI:EU:C:2019:801)

hozzájárulás különböző formákat ölthet, de minden esetben biztosítani kell, hogy az érintett rendelkezésére állnak a megfelelő információk a hozzájárulás megadása előtt. Fontos kiemelni, hogy a hozzájárulás megszerzésének folyamata nem akadályozhatja szükségtelenül a szolgáltatás igénybevételét, amelyre a hozzájárulást kérik. Továbbá, az adatkezelőknek világosan elkülönített hozzájárulási mechanizmust kell kialakítaniuk. A hozzájárulás nem vonható össze más nyilatkozatokkal, mint például egy szolgáltatás általános szerződési feltételeinek elfogadása. Ennek megfelelően az adatkezelők nem használhatnak olyan rendszereket, amelyek előre megjelölt opciókat tartalmaznak, és az érintettnek kellene cselekednie a hozzájárulás megakadályozása érdekében („opt-out" rendszer) [149]. A GDPR szellemében a hozzájárulásnak mindig megelőznie kell az adatkezelési tevékenységet. Bár a GDPR nem írja elő kifejezetten, hogy a hozzájárulást az adatkezelés megkezdése előtt kell megszerezni, ez a hozzájárulás általános értelmezésből ez egyértelműen következik.

2.3.1.1.5 Gyermekek hozzájárulása

Gyermekek hozzájárulására szintén különleges követelmények vonatkoznak a GDPR alapján. A GDPR 8. cikke szerint a közvetlenül gyermekeknek kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások vonatkozásában végzett személyes adatok kezelése akkor jogszerű Magyarországon, ha a gyermek a 16. életévét betöltötte. A 16. életévét be nem töltött gyermek esetén, a gyermekek személyes adatainak kezelése csak akkor és olyan mértékben jogszerű, ha a hozzájárulást a gyermek feletti szülői felügyeletet gyakorló adta meg, illetve engedélyezte. Egy online platformnak adatkezelőként észszerű erőfeszítéseket kell tennie annak érdekében, hogy ellenőrizze az érintett életkorát és azt, hogy a hozzájárulást a gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlója adta meg, illetve engedélyezte (vö. GDPR 8. cikk (2) bekezdése). Az „észszerű erőfeszítések" a mai technológiai környezetben robusztus kor-ellenőrzési mechanizmusokat jelentenek, ami azt jelenti, hogy nem fogadható el ezzel kapcsolatosan a puszta önbevallás (soft age verification) alkalmazása.[150]

A 16 éves vagy annál idősebb gyermekeket képesnek kell tekinteni arra, hogy saját maguk adjanak hozzájárulást. GDPR lehetőséget ad az EU tagállamoknak arra, hogy nemzeti jogszabályaikban az interneten keresztül nyújtott szolgáltatások esetén a hozzájárulás

[149] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 81. sarokpont
[150] Lásd erről a TikTok ügyet és részletesen a 3.2.4.2 pontot alább.

korhatárát kiskorúak esetében 13 és 16 év között határozzák meg. Amennyiben a célközönségben vannak kiskorú érintettek, az Európai Adatvédelmi Testület hozzájárulásról szóló útmutatása szerint az adatkezelővel szemben elvárás, hogy meggyőződjön arról, hogy a tájékoztatás érthető a kiskorúak számára. Az adatkezelőknek a közönségük meghatározása után el kell dönteniük, hogy milyen tájékoztatást adjanak, ezután pedig azt, hogy a tájékoztatást hogyan fogják ismertetni az érintettekkel.[151]

Az Egyesült Királyság adatvédelmi hatósága, a UK ICO a TikTok Inc. és a TikTok Information Technologies UK Limited (a továbbiakban együttesen: TikTok) ellen 2023. április 4-én 12,7 millió font összegű közigazgatási bírságot szabott ki[152]. A határozat a 2018. május 25. és 2020. július 28. közötti időszakban elkövetett, az UK GDPR több pontját is sértő gyakorlatokat szankcionálta és a határozat középpontjában a UK GDPR 8. cikkének súlyos megsértése állt, mivel az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások esetében a 13 éven aluli gyermekek személyes adatainak kezeléséhez a szülői felügyeletet gyakorló személy megfelelő hozzájárulásának megszerzését nem biztosították. A platform egy egyszerű önbevallásos rendszeren (self-certification age gate) alapult, ahol a felhasználónak csupán egy tetszőleges születési dátumot kellett megadnia. Az általános szerződési feltételek tilalmán kívül semmilyen további megerősítésre vagy ellenőrzésre nem került sor. Bárki, aki 13 évnél idősebbnek vallotta magát, akadálytalanul létrehozhatott egy fiókot. A UK ICO határozata egyértelművé tette, hogy a TikTok által alkalmazott regisztrációs folyamat a UK GDPR 8. cikk (2) bekezdése által megkövetelt „észszerű erőfeszítések” és az „elérhető technológia” követelményének a legcsekélyebb mértékben sem felelt meg. A határozatból kiolvasható, hogy a mai technológiai környezetben, egy olyan globális platform esetében, amelynek szolgáltatásai magas kockázatot hordoznak a gyermekek számára (kiterjedt profilalkotás, viselkedésalapú hirdetések, potenciálisan káros tartalmak), a puszta önbevallás nem tekinthető „észszerű erőfeszítésnek”, mivel ezen magas kockázati tényezőkhöz a vállalat ésszerűtlenül a leggyengébb ellenőrzési módszert, az önbevallást párosította. A határozat részletesen feltárta, hogy a TikTok belső eljárásai nemcsak a belépési ponton, hanem a platformon belüli azonosítás és a jogsértő fiókok eltávolítása során is súlyosan elégtelenek voltak. A 2019 áprilisa és 2020 októbere közötti időszakban egy fiókot csak akkor töröltek, ha két feltétel együttesen teljesült: (i) A fiók

[151] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 70. sarokpont
[152] UK ICO - Action we've taken -Enforcement action - TikTok Information Technologies UK Limited and TikTok Inc (TikTok)https://ico.org.uk/action-weve-taken/enforcement/2023/05/tiktok/, lehívás: 2025.07.20

leírásában (bio) kifejzetten szerepelt, hogy a felhasználó 3 és 13 év közötti. (ii) A fiókhoz legalább négy olyan videó tartozott, amelyen az irányelvek szerint „nagyon fiatalnak tűnő" (looked very young) személy szerepelt.[153] A UK ICO jogosan mutatott rá, hogy ezen feltételek bármelyike alapján önmagában is elvárható lett volna ahhoz, hogy a platform felvegye a kapcsolatot a felhasználóval az életkor ellenőrzése céljából. A reaktív és késlekedő hozzáállást mutatja az is, hogy a kulcsszavas szűrésre („word lists") szolgáló eszközöket csak 2019 januárjában, az EU GDPR alkalmazandóvá válása után nyolc hónappal vezették be, és a TikTok egészen 2021 augusztusáig nem végzett proaktív, véletlenszerű ellenőrzéseket a korhatár alatti felhasználók kiszűrésére.[154] A bírság összegét többek között az érintettek magas száma indokolta, mivel a UK ICO külső forrásokra és saját elemzésére támaszkodva arra a következtetésre jutott, hogy 2020-ban az Egyesült Királyságban 1,1 és 1,4 millió közötti 13 éven aluli gyermek rendelkezett regisztrált TikTok-fiókkal, amely szám a teljes, 13 év alatti brit korosztály 11-14%-át tette ki. A TikTok egyik központi védekezési stratégiája az volt, hogy megkérdőjelezze a UK GDPR 8. cikkének alkalmazhatóságát azáltal, hogy adatkezelésének jogalapjaként a szerződéses jogalapra hivatkozott, azonban a TikTok saját Szolgáltatási Feltételei (Terms of Service, ToS) a vizsgált időszakban végig kifejezetten kizárták a 13 éven aluliakat a platform használatából, ezért ez a jogalap jogszerűen nem volt hivatkozható[155], illetőleg az ICO az angol szerződési jog alapján megállapította, hogy a 13 éven aluli gyermekek nem rendelkeznek azzal a jog- és cselekvőképességgel, amely egy ilyen összetett szolgáltatásra vonatkozó szerződés érvényes megkötéséhez szükséges lenne[156]. Másrészről még ha létezne is érvényes szerződés, a kiterjedt profilalkotás és a viselkedésalapú hirdetésekhez kapcsolódó adatgyűjtés objektíve nem tekinthető a videómegosztó szolgáltatás nyújtásához. Egy szolgáltatás monetizációs modellje nem azonos a szolgáltatás teljesítéséhez objektíve szükséges adatkezeléssel. Az adatkezelő nem terjesztheti ki mesterségesen a „szerződéses szükségesség" fogalmát olyan adatkezelésekre, amelyek valójában a profitmaximalizálást, nem pedig a szerződéses kötelezettség teljesítését szolgálják. Ezt meghaladóan a TikTok nem csupán a gyermekek hozzájárulásának kezelésében vallott kudarcot, hanem az adatkezelés átláthatóságának biztosításában is. A határozat kiemelte a szerződéses feltételek komplexitását, a jogválasztási klauzula (így a kaliforniai jog kikötése[157]) és a felelősségkorlátozó

[153] Határozat 78. sarokpontja
[154] Vö. Határozat 74-75. sarokpontok
[155] Vö. Határozat 95. sarokpontja
[156] Vö. Határozat 97-98. sarokpontjai
[157] Vö. Határozat 99. sarokpontja

rendelkezések egy gyermek számára való teljes érthetetlenségét. A TikTok-ügy rávilágít egy gyakori visszaélésszerű gyakorlatra, ahol a platformok megpróbálják azt a jogalapot választani, amelyik a legkevesebb adminisztratív teherrel jár, figyelmen kívül hagyva az adatkezelés tényleges célját és természetét. A határozat bizonyítékként támaszkodott a TikToktól a vizsgálat során beszerzett belső dokumentumokra, amelyek egyértelműen azt mutatják, hogy a vállalat legfelsőbb szintjein is tudatában voltak a korhatár alatti felhasználók tömeges jelenlétének és az ezzel járó kockázatoknak. A UK ICO TikTok elleni határozata egyértelműen jelzi a szabályozói szigorodást a gyermekek online védelme terén: egy szolgáltatásnak akkor is meg kell felelnie a gyermekvédelmi szabályoknak, ha nem kifejezetten gyermekeknek szól, de a gyakorlatban jelentős számú gyermek fér hozzá („likely to be accessed") és nem állja meg a helyét az a védekezés, hogy nem céloznak meg gyermekeket. Másrészről a szolgáltatók felmérik a szolgáltatásaikból fakadó kockázatokat a gyermekek jogaira és szabadságaira nézve. Ennek eredményétől függően arányos védelmi intézkedéseket kell bevezetniük. Egy magas kockázatú adatkezelés (például kiterjedt profilalkotás) nem párosítható a leggyengébb szintű biztonságot nyújtó mechanizmussal (így önbevallással).

2.3.1.1.6 Hozzájárulás igazolása

A GDPR elszámoltathatóságból eredő követelménye, hogy a hozzájárulás megadását az adatkezelőnek képesnek kell lennie igazolni, amelyet a GDPR 7. cikk (1) bekezdése és a GDPR 42. preambulumbekezdése rögzít. A GDPR nem írja elő az igazolás konkrét módját, ezért ezzel kapcsolatosan az adatminimalizálási követelményeket szükséges figyelembe venni. Ebből a szempontból lényeges a hozzájárulás megadásának igazolhatósága, tehát olyan „*audit trail*" kialakítása, ami képes arra, hogy a hozzájárulás megadását az adatkezelés időtartama alatt igazolni tudja. Az Egyesült Királyság adatvédelmi hatósága, a UK ICO vonatkozó útmutatója szerint[158] a hozzájárulás dokumentálásának tartalmaznia kell, hogy (i) *ki adta a hozzájárulást*, például az érintett nevét vagy más azonosítót, mint az online felhasználónév vagy a munkamenet azonosítója. Rögzíteni kell, hogy (ii) *mikor történt* a hozzájárulás megadása, például egy dátummal ellátott dokumentum vagy online nyilvántartás esetén időbélyeggel, illetve szóbeli hozzájárulás esetén egy jegyzetet kell készíteni a beszélgetés időpontjáról. Szintén dokumentálni kell, hogy (iii) *az érintett milyen tájékoztatást* kapott a hozzájárulás

[158] UK ICO - How should we obtain, record and manage consent? - https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/lawful-basis/consent/how-should-we-obtain-record-and-manage-consent/; 2024.09.15

idején: ehhez szükséges egy példány az akkor használt hozzájárulási nyilatkozatról, valamint a kapcsolódó adatvédelmi tájékoztatók és egyéb információk verziószámmal és dátummal. Fontos rögzíteni azt is, hogy (iv) *hogyan adták meg a hozzájárulást*: írásos hozzájárulás esetén a megfelelő dokumentum másolatát, online hozzájárulás esetén az elküldött adatokat időbélyeggel együtt. Szóbeli hozzájárulás esetén jegyzetet kell készíteni a beszélgetés idején, de nem szükséges a teljes beszélgetés részleteit rögzíteni. Végül pedig nyilvántartani kell azt is, ha az érintett *visszavonta a hozzájárulását*, és azt is, hogy ez mikor történt meg, ami az adatkezelő elszámoltathatósággal kapcsolatos kiterjedt dokumentációs kötelezettségeivel kapcsolatos magas elvárásokat mutatja, különösen az online térben. Az Európai Adatvédelmi Testület szerint az adatkezelés befejezését követően a hozzájárulás bizonyítékát csak a feltétlenül szükséges ideig lehet megőrizni jogi kötelezettség teljesítése vagy jogi igények előterjesztése, érvényesítése vagy védelme érdekében, összhangban a GDPR 17. cikk (3) bekezdésének b) és e) pontjaival.[159]

A GDPR 7. cikk (1) bekezdése szerinti, hozzájárulás megadásával és annak igazolásával kapcsolatos bizonyítási teher az elszámoltathatóság kellő gondossági követelményével összhangban nem kerülhető meg azzal, hogy szerződéses úton átruházzák egy másik félre a hozzájárulás megszerzésének kötelezettségét. Ez különösen olyan többes (közös) adatkezelési helyzetekben releváns, ahol az egyik fél nincs közvetlen kapcsolatban az érintettel és a közös adatkezelői megállapodás útján az érintettel kapcsolatot tartó fél köteles a hozzájárulás megszerzésére. Ez a megoldás az online térben, különösen hirdetéstechnológiai (adtech) ökoszisztémák esetében bevett iparági gyakorlatnak tekinthető.[160] Ezzel kapcsolatosan fontos tanulságokkal szolgál a francia CNIL 2023-as döntése[161], amely megállapította, hogy a Criteo, amely egy nemzetközi adtech vállalat, megsértette a GDPR 7. cikkének (1) bekezdését, mivel nem tudta bizonyítani, hogy partnerei érvényes hozzájárulást szereztek a felhasználóktól, mielőtt a Criteo-sütit elhelyezték volna a felhasználók eszközein. A CNIL nem fogadta el a Criteo védekezését, hogy szerződés útján kötelezte partnereit a hozzájárulás megszerzésére, kimondva, hogy egy ilyen szerződéses kikötés önmagában nem biztosította az érvényes hozzájárulás meglétét és igazolhatóságát. A CNIL szerint ugyanis a Criteo nem vezetett be

[159] vö. EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; 107. sarokpont
[160] Vö. Information Commissioner's Office Update report into adtech and real time bidding 20 June 2019; p- 20-21.; https://ico.org.uk/media2/migrated/2615156/adtech-real-time-bidding-report-201906-dl191220.pdf; lehívás: 2025. augusztus 5.
[161] CNIL Délibération de la formation restreinte n°SAN-2023-009 du 15 juin 2023 concernant la société x; https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000047707063; lehívás: 2025. augusztus 5.

semmilyen kielégítő intézkedést partnerei megfelelőségének ellenőrzésére, és a hatósági vizsgálatot megelőzően soha nem mondott fel szerződést ezzel kapcsolatos mulasztás miatt. A CNIL végül 40 millió eurós bírságot szabott ki a Criteo-ra. Ez a döntés egy pozitív, operatív ellenőrzési kötelezettséget állapít meg a hirdetési (adtech) adatkezelési ökoszisztéma központi szereplői számára, amely megközelítés a GDPR 7. cikk (1) bekezdésében foglalt bizonyítási teherből és elszámoltathatósági kötelezettségekből fakad és bizonyos intézkedések, így auditok vagy bizonyítékok rendelkezésre bocsátásának bevezetésére vonatkozó olyan irányítási (governance) kötelezettséget rögzít, amelyek igazolják a hozzájárulás jogszerű megszerzését. A CNIL elvárása az volt, hogy a Criteo-nak rendelkeznie kellett volna egy olyan rendszerrel, amely a hozzájárulás megadását ellenőrzi és az ezzel kapcsolatos igazolást a másik fél rendelkezésére bocsátja, mellyel a hozzájárulás igazolásának jogi felelőssége a Criteónál marad, függetlenül attól, hogy ki (így szerződés alapján egy szerződő partner) végzi el a hozzájárulás megszerzését. Ez a döntés tehát alapjaiban kérdőjelezte meg azt a modellt, amely megfelelés kötelezettségét a szerződő félre hárítja át a hozzájárulás igazolásával kapcsolatosan.

2.3.1.1.7 Hozzájárulás az ePrivacy szabályok alapján

A hozzájárulásnak, mint jogalapnak kiemelt szerepe van információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatások kontextusában, mivel az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdése szerint felhasználó végberendezésében történő adattároláshoz, illetve az ott tárolt adatokhoz való hozzáféréshez főszabály szerint a felhasználók hozzájárulása szükséges, kivéve, ha az adattárolás vagy hozzáférés célja az elektronikus hírközlő hálózaton keresztül történő közléstovábbítás, vagy a felhasználó által kifejezetten kért, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás nyújtásához szükséges. ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdése szerinti hozzájárulásra a GDPR szerinti hozzájárulás fogalmát és annak kritériumait kell alkalmazni, mivel a GDPR és az ePrivacy irányelv ekkor egymást kiegészítve alkalmazandó.[162]

Az Európai Adatvédelmi Testület az ePrivacy irányelv 5. cikke (3) bekezdésének technikai hatályáról szóló iránymutatásában[163] részletes elemzést nyújt a hivatkozott irányelv 5. cikke (3) bekezdésének hatálya alá tartozó technikai műveletek tisztázásával kapcsolatosan. Az

[162] vö. Planet49 GmbH ügyben hozott ítélet, 93. pont

[163] EDPB Guidelines 2/2023 on Technical Scope of Art. 5(3) of ePrivacy Directive; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-10/edpb_guidelines_202302_technical_scope_art_53_eprivacydirective_v2_en_0.pdf, lehívás: 2024.10.25

iránymutatás foglalkozik a hagyományos eszközök, például a cookie-k alternatívájaként megjelenő új nyomon követési módszerekkel kapcsolatos növekvő aggályokkal, valamint az ePrivacy-irányelv ilyen technológiákra való alkalmazhatóságának tisztázásának szükségességével. Ez a szükségszerűség abból adódott, hogy az irányelv alkalmazása az új nyomkövető eszközökre nem volt egyértelmű, ami a jogi kötelezettségek megkerülésére irányuló módszerek, többek között sötét tervezési minták kifejlesztéséhez vezetett.

Az iránymutatás az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdésének alkalmazhatósága szempontjából négy kulcsfontosságú elemet határoz meg: (i) információ, (ii) az előfizető vagy felhasználó végberendezése, (iii) hozzáférés megszerzése, valamint (iv) tárolt információ és tárolás. Az iránymutatás továbbá ezeket az elemzéseket különböző felhasználási esetekre alkalmazták, beleértve az URL- és pixelkövetést, a helyi feldolgozást, az IP-alapú követést, az időszakos és közvetített IoT-jelentést, valamint az egyedi azonosítók használatát. Ezek az esetek a jelenlegi technológiai környezetben elterjedt technikákat képviselik, és ezáltal gyakorlati betekintést nyújtanak az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdésének alkalmazásába.

Az iránymutatás az ePrivacy irányelvben az „információ” fogalmának tágabb hatályának hangsúlyozásával kezdi, amely magában foglalja mind a nem személyes, mind a személyes adatokat, függetlenül az adatok eredetétől vagy a tárolás okától. Ez a tág értelmezés a felhasználók magánszférájának védelmét célozza, ahogyan azt az ePrivacy irányelv is hangsúlyozza és az Európai Unió Bírósága is megerősítette[164]. A „végberendezés” meghatározása kiterjed a nyilvános hírközlési hálózathoz közvetlenül vagy közvetve csatlakoztatott eszközökre, kiemelve a felhasználók magánéletének és eszközeik integritásának védelmének fontosságát. Az iránymutatás egyértelművé teszi, hogy az ePrivacy irányelv által biztosított védelem természetes és jogi személyekre egyaránt kiterjed, és a végberendezések típusainak és használati forgatókönyveinek széles körére vonatkozik. Az „elektronikus hírközlő hálózat” fogalmát úgy határozza meg, hogy az magában foglal minden olyan rendszert, amely lehetővé teszi az elektronikus jelek továbbítását, függetlenül attól, hogy a hálózat nyilvános vagy magánjellegű. Ez a tág meghatározás biztosítja az ePrivacy irányelv alkalmazhatóságát a kommunikációs technológiák széles körére. A „hozzáférés megszerzése” olyan műveletként értelmezendő, amely a felhasználó magánéletébe való beavatkozás, és az ePrivacy irányelv attól

[164] vö. Planet49 ítélet, 70. sarokpontja

függetlenül alkalmazandó, hogy a megszerzett információt ugyanaz a fél vagy egy másik fél tárolta. Az iránymutatás hangsúlyozza a hozzájárulás fontosságát és a jogosulatlan hozzáférés elleni védelem szükségességét. A „tárolt információ" és a „tárolás" fogalmát vizsgálják, kiemelve, hogy az ePrivacy irányelv a felhasználó végberendezésén belül bármilyen fizikai vagy elektronikus adathordozón tárolt információra vonatkozik, a tárolt információ időtartamára vagy típusára vonatkozó korlátozások nélkül.

Az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdésének gyakorlati alkalmazását jól szemlélteti a hírlevelekben alkalmazott, az olvasottság és a kattintások mérésére szolgáló technológiák esete. A modern hírlevélmarketing szinte elengedhetetlen része az ún. „success measurement" analitikai mérések, amelyhez gyakran használnak követőpixeleket (más néven „web beacons") és egyedi, személyre szabott linkeket. A követőpixel egy láthatatlan, 1x1 pixel méretű kép, amely a hírlevél megnyitásakor letöltődik a küldő szerveréről. Ez a letöltési folyamat két módon is kimeríti az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdésének tényállását: egyrészt a letöltött képfájl tárolásra kerül a felhasználó eszközének gyorsítótárában (cache), ami „információ tárolásának" minősül. Másrészt, még ha ezt a technikai tárolást nem is vennénk figyelembe, a letöltési kérelem elküldése a felhasználó eszközéről a küldő szervere felé „információhoz való hozzáférésnek" tekintendő, mivel a kérés során olyan adatok (például egyedi azonosító, IP-cím, a megnyitás időpontja) kerülnek átadásra, amelyek lehetővé teszik a felhasználó tevékenységének nyomon követését. Hasonló a helyzet az egyedi linkekkel. Amikor a hírlevélben minden felhasználó egyedi azonosítóval ellátott linket kap, a kattintás először egy követő szerverre irányítja át a felhasználót, amely rögzíti a kattintás tényét és a felhasználó azonosítóját, mielőtt a tényleges céloldalra továbbítaná. Ez a folyamat szintén a felhasználó tevékenységének nyomon követését szolgálja, és az ePrivacy irányelv hatálya alá esik. Mivel ezek a nyomkövetési funkciók nem minősülnek „feltétlenül szükségesnek" a hírlevél, mint a felhasználó által kifejezetten kért szolgáltatás nyújtásához (a hírlevél tartalma ezen technológiák nélkül is elolvasható), az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdése alapján ezen technológiák alkalmazásához a felhasználó előzetes, tájékozott és egyértelmű hozzájárulása szükséges[165]. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a hírlevélre való feliratkozáskor külön, granuláris hozzájárulást kell kérni a teljesítménymérési, követési (tracking) célú

[165] Schneider: Opt-in-Dschungel im Newsletter-Marketing (ZD 2023, 261), p. 264-265

adatkezeléshez, amelynek megadása nem lehet feltétele magának a hírlevélre való feliratkozásnak.

2.3.1.1.8 Hozzájárulás és annak visszavonásával kapcsolatos sötét minták online platformok gyakorlatában

A hozzájárulás alkalmazása számos esetben jelent komoly kihívást és gyakran jelenik meg ún. „sötét tervezési minta" részeként online platformok gyakorlatában, amelyet az Európai *Adatvédelmi Testület a 3/2022. sz. iránymutatásában*[166] fedett le részletesen. Ha a hozzájárulás nyelvezete vagy megjelenítése félrevezető, ez azt jelentheti, hogy a GDPR 4. cikk 11. pontja és a GDPR 7. cikke értelmében a hozzájárulás nem önkéntes, és nem jelenti az érintettnek az adatai kezelésére vonatkozó akaratának konkrét, tájékozott és egyértelmű kinyilvánítását. A hozzájárulás kialakításának sötét mintái (félrevezető gombszínek és -méretek; az információk elhomályosítása, a visszautasítási lehetőség eltemetése, hozzájárulás visszavonhatatlansága) szintén azt jelenthetik, hogy az ilyen hozzájárulás érvénytelen, mivel az adatkezelő nem nyújtja a személyes adatok kezelésére vonatkozó információkat (GDPR 39. preambulumbekezdése) tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világos és közérthető nyelven, illetve nem biztosítja a hozzájárulás önkéntességének feltételeit. Ezek a minták gyakran megakadályozzák, hogy a felhasználók tudatos, szabad döntéseket hozzanak az adatvédelmi beállításaik kapcsán. Az Európai Adatvédelmi Testület a 3/2022. sz. iránymutatásában bemutatott hozzájárulásalapú sötét minta[167] többek között a *túlterhelés (overloading)*[168], amely során a felhasználókat túl sok választási lehetőség elé állítják. Ez arra ösztönözheti a felhasználókat, hogy a szükségesnél több adatot osszanak meg, vagy akaratlanul is olyan módon kezeljék személyes adataikat, amely ellentétes az elvárásaikkal. Ilyen esetekben előfordulhat, hogy folyamatos nyomásgyakorlás alatt állnak, amikor ismételten szükségtelen adatokat kérnek tőlük, vagy hozzájárulást az adatkezeléshez. Gyakran az is problémát jelent, hogy a felhasználóknak túl sok oldalon kell végigkattintaniuk, hogy adatvédelmi beállításokat módosítsanak, ami megnehezíti számukra a döntéshozatalt. Egy másik gyakori tervezési minta a felhasználók figyelmének elterelésére épít, amikor az UX (felhasználói élmény) kialakítása

[166] EDPB Guidelines 03/2022 on deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them; Version 2.0; Adopted on 14 February 2023; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-032022-deceptive-design-patterns-social-media_hu
[167] EDPB Guidelines 03/2022 on deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them; Version 2.0, Content-based patterns; p.17.
[168] EDPB Guidelines 03/2022; Version 2.0; Annex I checklist 4.1.1

oly módon történik, hogy elfeledteti velük az adatvédelmi szempontokat. Például a reklám célú adatkezelés alapértelmezés szerint előre bekapcsolt funkcióként jelenik meg, vagy olyan vizuális elemeket használnak, amelyek elvonják a figyelmet a fontos adatvédelmi beállításokról. Az *érzelmi felkavarás*[169] olyan módszer, amelyben a felhasználók érzelmi állapotát befolyásolják. Az ilyen technikák gyakran olyan vizuális és nyelvi megoldásokat alkalmaznak, amelyek erősen hatnak az érzelmekre (például confirmshaming), így a felhasználók hajlamosak lehetnek olyan döntéseket hozni, amelyek ellentétesek saját adatvédelmi érdekeikkel. Ilyen helyzetekben például félelmet, bűntudatot vagy biztonságérzetet keltenek, ami befolyásolja a döntéshozatalt. Az *akadályozás*[170] is gyakran alkalmazott módszer, amely során megnehezítik a felhasználók számára, hogy hozzáférjenek adatvédelmi beállításaikhoz, vagy hogy tájékozódjanak a lehetőségeikről. Előfordulhat, hogy egy oldal *zsákutcába*[171] torkollik, ahol a felhasználó nem találja meg a keresett információt, vagy indokolatlanul sok lépés szükséges ahhoz, hogy egy adatvédelmi beállítást aktiváljon. A *bizonytalanságban tartás*[172] során a felületet következetlenül és nehezen érthetően alakítják ki, ami miatt a felhasználók nem tudják pontosan, hogyan kezeljék adataikat. Gyakran a *hierarchia hiánya*[173] vagy a dekontextualizált információk[174] vezetnek ahhoz, hogy a felhasználók nem tudják megfelelően értelmezni az adatvédelmi lehetőségeket. A *sötétben tartás*[175] arra irányul, hogy az adatvédelmi ellenőrzési eszközöket elrejtsék vagy olyan módon jelenítsék meg, hogy a felhasználók bizonytalanságban maradjanak az adatkezeléssel kapcsolatban. Ilyen esetekben gyakran ellentmondásos vagy kétértelmű információkat[176] közölnek, ami tovább nehezíti a tudatos döntéshozatalt.

A hozzájárulással kapcsolatos sötét minták közül a „süti fal” („consent wall”)[177] olyan gyakorlatot jelent, amikor a felhasználóknak egy webhely vagy szolgáltatás eléréséhez el kell fogadniuk a sütiket vagy bizonyos honlap beállításokat. Ez azért tekinthető sötét mintának, mert nem ad valódi választási lehetőséget a felhasználóknak; a hozzájárulás nem „önkéntes”, ha ez

[169] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.3.1
[170] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.4.3
[171] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.4.1
[172] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.4.2
[173] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.5.1
[174] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.5.2
[175] EDPB Guidelines 03/2022; Annex I checklist 4.6.2
[176] EDPB Guidelines 03/2022 - Annex I checklist 4.6.3
[177] EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679 Version 1.1 Adopted on 4 May 2020; 39-41. pontok; p. 12.

a hozzáférés előfeltétele. Az EDPB és több nemzeti adatvédelmi hatóság bírálta ezt a gyakorlatot, azzal érvelve, hogy az sérti a GDPR követelményeit. A Planet49-ügyben az EU Bíróság 2019-ben kimondta, hogy az előre kipipált négyzet nem minősül érvényes hozzájárulásnak a GDPR 4. cikkének 11. pontja és 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja alapján. A „consent bundling" vagy „consent tying"[178] pedig olyan gyakorlatokra utal, amikor a személyes adatok kezeléséhez való hozzájárulást más feltételek - például szolgáltatási feltételek - elfogadásához kötik, vagy a szolgáltatás igénybevételének előfeltétele. A Google[179] és az Amazon[180] CNIL ügyei rávilágítottak a sütikre vonatkozó egyértelmű és konkrét, a hozzájárulás egyéb formáitól vagy a szolgáltatási feltételek elfogadásától elkülönített hozzájárulás fontosságára. Amikor a sötét minták révén a felhasználók nyomás alatt vagy manipulált módon adják meg hozzájárulásukat, az nem felel meg az adatvédelmi követelményeknek, így az ilyen hozzájárulás jogellenesnek és érvénytelennek minősül és azok alapján nem lehet jogszerűen személyes adatok kezelését folytatni.

Összefoglalva a fentieket, az értekezésben bemutattam az érvényes hozzájárulás szigorú feltételeit (önkéntes, konkrét, tájékozott, egyértelmű), valamint a „sötét minták" alkalmazását és a strukturális hatalmi egyensúlyhiányt, amely az érintettek és az online platformok között mutatkozik meg. Az európai uniós adatvédelmi rezsim pedig a hozzájárulás alkalmazása esetén olyan szintű érintetti autonómiát követel meg, amelyet a platformkörnyezet kifejezetten aláásni tervezett. A probléma pedig nem csupán az, hogy a platformok nem szereznek érvényes hozzájárulást, formailag kiüresítik vagy eltűrik annak érvénytelenségét; a probléma mélyebb rétege, hogy maga az adatvédelmi jog hozzájárulás koncepciója, amely az egyéni autonómiára és az érintett információs önrendelkezési jogára és az egyén ellenőrzési képességére alapoz, egy vitatottan működésképtelen elsődleges szabályozási eszköz a globális online platformok világában és emiatt korrekcióra szorul ezen jogalap alkalmazása ebben a kontextusban.

2.3.1.2 Szerződés teljesítése [GDPR 6. cikk (1) b) pont]

[178] EDPB Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679 Version 1.1 Adopted on 4 May 2020; 26. pont; p. 10.
[179] CNIL - Délibération de la formation restreinte n°SAN-2021-023 du 31 décembre 2021 concernant les sociétés X et Y; https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000044840062; lehívás: 2024.09.12
[180] CNIL - Délibération de la formation restreinte no SAN-2020-013 du 7 décembre 2020 concernant la société X; https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000042635729; lehívás: 2024.09.12

Ha az adatkezelés szükséges egy szerződés teljesítéséhez, amelyben az érintett fél, vagy az adatkezelés az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges, akkor ez jogalapot biztosít az adatkezeléshez. Például, egy online platform a felhasználó nevét és címét kezeli, hogy a megrendelt szolgáltatást a részére nyújthassa. Mindazonáltal az online platformok gyakran próbálnak meg oly módon „radar alatt maradni", hogy a platform alap üzleti modelljéhez tartozó adatkezeléseket visszaélésszerű módon és tisztességtelenül ezen jogalap hatálya alá rendelik, holott e jogalap alkalmazása lényegesen befolyásolja az érintett magánszféráját és jogait.

Az Európai Adatvédelmi Testület gyakorlatában[181] a szerződés teljesítését, mint jogalapot *szűken értelmezi* és a Testület értékelése szerint egy szervezet csak akkor hivatkozhat a szerződéses szükségességre, ha bizonyítani tudja, hogy: (i) az érintettel megkötött *szerződés létezik és érvényes* a nemzeti jog alapján; és (ii) az adatkezelés *objektíve szükséges* a szerződés teljesítéséhez. Az Európai Adatvédelmi Testület úgy ítélte meg, hogy a felügyeleti hatóságoknak korlátozott hatáskörük van a szerződés érvényességének értékelésére a GDPR céljainak teljesítése érdekében. Az objektív szükségességet a szolgáltatás konkrét célja alapján kell megítélni, és az adatkezelőnek igazolnia kell, hogy az adatkezelés valóban és ténylegesen szükséges a szerződéses cél teljesítéséhez. Az Európai Adatvédelmi Testület szigorú értelmezést javasolt a „szükségesség" fogalmára vonatkozóan, hogy megakadályozza az adatkezelőket a hozzájárulás követelményének megkerülésében. Ennek megfelelően ez a jogalap nem alkalmazható, ha egy érintett személyes adatait marketing célokra, csalás megelőzésére, célzott hirdetésekre vagy az online platform üzleti modelljéhez kapcsolódó egyéb célokra kívánja kezelni, amely gyakran előkerülő probléma az online platformok gyakorlatában.

Az Európai Bíróság a *Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben* szintén egyértelművé tette, hogy az adatkezelési tevékenységek szerződésbe foglalása önmagában nem jelenti automatikusan azt, hogy az ilyen adatkezelés szükséges lenne a szerződés teljesítéséhez a GDPR 6. cikk (1) bekezdés b) pontja alapján. Ahhoz, hogy a személyesadat-kezelést a szerződés teljesítéséhez szükségesnek lehessen tekinteni, annak *objektíve elengedhetetlennek*

[181] EDPB Guidelines 2/2019 on the processing of personal data under Article 6(1)(b) GDPR in the context of the provision of online services to data subjects - https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_en.pdf ; lehívás: 2024.08.20

kell lennie az érintettnek nyújtott szerződéses szolgáltatás szerves részét képező cél megvalósításához. Az adatkezelőnek tehát képesnek kell lennie annak bizonyítására, hogy a szerződés fő célja tárgya miért nem lenne elérhető a szóban forgó adatkezelés nélkül. Az a tény, hogy az ilyen adatkezelést a szerződés említi, vagy az csupán hasznos a szerződés teljesítéséhez, e tekintetben önmagában nem releváns.[182] Az igazolás alkalmazása szempontjából ugyanis az a meghatározó tényező, hogy az adatkezelő általi személyesadat-kezelés *alapvető fontosságú* legyen az adatkezelő és az érintett között létrejött szerződés megfelelő teljesítéséhez, és hogy ennélfogva ne álljanak rendelkezésre más, a gyakorlatban megvalósítható és kevésbé beavatkozó jellegű megoldások.[183] A Bíróság tehát azt hangsúlyozta, hogy az adatkezelésnek *közvetlenül* és *objektíven* kapcsolódnia kell a szerződés lényegi kötelezettségeihez, és elengedhetetlennek kell lennie ahhoz, hogy a felhasználó által igénybe vett szolgáltatást teljesíteni lehessen. A Bíróság kiemelte, hogy a tartalmak személyre szabása a Facebook platformon nem tűnik szükségesnek ahhoz, hogy e felhasználó számára online közösségi hálózati szolgáltatásokat kínáljanak. E szolgáltatásokat adott esetben olyan egyenértékű alternatíva formájában is lehet nyújtani a számára, amely nem jár ilyen személyre szabással, ezért ez utóbbi *nem objektíven elengedhetetlen* az ugyanezen szolgáltatások szerves részét képező cél eléréséhez.[184] Ha az adatkezelés más célokat szolgál, például személyre szabott reklámozást vagy a felhasználói viselkedés nyomon követését különböző platformokon és szolgáltatásokon, az nem igazolható szerződéses jogalapon, és más jogalapra, például a felhasználó kifejezett hozzájárulására lehet szükség ehhez. Ez az értelmezés korlátozza az online platformok, mint például a Meta és más online platformok lehetőségét arra, hogy a szerződés teljesítésére hivatkozva általánosan igazolják az adatkezelési gyakorlatokat, anélkül, hogy alaposan vizsgálnák és igazolnák azok szükségességét.

2.3.1.3 Kötelező adatkezelések [GDPR 6. cikk (1) c) és e) pont]

Az adatkezelés jogszerű akkor is, ha szükséges az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez. A jogi kötelezettség azt jelenti a GDPR hatálya alatt, hogy az adatkezelés kötelező és nincs eltérési lehetőség a személyes adatok kezelése tekintetében. Ha az adatkezelés

[182] Britz/Indenhuck: Kundenkonto als Vertragserfüllung? (ZD 2023, 13), p. 14.
[183] vö. Európai Unió Bírósága – C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 98-99. sarokpontok
[184] vö. Európai Unió Bírósága – C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 102-104. sarokpontok

közérdekű feladat végrehajtásához vagy közhatalmi jogosítvány gyakorlásához szükséges, amelyet az adatkezelőre ruháztak, akkor ez is jogalapot biztosít. Lényeges, hogy ezek a jogalap nem használható kereskedelmi vagy tisztán üzleti célokra.

Az online platformoknak az Európai Unióban számos jogi kötelezettséget kell teljesíteniük a személyes adatok kezelése terén. Ide tartoznak az adójogi és számviteli előírások, amelyek alapján a platformoknak biztosítaniuk kell a pénzügyi tranzakciók nyilvántartását és a szükséges adózási kötelezettségek teljesítését vagy hatósági megkeresések, kötelező határozatok megválaszolását. Magyarországon az Elkertv. rögzíti az online terrorista tartalom terjesztésével szembeni eljárás szabályait (vö. 12/B. §); a jogsértő információs társadalommal összefüggő szolgáltatással kapcsolatos értesítések kezelését és a kiskorúak védelmére vonatkozó szabályokat (vö. 13. §). A platformoknak továbbá meg kell felelniük a hálózat- és információbiztonságra vonatkozó előírásoknak, biztosítva az adatbiztonságot és a kibervédelmet, illetve az incidensek bejelentését[185]. Ezek a kötelezettségek mind a nemzeti, mind az uniós jogszabályok szigorú betartását igénylik, hogy az online platformok megfeleljenek az irányadó jogi előírásoknak.

Az online platformok számára 6. cikk (1) bekezdés e) pont szerinti jogalap pedig általában csak akkor releváns, ha a platform közszolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységet végez, vagy közérdekből végzett feladat végrehajtásával vagy közhatalmi jogosítvány gyakorlásával bízták-e meg, különösen közérdekű kutatás, valamint a biztonság, integritás és védelem elősegítése érdekében. Az online platformok tevékenységének típusára és alapvetően gazdasági és kereskedelmi jellegére tekintettel atipikus, hogy e magán gazdasági szereplőt ilyen feladattal bíznak meg.[186]

Az Európai Bíróság a Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben fontos iránymutatást adott arra vonatkozóan, hogy egy online platform milyen körülmények között hivatkozhat a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének c) pontjára, amely a jogi kötelezettség alapján történő adatkezelésről szól. A konkrét kérdés az volt, hogy a Meta Platforms Irelandet terheli-e jogi kötelezettség a felhasználói személyes adatok megelőző jellegű gyűjtésére és megőrzésére

[185] vö. 418/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet Magyarország kiberbiztonságáról szóló törvény végrehajtásáról
[186] vö. Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 133. sarokpont

annak érdekében, hogy a nemzeti hatóságok későbbi megkeresései esetén ezekhez az adatokhoz hozzáférést biztosíthasson. Az ügyben hozott ítéletében a Bíróság hangsúlyozta[187], hogy a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint a személyes adatok kezelése akkor jogszerű, ha az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez szükséges. Az adatkezelésnek egyértelmű jogi kötelezettségen kell alapulnia, amely lehet uniós jogból vagy az érintett tagállam nemzeti jogából eredő kötelezettség. Ez a jogalap csak akkor alkalmazható, ha az adatkezelés közérdekű célt szolgál, arányos az elérni kívánt jogszerű céllal, és az adatkezelés a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódik. A konkrét ügy kapcsán a Bíróság megvizsgálta, hogy a Meta Ireland jogosult-e a felhasználói személyes adatok megelőző jellegű gyűjtésére, beleértve azokat az adatokat is, amelyek más szolgáltatásokból vagy harmadik fél weboldalainak és alkalmazásainak használatából származnak. A Bíróság kimondta, hogy az ilyen adatkezelés csak akkor igazolható a jogi kötelezettség jogalapjával, ha az adatkezelőre vonatkozó konkrét jogszabályi előírás alapján történik, és ha az adatkezelés arányos és a szükséges határokon belül marad. Ez az ítélet kiemelkedő jelentőségű, mivel segít tisztázni, hogy az online platformok, mint például a Meta, milyen feltételek mellett hivatkozhatnak a jogi kötelezettségre, mint adatkezelési jogalapra. Emellett az adatkezelés arányosságának és szükségességének követelménye is kulcsfontosságú, ami azt jelenti, hogy a platformoknak csak akkor van joguk ilyen adatgyűjtést végezni, ha az kifejezetten szükséges egy konkrét jogi kötelezettség teljesítéséhez, és nem léphetik túl a szükséges mértéket.

2.3.1.4 Érintett létfontosságú érdekeinek védelme [GDPR 6. cikk (1) d) pont]

Az adatkezelés jogszerű lehet, ha az érintett vagy egy másik természetes személy létfontosságú érdekeinek védelme érdekében szükséges. Online platformok esetében ez a jogalap csak *kivételes* körülmények között alkalmazható, amikor az adatkezelés célja az érintett életének vagy testi épségének védelme. Ilyen eset lehet például, ha egy online platform olyan szolgáltatást nyújt, amely közvetlenül kapcsolódik a felhasználók egészségéhez vagy biztonságához, és ahol az érintett hozzájárulásának megszerzése nem lehetséges időben, például sürgősségi helyzetekben. Ez a jogalap nem használható általános adatkezelési célokra, mint például marketing, felhasználói élmény javítása vagy üzleti tevékenységek optimalizálása,

[187] vö. Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 138. sarokpont

hanem kizárólag az érintett életének vagy testi épségének megóvására irányuló, feltétlenül szükséges adatkezelés esetén alkalmazható.

Az Európai Bíróság megállapítása a Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben nagy jelentőséggel bír, mivel pontosítja, hogy milyen körülmények között lehet a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének d) pontjára hivatkozni, amely jogalap a személyes adatok kezelését akkor teszi lehetővé, ha az érintett személy vagy egy másik természetes személy életének védelme érdekében szükséges. A Bíróság itt egyértelműen kimondta[188], hogy az ilyen jogalap csak különleges helyzetekben alkalmazható, ahol az adatkezelés ténylegesen az érintett vagy más személy életét fenyegető veszély elhárításához kapcsolódik. Az ügy egyik fő kérdése az volt, hogy a Meta Platforms Ireland hivatkozhat-e erre a jogalapra a felhasználói személyes adatok kezelése során. A Bíróság megállapította, hogy a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének d) pontja megszorítóan értelmezendő, és olyan különleges helyzetekre vonatkozik, mint a járványok vagy humanitárius vészhelyzetek, például természeti katasztrófák. Az ilyen adatkezelés csak akkor indokolt, ha az élet védelme érdekében feltétlenül szükséges. A Bíróság ezzel összefüggésben kifejtette, hogy az online platformok – különösen azok, amelyek gazdasági és kereskedelmi tevékenységet folytatnak, mint például a Meta – nem hivatkozhatnak erre a jogalapra általánosan és megelőző jelleggel a felhasználói adatok kezelésének igazolására. Ez a megállapítás azért jelentős, mert megerősíti, hogy az adatkezelők nem hivatkozhatnak önkényesen az életvédelemhez kapcsolódó jogalapra, ha az adatkezelés célja valójában gazdasági vagy kereskedelmi természetű. Az ilyen jogalap csak valós, közvetlen életveszély elhárításához szükséges adatkezelés esetében alkalmazható, és nem használható fel például általános adatgyűjtésre vagy üzleti célok igazolására. Ez a döntés jelentősen szűkíti a jogalap alkalmazási körét, és fontos védelmet biztosít az érintettek személyes adatai felett.

2.3.1.5 Az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdeke [6. cikk (1) f) pont]

A jogos érdek, mint a személyes adatok kezelésének jogalapja a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének f) pontjában található és kiemelt szerepet játszik az uniós adatvédelmi jog rendszerében és a közvetítő szolgáltatók adatkezelésében is. Ez az adatkezelési jogalap akkor alkalmazható, ha az adatkezelés szükséges az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez,

[188] Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 136-137. pontok

kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek.

2.3.1.5.1 A jogos érdekkel szemben támasztott követelmények

A jogos érdek fogalmát a GDPR nem határozza meg kifejezetten, és nincs egy meghatározott, zárt lista sem, amely felsorolná, hogy milyen esetekben alkalmazható ez a jogalap. AZ EU Bíróság gyakorlata szerint az érdekek széles köre jogszerűnek tekinthető[189], az uniós jogalkotó nem követelte meg, hogy az adatkezelő által érvényesíteni kívánt érdeket jogszabály írja elő, azaz a „jogos érdek" fogalma nem korlátozódik a jogszabály által elismert és meghatározott érdekekre, azonban a GDPR megköveteli, hogy az állítólagos jogos érdek jogszerű legyen.[190]

A 29. cikk szerinti Adatvédelmi Munkacsoport a 6/2014. sz. véleményében[191] hangsúlyozza, hogy a jogos érdek egy előny, amely közvetlen kapcsolatban áll az adatkezeléssel, és akár az adatkezelő, akár egy harmadik fél, csoport vagy egyén javára szolgálhat. Fontos, hogy ez az érdek valós legyen, és ne pusztán spekuláción alapuljon. A jogos érdek továbbá jogszerű kell, hogy legyen, és összhangban kell állnia a vonatkozó jogszabályokkal.

A jogos érdekek spektrumként kezelendők, mivel ezek a jelentéktelen érdekektől egészen a kényszerítő erejű jogos érdekekig terjedhetnek. Például a GDPR 47. preambulumbekezdése szerint a csalások megelőzése, illetve a direkt marketing jogos érdeknek minősülhet[192]. A 48. preambulumbekezdés értelmében vállalkozáscsoporton belül az ügyfél- és munkavállalói adatok adminisztratív célú továbbítása is jogos érdeket képezhet, míg a 49.

[189] vö. EU Bíróság; 2023. december 7-i SCHUFA Holding [Tartozáselengedés] ítélet, C-26/22 és C-64/22, EU:C:2023:958, 76. pont

[190] vö. Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben 2024. október 4. napján meghozott ítélet; ECLI:EU:C:2024:857; 38-40. pontok

[191] 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport 06/2014. számú véleménye az adatkezelő 95/46/EK irányelv 7. cikke szerinti jogszerű érdekeinek fogalmáról; WP 217; elfogadás időpontja: 2014. április 9.; https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hu.pdf; lehívás: 2024.09.13.

[192] Az EU Bíróság nem zárta ki, hogy az adatkezelőnek a hirdetések értékesítésének marketing célú előmozdításában és értékesítésében megnyilvánuló kereskedelmi érdekét a GDPR 6. cikke (1) bekezdése első albekezdésének f) pontja értelmében vett jogos érdeknek lehessen tekinteni, lásd analógia útján: 2014. május 13-i Google Spain és Google ítélet, C-131/12, EU:C:2014:317, 73. pont.

preambulumbekezdésben az informatikai biztonság fenntartása és az incidenskezelés szerepel jogos érdek példájaként.

A jogos érdek, mint jogalap alkalmazása három együttes feltételt ír elő a személyes adatok kezelésének jogszerűségéhez: így az adatkezelő vagy harmadik személy jogos érdekének érvényesítése szükséges, másodszor a személyes adatok kezelése valamely jogos érdek érvényesítéséhez szükséges, és harmadszor, hogy az adatvédelemmel érintett személy érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai nem magasabb rendűek az adatkezelő vagy a harmadik fél jogos érdekénél.[193] Az adatkezelés jogos érdek jogalapján történő végrehajtása során tehát elengedhetetlen a gondos érdekmérlegelés[194], melyet több lépésben kell elvégezni. Először is, az adatkezelőnek azonosítania kell, hogy milyen konkrét jogos érdek alapján kíván adatokat kezelni. Ezt követően fel kell mérni, hogy az érintett személy érdekei, jogai és szabadságai milyen mértékben érintettek az adatkezelés által. Végül a két szempontot össze kell vetni, és meg kell határozni, hogy az adatkezelés arányos-e az érintett jogainak korlátozásával. Ezen elemzés része lehet az adatvédelmi hatásvizsgálat elvégzése is, amennyiben magas kockázatot azonosítanak az érintett jogaira és szabadságaira nézve. A 29. cikk szerinti Adatvédelmi Munkacsoport a 6/2014. sz. véleményének 1. számú melléklete részletes útmutatást adott az érdemérlegelési teszt elvégzésének módszertanához. A GDPR 5. cikk (2) bekezdése és a 24. cikk (1) bekezdése alapján az adatkezelő felelőssége, hogy megfelelően dokumentálja az érdekmérlegelési teszt elvégzését, valamint, hogy igazolja az adatkezelés jogszerűségét.

A GDPR különös hangsúlyt fektet az adatkezelő által igénybe vett jogos érdekekkel kapcsolatos tájékoztatásra és a GDPR 21. cikke szerinti tiltakozáshoz való jog érvényesítésére. Az érintettet a GDPR 13 és 14. cikke szerint tájékoztatni kell arról, hogy milyen jogos érdekek alapján történik az adatkezelés, és az adatkezelőnek fel kell hívnia a figyelmet arra, hogy az érintett jogosult tiltakozni az adatkezelés ellen. A tiltakozáshoz való jogról szóló tájékoztatást egyértelműen és más információktól elkülönítve kell megjeleníteni (vö. GDPR 21. cikk (4) bekezdés). Ha az érintett tiltakozik, az adatkezelést az adatkezelő csak akkor folytathatja, ha olyan kényszerítő erejű jogos indokokat tud felmutatni, amelyek felülírják az érintett érdekeit, jogait és szabadságait, vagy ha az adatkezelés jogi igények érvényesítéséhez szükséges (vö.

[193] 2023. július 4-i Meta Platforms és társai [Közösségi hálózat általános felhasználási feltételei] ítélet, C-252/21, EU:C:2023:537, 106. pont; EU Bíróság a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben 2024. október 4.-i ítélet; ECLI:EU:C:2024:857; 37. pontja
[194] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport 06/2014. számú vélemény; 58-59. oldalak;

GDPR 21. cikk (1) bekezdés). A GDPR 47. preambulumbekezdése alapján a tájékoztatásnak oly módon kell történnie, hogy az érintett elvárásait figyelembe vegye, és elkerülje az információ-túlterhelést. A 29. cikk szerinti munkacsoport transzparencia iránymutatása[195] („*Transzparencia Iránymutatás*") szerint az érintetteknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy további információt kérjenek az érdekmérlegelési tesztről, ha erre szükségük van.

Megjegyzendő továbbá, hogy a gyermekek személyes adatai különleges védelmet igényelnek, mivel kevésbé vannak tisztában a személyes adatok kezelésével járó kockázatokkal és következményekkel. Ez a védelem különösen fontos közvetlen üzletszerzési célú felhasználás, profilalkotás, illetve a gyermekeknek nyújtott szolgáltatások igénybevétele során. Ez azt jelenti, hogy az alkalmazandó adatvédelmi jogszabályok és joggyakorlat szerint e célból korlátozottan lehet jogos érdekre, mint adatkezelési jogalapra hivatkozni, ha gyermekek az érintettek.

Az EU Bíróság a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. (Tennisbond) ügyben 2024. október 4. napján meghozott ítéletében[196] részletesen foglalkozott a jogos érdek mint jogalap alkalmazhatóságával olyan esetben, amikor egy teniszegyesület szponzorációs szerződés alapján, tehát ellenérték fejében szerencsejáték- és kaszinójáték-szolgáltatónak továbbította az egyesületi tagok nevét, címét és lakcímét egy promóciókat tartalmazó szórólap postai küldeményként történő megküldése céljából. Ez az ügy az online platformok adatmonetizációs, vagy mesterséges intelligencia alkalmazások ügyféladatokkal kapcsolatos tréningelésével kapcsolatos stratégiájának[197] jogi megítélésével kapcsolatosan is alkalmazható, releváns megállapításokat rögzít. A Bíróság az üggyel kapcsolatosan megerősítette, hogy akár egy *kereskedelmi érdek is jogos érdeknek minősülhet*[198], azonban a Bíróság szigorú érdekmérlegelés hatálya alá rendelte e jogalap alkalmazhatóságát. A Bíróság szerint e jogalap alkalmazása megköveteli azt, hogy az adatkezelő tiszteletben tartsa a GDPR szabályozásából eredő valamennyi egyéb kötelezettségét[199], tehát azt, hogy a személyes

[195] A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport Iránymutatás az (EU) 2016/679 rendelet szerinti átláthatóságról (wp260rev.01); elfogadás időpontja: 2017. november 29. A legutóbbi felülvizsgálat és elfogadás időpontja: 2018. április 11.; https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/622227/en; lehívás: 2024.09.15

[196] EU Bíróság a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben 2024. október 4.-i ítélet; ECLI:EU:C:2024:857

[197] Ádám Liber – Tamás Bereczki - The state of web scraping in the EU – IAPP; https://iapp.org/news/a/the-state-of-web-scraping-in-the-eu; lehívás: 2024.10.26.

[198] EU Bíróság a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben 2024. október 4.-i ítélet; ECLI:EU:C:2024:857; 48. pontja

[199]

adatok kezelését jogszerűen és tisztességesen, valamint az érintett számára átlátható módon kell végezni. Vizsgálni kell az adatkezelésnek az említett érdek érvényesítéséhez való *szükségességét*, különösen az érintettek alapvető jogait és szabadságait kevésbé veszélyeztető, ugyanolyan megfelelő eszközök fennállását, hogy van-e olyan adatkezelési alternatíva, amely kevésbé korlátozza az érintettek jogait, így az érintettek adatok ellenőrzése feletti jogát és az adatminimalizálás elvének megfelelően az adatok közlését ténylegesen arra korlátozza, ami ténylegesen szükséges és releváns azon célok szempontjából, amelyek érdekében az említett adatokat továbbítják és kezelik. A Tennisbond ügyben a Bíróság kiemelte, hogy a személyes adatok visszterhes, reklámcélú értékesítésével kapcsolatosan, amennyiben ez jogos érdeken alapul, az érdekmérlegelés szempontjából relevánsnak minősül és figyelembe kell venni, hogy az érintettek racionálisan számolhattak-e az adattovábbítással a teniszegyesületbe való belépésükkor, mely szempontból az érintettek és az adatkezelő közötti releváns és megfelelő kapcsolatot is figyelembe kell venni, továbbá mérlegelni kell azokat a kockázatokat, hogy az ilyen adatok kezelése káros hatással lehet a teniszegyesületek érintett tagjaira, mivel az említett tevékenységek e tagokat a játékfüggőség kialakulásához kapcsolódó kockázatoknak tehetik ki[200]. A Bíróság az előzetes döntéshozatali kérdést előterjesztő holland nemzeti bíróság mérlegelésére bízta ezen feltételek elbírálását.

2.3.1.5.2 Jogos érdek az ePrivacy irányelv hatálya alatt

Az ePrivacy irányelv rendelkezései szintén jelentősen befolyásolják azt, hogy egy online platform mikor és hogyan támaszkodhat a jogos érdek, mint jogalapra, különösen az információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatásokat érintő adatkezelések (például sütik használata, nyomkövető technológiák alkalmazása) esetében. Az ePrivacy irányelv és a GDPR ugyanis együttesen szabályozzák a személyes adatok kezelését az online környezetben, de az ePrivacy irányelv specifikusabb szabályokat állapít meg az elektronikus kommunikációhoz kapcsolódó adatvédelem területén. Az ePrivacy irányelvre figyelemmel információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatások nyújtásával kapcsolatosan a jogos érdek csak akkor alkalmazható adatkezelési jogalapként, ha az adattárolás vagy hozzáférés célja az elektronikus hírközlő hálózaton keresztül történő közléstovábbítás, vagy a felhasználó által kifejezetten kért, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás nyújtásához szükséges (vö. ePrivacy

[200] EU Bíróság a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben 2024. október 4.-i ítélet; ECLI:EU:C:2024:857; 56-57. pontok

irányelv 5. cikk (3) bekezdése[201]). Az ePrivacy irányelv ugyanis különös hangsúlyt fektet a felhasználói hozzájárulásra, különösen az elektronikus kommunikációs hálózatokon keresztüli adatkezelések tekintetében. Ez azt jelenti, hogy ha egy információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatás adatkezelési tevékenysége nem tartozik a közléstovábbítás végrehajtásához szükséges kategóriába, vagy nem része a felhasználó által kifejezetten kért szolgáltatásnak, amelyet az Európai Adatvédelmi Testület gyakorlata szerint szűken kell értelmezni, akkor az adatkezelő nem támaszkodhat a jogos érdek jogalapjára az adatkezeléshez, hanem köteles megszerezni a felhasználó hozzájárulását.[202]

Az ePrivacy irányelv rendelkezései akkor is relevánsak, amikor a szolgáltató az érintettek személyes adatait felhasználhatja direkt marketing célokra jogos érdek alapján. Ennek jogszerűségi feltétele, hogy az érintettek számára biztosítsák a tiltakozás jogát, és hogy a marketing tevékenység ne invazív módon történjen. A jogos érdek teszt keretében mérlegelni szükséges ilyenkor: a kommunikáció tárgyát (gazdasági reklám vagy társadalmi céllal kapcsolatos üzenet, amelyet a véleménynyilvánítás szabadsága is erősebben véd); a kommunikáció címzettjeit (üzletfél címzett, mint üzleti kapcsolattartó, B2B üzenetek vagy fogyasztó, magánfél címzett, akiknek a magánszféráját erősebben szükséges védeni); a küldő és a címzett fél közötti jogviszonyt, fennálló üzleti vagy ügyleti kapcsolatot és az ügyleti kapcsolat létesítésének időpontját; a kommunikáció magánélettel kapcsolatos hatását, esetleges zavarását (elektronikus vagy postai üzenet, ezek gyakorisága, az üzenetküldés automatizáltsága például hívórendszer útján); a leiratkozás, illetve a tiltakozás lehetőségét, illetve annak hatékonyságát.

Az ePrivacy irányelv 13. cikk (1) bekezdése értelmében ez a jogos érdek nem vonatkozik az emberi beavatkozás nélküli automatizált hívó- és távközlési rendszerek (automatikus hívóberendezések), telefax- (fax-) berendezések, illetve elektronikus levelek alkalmazására,

[201] ePrivacy irányelv - A közlések titkossága - 5. cikk (3) bekezdés: „*A tagállamok gondoskodnak arról, hogy egy előfizető vagy felhasználó végberendezésében történő adattárolás, illetve az ott tárolt adatokhoz való hozzáférés csak azzal a feltétellel legyen megengedett, ha az érintett előfizető vagy felhasználó a 95/46/EK irányelvvel összhangban történő – többek között az adatkezelés céljairól szóló – egyértelmű és teljes körű tájékoztatás alapján ehhez előzetes hozzájárulását adta. Ez a rendelkezés nem akadályozza az olyan műszaki tárolást, illetve műszaki hozzáférést, amelynek kizárólagos célja az elektronikus hírközlő hálózaton keresztül történő közléstovábbítás, vagy amelyre az előfizető vagy felhasználó által kifejezetten kért, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás nyújtásához a szolgáltatónak feltétlenül szüksége van*."

[202] EDPB - Report of the work undertaken by the Cookie Banner Taskforce; Adopted on 17 January 2023; 24. sarokpont

mivel ilyen eszközök közvetlen üzletszerzési célból történő használata kizárólag hozzájárulással lehetséges. Az ePrivacy irányelv 13. cikk (2) bekezdése értelmében ez alól egyetlen kivétel van, mégpedig az ún. „soft opt-in" szabályozás, melynek alapján jogszerűen küldhetők elektronikus direkt marketing üzenetek. A „soft opt-in" arra vonatkozik, amikor egy vállalkozás elektronikus levelezés során megszerzi ügyfelei elektronikus elérhetőségi adatait egy termék vagy szolgáltatás értékesítése során, mely esetben ezeket az elektronikus elérhetőségi adatokat a vállalkozás saját hasonló termékeivel vagy szolgáltatásaival kapcsolatos közvetlen üzletszerzési célra felhasználhatja, azaz nem szükséges külön hozzájárulást kérni az ilyen kommunikációkhoz, hanem az adatok felvételekor tiltakozási jogot (opt-out) szükséges biztosítani az ügyfél részére. Problémás azonban, hogy a magyar jogalkotó nem ültette át a magyar jogba az ePrivacy irányelv 13. cikk (2) bekezdését, azaz az elektronikus direkt marketing esetében a magyar jog egyáltalán nem biztosít lehetőséget az ún. „soft opt-in" kommunikációkra[203] és ezzel kapcsolatosan a magyar adatvédelmi hatóság gyakorlata sem egyértelmű, különösen elégedettség felméréssel kapcsolatos kommunikációk esetében[204].

Itt rögzítendő, hogy az Európai Adatvédelmi Testület 2024. október 9. napjával 1/2024. szám alatt kiadta a GDPR 6. cikk (1) bekezdés (f) pontjával kapcsolatos iránymutatását, amely 2024. november 20. napjáig társadalmi konzultáció alatt állt[205] és felülvizsgálja a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport 06/2014. számú véleményét. Ez az iránymutatás számos fontos megállapítást rögzít a jogos érdek mint jogalap alkalmazásával kapcsolatosan a digitális

[203] A „soft opt-in" lehetőségét eredetileg 2007. évi XCIV. törvény 10. §.-val magyar jogba bevezetett, majd a 2008. évi XLVII. törvény 41. §-val hatályon kívül helyezte. A gyakorlatban bizonytalanság tapasztalható, hogy a magyar reklámozási szabályok mennyiben alkalmazhatóak a GDPR rendelkezései fényében. A GDPR (47) preambulumbekezdése szerint ugyanis a személyes adatok közvetlen üzletszerzési célú kezelése is jogos érdeken alapulónak tekinthető. Ezzel szemben azonban a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény („reklámtörvény") 6. § (1)-(9) bekezdései, továbbá a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény („direkt marketing törvény") szabályai jelenleg nem teszik lehetővé, illetve nem biztosítanak lehetőséget személyes adatok jogos érdek alapján történő kezelésére közvetlen üzletszerzési célból.

[204] vö. NAIH-6737-1/2024 (NAIH-2900/2023, NAIH-636/2022, NAIH-9230/2021 - A NAIH ebben az ügyben egy csomagküldő cég adatkezelési gyakorlatát vizsgálta, ahol a cég ügyfélelégedettségi felhívást helyezett el a kézbesítési státuszüzenetben, és jogszerűnek találta azt. Az adatkezelést a szerződés teljesítéséhez kapcsolódó céllal végezték, ezért nem volt szükség külön jogalapra. A hatóság megállapította, hogy az érintett neve és e-mail címe jogszerűen került felhasználásra, és az adatkezelés nem sértette az érintettek magánszféráját, mivel az értesítést figyelmen kívül lehetett hagyni. Az érintett tiltakozási jogát sem biztosították. Az ügy vitathatósága abban rejlik, hogy a német szövetségi legfelsőbb bíróság (VI ZR 225/17) egy hasonló esetben az Amazon gyakorlatát reklámnak minősítette, és az ePrivacy Irányelv soft-opt-in szabályait alkalmazta. Ha a NAIH is reklámnak tekintette volna az ügyfélelégedettségi felhívást, a döntés más lehetett volna, és az érintettek számára tiltakozási jogot kellett volna biztosítani.

[205] Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR, under public consultation; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/documents/public-consultations/2024/guidelines-12024-processing-personal-data-based_en; lehívás: 2024.10.25.

szolgáltatások területén és megállapítja, hogy jogos érdek alkalmazása ezen a területen adott esetben kizárt lehet, mert az adatkezelőknek minden esetben figyelembe kell venniük az európai és nemzeti jogszabályokat, amelyek előírhatják a hozzájárulás szükségességét bizonyos műveletekhez a közvetlen üzletszerzés kontextusában, vagy megtilthatják bizonyos típusú közvetlen üzletszerzési tevékenységeket, amelynél fogva ezekere a jogos érdek, mint jogalap nem alkalmazható a digitális szolgáltatások kontextusában.[206] Az ePrivacy irányelv értelmében a kéretlen üzenetek küldése közvetlen üzletszerzési célból – ideértve az e-mailt, SMS-t, MMS-t és hasonló alkalmazásokat – ugyanis az ePrivacy szabályok értelmében csak az érintett személy előzetes hozzájárulásával történhet.[207] Ezen hozzájárulásnak meg kell felelnie a GDPR 4. cikk 11. pontjában foglalt követelményeknek, ezért a közvetlen üzletszerzési célú adatkezelés ebben az esetben *nem alapulhat jogos érdeken*, azaz a GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontján, figyelemmel arra, hogy az ePrivacy irányelv ebben az esetben szűkíti ezen jogalap alkalmazásának lehetőségeit. A hozzájárulás, mint jogalap ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdése szerinti alkalmazása ugyanis korlátozza a jogos érdek mint jogalap alkalmazhatóságát, mivel a „soft opt-in" ePrivacy irányelv 13. cikk (2) bekezdése szerinti lehetőségére szűkíti azt[208], ami azt jelenti, hogy csak akkor küldhető jogos érdek alapján direkt marketing kommunikáció, ha az ePrivacy irányelv „soft opt-in" feltételei teljesülnek ezzel kapcsolatosan[209]. Figyelembe kell azonban venni, hogy a GDPR és az ePrivacy irányelv közötti kölcsönhatás csak akkor merül fel, amikor a személyes adatok kezelése egyidejűleg mindkét jogszabály anyagi hatálya alá tartozik. Ezért az elektronikus hírközlési eszközökkel történő, de személyes adatkezelést nem igénylő közvetlen üzletszerzés (például jogi személyeknek címzett közvetlen üzletszerzés) csak az ePrivacy irányelv hatálya alá tartozik és arra nem alkalmazandó a GDPR. Amikor azonban személyes adatok kezelése a kérdés, az ePrivacy irányelvet „*lex specialis*"-nak kell tekinteni, amennyiben az ilyen adatkezelést szabályozza. Ezzel szemben a közvetlen üzletszerzés céljából, nem elektronikus hírközlési eszközökkel folytatott kommunikációk (például postai levél) nem tartoznak az ePrivacy irányelv anyagi hatálya alá, és így az irányelv szerint nem követelik meg a hozzájárulást[210], mely esetben a jogos érdek

[206] Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR, under public consultation; 113.-115 sarokpontok
[207] Lásd az ePrivacy irányelv 13. cikk (1) bekezdését, valamint a (40) és (67) preambulumbekezdéseket.
[208] EDPB Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR, under public consultation; vö. 114-116. sarokpontok
[209] Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR, under public consultation; vö. 120. sarokpont
[210] Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR, under public consultation; vö. 117. sarokpont

alkalmazható jogalapnak minősülhet. Ebben a kőrben tehát a ePrivacy irányelvet átültető nemzeti szabályok, Magyarországon az Elkertv. alkalmazási körét kell értékelni, ami a hozzájárulásra vonatkozó követelményeket az irányelvben foglaltakon túl is kiterjeszthetik, mint ahogyan azt Magyarországon az Elkertv. 13/A. § (4) és (6) bekezdése teszi ezt.

A ePrivacy irányelv 13. cikk (2) bekezdésének értelmezésével és a GDPR és az ePrivacy irányelv rendelkezéseinek a viszonyával kapcsolatos érdekes kérdéseket vet fel az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban levő C-654/23. sz. Inteligo Media SA kontra ANSPDCP ügy, melyben az merül fel kérdésként, hogy mennyiben alkalmazandók-e a GDPR 6. cikk (1) bekezdés a)–f) pontjában előírt jogalap feltételek, amikor egy kiadó a felhasználó e-mail címét napi hírlevél küldésének céljára használja fel, az ePrivacy-irányelv 13. cikk (2) bekezdésének követelményeivel összhangban. Maciej Szpunar főtanácsnok ezt a kérdést a 2025. március 27. napján közzétett véleményében[211] azt a következtetést vonta le, amely szerint az e-Privacy irányelv soft opt-in kivétele egy önálló és kimerítő jogalapot képez, amely mellett nincs szükség a GDPR szerinti külön jogalap igazolására. A főtanácsnok arra utalt, hogy a GDPR 95. cikke értelmében az ePrivacy irányelv és a GDPR közötti kapcsolatra a „*lex specialis derogat legi generali*” elve az irányadó: ha az ePrivacy irányelv olyan különös rendelkezést tartalmaz, amely a GDPR megfelelő rendelkezéseivel azonos célkitűzésekkel bíró kötelezettségeket ír elő, akkor az ePrivacy irányelv rendelkezését kell alkalmazni. A főtanácsnok arra a következtetésre jutott, hogy amennyiben az e-Privacy irányelv 13. cikk (2) bekezdésének feltételei teljesülnek, az teljes és elégséges jogalapot biztosít az e-mail-cím közvetlen üzletszerzési célú kezeléséhez, mivel az irányelv 13. cikkének (2) bekezdése átfogóan szabályozza a hozzájárulás kérdését. Erre különösen abból lehet következtetni, hogy e rendelkezés kivételt képez az említett irányelv 13. cikkének (1) bekezdése alól, amely előzetes hozzájárulást követel meg. *(50. sarokpont).* A főtanácsnok erre való figyelemmel arra a következtetésre jutott, hogy az adatkezelés jogszerűsége az ePrivacy irányelv 13. cikkének (2) bekezdése alapján állapítható meg. A GDPR-t, különösen annak 6. cikke (1) bekezdésének a)–f) pontját nem lehet és nem is szükséges alkalmazni. (51. sarokpont).

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az ePrivacy irányelv 13. cikkének (2) bekezdése önmagában meghatározza az adatkezelés jogszerűségének kritériumait és erre való figyelemmel nem

[211] Maciej Szpunar, Opinion of Advocate General, Inteligo Media SA v ANSPDCP, Case C-654/23, ECLI:EU:C:2025:213, delivered on 27 March 2025.

szükséges külön GDPR 6. cikke szerinti adatkezelési jogalapot azonosítani, ha ePrivacy irányelv 13. cikkének (2) bekezdése alkalmazandó. Ez a jogértelmezés egy régóta fennálló jogbizonytalanságot kíván feloldani, és azért formabontó és merész, mivel nem felel meg a jelenleg uralkodó adatvédelmi hatósági[212] és jogirodalmi álláspontnak[213], amely az e-Privacy irányelv követelményei (a soft opt-in feltételek) mellett egy külön, érvényes jogalapot is azonosítani szükséges a GDPR 6. cikke szerint, ami a gyakorlatban általában a „jogos érdek" (GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pont) jogalapra való támaszkodást és egy érdekmérlegelési teszt elvégzését jelenti.

A főtanácsnoki álláspont abban is újat hoz, hogy az eddigi adatvédelmi hatósági gyakorlatban ún. „freemium" modellek esetében nem fogadták el a ePrivacy irányelv 13. cikkének (2) bekezdése szerinti feltételek alkalmazását. Ahogyan azt a CNIL a Brico Privé ügyben meghozott bírságoló határozatában[214] megállapította, ez a kivétel nem alkalmazható, *ha nem történt termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás*, ami a soft opt-in kivétel első feltétele, így akkor sem, ha az érintett csak online fiókot hozott létre (például egy e-kereskedelmi oldalon). A puszta fiókregisztráció nem jelenti azt, hogy a jövőben ténylegesen sor kerül termék vagy szolgáltatás megrendelésére az adott cégtől. Ezzel szemben a Főtanácsnok álláspontja szerint a modern digitális korban nem szabad megfeledkezni arról, hogy az adatot egy árucikként kezelik. Elképzelhető tehát, hogy ahhoz, hogy az adatgyűjtés „értékesítés során" valósuljon

[212] Vö. UK ICO - When can we rely on legitimate interests? – „*If e-privacy laws do not require consent, legitimate interests may well be appropriate. Based on the current legislation (PECR), and depending on the outcome of your three-part test, legitimate interests may be appropriate for 'solicited' marketing (ie marketing proactively requested by the individual), or for unsolicited marketing in the following circumstances: … Emails/text messages to individuals – obtained using 'soft opt-in'*" https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/lawful-basis/legitimate-interests/when-can-we-rely-on-legitimate-interests/ ; lehívás: 2025.07.12; A német DSK álláspontja szerint: „*Wenn E-Mail-Adressen unmittelbar von den betroffenen Personen im Rahmen einer Vertragsbeziehung (Bestandskunden) erhoben wurden, überwiegen schutzwürdige Interessen der betroffenen Person nach Art. 6 Abs. 1 UAbs. 1 lit. f DS-GVO in der Regel dann nicht, wenn die in § 7 Abs. 3 UWG enthaltenen Vorgaben für elektronische Werbung eingehalten werden.*" In Orientierungshilfe der Aufsichtsbehörden zur Verarbeitung von personenbezogenen Daten für Zwecke der Direktwerbung unter Geltung der Datenschutz-Grundverordnung (DS-GVO)"; Stand: Februar 2022;1.4.1 Nutzen der E-Mail-Adressen von Bestandskunden; p. 6; https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/oh/OH-Werbung_Februar%202022_final.pdf; lehívás: 2025.07.12; CNIL - La prospection commerciale par courrier électronique; 04 février 2022 -szintén jogos érdekre hivatkozik a hozzájárulás alóli kivételként - https://www.cnil.fr/fr/la-prospection-commerciale-par-courrier-electronique; lehívás: 2025.07.12. és lásd az Európai Adatvédelmi Testület 1/2024. szám alatt kiadott, a GDPR 6. cikk (1) bekezdés (f) pontjával kapcsolatos iránymutatásának (tervezet) 120. sarokpontját.

[213] Email me not: direct marketing, GDPR and ePrivacy Regulation by Pierre Dewitte (@PiDewitte) - 20 November 2018; KU Leuven, CiTip; A balance of interests - https://www.law.kuleuven.be/citip/blog/email-me-not-direct-marketing-gdpr-and-eprivacy-regulation/; lehívás: 2025.07.12

[214] Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL), Határozat a Brico Privé társaság ellen, Délibération n° SAN-2021-008, 2021. június 14., közzétéve: 2021. június 17., elérhető: https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000043676185, lehívás: 2025.07.12

meg, elegendő, ha a felhasználó anyagi ellenszolgáltatás helyett személyes adatait adja meg egy számára értékes áru vagy szolgáltatás ellenében. (45. sarokpont). A soft opt-in kivétel második feltétele, hogy a marketing a vállalat „saját, hasonló termékeire vagy szolgáltatásaira" vonatkozzon. A Főtanácsnok véleménye szerint a „Personal Update" hírlevél egyértelműen „közvetlen üzletszerzésnek" minősül és a „hasonlóság" kérdését illetően a Főtanácsnok úgy ítélte meg, hogy a hírlevél (mint ingyenes szolgáltatás) és a teljes, fizetős előfizetés (mint fizetős szolgáltatás) „hasonlónak" tekinthető. (46. sarokpont) Mindkettő a platform alapvető kínálatához, a jogi hírtartalmakhoz való hozzáférés egy formája. Az ingyenes szolgáltatás közvetlen csatornaként működik a fizetős felé, így a kettő közötti kapcsolat kellően szoros ahhoz, hogy a hasonlóság feltétele teljesüljön.

Ez az ügy érdekes kihatással lehet a magyar gyakorlatra is, az utóbbi esetben figyelemmel arra, hogy a magyar jogalkotó Magyarországon elmulasztotta átültetni a ePrivacy irányelv 13. cikkének (2) bekezdését, továbbá kihatással lehet ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdése szerinti „süti hozzájárulási kivétel" értelmezésére is, ha *mutatis mutandis* akkor sem szükséges alkalmazni a GDPR 6. cikke szerinti feltételeket, amikor olyan műszaki tárolásról, illetve műszaki hozzáférésről van szó, amelynek kizárólagos célja az elektronikus hírközlő hálózaton keresztül történő közléstovábbítás, vagy amelyre az előfizető vagy felhasználó által kifejezetten kért, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás nyújtásához a szolgáltatónak feltétlenül szüksége van. A főtanácsnoki vélemény tehát a digitális piac gazdasági realitásait tükrözi és annyira radikális és progresszív jogértelmezést tartalmaz, amely komoly kétségeket ébreszt, hogy ezt a paradigmabontó álláspontot a Bíróság követni fogja-e.

2.3.1.5.3 Jogos érdekek online platformok adatkezelésénél

Egy online platform számos esetben támaszkodhat a jogos érdekre, mint jogalapra. Ilyen eset lehet a csalások megelőzése, az informatikai rendszerek biztonságának fenntartása és a jogellenes tevékenységek felderítése, mivel az ilyen adatkezelés során az adatkezelő jogos érdeke a csalás elleni védelem és a platform biztonságának biztosítása.

A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport keresőprogramokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről szóló 1/2008. véleménye szintén utalt a jogos érdek, mint jogalap alkalmazására. E vélemény szerint a keresőprogramok számos cél érdekében kezelnek személyes adatokat, így

különösen a szolgáltatás javítása, a rendszer biztonságának fenntartása, csalások megelőzése, számviteli előírások betartása, személyre szabott hirdetések nyújtása, statisztikai adatokat gyűjtése, továbbá akár bűnüldözési cél érdekében is. A hozzájárulás nem megfelelő jogalap a keresőprogramokkal kapcsolatos adatkezeléshez, amikor szolgáltatást névtelenül igénybe vevő felhasználók érintettek, továbbá a szerződéses adatkezelési jogalap sem irányadó, amennyiben nem regisztrált felhasználók a szolgáltatás felhasználói. A munkacsoport álláspontja szerint a szolgáltatás javítása, személyre szabott hirdetések nyújtása céljából nem tekinthető indokoltnak nem anonimizált személyes adatok kezelése, míg a rendszer biztonságának fenntartása és csalások megelőzése érdekében – szigorúan meghatározott megőrzési idő rögzítése az így felvett adatok más célból történő felhasználásának korlátozása mellett – a jogos érdek érvényesítése érdekében kezelhetőek az ehhez szükséges személyes adatok.[215]

A gyakorlat alapján azonosítható, hogy az információbiztonsági célú intézkedéseket alapvetően a jogos érdek jogalap hatálya alatt ítélik meg, azonban a jogos érdek nem fogadható el, ha az adatkezelő egyéb célból is felhasználja azokat. Így a francia adatvédelmi hatóság, a CNIL, a Google reCAPTCHA eszközzel kapcsolatosan mondta ki[216], amelyet a Cityscoot felhasználói hitelesítés céljából használtak, hogy hozzájárulás szükséges ennek alkalmazásához. A Google reCAPTCHA egy biztonsági intézkedés, amelyet a weboldalak használnak annak érdekében, hogy megkülönböztessék az emberi felhasználókat a robotoktól, és így megelőzzék a weboldalak elleni visszaéléseket. Mivel a Google az ekként gyűjtött adatokat elemzési célokból is felhasználta, ezért a francia hatóság nem fogadta el, hogy ez az adatkezelési kizárólag felhasználói hitelesítés céljából és jogos érdek alapján szükséges és hozzájárulást követelt meg ehhez az adatkezeléshez.

Az online platformok továbbá használhatnak adatokat jogos érdek alapján elemzési célokra, például a felhasználói viselkedés elemzésére és a platform funkcionalitásának javítására, amely esetben az adatkezelő jogos érdeke a szolgáltatások és a felhasználói élmény javítása lehet.

[215] 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport keresőprogramokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről szóló 1/2008. vélemény 18–19. oldala

[216] CNIL - Délibération de la formation restreinte n° SAN-2023-003 du 16 mars 2023 concernant la société CITYSCOOT; Mardi 28 mars 2023; https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000047346903; https://www.cnil.fr/en/geolocation-rental-scooters-cityscoot-fined-eu125000; letöltés: 2024.08.25

Számos adatvédelmi hatóság (beleértve a CNIL-t is[217]) szintén engedélyezi a felhasználóbarát, első féltől származó analitikai sütik használatát hozzájárulás nélkül. Ez azonban kizárólag anonim statisztikai adatokra korlátozódnak, amelyeket nem lehet a felhasználóhoz kapcsolni. Nem szabad más célra, például hirdetési vagy nyomkövetési célokra felhasználni őket; korlátozott, legfeljebb tizenhárom hónapos élettartammal kell rendelkezniük és az adatok kezelése során biztosítani kell, hogy az adatok azonnal anonimizálásra kerüljenek, így a felhasználók nem lesznek azonosíthatóak. Más adatvédelmi hatóságok[218] viszont ebben a körben sem fogadják el az analitikai sütik alkalmazását hozzájárulás nélkül.

A *Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt* ügyben az Európai Bíróság részletesen foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy egy olyan vállalkozás, mint a Meta Platforms Ireland, amely egy reklámbevételből finanszírozott digitális közösségi hálózatot üzemeltet, hivatkozhat-e jogos érdekek érvényesítésére, mint jogalapra, ha az általa kínált szolgáltatások keretében a felhasználói adatokat összegyűjti és felhasználja. Az érintett adatok a vállalatcsoport más szolgáltatásaiból és harmadik felektől származhatnak, és azokat olyan eszközökkel, mint a „Facebook Business Tools" interfészek, illetve cookie-k vagy hasonló technológiák alkalmazásával gyűjtik össze. A kérdés azt is érintette, hogy ezek az adatok összekapcsolhatók-e a felhasználó Facebook-fiókjával, és felhasználhatók-e a hirdetések személyre szabására, a hálózat biztonságára, a termékek fejlesztésére és a vállalatcsoport egységes használatára. A Bíróság ezzel kapcsolatosan megállapította, hogy a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének f) pontja értelmében az adatkezelés jogszerű, ha három feltétel együttesen teljesül. Az első feltétel az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekének fennállása, a második feltétel az adatkezelés szükségessége ezen érdek érvényesítéséhez, míg a harmadik feltétel, hogy az érintett alapvető jogai és szabadságai nem élveznek elsőbbséget a jogos érdekkel szemben. A Bíróság szerint ezek vizsgálata a konkrét ügy összes körülményének mérlegelését igényli. Az adatkezelés szükségességére vonatkozóan a Bíróság hangsúlyozta, hogy az adatkezelőnek meg kell vizsgálnia, hogy az érintett jogait és szabadságait kevésbé sértő

[217] CNIL - Délibération n° 2020-091 du 17 septembre 2020 portant adoption de lignes directrices relatives à l'application de l'article 82 de la loi du 6 janvier 1978 modifiée aux opérations de lecture et écriture dans le terminal d'un utilisateur (notamment aux « cookies et autres traceurs ») et abrogeant la délibération n° 2019-093 du 4 juillet 2019; https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000042388179; Guide de configuration de la solution Contentsquare exemptée de recueil du consentement („Exemption Mode"); https://www.cnil.fr/sites/cnil/files/atoms/files/contentsquare_-_guide_de_configuration_solution_de_mesure_daudience_exemptee.pdf; lehívás: 2024.08.25

[218] vö. Irish Data Protection Commission - Do I need consent for analytics cookies? https://www.dataprotection.ie/en/faqs/cookies/do-i-need-consent-analytics-cookies; lehívás: 2024.09.11

eszközökkel nem lehetne-e elérni ugyanazt a célt. Emellett az adattakarékosság elvének is érvényesülnie kell, azaz az adatkezelésnek csak a feltétlenül szükséges adatokra kell korlátozódnia. A Bíróság továbbá megjegyezte, hogy az érintettnek észszerűen számítania kell az adatkezelésre; különös figyelmet kell fordítani a gyermekek védelmére, mivel ők fokozott védelemre szorulnak a személyes adatok kezelése során.

A Bíróság részletesen megvizsgálta az egyes adatkezelési célokat a GDPR 6. cikk (1) bekezdésének f) pontja fényében és különböző megállapításokat tett, hogy egy online platform mikor és milyen körülmények között támaszkodhat jogos érdek jogalapra[219]. A *termékek fejlesztése* esetében a Bíróság nem zárta ki a jogos érdek lehetőségét, de hangsúlyozta, hogy az adatkezelés mértékét és hatását alaposan mérlegelni kell, különös tekintettel az érintettek alapvető jogaira. A *hálózat biztonságának biztosítása tekintetében* a Bíróság úgy vélte, hogy ez jogos érdek lehet, azonban az adatkezelés szükségességét és annak mértékét meg kell vizsgálni az adattakarékosság elvének figyelembevételével. A *kiskorúak esetében* a Bíróság különleges védelmet tartott indokoltnak, mivel ők kevésbé vannak tisztában a személyes adataik kezelésével kapcsolatos kockázatokkal, így ez az adatkezelés nem indokolható pusztán jogos érdek alapján. A *hirdetők, fejlesztők és más partnerek számára biztosított mérések és elemzések* esetében a Bíróság nem hozott konkrét megállapítást, de hangsúlyozta, hogy az érintett jogai és érdekei minden esetben elsőbbséget élvezhetnek, ezért ezt az adatkezelést és mérlegelést mindig egyedi vizsgálat tárgyává kell tenni. A marketingcélú kommunikációval és direktmarketinggel kapcsolatban a Bíróság elismerte, hogy ezek jogos érdeknek tekinthetők, de csak akkor, ha az érintett alapvető jogai és érdekei nem élveznek elsőbbséget. Az ilyen adatkezeléshez azonban kifejezett hozzájárulásra van szükség. A kutatás és fejlesztés a közjó érdekében nem került részletesen kifejtésre, mivel az előzetes döntéshozatali kérelem nem tartalmazott erre vonatkozó indoklást, így a Bíróság nem tudott állást foglalni ebben a kérdésben. Végül, a bűnüldöző szervek tájékoztatása és a hivatalos megkeresésekre adott válaszok kapcsán a Bíróság kimondta, hogy ezek nem tekinthetők jogos érdeknek, mivel nem kapcsolódnak közvetlenül az adatkezelő gazdasági tevékenységéhez. Az ilyen adatkezelés csak jogi kötelezettség teljesítése esetén igazolható. A konkrét ügyben a Bíróság megállapította, hogy a *tartalmak és hirdetések személyre szabása* esetében az érintett felhasználók nem számíthatnak arra, hogy hozzájárulásuk nélkül adatokat gyűjtenek és használnak fel ezen célra.

[219] Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); 106-126. pontok

Ebből következően az érintettek alapvető jogai és szabadságai elsőbbséget élveznek a Meta Platforms Ireland jogos érdekeivel szemben, különösen a hirdetések személyre szabása tekintetében, így ezen adatkezelés nem jogszerű jogos érdek alapján, tehát a Meta csoportnak más jogalapot kell azonosítania a személyes adatok jogszerű kezeléséhez, ami jelen esetben az érintett felhasználó hozzájárulása lehet. A Bíróság döntése tehát rávilágít arra, hogy a jogos érdek jogalapja nem alkalmazható automatikusan minden adatkezelési cél esetében, különösen a hirdetések személyre szabása tekintetében. A Meta csoportnak ebben az esetben más jogalapot kell találni, például az érintett hozzájárulását, hogy jogszerűen kezelhesse a személyes adatokat. Ez a döntés tehát fontos precedenst teremt az adatkezelési gyakorlatok értékelésében, különösen közösségi platformok esetében.

2.3.1.5.4 Jogos érdek és tiltakozás, mint sötét tervezési minta online platformok gyakorlatában

A jogos érdek és a tiltakozás kérdésköre gyakran kapcsolódik a sötét tervezési minták problémájához, különösen az online platformok adatkezelési gyakorlataiban, melyek célja a felhasználók manipulálása olyan döntések meghozatalára, amelyek nem feltétlenül az ő érdekeiket szolgálják, hanem az adatkezelő vállalat javát szolgálják.

Az online platformok azonban gyakran sötét tervezési minták alkalmazásával akadályozzák vagy bonyolítják meg a tiltakozás jogának gyakorlását. Ilyen gyakorlatok például[220] a *tiltakozási lehetőség elrejtése*, amikor a felhasználóknak nehéz megtalálni a tiltakozásra vonatkozó opciókat a felhasználói felület bonyolult elrendezése miatt; *zavaros tájékoztatás*, amikor a platformok homályos vagy zavaros nyelvezettel írják le a tiltakozáshoz kapcsolódó jogokat, így a felhasználók nem tudják világosan, mire is vonatkozik a jogos érdek, és hogyan élhetnek tiltakozási jogukkal; és az *eltérítés*, amikor a felhasználók megpróbálnak tiltakozni az adatkezelés ellen, a felület gyakran hosszadalmas vagy nehezen értelmezhető lépésekkel vezeti őket végig, amelynek eltántorító hatása lehet. Az egyik legismertebb példa az, amikor a platformok a cookie-beállításokban a hozzájárulás meg nem adását követően jogos érdek alapján próbálja folytatni az adatkezelést, például „személyre szabott tartalomprofil

[220] vö. EDPB Guidelines 03/2022 on deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_03-2022_guidelines_on_deceptive_design_patterns_in_social_media_platform_interfaces_v2_en_0.pdf; lehívás: 2024.09.13

létrehozása” vagy „személyre szabott hirdetések kiválasztása” céljából. Mint az Európai Adatvédelmi Testület 2021-ben létrehozott Cookie Banner Munkacsoportjának 2023-as jelentése is rámutat, ha az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdésében foglalt hozzájárulási követelmények nem teljesülnek, akkor az ezt követő adatkezelés nem lehet GDPR-kompatibilis és nem alapulhat az adatkezelő jogos érdekén[221]. Az ilyen manipulatív tervezési gyakorlatok rontják a felhasználói élményt, és aláássák a felhasználói jogokat, különösen a jogos érdek alapján történő adatkezelés ellen tiltakozás jogának érvényesítését.

2.3.1.6 Különleges adatok kezelésére vonatkozó további korlátozások

Az online platformok csak szigorú feltételek mellett kezelhetnek különleges adatokat (például faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre, szakszervezeti tagságra, genetikai adatokra, biometrikus adatokra, egészségügyi adatokra, szexuális életre vagy szexuális irányultságra vonatkozó adatok). A GDPR 9. cikk (1) bekezdése általánosságban megtiltja a különleges adatok kezelését, de a 9. cikk (2) bekezdése néhány kivételt sorol fel, amelyek alapján mégis lehetséges ilyen adatok kezelése. Az online platformok kezelhetnek különleges adatokat, ha az *érintett kifejezetten hozzájárult* az adatkezeléshez egy vagy több meghatározott célból, illetve az EUB joggyakorlatára figyelemmel fogyatékossággal élő személyek vonatkozásában merülhet fel áttételesen egészségügyi személyes adatok [azaz a fogyatékosság tényére és jellegére vonatkozó] adatok kezelésének lehetősége. Ezen hozzájárulásnak önkéntesnek, konkrétnak, tájékozottnak és egyértelműnek kell lennie. Az online platformoknak biztosítaniuk kell, hogy a hozzájárulás visszavonása bármikor lehetséges legyen. Egészségügyi adatok esetében a magyar jog sajátossága, hogy a GDPR 9. cikk (4) bekezdése szerint nyitóklauzula alapján szigorúbb feltételeket rögzít az ilyen adatok kezelésére, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 4. § (1) bekezdésében meghatározott további szigorúbb jogalap feltételeknek is eleget kell tenni ilyen adatok kezelésekor.

[221] EDPB - Report of the work undertaken by the Cookie Banner Taskforce, Adopted on 17 January 2023; 24. pont; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-01/edpb_20230118_report_cookie_banner_taskforce_en.pdf; lehívás: 2024.09.13

Az Európai Bíróság *a Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben*[222] foglalkozott a platformok által kezelt különleges kategóriájú személyes adatok kezelésének kérdésével és ennek korlátaival, ami jelentős iránymutatást adott a különleges kategóriájú személyes adatok kezelésének korlátairól és az ezzel kapcsolatos jogi feltételekről. Az ügy központi kérdése az volt, hogy a GDPR 9. cikke (1) bekezdése értelmében az olyan adatok kezelése, amelyek a felhasználó által megnyitott weboldalakról vagy alkalmazásokról származnak, és amelyeket a közösségi hálózat üzemeltetője rögzít (például cookie-k vagy integrált interfészek segítségével), a „különleges kategóriájú" adatok kezelésének minősül-e, különösen, ha ezeket az adatokat összekapcsolják a felhasználó közösségi hálózati fiókjával. Ezzel kapcsolatosan az Európai Bíróság rámutatott arra, hogy a GDPR 9. cikkének (1) bekezdése rögzíti a személyes adatok ott említett különleges kategóriáira vonatkozó adatkezelés tilalmának elvét, amelynél fogva a tilalom alóli kivételeket megszorítóan kell értelmezni[223], összhangban a Bíróság eddigi állandó gyakorlatával.[224]A Bíróság kiemelte, hogy a GDPR 9. cikke (2) bekezdésének e) pontja alapján kivétel csak akkor alkalmazható, ha az érintett személy kifejezetten és félreérthetetlenül nyilvánosságra hozta az adatokat. A döntés értelmében az önmagában nem tekinthető kifejezett nyilvánosságra hozatalnak, ha a felhasználó olyan weboldalakat vagy alkalmazásokat nyit meg, amelyek különleges kategóriájú adatokat kezelnek, és ezekhez kapcsolódóan adatokat ad meg, vagy például „Like" gombra kattint. A Bíróság szerint az ilyen cselekmények nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a felhasználó kifejezetten nyilvánosságra kívánta hozni ezeket a különleges adatokat. Ezt meghaladóan a Bíróság tovább ment, mivel kimondta, hogy ha a különleges és nem különleges adatokat egyaránt tartalmazó adathalmaz képezi az adatok gyűjtésére, összekapcsolására és felhasználására irányuló műveletek tárgyát, és azokat különösen együttesen gyűjtik, anélkül hogy az adatokat ezen adatgyűjtés időpontjában egymástól el lehetne választani, ezen adathalmaz kezelését az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének (1) bekezdése értelmében

[222] Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537); https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=275125&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1; lehívás: 2024.08.25

[223] vö. Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság; 76. sarokpontja

[224] vö. Európai Unió Bírósága, 2014. szeptember 17-i Baltic Agro ítélet, C-3/13, EU:C:2014:2227, 24. sarokpont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2019. június 6-i Weil ítélet, C-361/18, EU:C:2019:473, 43. sarokpontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat

tiltottnak kell tekinteni, amennyiben az legalább egy személyes adatok különleges kategóriájába tartozó adatot tartalmaz.[225]

Ez a döntés kiemelkedő jelentőségű, mert megerősíti a GDPR 9. cikke szerinti védelem szigorúságát, különösen a különleges kategóriájú adatok kezelésének tekintetében. A Bíróság rámutatott, hogy az ilyen adatkezelés csak akkor jogszerű, ha az érintett félreérthetetlen és tudatos cselekvéssel nyilvánosságra hozza adatait. Ez védi a felhasználók alapvető jogait, mivel nem elegendő pusztán az ilyen weboldalak használata vagy a közösségi hálózat fiókjával való kapcsolódás ahhoz, hogy ezen adatok kezelése automatikusan jogszerű legyen. A döntés emellett a megszorító értelmezés fontosságára hívja fel a figyelmet, különösen akkor, ha az adatkezelő arra hivatkozik, hogy az érintett maga hozta nyilvánosságra a különleges adatait.

Ezt meghaladóan az Európai Unió Bírósága az C-446/21. sz. Maximilian Schrems és a Meta Platforms Ireland Ltd ügyben meghozott ítéletében foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy ha valamely személy kifejezetten nyilvánosságra hozott a Meta által üzemeltetett Facebook platformon egy, a szexuális irányultságára vonatkozó adatot a GDPR 9. cikk e) pontja értelmében, akkor ez milyen körben ad lehetőséget a személyes adatok kezelésére. A Bíróság megállapította, hogy ezt a különleges kategóriájú adatok kezelésére vonatkozó felhatalmazást megszorítóan kell értelmezni, az ilyen adatok a GDPR rendelkezéseinek tiszteletben tartása mellett kezelhetők. Ennél fogva nem állapítható meg, hogy az érintett személy a GDPR 9. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében hozzájárulását adta ahhoz, hogy az online közösségi hálózati platform üzemeltetője a szexuális irányultságára vonatkozó más adatokat kezeljen, illetőleg nem hatalmazza fel az online közösségi hálózati platform üzemeltetőjét arra, hogy az illető szexuális irányultságára vonatkozó egyéb olyan adatokat kezeljen, amelyeket adott esetben e platformon kívül, harmadik személy partnerek alkalmazásaiból és weboldalairól szerez be az adatok összesítése és elemzése céljából annak érdekében, hogy ilyen adatok felhasználásával személyre szabott hirdetéseket kínáljon az ilyen érintett számára.[226]

Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyből és a Maximilian Schrems és a Meta Platforms Ireland Ltd ügy megállapításai tehát lényegesen és jelentősen korlátozzák a

[225] vö. Európai Unió Bírósága, C 252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság; 89. sarokpontja
[226] lásd Európai Unió Bírósága, 2024. október 4-i Maximilian Schrems és a Meta Platforms Ireland Ltd ítélet, C-446/21, ECLI:EU:C:2024:834, 76-83. pontok.

platformok azon lehetőségét, hogy a felhasználó által a platformon keresztül kéretlenül rendelkezésre bocsátott vagy ún. „származtatott adatokból" személyes adatok különleges kategóriáira vonatkozó adatokat (a magyar jog hatálya alatt bűnügyi személyes adatokat[227] is) jogszerűen kezeljenek a rendszereikben, beleértve azok gyűjtését, összekapcsolását és felhasználását is. Ennek a joggyakorlatnak kiemelt jelentősége van a közösségi médiában megosztott vagy a felhasználó által a platform használata során generált egyéb tartalmak webes adatgyűjtés (webscraping) útján történő automatikus letöltése és mesterséges intelligencia (MI) rendszerek betanításához való felhasználása során, mivel a felhasználó által generált tartalmak kéretlenül is tartalmazhatnak különleges kategóriájú személyes adatokat (így egészségi állapotra utaló jelek, vallási szimbólumok) és a gyakorlatban lehetetlen minden egyes olyan személy hozzájárulását megszerezni, akinek a személyes adatait esetlegesen ily módon gyűjtik, és a GDPR szerint az egyetlen potenciálisan alkalmazható jogalap a jogos érdek lehet erre.[228] Az EDPB 2024 decemberében kiadott, a személyes adatoknak a mesterségesintelligencia-modellek fejlesztéséhez és bevezetéséhez való felhasználásáról véleményében – a jelzett EUB joggyakorlat létezésére való puszta hivatkozás mellett - kifejezetten kizárta[229], hogy a scraping és a kapcsolódó MI tanítás ezen aspektusaival behatóan foglalkozzon, tehát a Testület adós maradt e kérdés megnyugtató rendezésével. Ez gyakorlatilag kizárja az indokolatlanul nagy mennyiségű adat válogatás nélküli nyilvános gyűjtését, és megerősíti, hogy szelektív adatgyűjtést kell alkalmazni a különleges adatok gyűjtésének kizárásával és egyéb műszaki intézkedések alkalmazásával (vö. vélemény 105. sarkpontja), amelynél fogva fokozott felelőssége áll fenn a platformnak, hogy a vonatkozó adatok megbízható forrásból származzanak, mint arra a Testület állásfoglalása is utal.

2.3.2 Átláthatóság, transzparencia követelmények

A platformok átláthatósága a digitális környezetben fontos kérdés, különösen az EU adatvédelmi szabályai szempontjából. Az online platformok működésének szabályozásával

[227] Vö. Infotv. 5. § (7) Bűnügyi személyes adatok kezelése esetén – ha törvény, nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusa ettől eltérően nem rendelkezik – *a különleges adatok kezelésének feltételeire vonatkozó szabályokat* kell alkalmazni.

[228] Vö. Lokke Moerel and Marijn Storm, 'Using special categories of data for training LLMs: never allowed?' (IAPP, 28 August 2024), https://iapp.org/news/a/using-special-categories-of-data-for-training-llms-never-allowed-, Liber, Ádám - Bereczki, Tamás - The state of web scraping in the EU – IAPP; https://iapp.org/news/a/the-state-of-web-scraping-in-the-eu; lehívás: 2025.07.25

[229] EDPB Opinion 28/2024 on certain data protection aspects related to the processing of personal data in the context of AI models; Adopted on 17 December 2024, 17. sarokpont

kapcsolatosan az egyik legnagyobb probléma az átláthatóság hiánya és a felhasználókkal szembeni információs aszimmetria, amelyet az FTC fent hivatkozott jelentése is kiemelt. A szabályozók jellemzően az átláthatósági intézkedésekkel próbáltak meg választ adni erre, azonban sokszor nehéz meghatározni, hogy ez mit jelent a digitális platformok gyakorlatában és hogyan lehet ezt megvalósítani[230].

Adatvédelmi kontextusban az átláthatóság azt jelenti, hogy az online platformnak, mint adatkezelőnek egyértelműen és nyíltan közölnie kell az érintettel a személyes adatok gyűjtésének, felhasználásának és megosztásának módját. Az átláthatóság követelménye keretében lehetővé kell tenni az érintettek számára, hogy megértsék az érintetti jogaikat, és szükség esetén éljenek azokkal. Az átláthatóság elvét a GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pontja határozza meg, amelynek követelményeit a GDPR 39. és az 58-62. preambulumbekezdései és a GDPR 12 – 14. és 34. cikkei bontják ki. Az átláthatóság elvének támogatására bevezetett intézkedéseknek és garanciáknak e cikkek végrehajtását is támogatniuk kell.[231] Ezek a rendelkezések rögzítik, hogy az érintetteknek nyújtott információknak lehetővé kell tenniük, hogy az érintettek „tudatában legyenek a kockázatoknak", „a profilalkotás létezésének és az ilyen profilalkotás következményeinek", „az adatkezelőknek", „az adatkezelés céljainak", „az érintettek jogainak", „a megfelelő védelmi intézkedéseknek", valamint „minden egyéb olyan információnak, amely a tisztességes és átlátható adatkezelés biztosításához szükséges". Mindezt figyelembe kell venni az adott személyes adatok kezelése során fennálló sajátos körülményeket és kontextust, és az információkat „könnyen érthető" módon, „világos és egyszerű nyelvezetet" használva kell megadni. Amennyiben automatizált döntéshozatal, beleértve a profilalkotást is, történik, legalább az alkalmazott logikáról, valamint annak jelentőségéről és várható következményeiről lényeges információt is nyújtani kell.[232]

[230] Arcangelo Leone de Castris - Types of Platform Transparency: An Analysis of Discourse Around Transparency and Global Digital Platforms; Public Integrity; https://doi.org/10.1080/10999922.2024.2304741; lehívás: 2024.08.25

[231] EDPB - 4/2019. számú iránymutatás a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről 2.0 változat Elfogadás időpontja: 2020. október 20.; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_hu.pdf; lehívás: 2024.08.25

[232] vö. AEPD - Artificial Intelligence: Transparency; https://www.aepd.es/en/prensa-y-comunicacion/blog/artificial-intelligence-transparency, ahol a spanyol adatvédelmi hatóság kifejti az Mesterséges Intelligencia rendelet és a GDPR transzparencia rendelkezései közötti viszonyt; lehívás: 2024.08.25

A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatást[233] tett közzé az adatvédelmi szempontú átláthatóságról. Az iránymutatás szerint az átláthatóság a GDPR értelmében olyan általános előírás, amely az alábbi három központi területre alkalmazandó: (1) a tisztességes adatkezeléssel kapcsolatos tájékoztatás nyújtása az érintettek részére; (2) az érintettek adatkezelők általi tájékoztatása az érintettek GDPR szerinti jogaival kapcsolatban; valamint (3) annak módja, hogy az adatkezelők miként könnyítik meg az érintettek számára jogaik gyakorlását[234]. Az átláthatóság az adatkezelési ciklus valamennyi szakasza során alkalmazandó; így az adatkezelési ciklus előtt vagy annak kezdetén, azaz amikor sor kerül a személyes adatoknak az érintettől vagy más módon történő gyűjtésére; a teljes adatkezelési időszak alatt, azaz az érintettek jogaikról való tájékoztatása során; valamint az adatkezelés folyamán bizonyos pontokon, például amikor adatvédelmi incidens történik, vagy az adatkezelés jelentős mértékben megváltozik[235]. Az átláthatóság biztosítása érdekében a munkacsoport különösen digitális környezetben többszintű adatkezelési tájékoztatók alkalmazását javasolja[236]. A vonatkozó tájékoztatásnak tömörnek, átláthatónak, érthetőnek és könnyen hozzáférhetőnek kell lennie, összhangban a GDPR 12. cikkével és azt egyértelműen el kell különíteni az egyéb, nem adatvédelemmel kapcsolatos tájékoztatástól, például a szerződéses rendelkezésektől vagy általános felhasználási feltételektől.[237]

A digitális platformoknak különleges felelőssége van az átláthatóság terén, mivel jelentős mennyiségű felhasználói adatot kezelnek. Ennek megfelelően az online platformoknak világosan kommunikálniuk kell, hogy milyen típusú adatokat gyűjtenek, milyen célból, és hogyan használják fel ezeket a személyes adatokat. Amennyiben a platformok harmadik felekkel is megosztják az adatokat, ezt is átláthatóan kell közölniük, beleértve azt, hogy kik ezek a harmadik felek, és milyen célból történik az adatok megosztása. Ezt meghaladóan a platformoknak tájékoztatniuk kell a felhasználókat a cookie-k és egyéb nyomonkövetési technológiák használatáról, és lehetőséget kell biztosítaniuk a felhasználóknak, hogy ezeket kezelhessék, elutasíthassák, illetve a hozzájárulásukat visszavonhassák.

[233] A 29. cikk szerinti munkacsoport Iránymutatás az (EU) 2016/679 rendelet szerinti átláthatóságról; WP260 rev.01 („Transzparencia iránymutatás")
[234] Vö. Transzparencia Iránymutatás 1. sarkpontja
[235] Vö. Transzparencia Iránymutatás 5. sarkpontja
[236] Vö. Transzparencia Iránymutatás 35. sarokpontja
[237] Vö. Transzparencia Iránymutatás 8. sarokpontja

A transzparencia követelmények megsértése miatt több online platformot is elmarasztaltak az adatvédelmi hatóságok. Ezen döntések közül kiemelendő a Facebook, illetőleg az azóta a Meta Platforms csoportba tartozó WhatsApp Ireland Ltd. társaságra kiszabott 225 millió eurós bírság[238], illetőleg a TikTok Technology Limited társaságra kiszabott 45 millió eurós bírság[239], mivel ezek az ügyek kiválóan szemléltetik az online platformok működésével kapcsolatos általános transzparencia problémákat, amiket az FTC is kiemelt a korábban bemutatott közösségi média és videó streaming szolgáltatások adatvédelmi gyakorlataival kapcsolatos jelentésében.

A WhatsApp döntésében a DPC megállapította, hogy a WhatsApp nem teljesítette a transzparencia követelményeket, mivel nem adott meg minden, a GDPR 13. cikke alapján kötelező adatvédelmi információt a saját felhasználóiknak. A GDPR 14. cikke alapján nem tájékoztatták azokat a nem felhasználókat sem, akiknek az adatait (például telefonszámát) azért kezelték, hogy a WhatsApp-felhasználók láthassák, melyik ismerősük használja az alkalmazást. Az adatvédelmi tájékoztatás nem volt „könnyen hozzáférhető", mert több, egymásba ágyazott, nehezen követhető és néha ellentmondásos dokumentumban rejtették el információkat. Ezek a mulasztások összességében sértették az átláthatóság alapelvét. Az ügy érdekessége, hogy Európai Adatvédelmi Testület több ponton is felülbírálta és szigorította[240] az ír DPC eredeti határozat tervezetét és növelt az eredetileg indítványozott alacsonyabb bírság összegen is, és ezeket a szigorításokat a DPC-nek kötelezően át kellett vennie a végleges döntésébe, amellyel végül 225 millió euróra bírságolták a WhatsAppot. A döntéssel kapcsolatosan Ruth Boardman hívja fel a figyelmet arra, hogy olyan a határozatban lefektetett transzparenciával kapcsolatos követelményszint messze túlmutat a legtöbb adatvédelmi tájékoztató jelenlegi színvonalán. Ezzel kapcsolatosan megjegyzi, hogy a döntést időpontjában az Európai Adatvédelmi Testület

[238] Data Protection Commission. (2021). In the matter of WhatsApp Ireland Limited (DPC Inquiry Reference: IN-18-12-2, Decision pursuant to Section 111 of the Data Protection Act 2018 and Articles 60 and 65 GDPR). Dublin: Data Protection Commission. https://www.dataprotection.ie/sites/default/files/uploads/2022-03/Full_decision_WhatsApp_Ireland-August_2021.pdf Lehívás: 2025.07.12

[239] Irish Data Protection Commission fines TikTok €530 million and orders corrective measures following Inquiry into transfers of EEA User Data to China; 02nd May 2025; https://www.dataprotection.ie/en/news-media/latest-news/irish-data-protection-commission-fines-tiktok-eu530-million-and-orders-corrective-measures-following; lehívás: 2025.július 12. – a jelen értekezés készítésének időpontjában a döntés teljes szövege még nem nyilvános.

[240] Binding decision 1/2021 on the dispute arisen on the draft decision of the Irish Supervisory Authority regarding WhatsApp Ireland under Article 65(1)(a) GDPR; Adopted on: 28 July 2021; Published on: 02 September 2021; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/binding-decision-board-art-65/binding-decision-12021-dispute-arisen_en; lehívás: 2025.07.12

weboldalán szereplő saját adatvédelmi tájékoztatójuk sem felelt meg a döntésben rögzített követelményeknek, ezért maga az írországi DPC is „*bort iszik és vizet prédikál*”.[241]

A WhatsApp döntés központi üzenete, hogy az adatkezelőknek a korábbinál sokkal részletesebb, konkrétabb és átláthatóbb tájékoztatást kell nyújtaniuk minden adatkezelési tevékenységükről. A jogalap tekintetében az adatkezelés jogalapját, célját és a kezelt adatok kategóriáit minden egyes adatkezelési műveletre (például adatgyűjtés, tárolás stb.) lebontva, egymáshoz rendelve kell megadni. Ha a jogalap jogszabályi kötelezettség, akkor a tájékoztatónak meg kell neveznie a konkrét alkalmazandó EU-s vagy tagállami jogszabályt is. Ha egy adatkezelő többféle jogalapot is használ (például szerződéses jogalap, jogos érdek), akkor részletesen be kell mutatnia, hogy az érintett mely adatai esetében melyik konkrét jogalapra támaszkodik. Jogos érdek esetében pontosan meg kell határozni, hogy melyik jogos érdek melyik adatkezelési műveletre vonatkozik, és ki érvényesíti az adott jogos érdeket. Fel kell sorolni azokat az adatkategóriákat, amelyeket az adott jogos érdek alapján kezelnek. A címzetteket a lehető legkonkrétabban kell megnevezni. Nem elég csak kategóriákat megadni, ha a konkrét címzett is ismert. A felhasználónak tudnia kell, hogy milyen adatkategóriáit, melyik konkrét címzettnek és miért továbbítják. Nemzetközi adattovábbítások esetén nem elegendő általánosságban utalni a megfelelőségi határozatokra. A tájékoztatónak a konkrét, alkalmazott megfelelőségi határozatot vagy a konkrét, alkalmazott EU bizottsági általános szerződési feltételeket kell részleteznie. A megőrzési idők tekintetében különösen a nem magától értetődő megőrzési időkről kell tájékoztatást adni (például mi történik az adatokkal a szerződés megszűnése után). A DPC szerint nem elegendőek az általános indokok, hanem érdemi információt kell adni azokról a kritériumokról, amelyek alapján a megőrzési időt meghatározzák. A hozzájárulás visszavonásának jogáról szóló információt az érintetti jogokról szóló fejezetben kell elhelyezni. Egyértelművé kell tenni, hogy a hozzájárulás visszavonása nem érinti a visszavonás előtti adatkezelés jogszerűségét. Világosan fel kell tüntetni a szerződéses vagy jogszabályi kötelezettség teljesítéséhez minimálisan szükséges adatok körét és ismertetni kell az adatszolgáltatás megtagadásának következményeit. Ez a döntés

241 „*WhatsApp's point is, however, well made: The standard set out in the decision goes significantly beyond that of most privacy notices. Indeed, a glance at the privacy notice on the website of the EDPB shows it does not meet the (very similar) standard applicable to the EDPB. Nor does the Irish DPC practice what it preaches*.” - Ruth Boarmann: Irish DPC WhatsApp decision: What do you need to know?, 28 Sept. 2021, https://iapp.org/news/a/irish-dpc-whatsapp-decision-what-do-you-need-to-know; lehívás: 2025.07.12

egyértelműen a granularitás, azaz a minden részletre kiterjedő, tételes tájékoztatás irányába tolja el transzparencia elvárásait az adatkezelőkkel szemben.

A TikTok ügyében[242] az ír DPC két fő problémát állapított meg a TikTok 2021-es adatvédelmi tájékoztatójával kapcsolatban: ez egyrészről hiányos tájékoztatást tartalmazott a nemzetközi adattovábbítások célországairól, mivel nem nevezte meg azokat a harmadik országokat, köztük Kínát, ahová a felhasználók személyes adatait továbbították. Másrészről a tájékoztatást az adatkezelés módjával kapcsolatosan is hiányos volt, mivel a tájékoztató nem magyarázta el, hogy az adattovábbítás pontosan mit jelent. Konkrétan nem tették egyértelművé, hogy az adatkezelés magában foglalta a Szingapúrban és az Egyesült Államokban tárolt személyes adatokhoz való távoli hozzáférést Kínában tartózkodó alkalmazottak részére. A hatósági vizsgálat során a TikTok frissítette a tájékoztatóját és a 2022. decemberi verziót a DPC már megfelelőnek ítélte, mert az már megnevezte azokat a harmadik országokat, ahová az európai felhasználók adatait továbbították, továbbá tájékoztatta a felhasználókat, hogy az USA-ban és Szingapúrban tárolt adatokhoz a TikTok cégcsoport más országokban (Brazília, Kína, Malajzia, Fülöp-szigetek, Szingapúr és USA) lévő egységei távolról hozzáférhetnek. A DPC erre figyelemmel megállapította, hogy a transzparencia kötelezettségek (GDPR 13. cikk (1) bekezdés f) pont) megsértésének időszaka 2020. július 29-től 2022. december 1-ig tartott. A DPC összesen 530 millió euró közigazgatási bírságot szabott ki, amelyből 45 millió eurót szabott ki a tájékoztatási kötelezettség megsértéséért (GDPR 13. cikk (1) f) pont).

Összefoglalva, a WhatsApp és TikTok ügyekben hozott hatósági döntések tehát a granularitás, azaz a minden részletre kiterjedő, tételes tájékoztatás irányába tolják el a transzparencia elvárásait. Ez a gyakorlatban szinte teljesíthetetlen terhet ró a komplex, dinamikusan változó adatkezeléseket végző platformokra. A jogilag precíz, de a felhasználó számára feldolgozhatatlanul hosszú és bonyolult adatkezelési tájékoztatók, mint ahogy a platformok adatkezelése is komplex, paradox módon éppen az átláthatóság ellen hatnak, és rávilágítanak a GDPR tájékoztatás-központú modelljének korlátaira a platform-ökoszisztémában. Ez a kudarc is előrevetíti egy olyan szabályozás szükségességét, amely nem csupán utólagos tájékoztatásra, hanem a rendszerek beépített, alapértelmezett átláthatóságára kötelez.

[242] Irish Data Protection Commission fines TikTok €530 million and orders corrective measures following Inquiry into transfers of EEA User Data to China;02nd May 2025; https://www.dataprotection.ie/en/news-media/latest-news/irish-data-protection-commission-fines-tiktok-eu530-million-and-orders-corrective-measures-following; lehívás: 2025.07.19

2.3.3 Tisztességes adatkezelés elve

A tisztességes eljárás olyan átfogó elv, amely megköveteli, hogy a személyes adatokat ne kezeljék az érintettre nézve indokolatlanul hátrányos, jogellenesen hátrányosan megkülönböztető, váratlan vagy félrevezető módon. A tisztességes eljárás elvét megvalósító intézkedések és garanciák az érintettek jogait és szabadságait is támogatják, különösen a tájékoztatáshoz való jogot (átláthatóság), a beavatkozáshoz való jogot (hozzáférés, törlés, adathordozhatóság, helyesbítés) és az adatkezelés korlátozásához való jogot (ahhoz való jog, hogy az érintettre ne terjedjen ki az egyedi ügyekben történő automatizált döntéshozatal és az érintettek hátrányos megkülönböztetésének tilalma ezekben az eljárásokban).[243]

Häuselmann és Custers szerint[244] a GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pontjában szereplő „tisztességes" adatkezelés követelménye nem merül ki az adatvédelmi jogszabályi előírások formális betartásában (eljárási tisztességesség / procedural fairness). Az eljárási tisztességesség a formális szabályoknak való megfelelést jelenti – például az átláthatóságra és a hozzájárulás megszerzésére vonatkozó előírások teljesítését. Ezzel szemben a lényegi tisztességesség (substantive fairness) az adatkezelés *tényleges kimenetelére*, az egyénre gyakorolt hatására és a felek közötti erőviszonyok kiegyensúlyozására fókuszál. A teljes körű megfeleléshez az adatkezelés tényleges kimenetelének, az érintettre gyakorolt hatásának is tisztességesnek, méltányosnak kell lennie. Ennek eszközei az adatvédelmi jogban a jogos érdek teszt, amely az érintett érdekeit veszi figyelembe, illetőleg a kompatibilitási teszt, amely azt vizsgálja, hogy az érintettekre nézve milyen esetleges következményekkel járna az adatok tervezett további kezelése.[245] A szerzők szerint míg az adatvédelmi jog alapvetően az eljárási tisztességességre

[243] EDPB - 4/2019. számú iránymutatás a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről 2.0 változat; 69. sarokpont

[244] Häuselmann, Andreas and Custers, Bart, Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR (March 11, 2024). Häuselmann, A.N., Custers, B.H.M. (2024) Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR, Computer Law & Security Review, 52.; p. 3. https://doi.org/10.1016/j.clsr.2024.105942. lehívás: 2025.07.19

[245] Häuselmann, Andreas and Custers, Bart, Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR (March 11, 2024). Häuselmann, A.N., Custers, B.H.M. (2024) Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR, Computer Law & Security Review, 52.; p. 4-5.

fókuszál, komolyabb súlyt kell helyezni a lényegi tisztességesség követelményének érvényesítésére.[246]

Ebben az összefüggésben a probléma nem csupán az, hogy a platformok megszegik a szabályokat, hanem az, hogy a „tisztességesség" fogalmának egy kiüresített, pusztán eljárási dimenziója mentén működnek. Ez az értelmezés figyelmen kívül hagyja az adatkezelés valós, gyakran káros következményeit, és ezzel szembe megy a GDPR alapvető céljával, az érintettek hatékony védelmével. Ez a megközelítés magyarázza, hogy egy platform gyakorlata miért lehet jogsértő akkor is, ha látszólag és formailag minden tájékoztatási és hozzájárulási kötelezettségnek eleget tesz, de a gyakorlata mégis manipulatív vagy káros. A fentebb hivatkozott, az amerikai FTC által készített jelentés, amely a platformok profitmaximalizáló és versenykorlátozó adatgyűjtési gyakorlatait kritizálja, tökéletesen bemutatja ezt a problémát. A platformok gyakran létrehoznak jogilag komplex, azonban csak formailag megfelelő adatvédelmi tájékoztatókat és hozzájárulási mechanizmusokat, ezzel eleget téve az eljárási tisztességesség látszatának[247]. Azonban az adatkezelés eredménye – a felhasználók manipulálása, a magánszféra eróziója, a sérülékeny, kiszolgáltatott helyzet kihasználása – súlyosan sérti a tisztességesség követelményét annak materiális, lényegi oldaláról.

A tisztességesség fogalma ezen értelmezés keretében gyakorlatilag hidat képez a versenyjog, a fogyasztóvédelem és az adatvédelmi jog között. Häuselmann és Custers szerint a fogyasztóvédelmi jogi követelmények alapján lényegében három elem[248] emelhető ki követelményeként, amelynek középpontjában a fogyasztó döntési képessége áll és ide tartozik (i) a jóhiszemű eljárás követelménye, (ii) a hátrányos következmények elkerülésének követelménye, és (iii) az autonómia biztosítása (így a megtévesztő vagy agresszív gyakorlatok tilalma). A versenyjogból az erőfölénnyel való visszaélést (illetve a hatalmi egyenlőtlenségeket), más jogterületek tekintetében pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalma

[246] Häuselmann, Andreas and Custers, Bart, Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR (March 11, 2024). Häuselmann, A.N., Custers, B.H.M. (2024) Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR, Computer Law & Security Review, 52.; p. 3.

[247] Hasonló következtetésre jutott Szőke Gergely László „A közösségi oldalak működése az európai adatvédelmi szabályozás tükrében" c. tanulmányában, ahol a Facebook adatkezelési gyakorlatát elemezte in Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) „Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021), pp. 132-133.

[248] Häuselmann, Andreas and Custers, Bart, Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR (March 11, 2024). Häuselmann, A.N., Custers, B.H.M. (2024) Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR, Computer Law & Security Review, 52.; p. 2.

és a sérülékenységek figyelembevétele indokolt. Ez azonban nem tekinthető zárt listának, mint ahogy a GDPR sem határozza meg a tisztességesség fogalmát, kritériumait és azt, hogy ezt milyen úton szükséges biztosítani. Ez pusztán értelmezési mankónak minősül, amely a tisztességesség fogalmának meghatározásában segít, ahol az eljárási és a lényegi tisztességesség kiegészíti egymást és együtt képezik le a tisztességesség általános követelményét.

A tisztességes eljárás elvét az online környezetben ebben az értelemben gyakran sértik a különféle platformok által alkalmazott manipulációs gyakorlatok, különösen a sötét mintázatok. Ezek a gyakorlatok jelentősen befolyásolják a felhasználók hozzájárulását és döntéshozatalát a digitális térben. Az ilyen problémák kezelésére irányuló adatvédelmi, versenyhatósági és fogyasztóvédelmi hatósági iránymutatások, végrehajtási intézkedések és jogi értelmezések kiemelik a tisztességes eljárás, átláthatóság és a valódi felhasználói hozzájárulás fontosságát, különösen személyes adatok kezelése során.[249] Ebben az összefüggésben a sötét minták a legtisztább példái annak a jelenségnek, amikor az eljárási és lényegi tisztességesség követelménye szétválik egymástól.[250] Egy platform ugyanis létrehozhat egy olyan felületet, ahol technikailag minden opció elérhető (eljárási megfelelés), de a dizájn, a nyelvezet és a vizuális hierarchia tudatosan a felhasználó manipulálására és egy előre meghatározott, a platform számára előnyös döntés irányába tereli őt. Ez a gyakorlat közvetlenül sérti a lényegi tisztességesség egyik központi elemét: a felhasználó autonómiáját.

Az EDPB 2022-ben iránymutatást[251] adott ki a közösségi média platformok felhasználói felületein alkalmazott sötét mintázatokról. Az útmutató hangsúlyozza, hogy a tisztesség, mint alapelv (GDPR 5. cikk (1) a) pont), megköveteli, hogy a személyes adatokat ne dolgozzák fel hátrányos, diszkriminatív, váratlan vagy félrevezető módon. Az útmutató általános elveket tartalmaz a sötét mintázatokkal kapcsolatban, és példákat hoz fel a sütik használatára,

[249] Vö. EPRS – European Parliamentary Research Service, Digital issues in focus: Regulating dark patterns in the EU – Towards digital fairness, Polona Car with Filippo Cassetti, PE 767.191, January 2025. https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2025/767191/EPRS_ATA(2025)767191_EN.pdf
[250] Vö. Loy/Baumgartner: Consent-Banner und Nudging(ZD 2021, 404), pp. 405-408
[251] EDPB - Guidelines 03/2022 on Deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them Version 2.0 https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_03-2022_guidelines_on_deceptive_design_patterns_in_social_media_platform_interfaces_v2_en_0.pdf; lehívás: 2024.08.25

amelyeket különböző kategóriákba sorol (felhasználói figyelem túlterhelése, akadályozás, homályosság), valamint a legjobb gyakorlatokat mutat be a sötét mintázatok elkerülésére.

Az Európai Bizottság által koordinált vizsgálat során a Fogyasztóvédelmi Együttműködési Hálózat 2022-ben 399 weboldalt és alkalmazást vizsgált meg a sötét mintázatok szempontjából. A vizsgálat számos manipulációs gyakorlatot azonosított, mint például az információk elrejtése vagy hamis hierarchia, előre bejelölt hozzájárulást jelölő vezérlők, zaklató jellegű felugró ablakok, nehezen elutasítható cookie-k és kötelező regisztrációk. Ezek a gyakorlatok aláássák a felhasználók döntéshozatali autonómiáját és gyakran a fogyasztói jogokat sértik. A sötét mintázatok kereskedelmi gyakorlatként való használata kapcsán az irodalomban[252] a legkomolyabb fenntartás az egyéni fogyasztói jóléttel kapcsolatban fogalmazódik meg, amely három fő kategóriára osztható: (i) *gazdasági kár* [amikor a sötét mintázatok olyan pénzügyi veszteséget okoznak, amely egy olyan vásárlás következménye, amelyet a fogyasztó egyébként nem tett volna meg]; (ii) *a magánélet megsértése* [amikor a sötét mintázatok aláássák a fogyasztók magánéletét, például alapértelmezett beállítások és sütik elfogadása révén], és (iii) *kognitív teher* [amikor a sötét mintázatok szükségtelen idő-, energia- és figyelemráfordítást okoznak]. A sötét mintázatokat olyan gyakorlatként tartják számon, amely aláássa az egyéni döntéshozatalt és autonómiát. Ennek alapján a fogyasztóvédelmi hatóságok hivatkozhatnak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv[253] rendelkezéseire és annak nemzeti végrehajtására, és fogyasztóvédelmi bírságot szabhatnak ki a sötét mintázatokat alkalmazó weboldal vagy alkalmazás üzemeltetőjére.

A belső piacon a vállalkozások és fogyasztók közötti tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelvének (UCP

[252] Arunesh Mathur, Mihir Kshirsagar, and Jonathan Mayer. 2021. What Makes a Dark Pattern... Dark? Design Attributes, Normative Considerations, and Measurement Methods. In Proceedings of the 2021 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '21). Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 360, pp. 1–18. https://doi.org/10.1145/3411764.3445610; vö. European Commission - Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment: dark patterns and manipulative personalisation - Final Report; April 2022; p. 90;

[253] Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) (EGT vonatkozású szöveg), HL L 149., 2005.6.11, pp. 22–39 (ES, CS, DA, DE, ET, EL, EN, FR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, PL, PT, SK, SL, FI, SV)

irányelv) értelmezéséről és alkalmazásáról szóló bizottsági iránymutatás[254] a 1.2.10. pontjában szintén hivatkozik a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv, a GDPR és az e-Privacy irányelv közötti kapcsolatra, és megerősíti az adatkezelési és adatgyűjtési gyakorlatok jelentőségét a fogyasztóvédelem és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szempontjából. Ezt kiegészíti a Meta (Facebook) kontra Bundeskartellamt ügy [C-252/21 számú ügy (Meta Platforms Bundeskartellamt)] az Európai Unió Bíróságán, amely ítélet megállapítása szerint a versenyhatóságok az értékelésük során figyelembe vehetik a kereskedelmi gyakorlatok GDPR rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségét.

A hazai gyakorlatban a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) úgy véli, hogy a személyes adatok védelme a fogyasztói jólét része, és az online termékek adatvédelmi vonatkozásai jelentős termékjellemzőnek minősülnek. A Google Allo ügyben (VJ/88/2016. ügy) például a GVH megállapította, hogy az adatkezelés átláthatósága kulcsfontosságú a fogyasztók tájékozott döntéshozatalában. A TikTokkal kapcsolatos legutóbbi döntésében[255] a GVH hangsúlyozta, hogy az adatkezelési gyakorlatok a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok keretében jelentősek, és a „szakmai gondosság" kötelezettsége magában foglalja azt a modellt, amely szerint a személyes adatok kezelése és a sütikhez való hozzájárulás a fogyasztó hozzájárulása nélkül csak az online szolgáltatás nyújtásához szükséges mértékig korlátozódhat. Hasonló megállapításokat tett a GVH a Viber ügyben[256], amely szintén kötelezettségvállalással zárult és figyelembe vette az Európai Adatvédelmi Testület „hozzájárulás vagy fizetés" modellel kapcsolatos iránymutatását is.

Összefoglalva a fentieket, a tisztességes adatkezelés elvének kettős – eljárási és lényegi – értelmezése kulcsot ad a platformok szabályozási paradoxonjának megértéséhez. Míg a platformok gyakran képesek az eljárási tisztességesség látszatát kelteni jogilag komplex, de formailag megfelelő tájékoztatókkal, addig üzleti modelljük lényege – a felhasználók viselkedésének tömeges megfigyelése és befolyásolása profitért – alapjaiban sérti a lényegi

[254] A Bizottság közleménye – Iránymutatás a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához (EGT-vonatkozású szöveg); C/2021/9320; HL C 526., 2021.12.29, pp. 1–129; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2021.526.01.0001.01.HUN&toc=OJ%3AC%3A2021%3A526%3AFULL, lehívás: 2024.09.09

[255] GVH - VJ/24-185/2020; 2024. november 27.

[256] GVH - VJ/6/2020.; https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2024-es-sajtokozlemenyek/szamos-ponton-modosit-a-viber-a-gvh-eljarasanak-koszonhetoen; lehívás: 2024.08.25

tisztességesség követelményét, amely az autonómia és a hatalmi egyensúly védelmére irányul. Ezen követelmény érvényesítésében azonban nem csupán az uniós adatvédelmi hatóságoknak, hanem a fogyasztóvédelmi hatóságoknak, versenyhatóságoknak és a digitális szolgáltatási koordinátoroknak is kiemelt szerepe van, hogy erre egységes megközelítés alapján kerüljön sor.

2.3.4 Célhoz kötöttség

A célhoz kötöttség elve kiemelten fontos az adatvédelmi jogszabályokban és nemzetközi egyezményekben, mert biztosítja, hogy a személyes adatokat csak az előre meghatározott, konkrét és jogszerű célok érdekében kezeljék. Ez az elv védi az egyének magánszféráját, korlátozza az adatokkal való visszaélés lehetőségét, és elősegíti az átláthatóságot, az egyének adatainak biztonságát és jogi védelmét. A célhoz kötöttség követelménye azt jelenti, hogy az adatkezelő meghatározott, egyértelmű és jogszerű célból gyűjthet adatokat, és azokat nem kezelheti a gyűjtésük céljával össze nem egyeztethető módon, amelyet a GDPR 5. cikk (1) bekezdés b) pontja rögzít követelményként. Az adatkezelés formáját ezért annak megfelelően kell kialakítani, hogy mi szükséges a célok elérése szempontjából. Amennyiben további adatkezelésre kerül sor, az adatkezelőnek először meg kell győződnie arról, hogy ezen adatkezelés céljai összeegyeztethetők az eredeti célokkal, és ennek megfelelően kell megterveznie az ilyen adatkezelést.[257] A 29. cikk szerinti munkacsoport részletes útmutatást nyújtott a célhoz kötöttség 95/46/EK irányelv szerinti elvének értelmezéséhez.[258]

A célhoz kötöttség elve azért lényeges, mert ez biztosítja, hogy a személyes adatokat csak olyan célokra használják fel, amelyekre eredetileg gyűjtötték őket, és hogy a felhasználók tisztában legyenek azzal, hogyan kezelik adataikat. Ez az elv két fő részből áll: egyrészt a személyes adatok gyűjtése előtt világosan meg kell határozni, hogy azokat milyen célra fogják felhasználni, másrészt tilos az adatokat más célokra felhasználni. Ez különösen az online platformok olyan gyakorlatai esetén releváns, mint az adatelemzés és a viselkedés alapú hirdetések, mesterséges intelligencia alapú tartalom- vagy termékajánlások, egyedi árazások, ahol gyakran olyan célból használják fel az adatokat, amelyekkel adott esetben az érintett

[257] Lásd EDPB 4/2019. számú iránymutatása a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről; 71. sarokpont

[258] Lásd 29. cikk szerinti munkacsoport. „03/2013. számú vélemény a célhoz kötöttségről”. WP 203, 2013. április 2. ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf; lehívás: 2024.09.13

felhasználók észszerűen egyáltalán nem számolnak, illetőleg olyan másodlagos felhasználásokra épülnek, amelyek a gyűjtés időpontjában nem is voltak ismertek. Ennek a ténye a célhoz kötöttség elve és a platformok üzleti modellje közötti alapvető logikai ellentmondást jelez, mivel szöges ellentétben áll a GDPR azon követelményével, hogy az adatkezelési célokat előre, konkrétan és egyértelműen meg kell határozni.[259]

Az Európai Adatvédelmi Biztos online manipulációról szóló véleménye kiemeli a célhoz kötöttség követelményének online platformok adatkezelési gyakorlatában való fontosságát[260]. Az online platformok által alkalmazott adat-elemzés olyan módszereket és felhasználási mintákat foglal magában, amelyeket sem az adatokat gyűjtő szervezet, sem az érintettek nem vettek figyelembe, vagy nem is tudtak volna elképzelni az adatgyűjtés időpontjában. A személyes adatok algoritmikus kezelése lehetőséget teremt új adatok generálására. Amikor egy érintett néhány különálló adatot oszt meg, gyakran előfordulhat, hogy ezek az adatok egyesíthetők, másod- és harmadgenerációs adatokat hozva létre az adott személyről. A közösségi média platformok által biztosított eszközök használatával ezek az adatok kombinálhatók demográfiai információkkal (például családi állapotra vonatkozó adatokkal) és az egyének viselkedésére és érdeklődési köreire vonatkozó információkkal, vagy a felhasználók által használt eszköz adatokkal, amelyekből további más, például vagyoni vagy szociális helyzetre utaló következtetések vonhatók le. Az algoritmusok segítségével a profilokból származó adatok más célokra való felhasználásával kapcsolatos fenntartás, hogy az eredeti céltól való eltérő célú adatkezelés során olyan többletadatok és következtetések vonhatók le az érintettekre vonatkozóan [például szexuális orientációra vonatkozóan[261]], amelyek akár különleges kategóriájú személyes adatoknak is minősülhetnek, és amely adatok kezelésére az online platformnak nincs jogalapja. Az adatok újra felhasználása hátrányosan érinti az egyén információs önrendelkezési jogát, tovább csökkenti az érintettek adatainak feletti kontrollját, és így csökkenti a digitális környezetbe és szolgáltatásokba vetett bizalmat [szintén eklatáns példája ennek a Reddit nevű fórum tőzsdei bevezetése előtti azon magatartása, hogy lényegében a felhasználói által generált tartalmakat – amelyeket nyilvánvalóan nem azzal a céllal írtak a felhasználók – mesterséges intelligencia algoritmusok tanításához értékesítette harmadik felek

[259] Zarsky, Tal, Incompatible: The GDPR in the Age of Big Data (August 8, 2017). Seton Hall Law Review, Vol. 47, No. 4(2), 2017, p. 1006; https://ssrn.com/abstract=3022646, lehívás: 2025.07.19.
[260] EDPS Opinion 3/2018 - Opinion on online manipulation and personal data; pp. 15.-16.
[261] Európai Unió Bírósága, C-184/20. sz. ügy, OT és a közszolgálati összeférhetetlenség megelőzésével foglalkozó litván főbizottság között (ECLI:EU:C:2022:601); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62020CJ0184; lehívás: 2024.09.09

számára[262]]. Ezért kulcsfontosságú a célhoz kötöttség, mint az adatvédelmi jog egyik alapelve. Az Európai Adatvédelmi Biztos ezért lényegesnek tekintette, hogy az érintetteket tájékoztatni kell a jövőbeni adatkezelési formákról, amelyekben részt fognak venni, és szorosan figyelemmel kell kísérniük gyakorlataikat, hogy biztosítsák, hogy az adatkezelés ne lépje túl az ezen célokra megengedett határokat.[263]

A célhoz kötöttséggel kapcsolatosan lényeges utalni a GDPR 6. cikk (4) bekezdésébe foglalt ún. *kompatibilitási követelményekre*, amely rendelkezés az adatkezelési cél megváltozása esetén lehetővé teszi az új és a korábbi cél kompatibilitása alapján a személyes adatok további kezelését, feltéve, hogy az adatkezelés nem hozzájáruláson vagy jogszabályon alapul és amely rendelkezés kiegészíti a célhoz kötöttség alapelvének alkalmazását. A GDPR 5. cikk (1) bekezdés b) pontja szerint ugyanis a személyes adatok további kezelése az eredeti jogalap alapján nem megengedett, ha az olyan módon történik, amely nem egyeztethető össze az adatok gyűjtésekor meghatározott, egyértelmű és jogszerű célokkal. Ez egyben azt is jelenti, hogy az adatkezelő online platform a célváltozás esetén az adatkezelést az eredeti adatkezelési jogalapra alapozhatja, ha az új cél összeegyeztethetőnek, kompatibilisnek minősül az eredeti adatkezelési céllal. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy ez a rendelkezés célváltozás esetén – ha ez a cél nem tér el lényeges mértékben az eredeti céltól – lehetőséget ad a személyes adatok további kezelésére az eredeti jogalapon anélkül, hogy ahhoz az érintettől külön hozzájárulásra vagy jogszabályi engedélyre lenne szükség. Az új célt megfelelően *konkretizálni* és elszámoltathatósági követelményeknek megfelelően *dokumentálni szükséges* és azt az eredeti adatgyűjtési céllal is össze kell hasonlítani. A GDPR 6. cikk (4) bekezdés (a)-(e) pontjai meghatározzák, hogy milyen szempontokat kell figyelembe venni annak megállapítására, hogy egy új adatkezelési cél összeegyeztethető-e az eredeti célokkal. Ez az értékelési folyamat, amelyet „*kompatibilitási tesztnek*” neveznek, a következő fő szempontokat veszi figyelembe, figyelemmel a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport célhoz kötöttségről szóló 03/2013. számú korábbi véleményére:

(i) *Az eredeti és az új cél közötti kapcsolat*, hogy az új cél milyen mértékben és hogyan kapcsolódik az eredeti célhoz. Célok összeegyeztethetősége például fennállhat, ha a már

[262] CNBC: FTC conducting inquiry into Reddit's AI data-licensing practices ahead of IPO; https://www.cnbc.com/2024/03/15/ftc-investigating-reddit-over-ai-data-licensing-practices-ahead-of-ipo.html , 2024.09.15.
[263] EDPS Opinion 3/2018 EDPS Opinion on online manipulation and personal data; pp 15-16

meglévő adatok egy aktív ügyféllel történő kereskedelmi kommunikáció céljából kerülnek kezelésre, figyelembe véve az általa megvásárolt termékeket vagy szolgáltatásokat. Ez azonban csak akkor igaz, ha a kommunikáció módja és formája is összeegyeztethető ezzel. Ez fennállhat közösségi hálózatok tagjainál is, azonban nem terjed ki olyan személyekre, akik nem tagjai a közösségi platformnak, vagy a platform továbbfejlesztésére vagy új szolgáltatások felkínálására.[264] Ugyanígy az adatok monetizálásánál sem alkalmazható ez, még ha a profilozás és ezen profilok monetizálása (reklámozás) ingyenes platformszolgáltatások esetén gazdaságilag összefügghetnek, mivel ezek a célok eltérnek egymástól.[265] Akkor sem áll fenn a kompatibilitás, ha harmadik személy végzi az adatkezelést, különösen reklámozás céljából[266], amely különösen releváns online platformok és a hozzájuk kapcsolódó reklámozási ökoszisztémák (így real-time-bidding[267]) adatkezelése esetében. A GDPR 5. cikk (1) bekezdés b) pontja vélelmet rögzít, hogy a közérdekű archiválás céljából, tudományos és történelmi kutatási célból vagy statisztikai célból történő további adatkezelés kompatibilis az adatkezelési céllal, azonban a platformok Big-Data analitikai célú adatkezelése már nem tartozik ebbe a körbe, ha ezt nem közérdekű, hanem kereskedelmi célból végzik ezeket.[268] Ennél fogva a célhoz kötöttség elve normatív módon és technikailag sem egyeztethető össze a platformok adatvezérelt működésével, amikor az eredeti kontextustól gyakran jelentősen eltérő analitikai célok jelennek meg, amelyeket nem lehet kompatibilisnek tekinteni.[269]

(ii) *Az adatgyűjtés körülményei*, melynek keretében az adatkezelőnek értékelnie kell az érintettek és az adatkezelő közötti kapcsolatot (például esetleges ügyfélkapcsolat fennállását), az eredeti adatgyűjtés körülményeit, különös tekintettel arra, hogy az érintett mennyire volt tudatában annak, hogy adatait később más célokra is felhasználhatják. Ezzel kapcsolatosan különösen az érintett elvárásainak és a részére adott tájékoztatásnak van szerepe és jelentősége van annak, hogy az érintett számolhat-e az adatai továbbításával, ami a kompatibilitás ellen

[264] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 37., p. 459
[265] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 38., p. 459
[266] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 40., p. 459
[267] Irish Council for Civil Liberties - The Biggest Data Breach, ICCL report on the scale of Real-Time Bidding data broadcasts in the U.S. and Europe - 16 May 2022; https://www.iccl.ie/digital-data/iccl-report-on-the-scale-of-real-time-bidding-data-broadcasts-in-the-u-s-and-europe/; lehívás: 2024.09.15
[268] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 42., p. 460
[269] Zarsky, Tal, Incompatible: The GDPR in the Age of Big Data (August 8, 2017). Seton Hall Law Review, Vol. 47, No. 4(2), 2017, p. 1008; https://ssrn.com/abstract=3022646, lehívás: 2025.07.19.

szóló érv lehet. Profilozás esetén, az erre vonatkozó intézkedésekről szintén tájékoztatást kell adni. Ezek csak akkor tekinthetők kompatibilisnek, ha az adatgyűjtés időpontjában az érintett személy számára előre láthatóak voltak, vagy ha azokat ő maga kezdeményezte. Az érintett személy nem számíthat azokra a profilalkotásokra, amelyek számára előzetesen nem voltak ismertek; ezek nem felelnek meg az érintett észszerű elvárásainak.[270]

(iii) *Az adatok jellege*: az adat típusától is függ a kompatibilitás, mivel különleges kategóriájú adatok és bűnügyi személyes adatok kezelése esetén szigorúbb feltételek érvényesek, az érintett jogainak és szabadságainak nagyobb kockázata miatt. Ugyanez vonatkozik gyermekek és sérülékenynek minősülő érintettek adataira, mivel esetükben szintén magasabb adatvédelmi kockázatokat lehet feltételezni a célváltozás esetében.

(iv) *Az adatkezelés következményei az érintettre nézve*: Az adatkezelőnek értékelnie kell, hogy az új cél milyen hatással van az érintettekre, jelentős beavatkozást jelent-e az érintettek magánszférájába, vagy magasabb kockázatot jelent számukra, amely esetben valószínűsíthető, hogy új jogalapra lesz szükség az adatkezelés jogszerűségéhez. Itt mind a pozitív, mind a negatív következményeket figyelembe kell venni.[271] Ha a további adatkezelés az érintett személy számára összességében hátrányos következményekkel járhat, az rendszerint a célok összeegyeztethetősége ellen szól. Ha a következmények az érintett személy számára nem, vagy csak nehezen becsülhetőek, mert nem tudja pontosan, ki kezeli az adatokat, kik ismerik meg ezeket az adatokat, vagy milyen következmények kapcsolódnak az adatokhoz, az mind a célok összeegyeztethetőségével ellentétes lehet[272] és jelentősége van, hogy mennyiben érinti, illetve korlátozza ez az érintett információs önrendelkezési jogát.[273] A modern adatkezelések olyan körülményei között, melyek az online platformok üzleti modelljéhez kapcsolódnak, mint a Big Data alkalmazások, mesterséges intelligencia, gépi tanulás alkalmazása, kontextusfelismerés, az Internet of Things [IoT] és a mindenütt jelenvaló számítástechnika [ubiquitous computing, ubicomp] alkalmazásaival kapcsolatban a célváltoztatások lehetséges érintettre vonatkozó

[270] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 51., p. 461
[271] Lásd 29. cikk szerinti munkacsoport. „03/2013. számú vélemény a célhoz kötöttségről". WP 203, 2013. április 2.; 25. oldal ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf; lehívás: 2024.09.15
[272] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 56., p. 462
[273] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 59., p. 462

következményeinek figyelembevétele csak korlátozottan működhet, figyelemmel arra, hogy az érintett csak korlátozott lehetőségekkel rendelkezik ezek működésére és befolyásolására.[274]

(v) *A megfelelő biztosítékok megléte*: ezzel kapcsolatosan az adatkezelő által alkalmazott védelmi intézkedések, például a pszeudonimizálás (a nyers adatok törlésével) vagy titkosítás relevánsak, amelyek minimalizálhatják az érintettre vonatkozó adatvédelmi kockázatokat. Ezek az intézkedések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az új cél és az eredeti cél összeegyeztethető legyen. A biztosítékok megléte azt jelzi, hogy az adatkezelő megfelelő módon védi az érintettek személyes adatait, így enyhítheti az új cél okozta esetleges kockázatokat.

A célhoz kötöttség és a kompatibilitási teszt fent bemutatott követelményeit online platformok esetében közvetlenül befolyásolják az ePrivacy rendelet és az Elkertv. adatvédelmi követelményei. Az ePrivacy irányelv 5. cikk (3) bekezdése ugyanis ezzel kapcsolatosan további szabályokat hoz be az elektronikus kommunikáció területén. Ha például a cookie-k használatára kerül sor a felhasználó nyomon követésére vagy profilalkotására, az ePrivacy irányelv szerinti előzetes hozzájárulás szükséges, ami adott esetben kizárhatja a kompatibilitási teszt alkalmazását. Ennek eredményeként az adatok olyan célokra való felhasználása, amelyek nem állnak összhangban az eredeti célokkal (például marketing vagy felhasználói elemzések), új jogalapot, így hozzájárulás megszerzését igényli. Az ePrivacy irányelv célja ugyanis, hogy biztosítsa a végberendezések adatainak fokozott védelmét, például a cookie-k vagy egyéb nyomkövető eszközök esetében. Míg a GDPR szerint egy célváltozás megengedett lehet, ha az új cél összeegyeztethető az eredeti céllal (GDPR 6. cikk (4) bekezdés), addig az ePrivacy irányelv szigorúan előírja, hogy a felhasználói hozzájárulást újra meg kell szerezni, ha az új cél nem illeszkedik szorosan az eredeti célhoz, vagy ha az a felhasználói végberendezés további manipulációját, ahhoz történő hozzáférést igényel. Például, ha egy szolgáltató cookie-t használ a weboldal technikai működéséhez, majd a műszaki közléstovábbítás és szolgáltatás nyújtási célokat meghaladó körben kívánja használni az adatokat, az ePrivacy irányelv szerint ehhez újabb hozzájárulást kell kérnie, amely ezáltal nem biztosít lehetőséget a kompatibilitási teszt alkalmazására. Ezzel kapcsolatosan Magyarországon az Elkertv. 13/A. § (4) bekezdése releváns, amelynek értelmében a szolgáltató a szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos adatokat bármely, a szolgáltatási szerződés létrehozásától, módosításától, teljesítésének

[274] Spiros Simitis, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage; Artikel 6. Abs. 4.; Rn 58., p. 462

figyelemmel kísérésétől, az abból származó díjak számlázásától, vagy az azzal kapcsolatos követelések érvényesítése vagy a szolgáltatás nyújtásától eltérő célból – így különösen szolgáltatása hatékonyságának növelése, az igénybe vevőnek címzett elektronikus hirdetés vagy egyéb címzett tartalom eljuttatása, piackutatás céljából – csak az adatkezelési cél előzetes meghatározása mellett és az igénybe vevő hozzájárulása alapján kezelhet. Mivel minden ilyen további adatkezelési cél kötelezően hozzájárulást igényel az Elkertv. alapján, ebből következően a magyar jog alapján az információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatások körében szűk körre korlátozott a GDPR 6. cikk (4) bekezdésének alkalmazása.[275]

Összefoglalva a fentieket, a célhoz kötöttség alapelve és a platformok adatvezérelt üzleti modellje közötti feszültség feloldhatatlannak tűnik. Míg a GDPR az adatkezelési célok előzetes, konkrét és egyértelmű meghatározását követeli meg, a platformok üzleti logikája éppen az adatok másodlagos, a gyűjtéskor gyakran még nem is ismert célokra (pl. új algoritmusok tanítása, profilok finomítása) történő újrahasznosításán alapul. A kompatibilitási teszt szigorú feltételrendszere a gyakorlatban kizárja a legtöbb ilyen másodlagos adatfelhasználás jogszerűségét, ami ismételten a GDPR alapelvei és a platformgazdaság realitásai közötti mély, strukturális összeegyeztethetetlenséget bizonyítja.

2.3.5 Adattakarékosság

Az adatminimalizálás elve a GDPR egyik alapvető követelménye, amely különösen releváns a digitális platformok működésében és előírja, hogy a személyes adatoknak „*az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőnek és relevánsnak kell lenniük, és a szükségesre kell korlátozódniuk*”.

[275] Itt említendő a NAIH 6737-1/2024. számú határozata, melyben jogszerűnek ismerte el az e-mailes ügyfélelégedettségi felmérést egy csomagküldő cégnél, ahol a felmérésre vonatkozó felhívást a kézbesítéssel kapcsolatos státuszüzenetben helyezték el. A NAIH egy csomagküldő cég adatkezelését vizsgálta, és jogszerűnek találta azt a gyakorlatot, amelyben az adatkezelő a kézbesítési státuszüzenetben helyezett el ügyfélelégedettségi felhívást. A hatóság szerint ez az adatkezelés kompatibilis volt a szerződés teljesítésével, így nem volt szükséges külön jogalap ehhez. A NAIH megállapította, hogy a státuszüzenetek küldése és az ügyfélelégedettség mérése a szolgáltatással, annak teljesítésével és értékelésével, mint egységes vásárlási folyamattal függ össze. Az érintett magánszféráját a hatóság nem sértette, mivel a felkérés a kézbesítés sikerességéről szóló értesítés mellett elhelyezett elektronikus levélben szerepelt, amelyet a címzett figyelmen kívül hagyhatott. Németországban hasonló esetben, amikor az Amazon a számlalevélben helyezett el ügyfélelégedettségi felhívást, a német szövetségi legfelsőbb bíróság (VI ZR 225/17) eltérő döntésre jutott. Az európai jogra (a reklám fogalmára) hivatkozva közvetlen üzletszerzésnek minősítette az ilyen gyakorlatot annak lojalitási funkciója miatt, és a soft-opt in (E-Privacy Irányelv 13. cikk (2) bekezdése) hatálya alá rendelte azt. Ha a NAIH a német bírósághoz hasonlóan reklámnak minősítette volna az elégedettség felmérést, akkor a kompatibilitási teszt alkalmazása is kizárt lett volna, mert akkor a hozzájárulási követelmények alá kellett volna rendelni ezt az adatkezelést.

Az adatminimalizálás az *arányosság elvét* fejezi ki[276] és azt jelenti, hogy a digitális platformok csak azokat a személyes adatokat gyűjthetik, tárolhatják és dolgozhatják fel, amelyek feltétlenül szükségesek az adatkezelés konkrét céljainak eléréséhez. Másrészről az adatminimalizálás követelménye a személyes adatok olyan *kezelésének időbeli korlátozását* is megköveteli, hogy az adatkezelő köteles a szóban forgó személyes adatok gyűjtésének időszakát a tervezett adatkezelés céljára tekintettel a feltétlenül szükséges mértékre korlátozni[277]. Az adatgyűjtést ennek alapján korlátozni kell azokra az adatokra, amelyek elengedhetetlenek a platform szolgáltatásainak nyújtásához. Online platformok esetében pedig az adatminimalizálás alkalmazása több kihívást és lehetőséget hordoz magában. Sok esetben nehéz pontosan meghatározni, hogy mely adatok szükségesek a platform szolgáltatásainak biztosításához, különösen, ha a platform többféle szolgáltatást kínál. A különböző rendszerekből és forrásokból származó adatok integrációja komoly kihívást jelent az adatminimalizálás gyakorlati megvalósítása során. A konfliktus abból származik, hogy míg a GDPR az adatminimalizálást írja elő, a platformok üzleti modellje az adatmaximalizálásra, az adatok gyűjtésére és elemzésére épül, ami éles ellentétben áll adatminimalizálás elvével. Az adatalapú üzleti modellek ugyanis egyértelmű ösztönzést adnak a platformok számára arra, hogy a lehető legtöbb adatot gyűjtsék és őrizzék meg a lehető leghosszabb ideig (figyelembe véve az adatgyűjtés és -elemzés nem elhanyagolható költségeit) és arra ösztönöz, hogy az érintett vállalatok ne váljanak meg az adatoktól, mivel a jövő ígéretes lehet a meglévő adatok elemzése révén feltárható új ismeretek szempontjából. Másrészről viszont a „adatminimalizálás" elvének következetes érvényesítése korlátozza az adatalapú kezdeményezések sikerét, aláásva azok hasznosságát. GDPR elismeri, hogy az adatminimalizálás elve elérhető pszeudonimizálás útján is; olyan technológiai és statisztikai garanciák alkalmazásával, amelyek nem teszik lehetővé az érintettek azonosítását. Azonban az azonosítók eltávolítása az pszeudonimizálás érdekében ronthatja az elemzések eredményeinek minőségét, mivel az adatokat szándékosan módosítják, és különböző adathalmazok konszolidálása is megnehezül. Mindezen intézkedések következményeként csökkenthetik az adatalapú elemzések hasznosságát és előnyeit.[278] Emellett

[276] lásd Európai Unió Bírósága, 2024. október 4-i Maximilian Schrems és a Meta Platforms Ireland Ltd ítélet, C-446/21, ECLI:EU:C:2024:834, 50. pont; 2021. június 22-i Latvijas Republikas Saeima [Büntetőpontok] ítélet, C-439/19, EU:C:2021:504, 98. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2024. január 30-i Direktor na Glavna direktsia »Natsionalna politsia« pri MVR – Sofia ítélet, C-118/22, EU:C:2024:97, 41. pont

[277] lásd Európai Unió Bírósága, 2024. október 4-i Maximilian Schrems és a Meta Platforms Ireland Ltd ítélet, C-446/21, ECLI:EU:C:2024:834, 52. pont; 2022. február 24-i Valsts ieņēmumu dienests [Személyes adatok adóügyi célból történő kezelése] ítélet, C-175/20, EU:C:2022:124, 79. pont

[278] Zarsky, Tal, Incompatible: The GDPR in the Age of Big Data (August 8, 2017). Seton Hall Law Review, Vol. 47, No. 4(2), 2017, pp. 1010-1011; https://ssrn.com/abstract=3022646, lehívás: 2025.07.19.

el nem hanyagolható körülmény, hogy a versenytársak gyakran versenyelőnyt szerezhetnek a felhasználói adatok szélesebb körű elemzésével, ami versenynyomást gyakorol a platformokra az adatminimalizálás elvének betartása ellen.

A német adatvédelmi hatóságok grémiuma, a DSK[279] az adatminimalizálás elvével indokolta azt, hogy az online kereskedelemben biztosítani kell a vendég hozzáférés, illetőleg a vendég vásárlás lehetőségét, állandó ügyfélfiók létrehozása nélkül és az ügyfelek hozzájárulását kell kérni minden olyan további adatkezeléshez, amely túlmutat az adott online tranzakció lebonyolításán.

Az Európai Unió Bírósága az C-446/21. sz. ügyben meghozott ítéletében behatóan foglalkozott az adatminimalizálás követelményével és kimondta, hogy egy közösségi hálózati platform felhasználóihoz tartozó személyes adatok célzott hirdetések céljából korlátlan ideig történő tárolását a felhasználók számára a GDPR által biztosított jogokba való aránytalan beavatkozásnak kell tekinteni.[280] A Bíróság rögzítette, hogy az ilyen adatkezelést az adatkezelő platform nem végezheti általános jelleggel és különbségtétel nélkül a személyes adatok gyűjtését, és tartózkodnia kell az adatkezelés céljai szempontjából nem feltétlenül szükséges adatok gyűjtésétől. (ítélet 59. pontja). A Bíróság hivatkozott továbbá az alapértelmezett adatvédelem GDPR 25. cikk (2) bekezdése szerinti követelményére, amely az adattakarékosság szempontjából a gyűjtött személyes adatok mennyiségére és az adatkezelés mértékére, valamint az adattárolás időtartamára vonatkozik. Az ilyen adatkezelés különösen széles körű a Facebook platformon, mivel az potenciálisan korlátlan adatokra vonatkozik, és jelentős hatással van a felhasználóra, akinek az online tevékenységeinek szinte egészét a Meta nyomon követi, ami a magánélet tiszteletben tartásához és a személyes adatok védelméhez való jogba való súlyos beavatkozás. Ez azonban észszerűen nem volt igazolható a célzott hirdetések lehetővé tételére irányuló célkitűzésre tekintettel. A Bíróság ezért a közösségi hálózati platform birtokában lévő személyes adatok összességének különbségtétel, időbeli és az adatok jellege szerinti korlátozás nélküli, hirdetési célokra történő felhasználását a platform felhasználói számára biztosított jogokba való aránytalan beavatkozásnak tekintette, amely ellentétes az „adattakarékosság”

[279] Hinweise der DSK – Datenschutzkonformer Online-Handel mittels Gastzugang (Stand 24. März 2022); https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/20222604_beschluss_datenminimierung_onlinehandel.pdf; lehívás: 2024.08.25

[280] lásd Európai Unió Bírósága, 2024. október 4-i Maximilian Schrems és a Meta Platforms Ireland Ltd ítélet, C-446/21, ECLI:EU:C:2024:834, 58. pont

követelményével (vö. ítélet 65. pontja). Ez a döntés gyakorlatilag azt mondta ki, hogy a Meta és a hasonló adatalapú platformok fő üzleti modellje nem egyeztethető össze az uniós adatvédelmi jog követelményeivel.

2.3.6 Pontosság

A személyes adatoknak pontosnak és naprakésznek kell lenniük, és minden észszerű intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy az adatkezelés céljai szempontjából pontatlan személyes adatokat haladéktalanul töröljék vagy helyesbítsék. A követelményeket az adatok konkrét felhasználásának kockázataival és következményeivel összefüggésben kell vizsgálni. A pontatlan személyes adatok kockázatot jelenthetnek az érintettek jogaira és szabadságaira nézve, például, ha egy személyről téves képet alkotnak, az akár manuálisan – automatizált döntéshozatal használatával –, akár mesterséges intelligencia révén hibás alapon meghozott döntésekhez vezethet[281], amely korlátozhatja az érintett jogait és alapszabadságait, annak szólásszabadsághoz való jogát, ha például egy algoritmus jogellenesnek nyilvánítja az adott felhasználó által feltöltött tartalmat és emiatt tiltást vagy korlátozást alkalmaz. Az adatkezelés céljától függően a pontatlan adatok torzíthatják a felhasználói élményt, diszkriminációt eredményezhetnek, vagy jogellenes korlátozásokat hozhatnak létre. Az ilyen döntések nemcsak egyéni szinten, hanem társadalmi szinten is negatív hatásokat eredményezhetnek.

A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban kibocsátott iránymutatásában kiemelte[282], hogy különös kockázatot jelent, ha az automatizált döntéshozatali vagy profilalkotási folyamat során használt adatok pontatlanok, mert minden ebből eredő döntés vagy profil hibás lesz. Döntések elavult adatok vagy a külső adatok hibás értelmezése alapján is születhetnek. A pontatlanságok alkalmatlan előrejelzésekhez vagy kijelentésekhez vezethetnek például valakinek az egészségi állapotáról, hitelképességéről vagy biztosítási kockázatáról. Az adatkezelőknek szigorú intézkedéseket kell bevezetniük annak érdekében, hogy folyamatosan ellenőrizzék és biztosítsák, hogy az újra felhasznált vagy közvetett módon szerzett adatok pontosak és naprakészek legyenek. Ez megerősíti annak fontosságát, hogy világos információt nyújtsanak

[281] Lásd EDPB 4/2019. számú iránymutatás a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről; 78. sarokpont

[282] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához; WP251rev.01, 11-12. oldal

a kezelt személyes adatokról, hogy az érintett kijavíthassa annak esetleges pontatlanságait, és ezáltal javíthassa az adatok minőségét.

2.3.7 Korlátozott tárolhatóság

Az adatokat csak addig szabad tárolni, amíg az eredeti célok eléréséhez szükségesek, utána törölni vagy anonimizálni kell őket. Az adatkezelőnek biztosítania kell, hogy a személyes adatok tárolása olyan formában történjen, amely az érintettek azonosítását csak a személyes adatok kezelése céljainak eléréséhez szükséges ideig teszi lehetővé. Minél tovább tárolnak személyes adatokat, annál nagyobb az adatvédelmi incidensek, például adatlopás vagy adatvesztés kockázata. A korlátozott tárolhatóság elvének betartása csökkenti ezeket a kockázatokat, mivel kevesebb adat áll rendelkezésre, amelyek potenciálisan kompromittálódhatnak. Rövidebb tárolási időszakokkal az online platformok minimalizálhatják a hosszú távú adatvédelmi fenyegetéseket. Az adatok hosszú távú tárolása az adatok elavulásához és pontatlanságához vezethet. A korlátozott tárolhatóság elve segít az adatok naprakészen tartásában, mivel biztosítja, hogy csak a releváns és aktuális adatok kerüljenek tárolásra.

Ez az alapelv és annak alkalmazása az adatminimalizálás és célhoz kötöttség követelményéhez hasonló nyílt ellentétben áll az adatalapú üzleti modellek működésével, mikor a platformok törlés vagy anonimizálás helyett gyakran csak pszeudonimizálási vagy ún. „soft deletion" intézkedéseket alkalmaznak, melyek nem felelnek meg ezen alapelv támasztott követelményeknek. A korlátozott tárolhatóság elve különösen az analitikai célú, illetőleg a mesterséges intelligencia tanítási célú adatkezelések követelményeivel nem egyeztethető össze. Tal Zarsky a tanulmányában arra az érvelésre utal[283], hogy a Big Data felé való törekvés egyértelmű ösztönzést jelent a vállalatok számára arra, hogy a lehető legtöbb adatot gyűjtsék és őrizzék meg a lehető leghosszabb ideig (figyelembe véve az adatgyűjtés és -elemzés nem elhanyagolható költségeit). Az adattudomány és a kapcsolódó területek folyamatos fejlődése azt a meggyőződést keltheti, hogy a jövőben még nagyobb lehetőségek rejlenek az aktuálisan rendelkezésre álló adatok elemzésében, ezért semmiképpen sem szabad megválni a jelenleg birtokolt adatoktól. Elméletileg legalábbis minél több adat áll rendelkezésre, annál nagyobb

[283] Zarsky, Tal, Incompatible: The GDPR in the Age of Big Data (August 8, 2017). Seton Hall Law Review, Vol. 47, No. 4(2), 2017, pp. 1010-1011; https://ssrn.com/abstract=3022646, lehívás: 2025.07.19.

tudás nyerhető ki belőlük, ami így nagyobb hasznot hozhat a vállalatoknak, és potenciálisan a társadalom egészének is. Mesterséges intelligencia algoritmusok tréningje során problémát jelent például, ha a tanító és validáló adatokat modelltől függően hosszabb ideig szükséges megőrizni, mivel felmerülhet idővel az adott modell újrakalibrálásának szükségessége, amely sértheti az adattakarékosság és a korlátozott tárolhatóság elveit (ennek indoka a modell-creeping-nek vagy model drift-nek nevezett jelenség[284], amely szerint egy adott MI modell az idő előrehaladtával eltérhet a kezdeti, induló paramétereitől és emiatt a precíziós foka is degradálódhat).

A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban kibocsátott iránymutatásában utalt arra[285], hogy a gépi tanulási algoritmusokat nagy mennyiségű információ feldolgozására tervezték, és ezek segítségével adatkezelők olyan összefüggéseket tudnak felállítani, amelyek lehetővé teszik, hogy rendkívül átfogó, részletes profilokat alakítsanak ki az egyénekről. Bár a profilalkotás esetében előnyt jelenthet az adatok megtartása, mivel több adat áll az algoritmus rendelkezésére a tanuláshoz, az adatkezelőknek meg kell felelniük az adatminimalizálás elvének a személyes adatok gyűjtése során, és biztosítaniuk kell, hogy a személyes adatokat csak addig tartsák meg, amíg az szükséges és arányos a személyes adatok kezelésének céljaihoz.

A korlátozott tárolhatóság elvét érvényesítő intézkedések és garanciák kiegészítik az érintettek jogait és szabadságait, különösen a törléshez és a tiltakozáshoz való jogot. Az adatkezelő adatmegőrzésére vonatkozó intézkedéseinek ezáltal figyelembe kell vennie az érintettek jogait és szabadságait a GDPR 5. cikk (1) bekezdésének e) pontjával összhangban.

Számos adatvédelmi hatóság foglalkozott a korlátozott tárolhatóság érvényesítésével. A finn adatvédelmi hatóság, az ODPO megállapította[286], hogy egy online vásárlás fiók létrehozásához kötése ellentétes a korlátozott tárolhatóság elvével, mivel a fiók létrehozásával gyűjtött

[284] Holdsworth J, Belcic I, Stryker C. What is model drift? | IBM. https://www.ibm.com/topics/modeldrift Updated 2024; lehívás: 2025.07.25

[285] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához; WP251rev.01, 12. oldal

[286] ODPO - Asiakkaaksi rekisteröitymisen edellyttäminen ja henkilötietojen säilyttäminen ostoksen tekemisen yhteydessä verkkokaupassa - TSV/26/2020 - https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/tsv/2024/20242163 ; lehívás: 2024.08.25

személyes adatok hosszabb ideig kerülnek tárolásra, mint ami egy egyszeri online vásárlás lebonyolításához szükséges.

2.3.8 Adatbiztonság

A GDPR egyik központi követelménye, különösen fontos a digitális platformok számára, amelyek gyakran kezelnek nagy mennyiségű és érzékeny személyes adatot. Az adatbiztonság célja, hogy megvédje az adatokat a jogosulatlan hozzáféréstől, az adatvesztéstől, az adatlopástól, és az adatok sérülésétől. Az adatbiztonság megvalósítása a platformok számára létfontosságú a felhasználói bizalom megőrzése, a jogszabályi megfelelés biztosítása és a platformok üzleti érdekeinek védelme érdekében.

Az adatbiztonság garantálása jellemzően a klasszikus triász a bizalmasság, integritás és rendelkezésre állás biztosításának mentén történik [angolul gyakran CIA-nak rövidítik a Confidentiality, Integrity és Availability szavak miatt]. A bizalmasság azt jelenti, hogy az adatok csak az arra jogosult személyek számára hozzáférhetőek, a sértetlenség biztosítja az adatok pontosságát és változatlanságát, míg a rendelkezésre állás garantálja, hogy az adatok szükség esetén elérhetők legyenek. A bizalmasságot jellemzően titkosítás és erős felhasználó azonosítás és hozzáférés menedzsment, az integritást ellenőrzőösszegek [hash-elés vagy cyclic redundancy check – CRC alkalmazása] és elektronikus aláírások, a rendelkezésre állást pedig redundancia, így különösen CDN-ek [content delivery network], rendszeres biztonsági mentések és hatékony digitális reziliencia, DDoS elleni védelem biztosítják online platformok esetében.

Az EU kiberbiztonsági stratégiájával[287] összhangban a NIS2 Irányelvre[288] figyelemmel ez a triász online platformok esetében kiegészül az adatok hitelességével [authenticity][289] is. A hitelesség biztosítható digitális aláírásokkal, kétfaktoros hitelesítéssel, tanúsítvány alapú hitelesítéssel, és titkosított kommunikációs csatornák (például VPN, SSH) használatával, amelyek garantálják az adatok és felhasználók valódiságát.

[287]Vö. European Commission - EU Cybersecurity Strategy, https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/cybersecurity-strategy; lehívás: 2025.07.25

[288] Európai Bizottság - Irányelv az egész Unióban egységesen magas szintű kiberbiztonságot biztosító intézkedésekről (NIS2 irányelv); https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/nis2-directive , lehívás: 2024.09.21

[289] Vö. NIS2 Irányelv, 6. cikk (2)

A GDPR igen tágan és elnagyoltan szabályozza az adatbiztonsági követelményeket, amelyek több szakaszban jelennek meg: egyrészről az adatvédelmi jogszabályok által nem szabályozott „security-by-design” szoftvertervezési elv mellé kerül a beépített- és alapértelmezett adatvédelem követelménye [GDPR 25. cikke]. Az online platformok, mint adatkezelők a technológiai fejlődés, a kapcsolódó költségek és adatkezeléssel járó kockázatok figyelembevételével olyan technikai és szervezési intézkedéseket alkalmaznak, hogy biztosítsák az adatvédelmi elvek érvényesülését és az érintettek jogainak védelmét már az adatkezelési tevékenység megtervezése során is. Az EDPB 4/2019 számú iránymutatása[290] szerint a technikai és szervezési intézkedések, valamint a szükséges garanciák széles körben értelmezendők, és minden olyan módszert magukban foglalnak, amelyet az adatkezelő alkalmazhat az adatkezelés során. Ezeknek az intézkedéseknek alkalmasnak kell lenniük az adatvédelmi cél elérésére, és hatékonyan kell biztosítaniuk az adatvédelmi alapelveknek való megfelelést. Az EDPB szerint az intézkedések egyaránt lehetnek fejlett technikai megoldások vagy akár alapvető személyzeti képzések is. Példák lehetnek ezen intézkedésekre az adatok pszeudonimizálása, hozzáférés szabályozás és jogosultságkezelés, vírusírtók alkalmazása, valamint a dolgozók kiberbiztonsági képzése stb. Az EDPB kiemeli, hogy az alapértelmezett adatvédelem tervezése során a hatékonyság központi szerepet játszik. Az adatkezelőknek olyan intézkedéseket kell tehát megvalósítaniuk, amelyek hatékonyan védik az adatvédelmi alapelvek teljesülését és biztosítják az érintettek jogait. Az alkalmazott intézkedéseknek el kell érniük a kívánt eredményeket, és az adatkezelőknek igazolniuk kell tudniuk, hogy az adatvédelmi alapelveket betartották. A GDPR 25. cikke tehát nem ír elő konkrét technikai és szervezési intézkedéseket, hanem azokat az adott adatkezelési folyamatra kell szabni, figyelembe véve a kapcsolódó – érintettekre vonatkozó – adatvédelmi jogi és adatbiztonsági kockázatokat. Az adatkezelők KPI-kkel (kulcsfontosságú teljesítménymutatókkal) mérhetik az adott intézkedések hatékonyságát, például az incidensek téves észlelésére vonatkozó arányszámmal vagy az érintetti panaszok csökkenése alapján. Ilyen, a beépített és alapértelmezett adatvédelemre vonatkozó tervezési és működtetési elveknek szükséges teljesülniük például a DSA 25. cikkével [Online interfész tervezése és kialakítása] összefüggésben is.

[290] EDPB Guidelines 4/2019 on Article 25 Data Protection by Design and by Default Version 2.0 Adopted on 20 October 2020; https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_en.pdf; lehívás 2024. 09. 02

A GDPR 32. cikke szerint az online platformok, mint adatkezelő, vagy bizonyos esetekben adatfeldolgozó a tudomány és technológia fejlődését, költségeket, az adatkezelés jellemzőit és a természetes személyek jogaira jelentett kockázatokat figyelembe véve megfelelő technikai és szervezési intézkedésekkel biztosítják az adatok biztonságát. Ez magában foglalja a titkosítást, az adatok bizalmasságának, integritásának, rendelkezésre állásának fenntartását, incidensek esetén az adatok helyreállítását, valamint a biztonsági intézkedések rendszeres tesztelését. Az adatkezelési kockázatokat különösen a személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítése, elvesztése, megváltoztatása, jogosulatlan hozzáférése esetén kell figyelembe venni.

Itt érdemes röviden megjegyezni, hogy ezen alapértelmezett és beépített adatvédelmi, valamint adatbiztonsági követelményeknek való megfelelést segíti elő az ún. Privacy Enhancing Technologies [PET] alkalmazása. A PET-ek összefoglalóan azon technológiák, eljárások, megoldások megnevezése, amelyek célja, hogy megvédje az adatokat a jogosulatlan hozzáféréstől, kezeléstől, illetve megosztástól, és a [szenzitív] adatokat így biztonságosan lehessen szervezetek, személyek között kezelni, megosztani.

Az ENSZ kapcsolódó útmutatója[291] alapján a Privacy-Enhancing Technologies (PET-ek) két fő kategóriáját különbözteti meg: bemeneti védelmet (input privacy) és kimeneti védelmet (output privacy) biztosító megoldások. Az első kategória, a bemeneti védelem célja, hogy lehetővé tegye az adatokon közös műveletek végzését anélkül, hogy a beküldőn kívül más szereplők hozzáférhessenek ezekhez az adatokhoz. Az útmutató három fő input privacy megközelítést említ. Az első a megbízható fél közbeiktatása, amely jogszabályi vagy szerződéses úton történik. Ebben az esetben a műveleteket végrehajtani kívánó felek kiválasztanak egy közös megbízható harmadik felet, ahol az adatkezelés megvalósul, vagy aki az adatok hitelességét igazolja. A második megközelítés az elosztott tanulás, amely lehetővé teszi több szereplő számára, hogy mesterséges intelligenciához kapcsolódó tanulási algoritmusokat képezzenek anélkül, hogy egymás adatait megismernék. Az elosztott tanulásnak két típusa fordul elő gyakran a gyakorlatban: az összevont tanulás és a szétosztott tanulás. Az összevont tanulás

[291] UN Guide on Privacy-Enhancing Technologies for Official Statistics; https://unstats.un.org/bigdata/task-teams/privacy/guide/2023_UN%20PET%20Guide.pdf; Bereczki Tamás - Az ENSZ Privacy Enhancing Technologies [PET] útmutatója, https://www.linkedin.com/pulse/az-ensz-privacy-enhancing-technologies-pet-%C3%BAtmutat%C3%B3ja-tamas-bereczki/?trackingId=yXWzcHSsSgaPjqiODlxllA%3D%3D; lehívás 2024. 09. 02

esetében az algoritmus egy lokális másolata megtalálható minden tanulási rendszerben részt vevő eszközön, és helyben történik az algoritmus tanítása. A központi szereplő csak koordinálja és összehangolja a folyamatot, majd a legnagyobb tudással rendelkező tanuló algoritmust terjeszti a rendszer többi szereplője között. Gyakorlati megvalósítások például a Google és az Apple mobiltelefonjain elérhető szövegpredikciós rendszerek, illetve csalásfelderítési megoldások, vagy a képfelismerésen alapuló diagnosztikai eszközök az egészségügyben.

Az elosztott tanulás másik típusa, a szétosztott tanulás, az algoritmust több részre osztja, és ezeket a részeket a tanulási rendszerben részt vevő eszközökre helyezi. Az eszközök ezután helyben végzik a tanítást, és a végén mindegyik rendelkezni fog a teljes algoritmus egy lokális másolatával. Az ilyen típusú megközelítéseknél figyelembe kell venni az informatikai hálózati és számítási kapacitások elérhetőségét, mind a kliensoldalon, mind a szerveroldalon.

A harmadik input privacy megközelítés a Zero Knowledge Proofs (ZK), amely lehetővé teszi, hogy egy meghatározott kérdést igazoljanak anélkül, hogy a szükséges adatokat ténylegesen meg kellene osztani a hitelesítő féllel. A ZK megoldások leginkább autentikációs rendszerekben, illetve kriptovalutákat kezelő rendszerekben használatosak.

Egy további megközelítés, amely az input privacy biztosítására szolgál, tisztán titkosítási alapú, például a biztonságos többszereplős számítás (sMPC) és a homomorfikus titkosítás (HE). Az sMPC egy kriptográfiai módszer, amely lehetővé teszi, hogy a felek különféle műveleteket végezzenek egymás adatai felett úgy, hogy csak a műveletek eredményét ismerik meg, magukat az adatokat nem. A sMPC egyik fajtája a széles körben alkalmazott összevont tanulás. Az útmutató két alkalmazott sMPC eljárást mutat be: a circuit garbling-et, amelyet általában két fél között alkalmaznak, és a lineáris titokmegosztást (LSS), amelyben az adatokat véletlenszerű szeletekre osztják, és ezek összessége adja vissza az eredeti adathalmazt. Az sMPC módszerek jelentős számítási kapacitást igényelnek, és alkalmazásuk során figyelembe kell venni a hálózati látencia mértékét. A homomorfikus titkosítás lehetővé teszi, hogy titkosított adatokon közvetlenül lehessen műveleteket végezni, anélkül, hogy azok titkosítását vissza kellene fejteni. Ez különösen felhőszolgáltatásokban hasznos, ahol titkosítottan tárolják az adatokat. Azonban ezek a megoldások is jelentős számítási erőforrást igényelnek, és alkalmazásuk során előzetes technikai kontrollok szükségesek. A homomorfikus titkosítás egyik gyakorlati megvalósítása a Microsoft SEAL függvénykönyvtára.

Egy másik megközelítés, amely input privacy-t biztosít, a megbízható végrehajtási környezeteken alapul. Itt az adatok kezelésének biztonságát a hardveres vagy felhőszolgáltatói megoldások garantálják. A biztonságos végrehajtási környezetek (Trusted Execution Environment, TEE) célja, hogy az adatkezelés során biztosítsák az adatok bizalmasságát és a szoftverek futtatásának biztonságát.

A kimeneti védelem (output privacy) megoldások célja az, hogy az adatkezelés eredményeként keletkező kimeneti adatok ne legyenek visszafejthetők, azaz ne lehessen azokból következtetni az eredeti, bemeneti adatokra, és ne lehessen azokat visszaazonosítani. Az output privacy egyik megközelítése a differential privacy, amely egy sor technikai megoldást jelent, amelyek korlátozzák az eredményadatokból visszanyerhető információkat az eredeti adatokra vonatkozóan. Ezen megközelítés során az adatokhoz zajt adnak hozzá, így azok pontossága csökken, de védettebbé válnak a visszafejtési próbálkozásokkal szemben. A differential privacy egyik gyakorlati alkalmazása a Google Chrome és az Apple iOS rendszereiben található felhasználói statisztikagyűjtés, ahol a felhasználók adatai anonimizálva kerülnek feldolgozásra. Ezen módszer alkalmazása esetén azonban figyelembe kell venni, hogy a kimeneti adatok pontossága csökken, ezért mindig mérlegelni kell a bizalmassági szintet és a szükséges pontosságot az adott alkalmazás során.

A kimeneti védelem egy másik megközelítése a szintetikus adatok használata, amelyek az eredeti adatok alapján véletlenszerűen generált adathalmazokat jelentenek. Ezek az adatok ugyanazokat a mintázatokat követik, mint az eredeti adatok, de maguk az adatok fiktívek, így megvédik az eredeti adathalmaz bizalmasságát. A szintetikus adatok különösen hasznosak lehetnek olyan területeken, mint például a gépi tanulási algoritmusok képzése vagy a tesztelési környezetekben történő alkalmazás. Azonban a szintetikus adatok alkalmazása során figyelembe kell venni azok pontosságát és használhatóságát a valós adatokkal való összehasonlításban.

A fentebb körülírt technikai intézkedések alkalmazása [például multifaktoros hitelesítés vagy hálózati monitoring eszközök üzemeltetése] önmagukban is adatkezelésnek minősülnek,

amelyekkel összefüggésben az online platformnak szintén biztosítania kell az adatvédelmi jogszabályi kötelezettségeknek való megfelelést[292].

Szintén a beépített- és alapértelmezett adatvédelem (vö. GDPR 25. cikk) gyakorlati megvalósulását támogatja az adatvédelmi hatásvizsgálatok végzése és dokumentálása. Az adatvédelmi hatásvizsgálat gyakorlatilag a [tervezett] adatkezelési tevékenységgel érintett egyének jogaira és szabadságaira fókuszáló adatvédelmi jogi és adatbiztonsági kockázatelemzés. Mint minden kockázatelemzésnek, az adatvédelmi hatásvizsgálatok esetén is szükséges, hogy megfelelő kockázatelemzési módszertan[293] mentén készüljön, amely biztosítja az egyes kockázatelemzések megismételhetőségét [ellenőrizhetőségét], mérhetőségét [például a fentebb már hivatkozott kockázati mutatószámokkal, Key Risk Indicators – KRI] és összehasonlíthatóságát az azonos módszertan szerint készült elemzésekkel. A GDPR 34. cikk (4) bekezdése minden tagállami adatvédelmi hatóság számára előírja, hogy az egyes, kötelezően adatvédelmi hatásvizsgálat alá eső adatkezelési tevékenységekről tegyenek közzé egy ún. „fekete listát". A magyar hatóságnak, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnak (NAIH) feketelistája[294] szerint az online platformokat érintően jellemzően pontozás (5. pont), harmadik személytől gyűjtött adatok további felhasználása (8. pont), profilozás (10. pont), csalás elleni fellépés (11. pont), joghatással vagy hasonló jelentős hatással járó automatizált döntéshozatal (13. pont), kiszolgáltatott helyzetben lévő érintettekkel kapcsolatos, nagy számban kezelt adatok eredeti céltól eltérő kezelése: például gyermekek, fogyatékkal élő személyek esetében (19. pont), gyermekek személyes adatainak kezelése profilozás, automatikus döntéshozatal, vagy marketing céljából, vagy közvetlenül részükre kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások ajánlása vonatkozásában (20. pont), illetve ha az adatkezelés célja a különböző forrásokból származó adatok összevonása, egymással való megfeleltetése vagy összehasonlítása (például célzott reklámok vagy tartalomszolgáltatás miatt – 24. pont) lehet adatvédelmi hatásvizsgálati kötelezettség. Ezek tehát azok, a jogalkotó és a felügyeleti hatóság által *ab ovo* magas kockázatúnak tekintett

[292] CNIL - #Authentification multifacteur. 28 mars 2024. [Clôturée] Authentification multifacteur : consultation publique de la CNIL sur un projet de recommandation; https://www.cnil.fr/fr/cloturee-authentification-multifacteur-consultation-publique-de-la-cnil-sur-un-projet-de, lehívás: 2024.09.11

[293] Vö. Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés. (2015). PIA methodology: How to carry out a privacy impact assessment (PIA). https://www.cnil.fr/sites/default/files/typo/document/CNIL-PIA-1-Methodology.pdf, lehívás: 2025.07.25

[294] NAIH Hatásvizsgálati lista GDPR 35. cikk (4) bekezdés - https://naih.hu/hatasvizsgalati-lista; lehívás 2024. 09. 02

adatkezelési tevékenységek, amelyek esetében az online platformnak kötelezően csökkentenie szükséges az érintettek jogaira és szabadságaira vonatkozó kockázati hatásokat és megfelelő technikai és szervezési védelmi intézkedéseket kell implementálnia.

A fentiekben ismertetett adatbiztonsági kötelezettségeket kiegészíti a 2022/2555 számú NIS2 Irányelv (EU) magyar jogba történő átültetése, amelyre először az elsietve elfogadott kiberbiztonsági tanúsításról és a kiberbiztonsági felügyeletről szóló 2023. évi XXIII. törvénnyel, majd az ezt felváltó, 2025. január 1-től hatályos Magyarország kiberbiztonságáról szóló 2024. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Kiberbiztonsági törvény) keretében került sor. Ez a törvény kiberbiztonsági kötelezettségeket ír elő többek között az online piacterek, online keresőprogramok és közösségimédia-szolgáltatási platformok szolgáltatói számára, amennyiben üzleti tevékenységük fő helye Magyarországon található. A Bizottság (EU) 2024/2690 végrehajtási rendelete[295] (elfogadva: 2024. október 17.) a NIS2 Irányelv végrehajtásához kapcsolódva meghatározza a kiberbiztonsági kockázatkezelési intézkedések technikai és módszertani követelményeit, valamint részletesen felsorolja azokat a kritériumokat, amelyek alapján biztonsági esemény jelentősnek minősül. A rendelet kifejezetten ezen digitális szolgáltatókra – így a DNS-szolgáltatókra, a legfelső szintű doménnév-nyilvántartókra, a felhő- és adatközpont-szolgáltatókra, a tartalomszolgáltató hálózati szolgáltatókra (CDN), az irányított (menedzselt) szolgáltatókra és biztonsági szolgáltatókra (MSP, MSSP), az online piacterekre, keresőprogramokra, közösségimédia-platformokra, valamint a bizalmi szolgáltatókra vonatkozik, meghatározva számukra a jelentős biztonsági események kritériumait és az alkalmazandó kockázatkezelési intézkedések részletes technikai és módszertani követelményeit. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy bár az adatvédelmi jogszabályok nem írnak elő konkrét technikai, technológiai intézkedések alkalmazását, csupán általánosságban utalnak a technika mindenkori legfejlettebb állására, addig a vonatkozó kiberbiztonsági jogszabályok konkrét védelmi intézkedések alkalmazását és meglétét, és ezen keresztül gyakorlatilag kötelező adatkezelést előírva az érintett szolgáltatóknak. Látható tehát, hogy itt alapvetően egymással konkuráló adatvédelmi és kiberbiztonsági jogszabályi kötelezettségek terhelik ezen platformszolgáltatókat.

[295] A Bizottság (EU) 2024/2690 végrehajtási rendelete (2024. október 17.) az (EU) 2022/2555 irányelvnek a kiberbiztonsági kockázatkezelési intézkedések technikai és módszertani követelményei, valamint egyes digitális szolgáltatók (többek között DNS-szolgáltatók, TLD-nyilvántartók, felhőszolgáltatók, adatközpont-szolgáltatók, CDN-ek, MSP-k, MSSP-k, online piacterek, keresőprogramok, közösségimédia-platformok és bizalmi szolgáltatók) tekintetében jelentősnek minősülő biztonsági események eseteinek pontosítására vonatkozó szabályok megállapításáról. (HL L 2024/2690, 2024.10.18.)

A platformok adatbiztonsággal, beépített és alapértelmezett adatvédelemmel és kapcsolatos kötelezettségeivel kapcsolatosan iránymutató az ír adatvédelmi hatóság (DPC) IN-21-4-2 számú vizsgálat lezárásaként 2022 novemberében közzétett végleges döntése[296], amely egy nagyszabású „data scraping" incidenssel foglalkozott, ahol az elkövetők a Facebook és az Instagram nyilvánosan elérhető funkcióit használták fel visszaélésszerűen, nagy mennyiségű adat automatizált összegyűjtésére, amely Facebook-felhasználók százmillióinak adatait érintette. Ha egy felhasználó által megadott telefonszám vagy e-mail cím megfelelt egy Facebook felhasználónak, akinek a kereshetőségi beállítása („How people find and contact you") az adott időszakban „Mindenki"-re (Everyone) volt állítva, a rendszer visszaadta a felhasználó nevét és Facebook felhasználói azonosítóját (UID), mely sérülékenységet botokkal kihasználtak. A megszerzett UID-k birtokában a támadók további, a felhasználók által nyilvánosan megosztott profiladatokat (például tartózkodási hely, munkahely, kapcsolatok stb.) tudtak összegyűjteni. Jelen esetben azonban nem egy egyszeri biztonsági rés kihasználásáról volt szó, hanem a platform rendeltetésszerűen működő funkcióinak tartós, nagyléptékű, automatizált kihasználásáról. Míg a végső adathalmazban szereplő profiladatok nagy része technikailag nyilvános volt (a felhasználó által beállított láthatóság szerint), a folyamat kritikus lépése az volt, hogy ezeket a nyilvános adatokat összekapcsolták egy nem feltétlenül nyilvános azonosítóval (telefonszám), méghozzá a platform saját eszközeinek segítségével. A vonatkozó hatósági vizsgálat középpontjában a GDPR 25. cikke szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelem követelménye állt és a probléma gyökere a funkciók tervezésében és az alapértelmezett beállításokban rejlett, amelyek – megfelelő védelmi intézkedések hiányában – lehetővé tették ezt a fajta visszaélést. Az ír hatóság szerint a Meta által alkalmazott intézkedések (így sebességkorlátozás (rate limiting) és botfelismerés) elégtelenek voltak a tömeges scraping kockázatának megelőzésére[297], amelyet az súlyosbított, hogy a kihasznált Facebook Kereső, a Facebook Névjegyimportáló, a Messenger Névjegyimportáló és az Instagram Névjegyimportáló funkciók alapértelmezett kereshetőségi beállításai (telefonszám és e-mail cím alapján) alapértelmezés szerint nyilvánosak voltak. A hatóság szerint tehát az alapértelmezett adatvédelmi követelmények (GDPR 25. cikk (2) bekezdése) megsértése, amelyek széles körben hozzáférhetővé tették az adatokat, súlyosbították a beépített adatvédelmi

[296] Data Protection Commission, Decision in the matter of Meta Platforms Ireland Ltd (formerly Facebook Ireland Ltd), Reference: IN-21-4-2 (25 November 2022); https://www.dataprotection.ie/sites/default/files/uploads/2022-12/Final%20Decision_IN-21-4-2_Redacted.pdf, lehívás: 2025. július 18.
[297] DPC döntés 140. sarokpontja

követelmények (GDPR 25. cikk (1) bekezdés megsértése) hiányosságainak következményeit. A DPC mindkét területen mulasztást állapított meg, ami a kettő együttes hatásaként tette lehetővé a nagymértékű scraping-et. A Meta elmulasztott más, potenciálisan hatékonyabb intézkedéseket bevezetni.[298] A Meta érvelése, miszerint az adatok végül is nyilvánosak voltak, nem volt elegendő a felelősség alóli mentesüléshez, mert a hatóság szerint a Meta rendszerei által lehetővé tett folyamat (azonosítók összekapcsolása, tömeges adatgyűjtés) sértette a 25. cikk követelményeit. Az adatkezelő felelős azért, hogy az általa biztosított eszközök és funkciók ne teremtsenek aránytalan kockázatot az adatokkal való visszaélésre, még akkor sem, ha az adatokat a felhasználó tette nyilvánossá.

Az eljárás eredményeként az ír hatóság 265 millió eurós közigazgatási bírságot szabott ki a Metára. Az ír adatvédelmi hatóság ezen döntésében lefektette, hogy a platformoknak milyen proaktív módon kell megtervezniük rendszereiket az adatokkal való visszaélések megelőzése érdekében, különös tekintettel a nyilvánosan elérhető adatokra. Ez a szempont kiemelt jelentőséggel bír, mivel a döntés rávilágít arra, hogy az adatkezelők felelőssége nem szűnik meg pusztán azért, mert a felhasználó úgy döntött, hogy bizonyos adatait nyilvánossá teszi. A DPC tehát elvárja a platformoktól, hogy a „tudomány és technológia állását" figyelembe véve olyan hatékony intézkedéseket alkalmazzanak, amelyek valóban képesek megvédeni az adatokat a rendszerszintű, automatizált visszaélésekkel szemben, még akkor is, ha az adatok nyilvánosak. A védelem itt nem az adatok elrejtését jelenti, hanem a tömeges, nem rendeltetésszerű hozzáférés és gyűjtés megnehezítését, amelyet a platform saját funkciói tesznek lehetővé.

2.3.9 Elszámoltathatóság

Az adatkezelők elszámoltathatósága központi szerepet játszik az adatvédelmi jogszabályok alkalmazásában. A GDPR 5. cikk (2) bekezdése alapján elszámoltathatóság elve megköveteli, hogy az adatkezelők felelősek az adatvédelmi alapelvek betartásáért, egyben képesnek is kell lenniük arra, hogy ezt megfelelően igazolják. Az elszámoltathatóságra figyelemmel több követelmény is felmerül, amelyeket az online platformoknak teljesíteniük kell a mindennapi gyakorlatban a személyes adatok kezelése során és ezen követelmény érvényesítése lehetővé teszi azt, hogy az adatvédelmi jogi követelményeket valós adatvédelmi intézkedésekké

[298] DPC döntés 149. sarokpontja

alakítsák. Annak érdekében, hogy az adatvédelem a gyakorlatban is megvalósuljon, az elszámoltathatóság alapú mechanizmusok bevezetése szükséges ahhoz, hogy az adatkezelők gyakorlati megoldásokat alkalmazzanak a hatékony adatvédelem és megfelelő adatvédelmi irányítás, azaz a „good governance" biztosítása érdekében. A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport az elszámoltathatóságról szóló 3/2010. sz. véleményében[299] az elszámoltathatóság, mint alapelv és ezzel párhuzamosan a kockázat alapú megközelítés adatvédelmi követelményként való megjelenítése mellett tört lándzsát.

Az elszámoltathatóság alapelvének azért van kiemelt jelentősége online platformok esetében, mert ezen szereplők üzleti modelljéhez a személyes adatok tömeges kezelése tartozik hozzá, a technológiai fejlődéssel folyamatosan növekedik a felhasználóik száma, a felhasználók egyre fontosabb értéket tulajdonítanak a személyes adatoknak, illetve az esetleges adatvédelmi incidensek is komolyabb következménnyel járnak az érintettek magánszférájára és a jogaikra, ami növeli a működésük kockázatait.

Az elszámoltathatóságra figyelemmel kiemelt jelentősége van, hogy a platformok adatvédelmi gyakorlata szilárd alapokra épüljön, amely nemcsak a jogi megfelelőséget biztosítja, hanem az adatkezelési folyamatok hatékonyságát és az érintettek jogainak védelmét is előmozdítja. Ennek elengedhetetlen feltétele az *adatvédelmi irányítás* keretében *az adatvédelmi keretrendszer irányításáért felelős személy kijelölése*[300], mivel a jogszabályoknak megfelelő adatkezelés folyamatos ellenőrzést és nyomon követést igényel. Az ilyen személy közreműködése és a hozzá tartozó jelentési csatornák szervezeten belüli kialakítása biztosítja, hogy a szervezet koordináltan működjön és megfeleljen a GDPR előírásainak, emellett átlátható és elszámoltatható működést biztosít.

A megfelelő és karbantartott *szabályzati keretrendszer*[301] megléte szintén kulcsfontosságú az elszámoltathatóság szempontjából, amelyet a GDPR 24. cikk (1)-(2) bekezdése is rögzít. Ennek értelmében az adatkezelő az adatkezelés jellege, hatóköre, körülményei és céljai, valamint a természetes személyek jogaira és szabadságaira jelentett, változó valószínűségű és súlyosságú

[299] 3/2010. sz. vélemény az elszámoltathatóságról; lásd https://www.dataprivacy.hu/?p=67, lehívás: 2024.09.09
[300] Lothar Determann's Field Gudie to Data Privacy Law – International Privacy Compliance – Fifth Edition – Elgar – Starting a Privacy Compliance Program; Taking Charge 1.02, p. 1.; Appointing a Privacy Officer; 1.09 pp. 5.-6.
[301] vö. Executive Editor: Russell R. Densmore - Privacy Program Management - Tools for Managing Privacy Within Your Organization - 2019 by the International Association of Privacy Professionals (IAPP); pp. 76-77.

kockázat figyelembevételével *megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket* hajt végre annak biztosítása és bizonyítása céljából, hogy a személyes adatok kezelése e rendelettel összhangban történik. Ha az az adatkezelési tevékenység vonatkozásában arányos, ezen intézkedések részeként az adatkezelő megfelelő *belső adatvédelmi szabályokat is alkalmaz*. A szervezet méretétől és kockázataitól függően belső adatvédelmi szabályzatok, információbiztonsági szabályzatok és az érintettek jogainak gyakorlásával kapcsolatos eljárásrendek kialakítása, kiszervezések és nemzetközi adattovábbítások szabályozásának egységes keretrendszerbe foglalása biztosítja, hogy az adatkezelési tevékenységek világosan szabályozottak és nyomon követhetők legyenek. Az adatmegőrzés szabályozása például az adatok védelmének egyik alapvető eleme, míg a hatásvizsgálatok és a beépített és alapértelmezett adatvédelem követelményének érvényesítése hozzájárulnak a kockázatok minimalizálásához és az adatvédelmi megfelelés biztosításához. Az adatvédelmi incidensek kezelési folyamatának világos szabályozása pedig elengedhetetlen ahhoz, hogy a szervezet gyorsan és hatékonyan reagáljon egy esetleges adatvédelmi incidensre, minimalizálva ezzel a lehetséges adatbiztonság megsértéséből eredő károkat. Az elszámoltathatóság követelménye biztosítja azt a gyakorlatban, hogy ezek a szabályzatok és a szabályzati keretrendszer nem csupán írott dokumentumok (*Law-in-Books*), hanem a gyakorlatban ténylegesen is érvényesülő, hatékony követelmények legyenek (*Law-in-Action*).

Az *adatvédelmi tevékenységek nyilvántartása és megfelelő adatvédelmi dokumentáció vezetése*[302] nélkülözhetetlen az adatkezelési tevékenységek átláthatósága és a hatóságok felé történő elszámoltathatóság érdekében. Az adatkezelési tevékenységek megfelelő nyilvántartása lehetővé teszi, hogy a szervezet folyamatosan nyomon kövesse az adatkezeléseit, a jogszabályoknak való megfelelést, és időben azonosítani tudja az esetleges kockázatokat és ezeket megfelelő intézkedések útján tudja kezelni.

Az *adatvédelmi tisztviselő* (DPO), akár önkéntesen, akár kötelező a kinevezése, központi szerepet játszik a GDPR szabályozásában, különösen az adatvédelmi hatásvizsgálatok felügyelete és a szervezeti adatvédelmi megfelelés felügyelete terén. A DPO összekötő szerepet játszik a felügyeleti hatóságokkal, amely kulcsfontosságú a szervezet átlátható és jogszerű

[302] Lothar Determann's Field Gudie to Data Privacy Law – Drafting Documenation; p. 101.

működése szempontjából. Emellett a DPO koordinálja az adatvédelmi incidensek kezelését és bejelentését, ezáltal csökkentve az esetleges jogi vagy anyagi következmények kockázatát.

A *tréningek és tudatossági programok biztosítása* szintén elengedhetetlenek a szervezet adatvédelmi megfelelőségének biztosításához, mivel megerősítik a szervezet adatvédelmi gyakorlatait.[303] A rendszeres és kötelező adatvédelmi tréningek hozzájárulnak ahhoz, hogy minden alkalmazott tisztában legyen az adatvédelmi szabályokkal és a megfelelő eljárásokkal. A specializált tréningek egyes területekre (például információbiztonság, marketing) biztosítják, hogy a különböző szakterületek sajátos adatkezelési kihívásai megfelelő figyelmet kapjanak.

Az elszámoltathatóság és az adatvédelmi megfelelés körébe tartozik a *napra készen tartással* kapcsolatos intézkedések[304], tehát az, hogy a szervezet reagál a változásokra, adatvédelmi politikáját, szabályzati keretrendszerét, dokumentációját, eljárásait rendszeresen felülvizsgálja, azonosítsa az esetleges adatvédelmi hiányosságokat, és szükség esetén megfelelő korrekciós intézkedéseket hozzon. A folyamatos megfelelés biztosítása érdekében a szervezetnek nyomon kell követnie a belső és külső változásokat, beleértve a jogi fejleményeket, hatósági iránymutatásokat és új, vagy jelentős módosításokon áteső adatkezelési folyamatokat. Az adatvédelmi politika relevanciája és naprakészsége érdekében a változásokra való azonnali reagálás szükséges, időszakos vagy ad-hoc felülvizsgálatok formájában. Emellett fontos értesíteni az érdekelt feleket az adatvédelmi politikák változásairól, és külső felülvizsgálat vagy tanúsítás bevonása is hozzájárulhat a megfelelés biztosításához.

Az *adatvédelmi megfelelés mérése* és *megfelelő mérőszámok (KPI-k) kiválasztása* elengedhetetlenek az elszámoltathatóság biztosításában, mivel lehetővé teszik az adatvédelmi teljesítmény folyamatos nyomon követését és értékelését[305]. A teljesítménymérés célja az adatvédelmi folyamatok végrehajtásának, hatékonyságának és eredményességének kvantitatív értékelése. A mérőszámok és metrikák olyan eszközök, amelyek az adatok gyűjtése, elemzése és jelentése révén támogatják a döntéshozatalt, és segítenek a megfelelési célok elérésében. Ahhoz, hogy a mérőszámok hasznosak legyenek, mérhetőnek, relevánsnak és világosan definiáltnak kell lenniük, és képeseknek kell lenniük jelezni a haladást, valamint válaszolni a

[303] vö. Russell R. Densmore im pp. 159-160.
[304] Lothar Determann's Field Guide to Data Privacy Law – Maintaining and Auditing Compliance Programs; im p. 105.
[305] vö. Russell R. Densmore im pp. 76-77.

konkrét adatvédelmi kérdésekre[306]. Ez a folyamat biztosítja, hogy a szervezet időben tudjon reagálni az esetleges adatvédelmi hiányosságokra. A mérőszámok tulajdonosa, vagyis az a személy, aki felelős a mérőszámok kezeléséért, gondoskodik arról, hogy a mérőszámok a teljes életciklusuk során megfelelően működjenek, ezáltal elősegítve az adatvédelmi megfelelés fenntartását és javítását.

Az *adatvédelmi compliance, a megfelelési tevékenységek* kritikus szerepet játszanak a digitális platformok elszámoltathatósági követelményeinek teljesítésében. Az adatvédelmi programok célja, hogy biztosítsák a jogszabályok és előírások betartását, ezáltal megelőzzék és felderítsék a megfelelési kötelezettségek megsértését. A vállalati adatvédelmi compliance rendszerek segítik a vállalatokat abban, hogy elkerüljék a szabályszegéseket, ezáltal minimalizálják a kockázatokat és javítsák a szervezeti működés átláthatóságát. A compliance menedzsment lényege, hogy csökkentse a szabálytalan működés kockázatát[307], ami különösen fontos a digitális platformok esetében, ahol a személyes adatok széles körű és folyamatos kezelése történik. A megfelelési kockázatok azok a bizonytalanságok, amelyek a szervezet megfelelési céljait érinthetik, és amelyek bekövetkezésének valószínűsége, valamint a következmények súlyossága határozza meg a megfelelési szintet. A kockázatkezelés célja ezeknek a kockázatoknak az azonosítása, elemzése, értékelése és kezelése, ami a digitális platformok esetében különösen fontos, mivel ezen platformok nagymértékben támaszkodnak a személyes adatok feldolgozására. A megelőzés az üzleti területek támogatásán, valamint a szabályozás és ellenőrzési funkciók fejlesztésén keresztül történik. A felderítés, mint audit és incidenskezelés, biztosítja, hogy a szervezetek rendszeresen ellenőrizzék és összevessék gyakorlataikat a jogi szabályozásokkal, ami szintén hozzájárul az elszámoltathatóság elvének betartásához. A helyesbítő tevékenységek, például a szabályozások módosítása, lehetőséget biztosítanak a megfelelés javítására. A jelentéskészítés pedig a szervezeti döntéshozók felé irányul, amely alapján mérhető és nyomon követhető a rendszer hatékonysága.[308]

Az adatvédelmi compliance részeként az *adatvédelmi programmenedzsment* strukturált megközelítést biztosít az adatvédelem irányításában, és segít egy megbízható és hatékony

[306] Russell R. Densmore; p. 78.
[307] Benedek, Petra (2014) A vállalati compliance értékelése. Vezetéstudomány - Budapest Management Review, 45 (7-8). pp. 29-30. DOI 10.14267/VEZTUD.2014.07.03
[308] Benedek, Petra - Compliance menedzsment a pénzügyi szolgáltatásokban; Munkaügyi Szemle 62. évf. (2019) 4. szám

adatvédelmi infrastruktúra kialakításában. Ez magában foglalja a szerepek és felelősségi körök meghatározását, a személyes adatok kezelésére vonatkozó irányelvek kidolgozását, valamint azok operacionalizálását szolgáló folyamatok kialakítását, amelyek biztosítják, hogy a digitális platformok megfeleljenek a jogszabályi előírásoknak, és hatékonyan tudják kezelni az adatvédelmi kockázataikat. Az adatvédelmi elszámoltathatóság és a kockázat alapú megközelítés gyakorlati megvalósítása biztosítja, hogy egy szervezet hatékonyan és jogszerűen kezelje a személyes adatokat. Az átláthatóság, a megfelelő irányítási struktúrák, a belső szabályozási keretrendszer, valamint a folyamatos képzés és felügyelet révén a szervezet képes lesz minimalizálni az adatvédelmi kockázatokat, és biztosítani a hatékony adatvédelmi gyakorlatot.

A DSA új követelményei befolyásolják az online platformok compliance menedzsment tevékenységeit, és új, illetve szélesebb elszámoltathatósági kötelezettségeket vezetnek be platformok számára, melyek közvetlenül kihatnak a platformok személyes adatok kezelésével kapcsolatos tevékenységeikre.

3. PLATFORMOK SPECIFIKUS ADATVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEI A DSA HATÁLYA ALATT

A jelen fejezetben részletesen bemutatásra kerülnek az uniós adatvédelmi rezsim és a DSA közötti átfedések és az értekezés tárgyalja a DSA specifikus szabályait a felelősségről, a tartalommoderálásról, a profilalkotási tilalmakról, online hirdetésekről, az ajánlórendszerekről, kiskorúak védelméről, a sötét mintákról, a VLOP és VLOSE szolgáltatókat érintő új specifikus kötelezettségekről, beleértve a kutatói hozzáféréseket. Az átfedések elemzése során megvizsgálásra kerül, hogyan kapcsolódnak össze a fentebb bemutatott alapelv rendszerű uniós adatvédelmi előírások a DSA új szabályaival, különös tekintettel az online közvetítők adatvédelmi kötelezettségeire és elszámoltathatóságára, illetőleg elemzem azt, hogy a DSA szabályozása milyen *korrekciókat végez el* ezzel kapcsolatosan. Itt rögzítendő, hogy a DSA legmélyebb innovációja VLOP és VLOSE szolgáltatók technikai és tervezési architektúrájának (interfészek, algoritmusok, kockázatkezelési rendszerek) szabályozása felé történő elmozdulás, amely *túllép a tartalmak, a jogi szabályzatok és eljárásrendek szabályozásán* és emiatt egy *új szabályozási koncepciót* jelent a digitális szolgáltatások piacán. Ezek a szabályok nem arról szólnak, hogy milyen tartalom jogellenes, hogyan kell azokat kezelni és hogy alakulnak az ezzel kapcsolatos platform-felelősségek, hanem arról, hogy hogyan kell a rendszereket kellő gondossági kötelezettségek mellett megtervezni és működtetni. Ez paradigmaváltást jelent a hagyományos médiaszabályozáshoz (tartalomszabályozás) vagy akár az adatkezelési műveletek szabályozásához képest, mivel a szabályozási fókusz komoly eltolódásával jár azzal, hogy a DSA hatálya alá tartozó platformok tervezési döntéseit befolyásolja.

A DSA hatálya és az adatvédelmi jogszabályokkal való kapcsolata

A DSA javaslatról szóló Európai Adatvédelmi Biztosi vélemény szerint az adatvédelemhez való jog nem abszolút jog, és a beavatkozások igazolhatók, feltéve, hogy az ilyen intézkedések szükségesek és arányosak. Továbbá a vélemény is elismeri, hogy nincs eredendő konfliktus az adatvédelemhez való jog és a DSA célkitűzései között, amelyek az innovatív, átlátható és biztonságos online környezet biztosítását szolgálják. Az adatvédelem és a magánélet védelme elengedhetetlen összetevői egy élénk digitális gazdaságnak, beleértve az online platformokat is. Az adatvédelem és a magánélet védelme szükséges ahhoz, hogy az egyének szabadon kifejezhessék magukat, szabadon hozzáférhessenek az információkhoz és kreatívak lehessenek.

Az online biztonság és az online platformok elszámoltathatóságának biztosítására szolgáló mechanizmusok tovább erősíthetik az alapvető jogok hatékony élvezetét.[309]

A DSA hatályát a 2. cikk (1) bekezdése határozza meg és a „piac helyének elvét" követi, mivel a rendelet az olyan igénybe vevők részére kínált közvetítő szolgáltatásokra vonatkozik, amelyeknek, illetve akiknek a letelepedési helye az Unióban található vagy akik, illetve amelyek az Unióban találhatók, függetlenül az említett közvetítő szolgáltatást biztosító szolgáltatók letelepedési helyétől. Itt rögzítendő, hogy hasonló szabályozási megközelítés szerepel a GDPR 3. cikk (2) bekezdésében, ami az Unióban tartózkodó érintettek személyes adatainak az Unióban tevékenységi hellyel nem rendelkező adatkezelő vagy adatfeldolgozó által végzett kezelésére vonatkozik, ha az adatkezelési tevékenységek: a) áruknak vagy szolgáltatásoknak az Unióban tartózkodó érintettek számára történő nyújtásához kapcsolódnak, függetlenül attól, hogy az érintettnek fizetnie kell-e azokért; vagy b) az érintettek viselkedésének megfigyeléséhez kapcsolódnak, feltéve hogy az Unió területén belül tanúsított viselkedésükről van szó. A DSA hatályával kapcsolatos szabályozás alapjául a GDPR 3. cikk (2) bekezdése szolgált.[310]

A DSA hatályát szabályozó 2. cikk (1) bekezdéséhez kapcsolódik a 3. cikk d) és e) pontja, amely a DSA alkalmazását területi alapon határozza meg, hogy mi minősül „*szolgáltatások nyújtásának az Unióban*", illetőleg „*az Unióval fennálló érdemi kapcsolatnak*" e szolgáltatások nyújtása tekintetében. A DSA 7. preambulumbekezdése utal arra, hogy ezek a szabályok a közvetítő szolgáltatókra azok letelepedési helyétől vagy földrajzi helyétől függetlenül alkalmazandók, amennyiben szolgáltatásokat kínálnak az Unióban, ahogy azt az Unióval fennálló érdemi kapcsolat alátámasztja, ami gyakorlatilag kizárja azt, hogy EU-n kívüli, itt nem letelepedett szolgáltatók megkerüljék az európai jogi követelményeket a rendeletben meghatározott szabályok hatékonyságának, illetve a belső piaci egyenlő versenyfeltételek biztosítása érdekében.[311] Ilyen, az Unióval fennálló érdemi kapcsolatnak tekintendő, ha a szolgáltató letelepedési hellyel rendelkezik az Unióban, illetve ilyen letelepedési hely hiányában egy vagy több tagállamban a lakosságszámhoz viszonyítva jelentős számú igénybe vevője van a szolgáltatásainak, vagy ha a tevékenysége egy vagy több tagállam felé irányul[312].

[309] vö. EDPS vélemény 15. sarokpontja
[310] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 3. Rn 2; p. 10.
[311] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 3. Rn 33; p. 27.
[312] vö. DSA (8) preambulumbekezdése

A „szolgáltatások nyújtása az Unióban” fogalommeghatározása szerint elegendő annak lehetővé tétele, hogy természetes vagy jogi személyek legalább egyetlen tagállamban igénybe vegyék az olyan közvetítő szolgáltató szolgáltatásait, amely érdemi kapcsolatban van az Unióval, azaz nem szükséges az, hogy a szolgáltatást ténylegesen is igénybe vegyék, mert elegendő ennek az igénybevétel lehetőségének biztosítása. Unióval fennálló érdemi kapcsolatnak tekintendő, ha a szolgáltató letelepedési hellyel rendelkezik az Unióban, illetve ilyen letelepedési hely hiányában egy vagy több tagállamban a lakosságszámhoz viszonyítva jelentős számú igénybe vevője van a szolgáltatásainak, vagy ha a tevékenysége egy vagy több tagállam felé irányul.[313] Az egy vagy több tagállam felé irányuló tevékenység valamennyi releváns körülmény alapján állapítható meg, beleértve az olyan tényezőket is, mint a használt nyelv vagy az általában használt pénznem az adott tagállamban, vagy a termékek vagy szolgáltatások megrendelésének lehetősége vagy egy releváns felső szintű domén használata. A valamely tagállam felé irányuló tevékenység fennállása levezethető abból is, ha rendelkezésre áll egy alkalmazás a szolgáltatónak az adott tagállamra szabott alkalmazás-áruházában, ha helyi hirdetéseket vagy a tagállamban használt valamely nyelven hirdetéseket közölnek, vagy ügyfélkapcsolatok kezeléséből, például az adott tagállamban általánosan használt valamely nyelven történő ügyfélszolgálat biztosításából. A szolgáltatás puszta technikai elérhetősége önmagában azonban nem minősül az Unióval fennálló érdemi kapcsolatnak.[314] A DSA hatálya tehát a GDPR hatályához hasonlóan rendkívül tág, mivel a szabályozás célja az ún. „Brüsszel-hatás”[315] elérése volt, hogy világszinten ne lehessen megkerülni ezeket a szabályokat és ezáltal az Európai Unió gazdasági erejénél fogva egy globális szabályozási standardot képezzenek. Végül a DSA 2. cikk (2) bekezdése rögzíti azt, hogy a DSA nem alkalmazandó az olyan szolgáltatásokra, amelyek nem közvetítő szolgáltatások, illetve az ilyen szolgáltatások tekintetében meghatározott követelményekre, függetlenül attól, hogy a szolgáltatás nyújtására közvetítő szolgáltatáson keresztül kerül-e sor.

A DSA és a GDPR, valamint az e-Privacy irányelv közötti kapcsolatot elsősorban *kiegészítő jelleg* jellemzi. Ez azt jelenti, hogy a DSA szabályozása nem rontja le az uniós jogi aktusokat, amelyek a személyes adatok védelmét célozzák, hanem azokat kiegészíti és azokkal

[313] vö DSA 3. cikk (e) pont
[314] vö. DSA (8) preambulumbekezdését; Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 3. Rn 37-38; p. 28.
[315] Anu Bradford, The Brussels Effect: How the European Union Rules the World, Columbia Law School; https://doi.org/10.1093/oso/9780190088583.001.0001; lehívás: 2024.09.11

összhangban működik. A DSA 10. preambulumbekezdésében világosan kimondja[316], hogy a rendelet nem érinti az EU személyes adatok védelméről szóló jogát, a GDPR adatvédelmi szabályozását. Ez azt jelenti, hogy a DSA nem változtatja meg a GDPR által meghatározott adatvédelmi normákat és szabályokat. A GDPR továbbra is az alapvető és központi szabályozás az uniós adatvédelem terén, és minden, a személyes adatok védelmére vonatkozó kérdést a GDPR rendelkezései szerint kell kezelni. Emellett a preambulumbekezdés említi az ePrivacy irányelvet is. Ez az irányelv, mint fentebb bemutattuk, specifikus adatvédelmi szabályokat határoz meg az elektronikus hírközlési szektor számára. Az e-Privacy irányelv kiegészíti a GDPR-t azáltal, hogy külön szabályokat határoz meg a személyes adatok kezelése tekintetében az elektronikus kommunikáció során, biztosítva ezzel a magánszemélyek adatainak védelmét.

A DSA ugyanakkor rögzíti, hogy ha az uniós jogi aktusok azonos célokat követnek, mint amiket a DSA meghatároz, akkor a DSA szabályai alkalmazandók olyan kérdésekben, amelyeket az egyéb uniós jogi aktusok nem, vagy nem teljes mértékben szabályoznak. Ez azt jelenti, hogy ha van átfedés a célok között, de az adott kérdés nem teljesen rendezett a GDPR vagy az e-Privacy irányelv által, akkor a DSA rendelkezései lépnek érvénybe. Ezen túlmenően, a DSA alkalmazható azokra a területekre is, ahol a GDPR vagy az e-Privacy irányelv lehetőséget biztosít a tagállamoknak arra, hogy nemzeti szinten külön intézkedéseket fogadjanak el. Így a DSA rugalmas keretet biztosít a tagállamok számára, hogy saját nemzeti szabályozásukat a közös uniós célokkal összhangban alakítsák ki.[317]

A fentiek alapján tehát a DSA egy integrált és harmonizált megközelítést kínál a digitális szolgáltatások szabályozására az adatvédelem területén, biztosítva, hogy a személyes adatok védelme továbbra is kiemelt prioritás maradjon az online környezetben, melyet úgy ér el, hogy specifikus adatvédelmi kötelezettségekkel konkrét, végrehajtható keretrendszert nyújt az adatvédelmi elszámoltathatósági kötelezettségek végrehajtásához.

---

[316] A DSA (10) preambulumbekezdés szerint „*ez a rendelet nem érinti a személyes adatok védelméről szóló uniós jogot, különösen az (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendeletet*", továbbá „*A magánszemélyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelmét kizárólag az erről a témáról szóló uniós jog szabályai szabályozzák, mindenekelőtt az (EU) 2016/679 rendelet és a 2002/58/EK irányelv*." „*Ugyanakkor, amennyiben az uniós jogi aktusok az e rendeletben meghatározott célokkal azonos célokat követnek, akkor az ebben a rendeletben meghatározott szabályok alkalmazandók azokra a kérdésekre, amelyek nem vagy nem teljes mértékben képezik az említett egyéb jogi aktusok tárgyát, továbbá azokra a kérdésekre, amelyek vonatkozásában ezek az említett egyéb jogi aktusok lehetővé teszik a tagállamok számára egyes intézkedések nemzeti szintű elfogadását."*

[317] vö. DSA (10) preambulumbekezdés második bekezdése

3.2 Specifikus adatvédelmi kötelezettségek a DSA hatálya alatt

A DSA, figyelemmel annak adatvédelmi szabályozást kiegészítő és korrekciós jellegét, számos utalást rögzít személyes adatok kezelésére és a GDPR szabályaira. Ezek az utalások különböző témakörök köré csoportosíthatók, így a GDPR, ePrivacy irányelv és a DSA közötti kapcsolatra[318], mely szerint a DSA rendelet nem érinti a személyes adatok védelméről szóló uniós jogot; profilalkotásra és célzott hirdetésekre vonatkozó korlátozásokra[319]; kiskorúak védelmére vonatkozó rendelkezésekre[320]; adatokhoz való hozzáférés és kutatás[321]; kockázatértékelés és átláthatósági követelményekre online óriásplatformot üzemeltető szolgáltatóknál[322]; magatartási kódexek alkalmazására[323]; vagy bejelentési és cselekvési mechanizmusokra[324], melyek alább tárgyalásra kerülnek, hogy azok alkalmazása hogyan viszonyul az európai uniós adatvédelmi szabályokhoz, illetőleg a DSA és annak alkalmazása hogyan egészíti ki és korrigálja az európai uniós adatvédelmi szabályok komoly diszfunkciókkal terhelt eddigi alkalmazását.

3.2.1 Adatkezelési jogalap a DSA hatálya alatt

Az adatkezelés jogszerűsége, a jogalap kérdése és ennek jelentősége az uniós adatvédelmi jog hatálya alatt a 2.3.1 pont alatt bemutatásra került a jelen értekezésben.

A DSA-ban foglalt szabályozás lényegesen befolyásolja és módosítja, hogy a hatálya alá tartozó szolgáltatók milyen adatkezelési jogalapokat alkalmazhatnak, éppen ezért a jogalap megválasztása során figyelembe kell venni a DSA követelményeit is[325]. A DSA online szolgáltatók részére több esetben meghatározza az alkalmazandó adatvédelmi jogalapot és az adott jogalap (így például a hozzájárulás) alkalmazásának korlátait, illetőleg számos esetben határoz meg kötelező adatkezeléseket (vö. GDPR 6. cikk (1)(c) pont) online platformok részére, amely nem biztosít mérlegelést a személyes adatok kezelésével kapcsolatosan a szolgáltatók

[318] DSA (10) preambulumbekezdés, illetve a DSA 2. cikk (4) g) pontja
[319] DSA (68)-(69) preambulumbekezdés és DSA 26. cikk (3) bekezdése
[320] (71) preambulumbekezdés és DSA 28. cikk (1)–(4) bekezdései
[321] (97) preambulumbekezdés és DSA 40. cikk
[322] DSA (81) preambulumbekezdés; (94) preambulumbekezdés; DSA 34. cikk (1) bekezdése
[323] DSA (103) preambulumbekezdés és DSA 5. cikk (1) bekezdése
[324] DSA (52) preambulumbekezdés
[325] vö. Domingos Soares Farinho - Personal Data Processing by Online Platforms and Search Engines: The Case of the EU Digital Services Act, p. 43.

részére. Éppen ezért a DSA *lex specialis* szabályai ebben a körben komoly szigorítást jelentenek a platformok által végzett adatkezelések jogszerűségével kapcsolatosan, melynek következményeit az alábbiakban mutatom be.

3.2.1.1 A hozzájárulás alkalmazása és annak korlátjai a DSA hatálya alatt

A hozzájárulás, mint adatkezelési jogalap alkalmazásával kapcsolatosan a DSA különös figyelmet fordít a célzott hirdetések és profilalkotás kérdésére. E tekintetben a DSA kifejezetten hivatkozik a GDPR-ra, különösen a hozzájárulás követelményére a személyes adatok hirdetési célú kezelésével kapcsolatban. A DSA 68. preambulumbekezdése utal arra, hogy a hirdetésekkel kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozó követelmények nem érintik a GDPR releváns rendelkezéseit, beleértve a hozzájáruláshoz való jogot és az automatizált döntéshozatalra vonatkozó szabályokat. Ez azt jelenti, hogy az online platformoknak biztosítaniuk kell, hogy a felhasználók hozzájárulását megszerezzék, mielőtt személyes adataikat célzott hirdetések céljára felhasználnák. Ez a hozzájárulásnak önkéntesnek, konkrétnak, tájékozottnak és egyértelműen kinyilvánítottnak kell lennie a GDPR szerint, amely jogalap alkalmazása komoly diszfunkciókkal terhelt, amint az a 2.3.1.1 pontban bemutatásra került.

Másrészről a DSA 26. cikk (3) bekezdése a GDPR általános szabályaihoz képest szigorít, hiszen tiltja a különleges kategóriájú személyes adatok (mint például az egészségügyi adatok, politikai vagy a vallási meggyőződés) felhasználását profilalkotáson alapuló ún. célzott hirdetések céljára. A célzott hirdetés olyan reklámozási forma, amelynek célja, hogy a hirdető által népszerűsített termékeket vagy szolgáltatásokat egy meghatározott közönségnek, bizonyos jellemzők alapján irányítsák. Ez a célzás különböző tényezőkön alapulhat, például demográfiai adatokon (életkor, nem, gazdasági helyzet), viselkedési adatokon (megtekintett oldalak, keresett kifejezések, látogatási gyakoriság), vagy érdeklődési körökön (kedvelések, követések). A célzott hirdetés eszközei közé tartoznak a sütik, nyomkövető képpontok, közösségi média modulok, amelyek segítségével a felhasználók online azonosítói, mint például IP-címek vagy sütiazonosítók, alapján követik a felhasználói tevékenységeket. Ezek révén egyedi profilt alakítanak ki, amely lehetővé teszi a személyre szabott hirdetések megjelenítését. A vonatkozó DSA szerinti tilalom általános, ami azt jelenti, hogy *a felhasználó kifejezett hozzájárulása alapján sem* kezelhetők különleges kategóriájú adatok profilalkotáson alapuló ún. célzott

hirdetések céljára[326]. Ez a tilalom általános és a jogalkotó a Cambridge Analytica ügy[327] és egyéb egészségügyi adatokkal való célzott hirdetésekkel kapcsolatos visszaélések[328] miatt vezette be. Ez a tilalom bármely különleges kategóriájú személyes adatra vonatkozik, és ún. származtatott adatokra („inferred data"[329]) is kiterjed, ha annak alapján különleges kategóriájú személyes adatokra lehet következtetni. Az Európai Adatvédelmi Testület 8/2020. sz. iránymutatásának[330] 124. pontja foglalkozik ezzel a problémával, mely szerint „*a közösségi média felhasználóinak megcélzásáról a nagy mennyiségű információ és a különleges kategóriájú adatokon alapuló célzás megelőzésére irányuló intézkedések hiánya azt jelenti, hogy különleges adatkategóriák kezeléséről van szó. Ugyanakkor önmagában az a tény, hogy egy közösségimédia-szolgáltató nagy mennyiségű olyan adatot kezel, amely potenciálisan felhasználható különleges adatkategóriák megállapításához, nem jelenti automatikusan azt, hogy az adatkezelés az általános adatvédelmi rendelet 9. cikkének hatálya alá tartozik. A 9. cikk nem alkalmazható, ha a közösségimédia-szolgáltató által végzett adatkezelés nem vezet különleges adatkategóriák levezetéséhez, és ha a közösségimédia-szolgáltató intézkedéseket hozott annak megakadályozására, hogy az ilyen adatok levezethetők vagy célzási célokra felhasználhatók legyenek."* Az iránymutatás rámutat arra, hogy a felhasználókra vonatkozó nagyszámú személyes adat kezelése különleges kockázatokkal járhat a természetes személyek jogaira és szabadságaira nézve, amelyeket a GDPR 32. cikkében előírt megfelelő biztonsági intézkedések végrehajtásával, valamint a GDPR 35. cikke szerint elvégzendő adatvédelmi hatásvizsgálat eredményének figyelembevételével kell kezelni.

Kiskorúak esetében a DSA 28. cikk (2) bekezdése a GDPR 6. - 8. cikkekbe foglalt általános szabályainak a további szigorításával szintén korlátozza a hozzájárulás, mint jogalap alkalmazását, mivel az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem jeleníthetnek meg a szolgáltatás igénybe vevőinek adatait felhasználó profilalkotáson alapuló (targetált)

[326] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 26. Rn 45; p. 320

[327] vö. Az Európai Parlament 2018. október 25-i állásfoglalása a Facebook-felhasználók adatainak a Cambridge Analytica általi felhasználásáról és az adatvédelemre gyakorolt hatásokról (2018/2855(RSP)); https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0433_HU.html; lehívás: 2024.09.11

[328] EDRI - Panoptykon Foundation, Algorithms of trauma: New case study shows that Facebook doesn't give users real control over disturbing surveillance ads (6 October 2021); https://edri.org/our-work/algorithms-of-trauma-new-case-study-shows-that-facebook-doesnt-give-users-real-control-over-disturbing-surveillance-ads/; lehívás: 2024.09.10

[329] A provided, observed és inferred data megkülönböztetésről lásd: Article 29 Working Party Guidelines on the right to data portability Adopted on 13 December 2016; pp. 8-9.

[330] Európai Adatvédelmi Testület - 8/2020. sz. iránymutatás a közösségi média felhasználóinak megcélzásáról 2.0. változat Elfogadás időpontja: 2021. április 13.; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-11/edpb_guidelines_082020_on_the_targeting_of_social_media_users_hu_0.pdf; lehívás: 2024.09.11

hirdetéseket interfészeiken, ha kellő bizonyossággal tudatában vannak annak, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú. Ez a tilalom szintén abszolút, ami azt jelenti, hogy a szülő, illetve törvényes képviselő hozzájárulása alapján sem, illetőleg akkor sem célozhatók meg profilozáson alapuló hirdetésekkel a kiskorúak, ha a GDPR 8. cikke alapján egyébként ehhez hozzájárulást adhatnának, mivel a DSA általános tilalmat rögzít a személyes adatok ilyen kezelésére, ami azt jelenti, hogy a jogszabály tiltja és jogellenessé minősíti ezt a típusú adatkezelést, ha a szolgáltató kellő bizonyossággal tudatában vannak annak, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú. A DSA 28. cikk (3) bekezdése az adatminimalizálás elvének megfelelően egyértelművé teszi, hogy az e cikkben foglalt kötelezettségek teljesítése nem kötelezi az online platformot üzemeltető szolgáltatókat arra, hogy további személyes adatokat kezeljenek annak értékelésére, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú-e. A DSA 71. preambulumbekezdése szerint az adatminimalizálás elvével összhangban ez a tilalom nem vezethet ahhoz, hogy az online platformot üzemeltető szolgáltató több személyes adatot tároljon, szerezzen meg vagy kezeljen, mint amennyivel már rendelkezik, annak értékelése érdekében, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú-e. Ezért ez a kötelezettség nem ösztönözheti az online platformot üzemeltető szolgáltatókat arra, hogy a szolgáltatás igénybe vevőjének életkorára a használat előtt rákérdezzenek. Ez a követelmény a gyakorlatban azt jelenti, hogy a szolgáltató támaszkodhat az adatminimalizálási követelményekre, ha nem kérdez rá az életkorra és ennek megfelelően számára nem lesz ismert a felhasználó kiskorúsága. Ez azonban célzott hirdetések esetében ellentétben áll a szülői hozzájárulás követelményével, ha a szolgáltató ezt a hozzájárulást elmulasztja beszerezni, ezért a gyakorlatban olyan megoldások alkalmazását igényli, ami a kiskorúságra vonatkozó adatok kezelése nélkül (például kontextus alapon) korlátozza a targetált hirdetések alkalmazását gyermekek részére szóló szolgáltatások / tartalmak esetében.[331]

Az Európai Bíróság a *Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben*[332] foglalkozott a platformok által kezelt különleges kategóriájú személyes adatok kezelésének kérdésével és ennek korlátaival, mikor a platform erőfölényes helyzetben van az online közösségi hálózatok piacán, amely szintén befolyásolja a hozzájárulás érvényességét. A Bíróság

[331] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 28. Rn 48; p. 347.
[332] Európai Unió Bírósága, C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms Inc. & Others v német versenyhatóság (ECLI:EU:C:2023:537);
https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=275125&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1; lehívás: 2024.08.25

egyértelművé tette, hogy azon körülmény, hogy valamely online közösségi hálózat üzemeltetője erőfölényben van az online közösségi hálózatok piacán, önmagában nem zárja ki, hogy az ilyen hálózat felhasználói érvényesen hozzájárulhassanak a személyes adataik ezen üzemeltető általi kezeléséhez. E körülmény azonban fontos tényezőnek minősül annak meghatározása szempontjából, hogy a hozzájárulást ténylegesen érvényesen, és különösen önkéntesen adták-e meg, amit az említett üzemeltetőnek kell bizonyítania. Ez összhangban van az elszámoltathatóság követelményével, mellyel kapcsolatban tehát az Európai Bíróság nem zárja ki a hozzájárulás érvényességét, de szigorúbb feltételeket szab olyan platformokkal szemben, melyek erőfölényes helyzetben vannak, melyet ennek megfelelően figyelembe kell venni a hozzájárulás érvényességének elbírálásakor.[333]

Mint az a hozzájárulás önkéntességével kapcsolatos 2.3.1.1 pontban bemutatásra került, az Európai Adatvédelmi Testület 2024. április 17. napján véleményt[334] fogadott el a személyes adatoknak az online óriásplatformok által alkalmazott „hozzájárulási vagy fizetési" modellek keretében viselkedésalapú hirdetések céljából történő kezeléséről, ami az adatkezeléshez adott hozzájárulás érvényességével foglalkozott. A Testület szerint az ilyen online platformoknak valódi választási lehetőséget kell biztosítaniuk a felhasználók számára a „hozzájárulási vagy fizetési" modellek alkalmazásakor. Ami az online óriásplatformok által alkalmazott „hozzájárulási vagy fizetési" modelleket illeti, az Európai Adatvédelmi Testület úgy véli, hogy a legtöbb esetben nem lesz lehetőségük megfelelni az érvényes hozzájárulásra vonatkozó követelményeknek, ha a felhasználók csak a személyes adatok viselkedési célú hirdetési célú kezeléséhez való hozzájárulás és a díjfizetés közötti választással szembesülnek. Az Európai Adatvédelmi Testület úgy vélte, hogy a személyes adatok viselkedési célú hirdetési célú kezelésével járó szolgáltatásokkal szemben csak fizetett alternatívát kell kínálni az adatkezelők számára. Az alternatív megoldások kidolgozásakor az online óriásplatformoknak fontolóra kell venniük, hogy az egyének számára olyan „egyenértékű alternatívát" biztosítsanak, amely nem jár díjfizetéssel. Ha az adatkezelők úgy döntenek, hogy díjat számítanak fel az „egyenértékű alternatívához" való hozzáférésért, jelentős figyelmet kell fordítaniuk arra, hogy további alternatívát kínáljanak. Ez az ingyenes alternatíva nem tartalmazhat viselkedésalapú reklámot,

[333] Európai Unió Bírósága C-673/17. számú, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV v. Planet49 GmbH ügyben hozott, 2019. október 1-i ítélete (ECLI:EU:C:2019:801)

[334] EDPB Opinion 08/2024 on Valid Consent in the Context of Consent or Pay Models Implemented by Large Online Platforms Adopted on 17 April 2024; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-04/edpb_opinion_202408_consentorpay_en.pdf; lehívás: 2024.08.20

például olyan hirdetési formával, amely kevesebb vagy semmilyen személyes adat kezelését foglalja magában. Ez különösen fontos tényező az érvényes hozzájárulás GDPR szerinti értékelésében.

Az Európai Adatvédelmi Testület hangsúlyozza[335], hogy a hozzájárulás megszerzése nem mentesíti az adatkezelőt attól, hogy betartsa a GDPR 5. cikkében meghatározott valamennyi elvet, például a célhoz kötöttséget, az adatminimalizálást és a tisztességes eljárás elvét. Emellett az online óriásplatformoknak mérlegelniük kell a szükségesség és az arányosság elvének való megfelelést is, és felelősek annak bizonyításáért, hogy adatkezelésük általában összhangban van a GDPR-ral. Ami a hozzájárulás ingyenességének szükségességét illeti, a következő kritériumokat kell figyelembe venni: feltételesség, hátrány, a hatalom kiegyensúlyozatlansága és a szemcsésség. Az Európai Adatvédelmi Testület például rámutat arra, hogy a felszámított díjak nem kényszeríthetik az egyéneket arra, hogy hozzájárulásukat érezzék. Az adatkezelőknek eseti alapon értékelniük kell, hogy a díj egyáltalán megfelelő-e, és hogy az adott körülmények között mennyi a megfelelő összeg. Az online óriásplatformoknak azt is mérlegelniük kell, hogy a hozzájárulás megtagadására vonatkozó döntés negatív következményekkel járhat-e, mint például a kiemelkedő szolgáltatásból való kizárás, a szakmai hálózatokhoz való hozzáférés hiánya, vagy a tartalom, vagy a kapcsolatok elvesztésének kockázata. Az Európai Adatvédelmi Testület megjegyzi, hogy az online óriásplatformok esetében valószínűsíthetők az ilyen negatív következmények, ha az adatkezeléshez való hozzájárulás megszerzéséhez „hozzájárulási vagy fizetési” modellt használnak, ami az elszámoltathatósági követelmények szigorodásával járnak.

A DSA hozzájárulással kapcsolatos új, eltérést nem engedő közrendi szabályai útján bizonyos magas kockázatú adatkezelések (különleges kategóriájú személyes adatok és kiskorúak) esetében már nem bízza az egyének autonómiájára az adatkezelés jogszerűségét, hanem kategorikusan kizárja ezen jogalap alkalmazását és a vonatkozó célzó funkciók elérhetőségét. Ez az európai uniós jogalkotó egyértelmű mérlegelését mutatja, hogy a platformok által szisztematikusan erodált hozzájárulási jogalappal sem kerülhetők meg ezek a tilalmak, amely

[335] Európai Adatvédelmi Testület - A „hozzájárulás vagy fizetés” modelleknek valódi választási lehetőséget kell kínálniuk; https://www.edpb.europa.eu/news/news/2024/edpb-consent-or-pay-models-should-offer-real-choice_hu; lehívás: 2024.09.07

egyértelmű szigorítást jelent az európai uniós adatvédelmi rezsim általános szabályaihoz képest.

3.2.1.2 Szerződéses jogalap alkalmazása

A DSA nem módosítja közvetlenül a GDPR szerződéses jogalapjának (GDPR 6. cikk (1)(b) pont) alkalmazását, mégis jelentős gyakorlati hatása van ezen jogalap alkalmazására. A DSA 45. preambulumbekezdése rögzíti, hogy a közvetítő szolgáltatók szerződési szabadságát főszabály szerint tiszteletben kell tartani, de az átláthatóság, a szolgáltatást igénybe vevők védelme, illetve a tisztességtelen és önkényes megoldások elkerülése érdekében ajánlott bizonyos szabályokat meghatározni az ilyen szolgáltatók szerződési feltételeinek tartalmára, alkalmazására és érvényesítésére vonatkozóan. A DSA 14. cikke a szerződési feltételekkel kapcsolatosan transzparencia szabályokat alkalmaz, és ezen átláthatóságra és felhasználói jogokra vonatkozó előírásai megnehezítik az online platformok számára annak érvényesítését, hogy bizonyos típusú adatkezelés (például viselkedési nyomkövetés, célzott hirdetések) „szükséges” a szerződés teljesítéséhez. A DSA ezt tovább erősíti azzal, hogy megköveteli az online platformoktól az adatkezelés céljainak és terjedelmének világos megfogalmazását, megnehezítve azt, hogy az adatkezelést másodlagos célok (például célzott hirdetések) érdekében is szükségesként állítsák be. A DSA által előírt átláthatóság, felhasználói jogok és platform elszámoltathatósági rendelkezések tehát korlátozza a platformok azon lehetőségét, hogy a GDPR 6. cikk (1) bekezdés b) pontjára (szerződéses jogalap) hivatkozva kezeljék a felhasználói személyes adatokat, különösen a célzott hirdetésekkel, tartalom személyre szabásával és ajánlórendszerekkel kapcsolatos tevékenységek esetében. A platformoknak alaposabban kell igazolniuk, hogy az adatkezelés szigorúan szükséges a szolgáltatás nyújtásához, ami a szerződéses adatkezelési jogalap konzervatívabb értelmezését teszi szükségessé. Ugyanitt rögzítendő, hogy figyelemmel a DSA célzott hirdetésekkel kapcsolatos kategorikus közrendi tilalmaira, így a DSA 26. cikk (3) bekezdése szerinti, különleges kategóriájú személyes adatok profilalkotáson alapuló ún. célzott hirdetések céljára való felhasználása és a DSA 28. cikk (2) bekezdése szerinti, szolgáltatás igénybe vevőinek adatait felhasználó profilalkotáson alapuló hirdetések kiskorúak részére való megjelenítése sem kerülhető meg a továbbiakban a szerződéses jogalapra való hivatkozással.

3.2.1.3 Kötelező adatkezelések

A DSA számos új jogi kötelezettséget rögzíti személyes adatok kezelésére. A jogellenes tartalommal szembeni fellépést előíró 9. cikk alapján (A jogellenes tartalom elleni fellépésre vonatkozó végzések) az online szolgáltatóknak biztosítaniuk kell a jogellenes tartalmak eltávolítására vonatkozó végzések végrehajtását, annak továbbítását, továbbá tájékoztatni kell a szolgáltatás érintett igénybe vevőjét a kapott végzésről és annak végrehajtásáról, ami azt jelenti, hogy ennek kapcsán kötelező a vonatkozó személyes adatok kezelése is. A DSA 10. cikke hasonló rendelkezéseket rögzít az információszolgáltatási kötelezettségekkel kapcsolatosan (Információszolgáltatásra vonatkozó végzések), ami kötelezi a szolgáltatókat, hogy az egyéni igénybe vevőre vonatkozó konkrét tájékoztatást előíró végzéseket végrehajtsák és azokról tájékoztatást adjanak az igénybe vevő részére. A DSA 16. cikke a jogellenes tartalomra vonatkozó bejelentési és cselekvési mechanizmusokat szabályozza, amelyek keretében a szolgáltatóknak biztosítaniuk kell az ilyen tartalmak jelentésére szolgáló rendszereket, és megfelelő intézkedéseket kell hozniuk az ilyen jelentések kezelése érdekében, beleértve az érintett személyes adatok törlését vagy korlátozását, amennyiben ez szükséges. A DSA 17. cikke szerint a szolgáltatóknak indokolniuk kell a tartalmak eltávolítására vagy korlátozására vonatkozó döntéseiket, amely során az adatkezelési kötelezettségek is megjelennek, mivel a döntés alapját képező adatokra vonatkozó tájékoztatást is biztosítani kell az érintett felhasználóknak. A DSA 18. cikke szerint, ha a szolgáltatók bűncselekmény gyanúját észlelik, kötelesek ezt jelenteni az illetékes hatóságok részére. Ez az adatkezelési kötelezettség magában foglalja a bűncselekményre utaló személyes adatok gyűjtését és továbbítását a megfelelő hatóságok felé. A DSA 30–32. cikkei a kereskedők nyomonkövethetőségével kapcsolatos adatkezelési kötelezettségeket határozzák meg az online piacokon. A B2C piacteret üzemeltető online platform szolgáltatóknak ugyanis kötelességük biztosítani, hogy a kereskedők személyes adatai megfelelően nyomon követhetők és tárolhatók legyenek a jogellenes kereskedelmi tevékenységek azonosítása érdekében, és a kapcsolódó adatok szerződéses időtartam alatti kezelését és azt követő hat hónapig való biztonságos tárolását is előírja a DSA, melyet követően az adatokat törölni kell[336], ami szintén egy eltérést nem engedő jogszabályi kötelezettségnek való megfelelésnek minősül és a szolgáltatás felfüggesztésével is kikényszerítendő[337]. A 40. cikk alapján a Bizottságnak vizsgálati és végrehajtási hatáskörei vannak az online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok felett, amelynek

[336] vö. DSA 30. cikk (5) bekezdés
[337] vö. DSA 30. cikk (2) bekezdés

keretében ezek a platformok kötelesek együttműködni és szolgáltatni az ehhez szükséges adatokat, beleértve a személyes adatokat is, ha azokra a vizsgálat során szükség van. Mindezek a rendelkezések kötelező adatkezelési műveleteket fogalmaznak meg, ami azt jelenti, hogy a személyes adatok kezelésével kapcsolatosan a továbbiakban nincs mérlegelési és eltérési lehetősége az online platformoknak, egyben ezek a szabályok jogbiztonságot és ezzel „safe harbor”-t biztosítanak, mivel a továbbiakban nem hozzájárulás, szerződés vagy jogos érdek alapján kell végezni a vonatkozó adatkezeléseket, illetőleg az érintett az adatkezeléssel szemben sem tiltakozhat, ami ezáltal egyszerűbbé teszi és megkönnyíti ezeken a területeken az érintetti kérelmek kezelését.

3.1.2.4 Jogos érdek alkalmazása

A DSA további hatása, hogy rendelkezései jelentősen korlátozzák a platformok azon képességét, hogy a személyes adatok kezelése során az GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pontja szerinti „jogos érdek” jogalapra támaszkodjanak. Mint az fentebb bemutatásra került, a platformok a DSA alkalmazandóvá válását megelőzően tág körben jogos érdek jogalapra támaszkodtak a felhasználói adatok kezelésekor, ez különösen elterjedt olyan adatintenzív tevékenységek esetében, mint a célzott hirdetések, a tartalom személyre szabása és a tartalommoderáció bizonyos aspektusai. A GDPR 47. preambulumbekezdése azt rögzíti, hogy a közvetlen üzletszerzési célú adatkezelés jogos érdeknek minősülhet. A jogos érdek tehát gyarkan kiterjedt adatgyűjtési és profilalkotási gyakorlatokhoz vezetett, amelyek egyre nagyobb szabályozói és nyilvános ellenőrzés alá kerültek.

A DSA alkalmazandóvá válása azonban szűkíti a jogszerű adatkezelés mozgásterét ezen a területen. A DSA specifikus, előíró jellegű tilalmakat vezet be bizonyos adatkezelésekre, ami stratégiai elmozdulást jelez az EU digitális szabályozásában. Ahelyett, hogy kizárólag a széles körű adatvédelmi alapelvekre és az általuk megkövetelt mérlegelésre támaszkodna, a DSA olyan ágazatspecifikus szabályokat hozott, amelyek közvetlenül korlátozzák vagy tiltják bizonyos adatkezelési gyakorlatokat, még akkor is, ha azok elméletileg átmennének egy általános jogos érdek teszten pusztán a GDPR rendelkezései alapján, ami a DSA hatálya alá tartozó platformok esetében a digitális tevékenységek részletesebb, előíró jellegű szabályozása felé mutat, mellyel a DSA rendelkezései felülírják a GDPR általános szabályait. A DSA

gyakorlatilag előre meghatározza, hogy bizonyos érdekek nem tekinthetők jogszerűnek, mert az azok eléréséhez szükséges adatkezelés kifejezetten jogellenes az uniós jog szerint.

Az Európai Adatvédelmi Testület 2024. október 9. napjával 1/2024. szám alatt kiadott a GDPR 6. cikk (1) bekezdés (f) pontjával kapcsolatos iránymutatás tervezete egyértelműen arra, hogy a nem tekinthető jogszerűnek a jogos érdek, ha az EU joggal vagy tagállami joggal ellentétes,[338] amelyet a korábban bemutatott Tennisbond ügyben az Európai Bíróság is megerősített.[339] Ezek megerősíti azt az elvet, hogy a jogos érdek nem tekinthető jogszerűnek, ha az alapul szolgáló adatkezelési tevékenység ellentétes bármely alkalmazandó uniós vagy tagállami joggal, ami egy „negatív tesztet" jelent, hogy egy érdek csak akkor igazolható, amennyiben jogszabállyal nem ellentétes.

Amennyiben tehát egy adatkezelés a DSA specifikus rendelkezéseibe és tilalmaiba ütközik, az ilyen adatkezelési tevékenység, nem igazolható jogos érdekkel, függetlenül a potenciális kereskedelmi előnyöktől vagy a platform belső mérlegelési értékelésétől, mivel a DSA jogellenessé teszi az ilyen adatkezelések jogos érdekkel való igazolására tett bárminemű kísérleteket. Ha a DSA tilt vagy korlátoz bizonyos adatkezelési tevékenységeket platformok számára, akkor a jogos érdek nem használható jogalapként ezen korlátozások megkerülésére sem. Így a DSA tiltja a kiskorúak profilalkotásán alapuló célzott hirdetéseket[340], valamint a különleges kategóriájú személyes adatok (például etnikai hovatartozás, politikai nézetek, szexuális irányultság) felhasználásán alapuló célzott hirdetéseket[341]. Emellett a „sötét minták"

[338] Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR, under public consultation; 17. pont „The interest is lawful, i.e., not contrary to EU or Member State law."; 8. oldal

[339] EU Bíróság a Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond és az Autoriteit Persoonsgegevens C-621/22. sz. ügyben 2024. október 4.-i ítélet; ECLI:EU:C:2024:857; 49. pontja

[340] Vö. DSA 28. cikk (2) bekezdése. Ezzel kapcsolatosan a francia adatvédelmi hatóság 2024. július 2. napján kiadott, mesterséges intelligencia rendszer fejlesztése céljából „érdekmérlegelésen alapuló jogalapra" való hivatkozással kapcsolatos állásfoglalása egyértelművé teszi a DSA 28. cikk (2) bekezdése alkalmazása szempontjából, hogy egy olyan mesterséges intelligencia rendszer, amely automatikus profilalkotást végez kiskorúakról abból a célból, hogy célzott hirdetéseket jelenítsen meg számukra, nem alkalmazható jogszerűen. Egy ilyen rendszer kifejlesztéséhez fűződő érdek tehát nem tekinthető jogszerűnek és kiemeli, hogy ugyanez irányadó a Mesterséges Intelligencia Jogszabály esetében, amely bizonyos MI rendszerek forgalomba hozatalát, üzembe helyezését vagy használatát kifejezetten tiltja. Az ilyen célokra kizárólagosan fejlesztett rendszerek nem tekinthetők jogszerűnek, és ezek esetében sem jogos érdek, sem más jogalap nem használható fel az adatkezelés megalapozására. Az adatkezelő kötelessége, hogy megfeleljen a jövőbeni szabályozásoknak, és folyamatosan nyomon kövesse azok fejlődését. Lásd: CNIL - Relying on the legal basis of legitimate interests to develop an AI system; 02 July 2024; https://www.cnil.fr/en/relying-legal-basis-legitimate-interests-develop-ai-system; lehívás napja: 2025.07.06

[341] DSA 26. cikk (3) bekezdése – „*Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem jeleníthetnek meg az (EU) 2016/679 rendelet 4. cikkének 4. pontjában foglalt fogalommeghatározás szerinti profilalkotáson alapuló*

(dark patterns) tilalma is azt jelenti, hogy az ilyen manipulatív gyakorlatokon alapuló adatkezelés jogszerűtlennek minősül, és így ezek sem alapulhatnak jogos érdeken. A DSA átláthatósági követelményei és a felhasználók számára biztosított, a személyre szabott tartalom kikapcsolására vonatkozó opciók[342] pedig korlátozzák a jogos érdek mozgásterét ebben a körben, mivel a platformoknak más jogalapra kell támaszkodniuk, ha a felhasználók élnek ezzel a lehetőséggel, úgy a felhasználó eme választása és a DSA e választás tiszteletben tartására vonatkozó jogi kötelezettsége kizárja a felhasználó adatainak a személyre szabott ajánlások céljából történő további kezelését, ami jelentősen korlátozza a jogos érdek alkalmazási körét az ilyen személyre szabás esetében.

Ez a gyakorlatban azzal a következménnyel jár, hogy az online platformok a DSA hatálya alatt kénytelenek alapjaiban újraértékelni adatkezelési műveleteiket. Ez gyakran stratégiai elmozdulást tesz szükségessé a szerződéses jogalaptól és a jogos érdekről más, megfelelőbb jogalapok felé, elsősorban a személyre szabáshoz és hirdetéshez szükséges kifejezett hozzájárulás, vagy a jogi kötelezettség a megfelelőségi célú tevékenységekhez, mint például a tartalommoderáció és az átláthatósági jelentéstétel. Egyben a DSA utáni környezet sokkal szigorúbb és gondosabban dokumentált érdekmérlegelési tesztet követel meg, biztosítva, hogy minden adatkezelési tevékenység ne csak szükséges és arányos legyen, hanem háttérjogszabályként teljes mértékben megfeleljen a DSA specifikus előírásainak. A DSA tehát megemeli a mérce szintjét a mérlegelési teszt tekintetében az online platformok számára. Jelentősen megnehezíti bizonyos adatkezelési tevékenységek szerződéses szükségszerűség vagy jogos érdekkel való igazolását, különösen VLOP és VLOSE szolgáltatók esetében, még akkor is, ha az adatkezelés nincsen kifejezetten tiltva, mert a szabályozási környezet nagyobb hangsúlyt fektet a felhasználói autonómiára és a rendszerszintű kockázatok enyhítésére, ezáltal megváltoztatva az adatvédelemmel kapcsolatos társadalmi elvárásokat is. Ha a jogos érdek felülírhatná a DSA specifikus, felhasználókat védő előírásait, az alapjaiban aláásná a DSA célkitűzéseit.

3.2.2 Platformok felelőssége

hirdetéseket a szolgáltatások igénybe vevői számára a személyes adatoknak az (EU) 2016/679 rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében említett különleges kategóriáinak felhasználásával."

[342] DSA 38. cikk

A DSA a közvetítő szolgáltatók felelősség alóli mentesülését részletezi, ami ugyanakkor olyan terület, ahol a személyes adatok védelmének követelménye közvetlenül ütközik más jogokkal – például a szellemi tulajdon védelmével vagy a nyomkövetéshez kapcsolódó kötelezettségekkel –, így ezen érdekek közötti megfelelő egyensúly megteremtése alapvető.

Az online platformok felelőssége eltér attól függően, hogy az adatvédelmi szabályok (GDPR, e-Privacy irányelvet átültető nemzeti rendelkezések) megsértéséért vagy a DSA megsértéséért fennálló felelősségről van-e szó, illetve az online platform által elkövetett jogsértésről van szó, ami a platformok által végzett tevékenységekre vonatkozik vagy az online platform felhasználója által elkövetett jogsértésről van szó, mikor a felelősség a felhasználók tevékenységeihez vagy a feltöltött jogellenes tartalomhoz kapcsolódó felelősségre vonatkozik.

3.2.2.1 Adatvédelmi jogsértésért való felelősség

Az online platform felelős az adatvédelmi szabályok megsértéséért, mikor a platform saját maga kezeli az adatokat és adatkezelőként (vagy adatfeldolgozóként) jár el, és az általa végzett adatkezelési műveletek nem felelnek meg a GDPR rendelkezéseinek, így a platform nem tartja be az adatvédelmi alapelveket, az adatbiztonsági rendelkezéseket, a beépített és alapértelemzett adatvédelem elvét vagy akár az érintetti jogokat. Ennek megfelelően egy online platform adatkezelőként teljes mértékben felelős a személyes adatok kezelése során történő jogsértésekért. A GDPR 82. cikke szabályozza a kártérítéshez való jogot és a felelősség kérdését. Amennyiben az online platform a szolgáltatásait felhasználó személy közös adatkezelőként jár el, ebben az esetben az online platform és a szolgáltatásait felhasználó személy egyetemlegesen felelnek az okozott kárért.

Az Európai Bíróság a *Google Spain*[343] és a *Wirtschaftsakademie* ügyben döntött arról, hogy a keresőprogramok működtetői, illetőleg a közösségi média platformok adatkezelőnek minősülnek-e a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályozás alapján. Mindkét esetben a Bíróság kiemelte, hogy az „adatkezelő" fogalmát tágan kell értelmezni. A Google Spain ügyben a keresőprogramok működtetője esetében a Bíróság megállapította, hogy „*a*

[343] Európai Unió Bírósága ítélete (nagytanács), 2014. május 13. Google Spain SL és Google Inc. kontra Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) és Mario Costeja González. Az Audiencia Nacional (Spanyolország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem. C-131/12. sz. ügy.

keresőprogram működtetője az, aki meghatározza e tevékenység – és ezáltal az általa ennek keretében végzett személyesadat-kezelés – céljait és módját, és akit ebből következően […] ezen adatkezelés szempontjából „adatkezelőnek" kell tekinteni". A Bíróság rámutatott, hogy az „adatkezelő" fogalmának széles értelmezése szükséges ahhoz, hogy az érintettek hatékony és teljes védelmet kapjanak, és nem lehet kizárni a keresőprogram működtetőjét az adatkezelői felelősség alól csak azért, mert nem gyakorol közvetlen ellenőrzést a harmadik fél weboldalain közzétett személyes adatok felett. A közösségi média platformok esetében a CJEU a Wirtschaftsakademie ügyben egyértelműen megállapította, hogy ezek a platformok elsődlegesen meghatározzák az adatkezelés célját és eszközeit a felhasználók és a platformon található rajongói oldalak látogatóinak személyes adatai tekintetében, így ők is adatkezelőnek és ezáltal az adatkezelés jogszerűségéért felelősnek minősülnek.

3.2.2.2 Platformok (közvetítő szolgáltatók) felelőssége és mentesülése

A közvetítő szolgáltatóként eljáró platformok általában automatikus adatkezelés útján kezelnek különböző tartalmakat, melyeket nem maguk, hanem harmadik személyek szolgáltatnak. Amennyiben ezen tartalmak jogsértőek, az információ, illetve a tartalom szolgáltatója közvetlenül felel a jogsértés elkövetéséért, melyet Magyarországon az Elkertv. 7. § (1) bekezdése rögzít. Eszerint a szolgáltató felel az általa rendelkezésre bocsátott, jogszabályba ütköző tartalmú információért, amely felelősség az adatvédelmi jogszabályokat sértő jogellenes tartalmakra is kiterjed, amelyet a szolgáltatást igénybe vevő felhasználók, kereskedők bocsátanak rendelkezésre.

A tartalomszolgáltatók, felhasználók online környezetben jellemzően valamely közvetítő szolgáltató eszközeinek felhasználásával valósítanak meg jogsértést, amelynek megtörténtéről a közvetítő szolgáltató a szolgáltatás műszaki jellemzőiből adódóan jellemzően nem rendelkezik tudomással. A felelősség kérdését, tehát azt, hogy a tartalomszolgáltató jogsértéséért a közvetítő szolgáltató egyáltalán felel-e, illetve felelőssége esetén ez közvetlen formában, járulékosan vagy más konstrukció alapján áll fenn – ideértve a polgári jogi, közigazgatási jogi és büntetőjogi felelősség kérdését – az egyes európai uniós tagállami jogok határozzák meg[344].

[344] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar, 60. o., 25. sarokpont

A közvetítő szolgáltatók jogsértésért való felelősség alóli mentesülését – horizontális jelleggel – korábban az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, illetve a DSA alkalmazandóvá válása óta a DSA 4–6. cikke határozza meg[345]. A rendeleti szabályozásból következően ezek a rendelkezések immár közvetlen hatállyal rendelkeznek valamennyi EU tagállamban és teljes harmonizációt valósítanak meg[346]. A DSA 3. cikk a pontja a rendelet alkalmazását „az információs társadalom szolgáltatására" és ezzel kapcsolatosan nyújtott közvetítő szolgáltatásokra szűkíti, illetve a közvetítő szolgáltatások fogalmát a DSA 3. cikk g) pontja információs társadalom szolgáltatásaiból „egyszerű továbbításra": „gyorsítótárazásra" és „tárhelyszolgáltatásra" szűkíti és ezáltal határozza meg a DSA alkalmazási körét. „Az információs társadalom szolgáltatása" fogalma az (EU) 2015/1535 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott szolgáltatásra utal, amely fogalommeghatározás szerint „szolgáltatás": az információs társadalom bármely szolgáltatása, azaz bármely, általában térítés ellenében, távolról, elektronikus úton és a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére nyújtott szolgáltatás. E fogalommeghatározás alkalmazásában „távolról" azt jelenti, hogy a szolgáltatást a felek egyidejű jelenléte nélkül nyújtják; „elektronikus úton" azt jelenti, hogy a szolgáltatás kezdőpontjától való elküldése és célállomásán való fogadása adatok feldolgozására (beleértve a digitális tömörítést is) és tárolására szolgáló elektronikus berendezés útján történik, valamint annak elküldése, továbbítása és vétele teljes egészében vezetéken, rádión, optikai vagy egyéb elektromágneses eszköz útján történik; „a szolgáltatást igénybe vevő egyéni kérelmére" azt jelenti, hogy az adatok továbbításával nyújtott szolgáltatás egyéni kérelemre történik. E fogalommeghatározásból eredően a DSA alkalmazása és a közvetítő szolgáltató mentesülése nem vonatkozik azokra a szolgáltatásokra, melyeket nem üzleti, gazdaságilag orientált „szolgáltatásként" nyújtanak, amely az európai uniós jogalkotó ezzel kapcsolatos szabályozási kompetenciájának hiányából következik[347].

---

[345] A DSA 89. cikk (1) bekezdése hatályon kívül helyezte az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 12-15. cikkeit, amit ezt a kérdést szabályozta.

[346] vö. DSA rendelet (9) preambulumbekezdése: „Ez a rendelet teljes mértékben harmonizálja a belső piacon a közvetítő szolgáltatásokra alkalmazandó szabályokat azzal a céllal, hogy biztonságos, kiszámítható és megbízható online környezetet biztosítson, kezelve a jogellenes tartalmak online terjesztését és azokat a társadalmi kockázatokat, amelyeket a dezinformáció vagy más tartalmak terjesztése okozhat, és ahol a Chartában rögzített alapvető jogok hatékony védelemben részesülnek és elősegítik az innovációt. Ennek megfelelően a tagállamok nem fogadhatnak el és nem tarthatnak fenn további nemzeti követelményeket az e rendelet hatálya alá tartozó kérdésekre vonatkozóan, kivéve ha e rendelet kifejezetten előírja, mivel ez érintené az e rendelet célkitűzéseinek megfelelően a közvetítő szolgáltatókra alkalmazandó, teljes mértékben harmonizált szabályok közvetlen és egységes alkalmazását."

[347] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar; 60. o., 23. sarokpont

A DSA technológiasemleges, horizontális szabályok létrehozásával mentesíti a közvetítő szolgáltatókat a felhasználóik által elkövetett cselekmények alóli felelősség alól, mégpedig függetlenül attól, hogy polgári jogi, büntetőjogi vagy pedig közigazgatási/közjogi alapon áll fenn a jogsértés és ez a felelősség alóli mentesülés az adatvédelmi jogokat sértő információkért való felelősségre is kiterjed. A szabályozás lényege, hogy a közvetítő szolgáltatók főszabály szerint felelősséggel tartoznak a szolgáltatásaik révén elkövetett jogsértésekért, ideértve az adatvédelmi jogszabályokat sértő tartalmakat is, azonban bizonyos feltételek mellett mentesülhetnek a felelősség alól ún. „safe harbor" szabályok alapján. A közvetítő szolgáltatók felelősségének kérdésében két megközelítés lehetséges: a szigorú, objektív megközelítés alapján a közvetítő szolgáltatóval szemben a harmadik személy által elkövetett jogsértésért a szolgáltató felróhatóságától függetlenül lehetséges bizonyos igények érvényesítése, ami az objektív szankciók felelősségtől független alkalmazhatóságának uniós jogi előírásában tükröződik. A második megközelítés a felróhatósági alapú felelősségi elmélet, amikor a közvetítő szolgáltató csak abban az esetben felel, ha tud, illetve a körülmények alapján tudnia kell a jogsértésről. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv safe harbor-szabályok létrehozása útján az utóbbi felelősségi elmélet alapján áll, és a következő elvek alapján határozza meg a közvetítő szolgáltatókkal szembeni fellépés kereteit: (i) a közvetítő szolgáltatók főszabály szerint felelnek a szolgáltatásaik útján elkövetett jogsértésért; azonban (ii) bizonyos safe harbor-szabályok alapján és ott rögzített feltételek teljesítése/teljesülése esetén mentesülnek a felelősség alól; (iii) a mentesülés ellenére bizonyos megelőző jellegű intézkedések, függetlenül a közvetítő szolgáltató mentesülésétől, továbbra is elrendelhetőek a szolgáltatóval szemben.

A felelősség alóli mentesülés szempontjából a közvetítő szolgáltatók tevékenységének négy típusát határozza meg a jogszabály. A DSA 4. cikke szabályozza az „egyszerű továbbítást" [*mere conduit*] végző szolgáltatók felelősség alóli mentesülését, akik adatátviteli és hozzáférési szolgáltatást nyújtanak, azaz az igénybe vevő által biztosított információt távközlő hálózaton továbbítják [*network provider*], vagy hozzáférést biztosítanak a hálózathoz [*access provider*]. A DSA 5. cikke szabályozza a gyorsítótárazást végző szolgáltatók felelősségét, akik gyorsítótárolási funkciót látnak el, amelynek célja az információ továbbításának hatékonyabbá tétele, különösen más igénybe vevők kezdeményezésére. A DSA 6. cikke szabályozza a tárhelyszolgáltatást végző szolgáltatók felelősségét, amely során a szolgáltató az igénybe vevő

által biztosított információkat tárolja, illetve keresési funkciókat is nyújt. A DSA nem szabályozza külön az online keresőprogram-szolgáltatók felelősség alóli mentesülését, azonban ezek a szolgáltatások is a felelősség alóli mentesülés hatálya alá esnek a DSA alapján.[348] Az ún. online keresőprogram-szolgáltató felelősség alóli mentesülését Magyarországon az Elkertv. 7. § (3) bekezdése külön is szabályozza, azonban ezzel kapcsolatosan a jogirodalom szerint[349] funkciótól függően az egyszerű továbbítást, gyorsítótárazást vagy tárhelyszolgáltatást végző közvetítő szolgáltatók körébe tartozhatnak, attól függően, hogy az online keresőprogram-szolgáltató milyen funkciójáról van szó, amely az adott ügy egyedi tényállásától függ[350]. Itt rögzítendő, hogy számos online szolgáltató egyidejűleg több, akár különböző szabályozási rezsim alá tartozó szolgáltatást is nyújthat, ami közvetlenül befolyásolja az adott tevékenységgel kapcsolatos felelősségét is. Így egy közvetítő szolgáltató egyrészről eljárhat tartalomszolgáltatóként (mint egy online újság) – amellyel kapcsolatos szolgáltatásokért közvetlen felelősséggel tartozik –, míg ezzel szemben online fórum vonatkozásában már tárhelyszolgáltatóként jár el.

A közvetítő szolgáltató a DSA (és az Elkertv. online keresőprogram-szolgáltatóra vonatkozó) szabályai szerint akkor mentesülhet a felelősség alól, ha a jogellenes cselekmény minden elemét ugyan megvalósítja, de nem rendelkezik tényleges tudomással vagy ellenőrzéssel a rendszerén keresztül továbbított vagy tárolt jogellenes tartalom vagy információ felett. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltató tevékenysége pusztán *technikai, automatikus és passzív jellegű*, és ebben az esetben a szolgáltató nem vonható felelősségre a jogellenes tartalmakért[351]. Kiemelendő, hogy platformok és online piacterek kettős szerepet tölthetnek be. Egyrészről tartalomszolgáltatóként járhatnak, amikor saját áruikat forgalmazzák és hirdetik, másrészt online közvetítőként is működhetnek, amikor kereskedőknek, felhasználóknak vagy egyéb harmadik feleknek nyújtanak megjelenési lehetőséget és értéknövelt szolgáltatásokat. A fő kérdés minden esetben az, hogy a szolgáltató szerepe semleges marad-e, tehát tevékenysége csupán *technikai, automatikus és passzív* jellegű-e, ami azt jelenti, hogy nincs tényleges ismerete vagy ellenőrzése a tárolt adatok felett. A közvetítő szolgáltatók ennek megfelelően akkor tehetők felelőssé a felhasználók által kezelt és megosztott személyes adatokért, ha a DSA 4 - 6. cikkeinek, illetőleg online keresőprogram-szolgáltató esetén az Elkertv. 7. § (3) bekezdése szerinti feltételek nem

[348] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar; 84. o., 50. sarokpont
[349] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar; 64-65. o., 48. sarokpont
[350] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar; 84. o., 51. sarokpont
[351] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar; 59. o., 19. sarokpont

teljesülnek. Gyorsítótárazást, tárhelyszolgáltatást és online keresőprogram-szolgáltatás esetén annak van jelentősége, hogy a szolgáltató tudomást szerzett-e a jogellenes tartalomról és ezt követően haladéktalanul eltávolította, illetőleg hozzáférhetetlenné tette-e a jogellenes tartalmat[352].

A DSA általános, horizontális felelősségi keretrendszere alól azonban létezik egy rendkívül jelentős, szektor-specifikus kivétel a szerzői jog területén, amely alapjaiban változtatja meg a felelősség logikáját az online tartalommegosztó szolgáltatók[353] (Content-Sharing Service Providers – CSSP) esetében. A digitális egységes piaci szerzői jogi irányelv (CDSM Irányelv[354] 17. cikke) nyomán a magyar jogba a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt.) 57/E. §-a által bevezetett szabályozás egy ún. „felelősség-áttörést" valósít meg. Ennek értelmében a tartalommegosztó szolgáltató (például videómegosztó portálok, közösségi hálózatok) a felhasználók által feltöltött, szerzői jogilag védett tartalmak esetében a nyilvánosság számára lehívásra hozzáférhetővé tétel cselekményét valósítja meg. Ebből következően közvetlenül felel a jogosulatlan felhasználásért, és nem alkalmazandó rá a DSA 6. cikke szerinti, tárhelyszolgáltatókra vonatkozó felelősségkorlátozás. Az Szjt. 57/E. § ugyanakkor egy speciális, hárompilléres mentesülési rendszert is fenntart. A platform csak akkor mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy kumulatívan mindent megtett a jogsértés elkerülése érdekében. Ennek keretében bizonyítania kell[355], hogy: (i) „minden tőle telhetőt megtett"[356] az engedélyek megszerzésére; (ii) hatékony mechanizmusokat működtet a

[352] vö. DSA 5. cikk (1) bek. e) és 6. cikk (1) bek. b) pontot, illetőleg Elkertv. 7. § (3) b) pontot

[353] Az Ektv. szerinti szolgáltató fogalmát az Szjt. 57/A. § (1) bekezdés annyiban egészíti ki, hogy e szolgáltató abban az esetben minősül tartalommegosztó szolgáltatónak, ha fő vagy egyik fő célja a szolgáltatás igénybe vevői (felhasználói) által feltöltött, jelentős mennyiségű, szerzői jogi védelem alatt álló mű vagy más védelem alatt álló teljesítmény tárolása, üzletszerű összerendezése és hirdetése, valamint ezen művekhez és teljesítményekhez való hozzáférés biztosítása a nyilvánosság számára. A fentiekből következően az adatbázisokat, mint kapcsolódó jogi teljesítményeket nem érinti e szabályozás. A 57/A. § hatálya alá tehát azok a szolgáltatások tartoznak, amelyek legfontosabb vagy egyik legfontosabb célja a szerzői jogi védelem alatt álló tartalmak nagy mennyiségben való tárolása, illetve annak lehetővé tétele, hogy a szolgáltatást igénybe vevő személyek (felhasználók) feltöltsék és megosszák ezeket a védett tartalmakat, abból a célból, hogy azokból akár közvetlenül vagy közvetve hasznot szerezzenek azzal, hogy egy nagyobb közönség kiszolgálása érdekében összerendezik és hirdetik ezen védett műveket, többek között kategorizálással és célzott promóció alkalmazásával. – lásd Végső előterjesztői indokolás a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvényhez, 19. §

[354] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról

[355] Lábody Péter: Szerzői jogi „user-szabadságok" a globális tartalommegosztó platformokon (IMR, 2021/1., 102-127. o.) p. 105.

[356] Szjt. 57/E. § (2) (a) „az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondossággal járt el a felhasználási engedély megszerzése érdekében"

jogosultak által előzetesen azonosított jogsértő tartalmak jövőbeli feltöltésének megakadályozására („notice and staydown”[357]); valamint (iii) a jogosultak bejelentését követően haladéktalanul eltávolítja a jogsértő tartalmakat, és megakadályozza azok újbóli feltöltését („notice and takedown”[358]). Mindezen kötelezettségek teljesítése során az arányosság elvét[359] is figyelembe kell venni és az nem vezethet általános nyomonkövetési kötelezettséghez.[360] A szabályozás a felhasználói jogok védelmére is garanciákat épít be. Az Szjt. 57/G. § előírja a tartalommegosztó szolgáltatók számára, hogy hatékony és gyors panasztételi eljárást működtessenek a felhasználóik részére. Ez lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy jogorvoslatot kérjenek, ha az általuk feltöltött tartalmat a szolgáltató eltávolította. A szolgáltatónak az indokolt panaszokat késedelem nélkül fel kell dolgoznia, és a döntést minden esetben emberi felülvizsgálatnak kell megelőznie, kizárva a tisztán automatizált döntéshozatalt. Amennyiben a jogsértő tartalom egy kiskorú személyiségi jogait sérti, az eljárás speciális, gyorsított szabályok szerint folyik, és a platform a kiskorú védelme érdekében akkor is fenntarthatja az eltávolítást, ha a feltöltő felhasználót nem tudja azonosítani. Ez a *lex specialis* szabályozás tehát a DSA reaktív, tudomásszerzésen alapuló modelljével szemben egy proaktív, a „legjobb erőfeszítéseken” (best efforts) alapuló felelősségi rendszert hoz létre a szerzői jogi jogsértések tekintetében, fragmentálva ezzel a platformok felelősségi környezetét.

Fontos megjegyezni, hogy bár a közvetítő szolgáltató mentesülhet a felelősség alól, ennek ellenére követelhető tőle a jogsértés megelőzése vagy megszüntetése[361]. Ugyanakkor összhangban a DSA 8. cikkével általános nyomon követési kötelezettség nem írható elő számára, tehát nem kötelezhető arra, hogy általános felügyeletet gyakoroljon a rendszerein továbbított tartalmak felett. Az Elkertv. 7. § (5) bekezdése külön is szabályozza, hogy a közvetítő szolgáltatónak a DSA rendelet 4–6. cikk alapján történő mentesülése nem zárja ki azt, hogy az a személy, akit a jogellenes tartalmú információ révén sérelem ért, a jogsértésből fakadó

[357] Szjt. 57/E. § (2) (b) „a szakmai előírásokra és szokásokra tekintettel az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondossággal járt el annak biztosítása érdekében, hogy a szolgáltatása keretében ne váljon elérhetővé olyan mű vagy szomszédos jogi teljesítmény, amelyet az azonosításhoz szükséges lényeges információknak a tartalommegosztó szolgáltató részére való megküldésével a jogosult megjelölt”
[358] Szjt. 57/E. § (2) (c) „a jogosult által a jogosulatlan felhasználás okán megküldött, megfelelően indokolt értesítés beérkezését követően haladéktalanul intézkedett az értesítésben megjelölt műnek vagy szomszédos jogi teljesítménynek az eltávolítása vagy hozzáférhetetlenné tétele érdekében, és az adott helyzetben általában elvárható legnagyobb gondossággal járt el az értesítésben megjelölt mű vagy szomszédos jogi teljesítmény jövőbeni elérhetővé tételének megakadályozására.”
[359] Szjt. 57/E. § (5) bekezdése
[360] Szjt. 57/E. § (6) bekezdése
[361] vö. DSA rendelet 4. cikk (3) bekezdése; 5. cikk (2) bekezdése, 6. cikk (4) bekezdése

igényei közül a jogsértés megelőzésére vagy abbahagyására irányuló követeléseit a jogsértő fél mellett a közvetítő szolgáltatóval szemben is bíróság útján érvényesítse.

A közvetítő szolgáltatók felelősségkorlátozásának és az adatvédelmi felelősségnek a viszonya az uniós jog egyik legvitatottabb kérdése, amelyre a C-492/23. sz. X kontra Russmedia Digital SRL ügyben született főtanácsnoki indítvány[362] adott részletes és iránymutató elemzést. Az ügy tényállása szerint egy online piactéren az érintett hozzájárulása nélkül tettek közzé egy személyes adatait (fényképét, telefonszámát) tartalmazó, hamis és sértő hirdetést. A központi kérdés az volt, hogy a platform üzemeltetője, amely a GDPR értelmében adatkezelési műveleteket is végez, hivatkozhat-e a közvetítő szolgáltatókra vonatkozó felelősségkorlátozásra. Szpunar főtanácsnok egy rendkívül árnyalt megkülönböztetést javasolt, amely a platform által betöltött konkrét szerephez köti a felelősség kérdését. Érvelése szerint egy online platform egyszerre több, adatvédelmileg elkülönülő szerepet is betölthet: a regisztrált felhasználóinak (a hirdetőknek) az adatai tekintetében a platform adatkezelőnek minősül, mivel meghatározza a fiók létrehozásához szükséges adatok körét és az adatkezelés célját. A felhasználók által feltöltött tartalmakban (például a hirdetések szövegében, képeiben) szereplő személyes adatok tekintetében azonban a platform csupán adatfeldolgozónak tekintendő, mivel ezen adatok kezelésének célját és eszközeit alapvetően a tartalmat feltöltő felhasználó (mint adatkezelő) határozza meg. Ebből a megkülönböztetésből kiindulva a főtanácsnok arra a következtetésre jutott, hogy a *két felelősségi rezsim párhuzamosan alkalmazandó*. A platform adatfeldolgozóként hivatkozhat a DSA 6. cikkében foglalt felelősségkorlátozásra a felhasználó által feltöltött, jogsértő személyes adatokat tartalmazó tartalomért, feltéve, hogy szerepe semleges és passzív marad, és a tudomásszerzést követően haladéktalanul cselekszik. Ugyanakkor adatkezelőként teljes mértékben felel a saját regisztrált felhasználóival kapcsolatos adatkezelési kötelezettségek (például a felhasználói fiókok biztonsága, a hirdetők azonosítása) megsértéséért. A főtanácsnoki indítvány egyértelművé teszi, hogy a GDPR szerinti adatkezelői minőség és a DSA szerinti semleges közvetítői státusz logikailag kizárják egymást ugyanazon adatkezelési művelet tekintetében. Egy platform nem lehet egyszerre a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit aktívan meghatározó adatkezelő, és egyúttal a tartalom felett kontrollt nem gyakorló, passzív tárhelyszolgáltató. Ez a jogértelmezés megerősíti, hogy a „safe harbor” szabályok védelme csak azokra a

[362] Szpunar, Főtanácsnok indítványa, C-492/23, 2025. február 6. (ideiglenes változat), ECLI:EU:C:2025:68.

tevékenységekre terjed ki, ahol a platform valóban csupán technikai infrastruktúrát biztosít, és nem avatkozik be a tartalomba.

3.2.2.3 Kellő gondossági követelmények megsértéséért való felelősség

Mint fentebb bemutatásra került, a platformok felelősek azokért a cselekményekért, melyek a GDPR adatkezelőként (vagy adatfeldolgozóként) történő megsértéséből fakadnak. Egy olyan terület létezik azonban, ahol a GDPR és a DSA szerinti felelősség átfedésben[363] lehet, mégpedig akkor, ha az online óriásplatformot és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók nem tesznek eleget a DSA-ban előírt ún. kellő gondossági kötelezettségeiknek a személyes adatok védelme tekintetében.

A DSA 34. cikke szerint az online óriásplatformot és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatóknak gondosan azonosítaniuk, elemezniük és értékelniük kell a szolgáltatásaik és a kapcsolódó rendszerek – többek között az algoritmikus rendszerek – kialakításából vagy működéséből vagy a szolgáltatásaik használatából eredő rendszerszintű kockázatokat, mellyel kapcsolatban a DSA külön nevesíti a személyes adatok védelmét is. A DSA 35. cikke szerint e kockázatértékelés alapján azonosított rendszerszintű kockázatok alapján az online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatóknak észszerű, arányos és hatékony kockázatcsökkentési intézkedéseket kell bevezetniük azonosított egyes rendszerszintű kockázatokra szabva. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha az online óriásplatformot és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató a személyes adatok kezelése tekintetében kockázatértékelést nem végeznek, illetve a kockázatértékelés alapján nem teljesítik azt a kötelezettséget, hogy ezekre tekintettel észszerű, arányos és hatékony kockázatcsökkentési intézkedéseket, akkor a GDPR 5. cikk (2) bekezdése és 24. cikkének (1) és (2) bekezdése szerinti elszámoltathatósági követelményeket is megsérthetik, melynek alapján a felelősségük a DSA 4.-6. cikkében rögzített mentesülés ellenére is fennállhat, mely esetben a DSA és a GDPR szerinti felelősség átfedésben van egymással.[364] Ez a gyakorlatban és adatvédelmi szempontból azzal a kötelezettséggel jár, hogy az érintett szolgáltatóknak az ajánlórendszereiket, online hirdetéseiket, általános szerződési feltételeiket, adatkezelési gyakorlataikat (adatok

[363] vö. Domingos Soares Farinho im p. 44.
[364] vö. Domingos Soares Farinho - im p. 44.

felhasználását, adatok forrását, adatokkal való tanítást, címkézést) a szigorúbb elszámoltathatósági követelményekkel összhangban már tervezési szinten is úgy kell kialakítani, hogy az azonosított szisztematikus kockázatokkal összhangban álljon, figyelemmel a belső és külső körülményekre, felhasználók magatartására is[365], mely kockázatokat a DSA 35. cikkében foglaltaknak megfelelően kell csökkenteni, melyhez a GDPR 35. cikke szerinti adatvédelmi hatásvizsgálatnak[366] és adott esetben 36. cikk szerinti előzetes konzultációnak kell párosulnia, ha az azonosított magas kockázatok nem csökkenthetők elfogadható szintre. A DSA 41. cikk (7) bekezdése szerint a vezető testületnek elegendő időt kell fordítania a kockázatkezeléssel kapcsolatos intézkedések mérlegelésére. Emellett aktívan részt kell vennie a kockázatkezeléssel kapcsolatos döntésekben, és biztosítania kell, hogy megfelelő erőforrásokat fordítsanak a DSA 34. cikkel összhangban azonosított kockázatok kezelésére, ami szintén megszigorítja az érintett szolgáltatók elszámoltathatósági kötelezettségeit.

3.2.3 Jogellenes tartalom kezelése és tartalommoderálás

A DSA szabályozza a jogellenes tartalom kezelését, a tartalommoderálás feltételeit és tisztázza a szolgáltatók általános monitorozási és aktív tényfeltárási kötelezettségeinek hiányát, illetőleg az önkéntes, saját kezdeményezésű vizsgálatok lehetőségét, amelynek lehetősége szorosan összefügg a szolgáltatók felelősségével és felelősség alóli mentesülésével. Mivel e tevékenységek a felhasználók személyes adatai kezelésével járnak, közvetlen adatvédelmi implikációjuk van és bizonyos mérlegelést igényel a közvetítő szolgáltatók részéről.

3.2.3.1 „Jogellenes tartalom” és a „tartalommoderálás” fogalma

A DSA 3. cikk h) pontja értelmében „*jogellenes tartalom*” bármely olyan információ, amely önmagában vagy egy tevékenységgel kapcsolatban, beleértve a termékek értékesítését vagy a szolgáltatások nyújtását, nem felel meg az uniós jognak vagy bármely tagállam – az uniós joggal összhangban álló – jogának, függetlenül az adott jog pontos tárgyától vagy jellegétől. A jogellenes tartalom a DSA számos rendelkezésének (így a felelősség alóli mentesülés és 9, 16. és 23. cikkek) központi fogalma. A DSA 12. preambulumbekezdése rávilágít arra, hogy ezt a fogalmat tágan és úgy kell értelmezni, hogy az – formájától függetlenül – olyan információkra

[365] vö. Müller-Terpitz / Köhler: DSA-Kommentar. Artikel 34, 403. o., 27-28. sarokpontok
[366] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar; Artikel 35, 410. o., 5. sarokpont

utal, amelyek az alkalmazandó jog értelmében vagy önmagukban is jogellenesek, amelybe beleértendők a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló képek megosztása, az adatvédelmi jogot sértő információk, mint például a magánjellegű képek jogellenes, hozzájárulás nélküli megosztása, az online követéses zaklatás, a nem megfelelő vagy hamisított termékek értékesítése, a fogyasztóvédelmi jogszabályokba ütköző termékek értékesítése vagy ilyen szolgáltatások nyújtása, a szerzői jogi védelemben részesülő anyagok engedély nélküli felhasználása, a szálláshely-szolgáltatások jogellenes kínálata vagy az élő állatok jogellenes értékesítése. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 3. cikkében meghatározott „származási ország elve”[367] a DSA hatálya alatt is alkalmazandó marad. A DSA 38. preambulumbekezdés alapján a származási ország elve nem vonatkozik a hatóságok és bíróságok jogellenes tartalmakkal kapcsolatos végzéseire, mivel ezek a tartalomra, nem pedig a szolgáltatóra irányulnak, így nem korlátozzák a szolgáltatók határokon átnyúló szolgáltatásnyújtását. Az ilyen rendelkezések esetében tehát nincs szükség az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 3. cikk (4) bekezdésében foglalt kivételek alkalmazására. Itt rögzítendő, hogy az Európai Bíróság a gyakorlatában a jogellenes tartalom fogalmát dinamikusan értelmezi, figyelemmel arra, hogy a Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited (C-18/18)[368] ügyben a blokkolási rendelkezések alkalmazási körét kiterjesztette az értelmileg azonos, hasonló tartalmakra is.

A DSA 3. cikk t) pontja határozza meg a „*tartalommoderálás*” fogalmát. Ez a közvetítő szolgáltató olyan automatizált vagy nem automatizált tevékenysége, amely különösen a szolgáltatás igénybe vevője által közzétett *jogellenes tartalom* vagy *a közvetítő szolgáltató szerződési feltételeivel összeegyeztethetetlen információ* észlelésére, azonosítására és kezelésére szolgál, ideértve az ilyen jogellenes tartalom vagy információ elérhetőségét, láthatóságát és hozzáférhetőségét érintő intézkedéseket, például annak hátrasorolását, a demonetizálását, az ahhoz való hozzáférés megszüntetését vagy annak eltávolítását, vagy a szolgáltatás igénybe vevője általi információközlés lehetőségét érintő intézkedéseket, például a fiókja megszüntetését vagy felfüggesztését. A tartalommoderálás szükségszerűen személyes

[367] A származási ország elvéről vö. Lodder, Arno R., European Union E-Commerce Directive - Article by Article Comments (2017). Guide to European Union Law on E-Commerce, Vol. 4. Update from 2016 (published 2017) of the 2001 (published 2002) version, published in EU Regulation of E-Commerce. A Commentary Elgar Commentaries series, 2017, pp. 15-58., 2.2.2.3; p. 10.SSRN: https://ssrn.com/abstract=1009945; lehívás: 2024.09.15.

[368] Európai Unió Bírósága, 2019. október-3-i Eva Glawischnig-Piesczek kontra Facebook Ireland Limited-ítélet C 18/18, EU:C:2019:821

adatok kezelésével jár, és a DSA szigorú transzparencia szabályok hatálya alá tereli ezt a tevékenységet, mivel a DSA 14-15. cikkei szerint a tartalommoderálás céljából alkalmazott valamennyi szabályra, eljárásra, intézkedésre és eszközre – beleértve az algoritmikus döntéshozatalt és az emberi felülvizsgálatot –, valamint a belső panaszkezelési rendszerük eljárási szabályzatára vonatkozó információt valamennyi közvetítő szolgáltató szerződési feltételeikben transzparens tájékoztatást kell nyújtani, amely kötelezettségek a GDPR transzparencia kötelezettségei mellett élnek. Ezt meghaladóan VLOP és VLOSE szolgáltatóknak kockázatkezelés és kockázatcsökkentés részeként is kezelniük kell a tartalommoderálásukat, különösen „*a tartalommoderálási eljárások módosítása, beleértve a jogellenes tartalmak konkrét típusaira vonatkozó bejelentések feldolgozásának gyorsaságát és minőségét, valamint adott esetben a bejelentett tartalom mielőbbi eltávolítását vagy hozzáférhetetlenné tételét – különösen a jogellenes gyűlöletbeszéd vagy az online erőszak esetében –, továbbá a releváns döntéshozatali eljárások és a tartalommoderálásra szánt források módosítása*” tekintetében, ha a magán- és a családi élet tiszteletben tartásához való alapvető jogra, a Charta 8. cikkében foglalt, a személyes adatok védelméhez való alapvető jogra, a Charta 11. cikkében foglalt, a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságához való alapvető jogra vonatkozó kockázat merül fel a tartalommoderálás alkalmazásával kapcsolatosan. A tartalommoderálás a GDPR, valamint az adatvédelem szempontjából vizsgálva, éppúgy a felhasználók alapvető jogainak védelmét szolgáló tevékenység más felhasználókkal és hatóságokkal szemben, valamint eszköz arra, hogy a felhasználókat magától a platformtól is megvédje.[369] A tartalommoderálás magában foglalja a jogellenes tartalmak azonosítását, ezzel kapcsolatos felhasználói, megbízható bejelentői és hatósági értesítések kezelését, illetőleg ennek alapján megtett moderálási intézkedéseket, melyek ezzel személyes adatok kezelését foglalja magában és amellyel kapcsolatban a közvetítő szolgáltatónak mérlegelnie kell a személyes adatok kezelésének jogszerűségét és a kapcsolódó automatizált eszközök igénybe vételének korlátait, illetve az emberi felülvizsgálat kötelező biztosítását ilyen eszközök igénybe vétele esetén. Ezek a személyes adatok kezelésével járó tevékenységek jogkorlátozást valósítanak meg az érintett viszonylatában, ezért a DSA ún. alapjogi teszt hatálya alá rendeli ezek alkalmazását. Az Európai Unió Bírósága és a magyar bíróságok a DSA alkalmazandóvá válását megelőzően kialakított és a következő pontokban bemutatandó joggyakorlata alaposan feltehetően irányadó marad ebben a körben.

[369] vö. Domingos Soares Farinho - im p. 46.

3.2.3.2 Általános nyomon követés és egyéb proaktív intézkedések előírásának tilalma

A DSA szerint a digitális szolgáltatók, beleértve az online platformokat és közvetítő szolgáltatókat, kötelesek bizonyos lépéseket tenni a jogellenes tartalmak kezelésére, illetőleg a DSA kifejezetten kimondja, hogy az online platformok és közvetítő szolgáltatók *nem kötelesek általános jellegű monitorozást végezni vagy aktívan, az adott platformon jogellenes tevékenységeket felkutatni*. Ezen szabályoknak jelentős adatvédelmi relevanciája van, különösen a GDPR alkalmazása szempontjából, mivel szükségszerűen személyes adatok kezelésével jár a jogellenes tartalmak kezelése, illetve a tartalmak ezzel kapcsolatos moderálása. A szabályozás célja, hogy kiegyensúlyozza a jogellenes tartalom elleni fellépést és a felhasználók adatvédelmi jogainak tiszteletben tartását, különösen a GDPR elveivel összhangban. A DSA szerint tehát nem állapítható meg olyan általános kötelezettség, amely szerint a szolgáltatóknak az egyszerű továbbítás, gyorsítótárolás és tárhelyszolgáltatás nyújtása során a szolgáltatás tárgyát képező információkat nyomon kellene követniük. Ezt meghaladóan általánosan nem kötelezhetőek arra sem e szolgáltatók, hogy jogellenes tevékenységre utaló tényeket vagy körülményeket keressenek. Az általános monitorozási és aktív tényfeltárási kötelezettségek hiánya hozzájárul az adatkezelés minimalizáláshoz, a felhasználói jogok védelméhez, és biztosítja az adatvédelmi követelmények betartását a közvetítő szolgáltatók számára.

Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv közvetítő szolgáltatók felelősségéről szóló szabályozásának gyakorlati alkalmazása számos, az Európai Unió Bírósága előtti ügy tárgyát képezte, ezekben a Bíróságnak újszerű üzleti/reklámozási modellek alkalmazásáról – mint a Google AdWords szolgáltatása –, online piacterek felelősségéről, az általános nyomonkövetési kötelezettség, illetve szűrő- és blokkolórendszerek alkalmazásának határairól kellett állást foglalnia.[370]

[370] Lásd különösen C-236-38/08 „Google v. Louis Vuitton, v. Viaticum & Luteciel & v. CNRRH, PierreAlexis Thonet, Bruno Raboin & Tiger"; C-237/08 „BDV"; C-238/08 „Eurochallenges"; C-558/08 „PORTAKABIN"; C-278/08 „BergSpechte"; C-91/09 „Bananabay"; C-323/09 „Interflora"; C-324/09 „L'Oréal v. eBay"; C-70/10. „SABAM v. Scarlet"; C-360/10 „SABAM v. Netlog" - lásd erről részletesen: Liber Ádám - Közvetítő szolgáltatók felelőssége szellemi tulajdon megsértéséért az Európai Unióban, in Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2013. június, pp. 5-42.; http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201303-pdf/01.pdf; lehívás: 2024.09.15.

Az általános nyomonkövetési kötelezettség közvetítő szolgáltatókra irányadó tilalmát korábban az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv korábbi 15. cikke rögzítette, és a DSA 8. cikke gyakorlatilag változatlanul vette át ezt a rendelkezést. A jogszabály vonatkozó rendelkezéseinek az általános monitoring gyakorlati kivitelezhetetlensége mellett az is indoka, hogy egy szűrőrendszer bevezetése gyakorlatilag internetes cenzúrát valósítana meg, illetőleg szükségtelenül és aránytalanul sértené a felhasználók magánélethez, adatvédelemhez fűződő jogait. Ez a tilalom mindazonáltal csak általános jellegű kötelezettségek elrendelésére vonatkozik, így ez nem érinti az egyedi esetben alkalmazandó (specifikus) nyomonkövetési kötelezettségeket. Ugyanitt említendő, hogy a közvetítő szolgáltatók felelősségének korlátozásai nem érintik olyan bírósági vagy közigazgatási határozatok (ideiglenes intézkedések) meghozatalának a lehetőségét, amelyek valamilyen jogsértés abbahagyását vagy megelőzését – ideértve a jogellenes adat eltávolítását vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetését – rendelik el.[371] Az Európai Unió Bíróság az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 15. cikke értelmezése kapcsán a megelőző jellegű intézkedések alkalmazási körével elsőként a L'Oréal v. eBay-ügyben[372] foglalkozott: a Bíróság szerint az online piactér üzemeltetőjével szemben meghozható bírósági eltiltó határozat nem csupán létező, az online piac révén okozott jogsértések megszüntetéséhez, hanem olyan intézkedések meghozatalára is irányulhat, amelyek az új jogsértések megelőzéséhez is hatékonyan járulnak hozzá (lásd a L'Oréal v. eBay-határozat 131. pontját). A Bíróság szerint mindazonáltal tekintettel kell lenni azokra a korlátozásokra, miszerint nem várható el a szolgáltatótól, illetve nem szükséges és nem arányos az az intézkedés, ami valamennyi ügyfél adatai összességének tevőleges nyomonkövetését (általános nyomonkövetési kötelezettség) írja elő a szellemitulajdon-jogok megsértésének jövőbeli megelőzése érdekében (139. pont). Ezen jogsértésekkel összefüggésben a szűrő-, illetve blokkolóintézkedések bevezetésének kezdeményezésével bizonyos tartalomhoz való hozzáférés megszüntetését próbálják meg elérni a jogtulajdonosok. Ez azonban arányossággal, kommunikációs szabadságokkal és magánélet védelmével kapcsolatos kérdéseket vet fel.

Az Európai Unió Bírósága gyakorlatában a szűrésre és blokkolásra vonatkozó intézkedések megítélése eddig több előzetes döntéshozatali ügyben is felmerült és ennek keretében

[371] Az elektronikus kereskedelmről szóló irányelv vonatkozó rendelkezésének értelmezésével és az általános, illetve egyedi megelőzésre vonatkozó kötelezettségek elhatárolásával az Európai Unió Bírósága a C-70/10. sz. SABAM vs. Scarlet, illetve a C-360/10. sz., SABAM vs. Netlog-ügyben foglalkozott.
[372] L'Oréal SA v eBay International AG (Case C-324/09) EU:C:2011:474 (CJEU)

kiemelendő a C70/10. sz. *SABAM vs. Scarlet-ügy* – 2011. november 24-i előzetes döntéshozatali ügyben született ítélet, illetve a C-360/10. sz. *SABAM vs. Netlog-ügy*, melyekben a Bíróság a blokkoló- és szűrőrendszerek alkalmazásának általános/alapjogi korlátjaira mutatott rá.

A Bíróság szerint egy általános nyomonkövetési kötelezettség összeegyeztethetetlen a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv 3. cikkével, amely kimondja, hogy az irányelvben szereplő intézkedéseknek méltányosaknak és arányosaknak kell lenniük, és nem okozhatnak túlzó költségeket (lásd a L'Oréal-ügyben hozott ítélet 139. pontját). A Bíróság szerint a Scarlet-ügyben a szűrőrendszer létrehozására vonatkozó kötelezettség az internet-hozzáférést nyújtó szolgáltató hálózatán lezajlott teljes elektronikus adatátvitel tevőleges megfigyelését követelné meg, amely kiterjedne az összes továbbítandó információra, és az e hálózatot használó minden ügyfélre. Ezáltal a Bíróság szerint ez az intézkedés az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 15. cikkének (1) bekezdése szerinti általános nyomon követésre kötelezés tilalmába ütközne.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 17. cikkének (2) bekezdése tartalmazza a szellemitulajdon-jogok védelmét, azonban ezen jog védelme nem abszolút. A C-275/06. sz., a *Promusicae-ügyben* 2008. január 29-én hozott ítélet (EBHT 2008., I271. o.) 62–68. pontjából következően a tulajdonhoz való jog védelmét – amely jognak részét képezik a szellemitulajdon-joghoz kapcsolódó jogok – más alapvető jogok védelmével egyensúlyban kell biztosítani (lásd az ítélet 44. pontját). A Bíróság szerint így a nemzeti hatóságok és a bíróságok feladata, hogy a szerzői jog jogosultjainak védelme érdekében elfogadott intézkedések keretében igazságos egyensúlyt biztosítsanak e jog védelme és az intézkedés által érintett személyek alapvető jogainak védelme között. A Bíróság ekként emelte ki a vállalkozás szabadságát, ami az internet-hozzáférést biztosító szolgáltatót is megilleti, és amely a szolgáltató költségén létrehozandó és általa fenntartandó szűrőrendszer létrehozásával súlyosan sérülne, mivel az nem tartja be az igazságos egyensúlyt a szellemitulajdon-jog és a vállalkozás szabadságának védelme között. Másrészről a Bíróság azt emelte ki, hogy a szűrőrendszer a felhasználók jogait, így azok személyes adatok védelmére és szólásszabadságra vonatkozó jogukat is sértené, mivel a szűrés tartalomelemzést, valamint azon felhasználók IP-címének összegyűjtését és azonosítását vonná maga után, akik a jogellenes tartalmat a hálózatra küldték; másrészről a szűrőrendszer alaposan feltételezhetően jogszerű tartalmú adatátvitel blokkolását is kiválthatja, ami ellentétes az információs

szabadságokkal. A Bíróság az „igazságos egyensúly” megtalálását a nemzeti bíróság hatáskörébe utalta.

A 2012. február 16-án a C-360/10. számú, a *SABAM vs. Netlog* előzetes döntéshozatal ügyében született ítéletében az Európai Unió Bírósága az információ tárolását végző tárhelyszolgáltatók vonatkozásában erősítette meg a Scarlet-ügyben kimondott alapelvet, miszerint a közvetítő szolgáltató nem kötelezhető általános nyomon követésre.

A belga közös jogkezelő SABAM a Netlog közösségi portál ellen indított keresetet, mivel annak felhasználói a SABAM repertoárjába tartozó műveket használtak fel, illetve tettek hozzáférhetővé engedély nélkül. A SABAM keresetében kérte a Netlog kötelezését a jogsértés megszüntetésére és megelőzésére szűrőrendszer létrehozása útján. A Netlog szerint ez általános nyomonkövetési kötelezettséget róna rá, illetve sértené a felhasználóik adatvédelmi jogait is. A belga bíróság előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel fordult az Európai Unió Bíróságához, és kérte annak megválaszolását, hogy *in abstracto* és *megelőző jelleggel*, a tárhelyszolgáltató saját költségére időbeli korlátozás nélkül védett művek felhasználását megakadályozó szűrőrendszer az Európai Unió joga alapján álló tagállami jogban bevezethető-e. Az Európai Unió Bírósága emlékeztetett arra, hogy a szellemitulajdon-jog jogosultjai eltiltás elrendelését kérhetik az online közösségi hálózati felületet üzemeltető szolgáltatókkal, így a Netloggal szemben, amely intézkedés nem csupán a jogsértés megszüntetésére, hanem új jogsértések megelőzésére is irányulhat. Ezen intézkedéseknek, amelyekre a tagállami jog irányadó, tiszteletben kell tartaniuk bizonyos korlátozásokat, melyeket az Európai Unió joga állapít meg. Ez vonatkozik különösen arra, hogy a közvetítő szolgáltató nem kötelezhető jogsértések általános nyomon követésére, így különösen arra, hogy valamennyi ügyfele adatai összességét tevőlegesen nyomon kövesse annak érdekében, hogy megelőzze a szellemitulajdon-jogok jövőbeni megsértését. Az ilyen általános nyomonkövetési kötelezettség a Bíróság szerint összeegyeztethetetlen a jogérvényesítési irányelv[373] 3. cikkével, amely kimondja, hogy az említett irányelvben szereplő intézkedéseknek méltányosaknak és arányosaknak kell lenniük, és azok nem lehetnek túlságosan költségesek. A Bíróság szerint a szűrés a felhasználók által tárolt fájlok tevőleges megfigyelését követelné meg, és az a tárhelyszolgáltató által tárolt információk döntő többségére, illetve az összes felhasználóra kiterjedne, amely vonatkozásban

[373] Az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről; HL L 157., 2004.4.30, pp. 45–86.

a Bíróság a Scarlet-ügyben meghozott ítélet 39. pontjára hivatkozott analógiaként. Így a vonatkozó rendszer az általános nyomonkövetési kötelezettség tilalmába is ütközne. Másrészről nem hanyagolható el a szűrőrendszer létrehozásának alapjogi vetülete sem. a szűrőrendszer sértheti a tárhelyszolgáltató felhasználóinak alapvető jogait is, nevezetesen a személyes adatok védelméhez való jogukat, valamint információk fogadásának és közlésének szabadságát, amelyet a Charta szintén védelemben részesít. A személyes adatok sérelmét a felhasználói profilokra vonatkozó információk azonosítása, rendszerszerű elemzése és kezelése jelentené, míg a szólásszabadság azáltal sérülne, hogy a rendszer nem lenne képes különbséget tenni a jogellenes és a jogszerű tartalom között, ebből következően pedig az „igazságos egyensúly" sérülne.

Az Európai Unió Bírósága a Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited (C-18/18)[374] ügyben mondta ki, amely egy osztrák politikus által indított keresetre épült, hogy a tagállami bíróságok elrendelhetik az online platformok számára az olyan bejegyzések eltávolítását, amelyek hasonló tartalmúak egy már törölt, jogsértő tartalomhoz. Ugyanakkor a Bíróság hangsúlyozta, hogy az ilyen intézkedések nem vezethetnek általános monitoring kötelezettség előírásához.

Az általános nyomonkövetési tilalom elvét a legélesebb kihívás elé a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról szóló (EU) 2019/790 irányelv (CDSM Irányelv) 17. cikke állította. E rendelkezés a tartalommegosztó szolgáltatók számára olyan proaktív kötelezettségeket ír elő, amelyek a kritikusok szerint a gyakorlatban elkerülhetetlenné teszik az automatizált tartalomfelismerő technológiák, azaz a „feltöltési szűrők" (upload filters) alkalmazását. Ez a jogi feszültség vezetett a C-401/19. sz. (Lengyelország kontra Parlament és Tanács) ügyhöz, amelyben Lengyelország a CDSM Irányelv 17. cikke megsemmisítését kérte az Európai Unió Bíróságától. Lengyelország központi érve az volt, hogy a cikkben foglalt kötelezettségek a gyakorlatban egy tiltott, általános nyomonkövetési kötelezettséget valósítanak meg, amely aránytalanul korlátozza a felhasználók véleménynyilvánítási és tájékozódási szabadságát (az Alapjogi Charta 11. cikke). Álláspontjuk szerint a szűrőtechnológiák képtelenek megbízhatóan különbséget tenni a jogsértő és a jogszerű (például paródia, idézet, kritika) felhasználások között, ami elkerülhetetlenül a jogszerű tartalmak téves

[374] Európai Unió Bírósága, 2019. október-3-i Eva Glawischnig-Piesczek kontra Facebook Ireland Limited-ítélet C 18/18, EU:C:2019:821

blokkolásához („overblocking”) vezet. A Bíróság a keresetet elutasította és helybenhagyta a 17. cikk érvényességét, azonban ítéletében egy rendkívül fontos értelmezési keretet és feltételrendszert állított fel. A Bíróság kimondta, hogy a CDSM Irányelv 17. cikkében előírt, szűrési technológiák alkalmazását igénylő kötelezettség csak akkor egyeztethető össze az Alapjogi Chartával, ha a jogalkotó és a tagállamok megfelelő biztosítékokat nyújtanak a felhasználók alapvető jogainak védelmére. Az ítélet értelmében a platformok felelőssége, hogy olyan rendszereket alkalmazzanak, amelyek képesek megkülönböztetni a jogszerű és jogellenes tartalmakat, és nem vezethetnek a jogszerű tartalmak blokkolásához. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a 17. cikk (9) bekezdésében előírt hatékony panaszkezelési és jogorvoslati mechanizmusok nem csupán eljárási formalitások, hanem a rendszer jogszerűségének alapvető, elengedhetetlen elemei. Az ítélet tehát a 17. cikk jogszerűségét egy jogvédő értelmezéshez kötötte: a proaktív szűrés csak akkor megengedett, ha az nem jár a véleménynyilvánítás szabadságának aránytalan sérelmével, és a tagállamoknak az átültetés során ezt a kényes egyensúlyt kell biztosítaniuk.

Az általános nyomonkövetési tilalom gyakorlati határait legutóbb a C-492/23. sz. Russmedia ügyben született főtanácsnoki indítvány világította meg. A főtanácsnok megerősítette, hogy a DSA 8. cikkében foglalt tilalommal ellentétes lenne egy olyan kötelezettség, amely a platformokat a felhasználók által feltöltött hirdetések tartalmának előzetes ellenőrzésére kötelezné a potenciálisan jogellenes vagy személyes adatokat sértő elemek kiszűrése céljából. Egy ilyen kötelezettség tiltott általános monitoring kötelezettségnek minősülne. Ugyanakkor a főtanácsnoki indítvány egy fontos megkülönböztetést tett: a platform, mint a saját regisztrált felhasználói adatainak adatkezelője, a GDPR 24. és 25. cikke (beépített és alapértelmezett adatvédelem) alapján köteles olyan megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket bevezetni, amelyek csökkentik az adatkezeléssel járó kockázatokat. A Főtanácsnok szerint ebbe beletartozik a hirdető felhasználók személyazonosságának ellenőrzésére irányuló intézkedések bevezetése is, mivel az anonim fiókok lehetősége növeli a visszaélések (például személyazonosság-lopás, hamis hirdetések közzététele) kockázatát. Ez a jogértelmezés tehát különbséget tesz a tartalom és a felhasználó ellenőrzése között. Míg a tartalom általános, proaktív szűrése tilos, addig a felhasználói fiókok regisztrációjához kapcsolódó, kockázatcsökkentő azonosítási intézkedések bevezetése a beépített adatvédelem elvéből fakadó kötelezettség lehet.

Az általános nyomonkövetési tilalom és a személyes adatokat sértő tartalmak hatékony eltávolítása közötti feszültség a legélesebben a német bíróságok előtt zajló, nagy sajtóvisszhangot kapott Renate Künast kontra Facebook ügyben mutatkozik meg. Az ügyben egy német zöld politikusnővel szemben terjesztettek egy hamis idézetet tartalmazó, személyiségi jogait sértő mémet a Facebookon. A frankfurti felsőbíróság (OLG Frankfurt), hasonlóan a Glawischnig-Piesczek v. Facebook Ireland Limited ügyhöz másodfokon arra kötelezte a platformot[375], hogy ne csak a konkrétan bejelentett jogsértő posztot távolítsa el, hanem proaktívan intézkedjen a tartalmilag azonos magvú (ún. „kerngleiche") variánsok eltávolításáról is, akár mesterséges intelligencia alapú szűrőrendszerek bevetésével. Az ügy jelenleg a német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (BGH) előtt van[376], amely azt vizsgálja, hogy egy ilyen kiterjesztett, proaktív eltávolítási kötelezettség levezethető-e a GDPR 17. cikkéből (a törléshez való jog). A BGH azonban felfüggesztette az eljárást[377], mivel egy másik, az Európai Unió Bírósága előtt folyamatban lévő ügy (a fentebb hivatkozott C-492/23. sz. Russmedia ügy) kimenetelére vár. Mindkét ügy központi kérdése azonos: hogyan egyeztethető össze a GDPR-ból fakadó, potenciálisan proaktív védelmi kötelezettség (mint a GDPR 17. cikk (2) bekezdése, amely „észszerű lépéseket" ír elő a további terjesztés megakadályozására) a DSA reaktív felelősségi rendszerével (6. cikk) és az általános nyomonkövetési kötelezettség kifejezett tilalmával (DSA 8. cikk). A Künast-ügy rávilágít az uniós platformszabályozás egyik legkritikusabb, jelenleg megoldatlan dilemmájára: meddig terjed a platformok felelőssége a már egyszer jogellenesnek minősített, személyes adatokat sértő tartalom ismételt megjelenésének megakadályozásában, anélkül, hogy ez a kötelezettség tiltott általános monitoring kötelezettséggé válna. Heilmann és Giere ezzel kapcsolatosan egy lépcsőzetes felelősségi rendszert javasol.[378] Az első szakaszban a platform felelőssége továbbra is reaktív maradna, összhangban a DSA 8. cikkének általános nyomonkövetési tilalmával. A platformnak tehát nem lenne általános kötelezettsége a jogsértő tartalmak felkutatására. Azonban a második szakaszban, miután a platform egy konkrét, személyes adatokat sértő tartalomról jogszerű és megalapozott értesítést kapott (a „Notice" fázis), egy célzott, proaktív kötelezettség lépne életbe. A platformnak ettől a ponttól kezdve „észszerű intézkedéseket" (vö. GDPR 17. cikk (2)

[375] Oberlandesgericht (OLG) Frankfurt am Main, Urt. v. 25.01.2024, Az. 16 U 65/22
[376] Redaktion beck-aktuell, Geduld gefragt: BGH setzt Verfahren Künast gegen Facebook aus, beck-aktuell, 18. Februar 2025 (becklink 2033449).
[377] BGH Beschluss vom 18.02.2025 - VI ZR 64/24
[378] Heilmann, Dorothea / Giere, Katrin: Verantwortlichkeit von Hosting-Betreibern bei Inhalten mit Personenbezug – Verhältnis von DS-GVO und DSA: Notwendigkeit eines Notice-and-Sweep-Verfahrens?, ZD 2025, pp. 382–386.

bekezdés) kellene tennie nemcsak a bejelentett tartalom, hanem annak tartalmilag azonos magvú („kerngleiche”) másolatai és variánsai felkutatására és eltávolítására is (a „Sweep” fázis). Ez a megközelítés azzal érvel, hogy nem sérti a DSA 8. cikkét, mivel a proaktív cselekvési kötelezettség nem általános, hanem egy konkrét, előzetes bejelentés váltja ki, és csak egy jól körülhatárolt, jogsértőnek minősített tartalomtípusra vonatkozik. Egy ilyen modell hatékonyabb védelmet nyújtana az érintetteknek a vírusszerűen terjedő, személyes adataikat sértő tartalmak (mint a hamis idézetek, deepfake videók vagy a hozzájárulás nélküli képmásfelhasználás) ellen, miközben elkerülné a platformok általános cenzori szerepbe kényszerítését. A modell gyakorlati megvalósítása mesterséges intelligencia alapú technológiákat igényelne, azonban a téves blokkolások („overblocking”) elkerülése és a véleménynyilvánítás szabadságának védelme érdekében elengedhetetlen lenne a hatékony, emberi felülvizsgálatot is biztosító jogorvoslati mechanizmusok megléte. Az Európai Unió Bíróságának a Russmedia ügyben hozott döntése azonban kulcsfontosságú lesz annak eldöntésében, hogy az uniós jogrend elmozdul-e egy ilyen, a reaktív és proaktív elemeket ötvöző felelősségi modell irányába.

Az Európai Unió Bíróságának a C-275/06 ügyszámú Telefónica vs. Promusicae-ügyben[379] arról kellett döntenie, hogy kötelezhető-e egy közvetítő szolgáltató a felhasználói személyes adatainak feltárására szellemitulajdon-jogok érvényesítése érdekében. A Productores de Música de España (Promusicae) olyan nonprofit szervezet, amely hangfelvétel-előállítókat és hanglemezkiadókat, illetve audiovizuális hanghordozó-előállítókat és -kiadókat képvisel, míg a Telefónica de España SAU (Telefónica) internet-hozzáférést nyújtó szolgáltató. Az ügy tényállása szerint a spanyol Promusicae az általa képviselt jogosultak nevében ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő a Telefónica ellen, hogy a bíróság kötelezze adatszolgáltatásra a Telefónicát a Kazaa peer-to-peer fájlcserélő program olyan felhasználói azonosságának feltárására, akik részére internet-hozzáférést biztosít, és akik megosztott könyvtárukban olyan hangfelvételekhez való hozzáférést biztosítanak, amelyek felhasználási jogával a Promusicae tagjai rendelkeznek. Az adatszolgáltatás céljaként a Promusicae a szerzői jogok érvényesítésére szolgáló perindítást jelölte meg. A bíróság az ideiglenes intézkedésnek helyt adott, ami ellen a Telefónica azzal fellebbezett, hogy a törvény nem teszi lehetővé az adatok kiadását polgári eljárás keretében vagy ilyen eljárásra irányuló ideiglenes intézkedés

[379] Európai Unió Bírósága, Promusicae-ügy, C-275/06, Productores de Música de España (Promusicae) vs. Telefónica de España SAU. [ECLI:EU:C:2008:54]

címén. Az eljáró spanyol bíróság az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal keretében az Európai Unió Bíróságához fordult annak a kérdésnek a tisztázása érdekében, hogy az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv, az infosoc-irányelv és a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv lehetővé teszi-e, illetve előírja-e a személyes adatokra vonatkozó adatszolgáltatást. A Bíróság 2008. január 29-én kelt döntésében megállapította, hogy az ePrivacy irányelvben rögzített, a személyes adatok bizalmassága alól felmentést biztosító kivételek közül (nemzetbiztonság, a nemzetvédelem és a közbiztonság védelme) egyik sem tűnik olyan helyzetekre vonatkozónak, amely a jelen ügyre vonatkozna vagy amelyben egyébként polgári eljárást lehetne indítani. Ezt meghaladóan azonban az irányelv utalt a személyes adatok védelméről szóló 95/46/EK irányelv 13. cikkének (1) bekezdésére, ami felhatalmazta a tagállamokat arra, hogy intézkedéseket fogadjanak el a személyes adatok bizalmasságának megőrzésére vonatkozó kötelezettség korlátozására, amennyiben erre többek között mások jogainak és szabadságának védelme érdekében szükség van. A Bíróság ennek alapján arra a következtetésre jutott, hogy az ePrivacy irányelv nem zárja ki a személyes adatok szolgáltatására kötelezést, azonban nem is írja elő azt. A Bíróság rögzítette, hogy az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv[380], az Infosoc irányelv[381] és a jogérvényesítési irányelv célja, hogy a tagállamok biztosítsák többek között az információs társadalomban a szellemitulajdon-jogok és különösen a szerzői jog hatékony védelmét. Az Európai Alapjogi Charta szerint pedig a tulajdonhoz való jog, amelynek részét képezi a szellemitulajdon-jog mint a szerzői jog és a hatékony jogorvoslathoz való alapjog, a közösségi jog általános alapelvének minősül, másrészről azonban a charta garantálja a személyes adatok védelméhez, így a magánélet tiszteletben tartásához való jogot is. A Bíróság szerint ezeket a jogokat az irányelveket átültető tagállamoknak igazságos egyensúlyba kell hozniuk egymással, és ennek keretében olyan értelmezésre szükséges törekedni, ami nem sérti más alapvető jogelv, így különösen az arányosság követelményét. A Bíróság ezzel a döntés lehetőségét a kérdést előterjesztő nemzeti bíróság, illetve a tagállamok hatáskörébe utalta, tehát nem döntötte el a kérdést.

[380] Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv); HL L 178., 2000.7.17, pp. 1–16

[381] Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról; HL L 167., 2001.6.22, pp. 10–19

A *Bonnier ügyben*[382] szintén ez merült fel, hogy a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv 8. cikke alapján meghozott nemzeti jogszabályra alapítottan a jogsértők személyazonosságának feltárására kérték kötelezni az elektronikus hírközlési szolgáltatót és hogy ez jogszerűnek minősül-e. Az Európai Unió Bíróságának azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy az adatmegőrzési irányelv kizárja-e az olyan tagállami bírói intézkedést, amely a jogosultak indítványára a szellemi tulajdont sértő személyek előfizetői adatai (így IP-cím) szolgáltatására kötelezi az elektronikus hírközlési szolgáltatókat. A Bíróság megállapítása szerint a jelen ügy nem tartozik az adatmegőrzési irányelv tárgyi hatálya alá, mivel az egy adott tagállam nemzeti jogának megfelelően az illetékes nemzeti hatóságok számára való adattovábbításokra vonatkozik. Ezzel szemben a jelen ügy tárgya polgári eljárás keretében történő adattovábbítás a szerzői jogi jogosult részére a szellemitulajdon-jogok megsértésének megállapítása céljából, ami a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv hatálya alá tartozik. A Bíróság ismételten megerősítette azt, amit a Promusicae-ügyben korábban kimondott, hogy a tagállamok a személyes adatok magánszemélyekkel való közlésére vonatkozó kötelezettséget állapíthatnak meg a szerzői jogok megsértése miatti polgári peres eljárás indításának lehetővé tétele érdekében, utalt azonban arra, hogy az Európai Unió joga nem is ír elő ilyen kötelezettséget a tagállamok számára. A Bíróság ezzel összefüggésben rámutatott, hogy az ePrivacy irányelv, továbbá a szellemitulajdon-jogok érvényesítéséről szóló irányelv átültetése során a tagállamoknak ügyelniük kell arra, hogy ez utóbbiak olyan értelmezésére kell támaszkodniuk, amely lehetővé teszi az uniós jogrend által védett különböző alapvető jogok megfelelő egyensúlyának biztosítását. A Bíróság szerint a nemzeti bíróság a fentiek alapján – az eset egyedi körülményeit és az arányosság elvét figyelembe véve– maga mérlegelheti az ellentétes érdekeket. Ennek alapján valószínűsíthető az, hogy a nemzeti jogszabály alkalmas a szerzői jogi jogosultat megillető szellemitulajdon-jog védelme, illetve az előfizető magánszemély személyes adatai, magánélet (privacy) védelme közötti megfelelő egyensúly biztosítására (lásd az ítélet 60. pontját).

A magyar Kúria a BH 2017.1.20 szám[383] alatt közzétett ügyben a fenti európai uniós bírósági gyakorlatot tükröző döntést hozott, amely a szerzői jogi törvény adatszolgáltatást előíró (Szjt.) 94. § (1) bekezdés d) pontja értelmezését érintette. Az ügy központi kérdése, hogy az

[382] Európai Unió Bírósága, C-461/10. – Bonnier Audio AB és társai v. Perfect Communication Sweden AB [ECLI:EU:C:2012:219] (2012)
[383] Kúria Pfv.IV. 20.133/2016/5.

internetszolgáltató kötelezhető-e a szerzői jogsértéssel kapcsolatos jogi eljárás keretében személyes adatok kiadására anélkül, hogy az érintett személyek ehhez hozzájárultak volna. A Kúria megállapította, hogy az internetszolgáltató, mint közvetítő szolgáltató nem kötelezhető a szerzői jogsértés miatt indított polgári eljárásban az IP-címekhez tartozó személyek nevének és címének kiadására. Az internetszolgáltató csak akkor kötelezhető adatszolgáltatásra, ha erre törvény kifejezetten lehetőséget biztosít, például nemzetbiztonsági, bűnüldözési célokból, de a polgári eljárások keretében erre nem kötelezhető, kivéve, ha az érintett hozzájárulását adta, összhangban az Elkertv. 13/A. § (6) bekezdésével, amelynek értelmében a szolgáltatás igénybevételével kezelt felhasználói adatok nem kapcsolhatók össze az igénybe vevő azonosító adataival és az igénybe vevő hozzájárulása nélkül nem adhatók át harmadik személy számára. Az ítélet alapvető jogelvi jelentősége a *személyes adatok védelmének elsőbbségét* hangsúlyozza. Az adatszolgáltatás személyes adatkezelést jelent, amelyre szigorú feltételek vonatkoznak az adatvédelmi jogszabályok alapján. Az ítélet szerint az IP-címen keresztül az internetezési és felhasználói szokásokból levonható ún. profilírozó következtetés a konkrét személyhez köthető, az egyén személyiségéhez tartozó legszemélyesebb adat, amely adott esetben a különleges adat fogalmát is kimerítheti, így annak kezelésére a személyes adatkezelés körében szigorúbb szabályok vonatkoznak. A döntvény szerint „*Méltányolható érdeke fűződik tehát az érintett személynek ahhoz, hogy a személyiségének jellemzőire vonatkozó ismeret nyilvánosságra hozatala saját elhatározása vagy hozzájárulása alapján történjen. A szerzői jogában sértett fél részére ugyanakkor nem kizárólagossággal áll rendelkezésre a polgári jogi igényérvényesítés, illetve ezen belül az internetszolgáltató adatszolgáltatásra kötelezésének igénye. Ezért a fenti érdekek egybevetése alapján nem férhet kétség ahhoz, hogy adott esetben a különleges kategóriájú személyes adatokat is magában foglaló személyes adatok védelméhez fűződő jog korlátozása nem áll arányban a szerzői jogból fakadó igény érvényesítésének érdekével”.* Ezért erre hivatkozással a bíróság elutasította a jogosult adatszolgáltatási kérelmét a közvetítő szolgáltatóval szemben.

Az uniós platformszabályozás, különösen a DSA és az uniós adatvédelmi rezsim kölcsönhatásának elemzése során a legfontosabb szinergiák és ellentétek a platformok felelősségi rendszerének és a tartalomfelügyeleti kötelezettségeknek a metszéspontjában válnak láthatóvá. A DSA felelősségi rendszerének alapvető szinergiája a közvetítői felelősségkorlátozás („safe harbor”) és az általános nyomonkövetési kötelezettség tilalma közötti elválaszthatatlan kapcsolaton alapul, amely mentesíti a passzív, technikai szerepet

betöltő szolgáltatókat a felhasználóik által generált jogellenes tartalmakért való felelősség alól – és csakis azért tartható fenn, mert az európai uniós jogalkotó DSA 8. cikkelyben kifejezetten megtiltja, hogy a platformokat általános, proaktív tartalomfelügyeletre kötelezzék. E két rendelkezés a DSA felelősségi modelljének két, egymást feltételező pillére. A felelősség alóli mentesülés a platformok „igazolt tudatlanságán" alapul; a nyomonkövetési tilalom pedig ennek az állapotnak a jogi garanciája. Ha a platformoknak kötelességük lenne minden feltöltött tartalmat előzetesen ellenőrizni, megszűnne passzív közvetítői státuszuk, és a „safe harbor" okafogyottá válna. Ez a szinergia adatvédelmi szempontból is kulcsfontosságú: az általános felügyelet tilalma az adattakarékosság elvének egyik legfontosabb érvényesülési formája a platform-ökoszisztémában, mivel megakadályozza a felhasználói adatok szükségtelen, tömeges és megkülönböztetés nélküli kezelését. A DSA alapmodellje tehát egy reaktív, az alapjogokat (véleménynyilvánítás, adatvédelem) védő keretrendszert hoz létre.

Ez a belsőleg koherens, reaktív modell azonban komoly ellentétbe kerül, amikor más, *lex specialis* jellegű uniós jogszabályokkal vetjük össze. A legélesebb feszültségpontot a digitális egységes piaci szerzői jogi irányelv (CDSM Irányelv) 17. cikke jelenti, amely a tartalommegosztó szolgáltatókra (CSSP) egy alapvetően eltérő, proaktív felelősségi rendszert telepít. Míg a DSA általános szabálya a felelősség alóli mentesülés, addig a CDSM Irányelv a felelőssé teszi a hatálya alá tartozó szolgáltatókat. Míg a DSA tiltja az általános nyomonkövetést, addig a CDSM Irányelv *de facto* megköveteli a feltöltési szűrők alkalmazását („notice and stay-down"), amely funkcionálisan egy specifikus tartalomtípusra (szerzői jogi művek) irányuló, de a gyakorlatban minden feltöltést elemző, általános felügyeleti rendszer kiépítését teszi szükségessé. Ez a kettősség az uniós platformszabályozás központi dilemmáját testesíti meg. A C-401/19. sz. Lengyelország kontra Parlament és Tanács ügyben hozott bírósági ítélet kísérletet tett e feszültség feloldására azzal, hogy a proaktív szűrést csak szigorú, az alapvető jogokat (különösen a jogszerű felhasználásokat, mint a paródia vagy idézet) védő biztosítékok mellett tartotta jogszerűnek. Az ítélet azonban nem szüntette meg a két szabályozási megközelítés közötti alapvető ellentétet. Adatvédelmi szempontból ez a fragmentáció azt jelenti, hogy ugyanaz a platform a különböző típusú jogellenes tartalmak esetében két, egymással ellentétes adatkezelési logikát kénytelen követni. Míg az általános jogellenes tartalmak esetében az adattakarékosság és a reaktív adatkezelés az irányadó, addig a szerzői jogi tartalmak esetében a tömeges, proaktív és megelőző jellegű adatkezelés válik kötelezővé. Ez a szabályozási ellentmondás nem csupán jogbizonytalanságot teremt, hanem

rávilágít arra is, hogy az uniós jogalkotó a különböző szakpolitikai célok (például a belső piac egysége vs. a kulturális ipar védelme) elérése érdekében egymással versengő, és az alapjogokra eltérő hatást gyakorló platformszabályozási modelleket működtet párhuzamosan, melynek alapvetően kétséges a hosszú távú fenntartható volta. Az általános nyomonkövetési tilalom és a CDSM irányelv 17. cikke által előírt proaktív szűrési kötelezettség közötti feszültség azonban nem csupán egy technikai jogértelmezési kérdés, hanem az uniós platformszabályozás központi dilemmáját testesíti meg. Rávilágít egy belső inkoherenciára, ahol a jogalkotó a különböző szakpolitikai célok (a véleménynyilvánítás szabadságának védelme és a kulturális ipar védelme) érdekében egymással logikailag ellentétes, és az alapjogokra eltérő hatást gyakorló felelősségi modelleket működtet párhuzamosan.

3.2.3.3 Önkéntes vizsgálatok és jogi megfelelés lehetősége

Az önkéntes, saját kezdeményezésű vizsgálatok lehetőségét a DSA 7. cikke szabályozza, és ez a rendelkezés azt rögzíti, hogy a közvetítő szolgáltatóktól nem tagadható meg a 4., 5. és 6. cikkben említett, felelősség alóli mentesülés kizárólag azon az alapon, hogy jóhiszeműen és kellő gondossággal eljárva önkéntes, saját kezdeményezésű vizsgálatokat vagy egyéb, a jogellenes tartalom észlelésére, azonosítására és eltávolítására, illetve az ahhoz való hozzáférés megszüntetésére irányuló intézkedéseket hoznak, vagy az uniós jog és az uniós joggal összhangban álló nemzeti jog követelményeinek – beleértve a DSA rendeletben foglalt követelményeket – való megfeleléshez szükséges intézkedéseket hoznak. Ez a rendelkezés amiatt lényeges, mert bár nem írható elő és nincs általános nyomon követési kötelezettség és a jogellenes tartalomra vonatkozóan proaktív intézkedésekre szolgáltatók nem kötelezhetők, azonban biztosítja a közvetítő szolgáltatók számára, hogy nem jelenti a DSA szerinti immunitás elveszítését, ha önkéntes, saját kezdeményezésű, jóhiszemű vizsgálatok és jogi megfelelés keretében olyan intézkedéseket hoznak, amelyek jogellenes tartalom észlelésére, azonosítására és eltávolítására vonatkoznak. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 15. cikke szerinti mentesülés ugyanis csak technikai, automatikus és passzív jellegű tevékenységek esetében állt fenn és önkéntes vizsgálatok esetére azzal a veszéllyel járt, hogy a közvetítő szolgáltatókat önkéntes intézkedések esetében felelőssé teszik a jogsértő tartalomért. Azon szolgáltatók tehát, akik önkéntesen ellenőrizték a szolgáltatásaik útján közvetített tartalmakat vagy szoftveres eszközökkel állandó megfigyelés alatt tartották azokat, „tudomást szereztek” e jogellenes tartalmakról, ami a felelősségkorlátozás alkalmazását akadályozta. Ezen a

szolgáltatók számára hátrányos lehetett, akik igyekeztek önkéntesen feltárni és eltávolítani a jogsértő tartalmakat.[384]

A felelősségkorlátozás csak azoknak a szolgáltatóknak kedvez, akik „önkéntesen", „jóhiszeműen", „gondossággal" és a nemzeti jog, az uniós jog, különösen pedig a DSA rendelkezéseinek megfelelően járnak el. A DSA 26. preambulumbekezdése szerint annak puszta ténye, hogy a szolgáltatók ilyen tevékenységeket folytatnak, nem jelenti azt, hogy a felelősség alóli, ebben a rendeletben meghatározott mentességekkel nem lehet élni, amennyiben ezekre a tevékenységekre jóhiszeműen, kellő gondosság mellett kerül sor. Ezért a szolgáltató esetleges ilyen tevékenységeit és intézkedéseit nem kell figyelembe venni annak meghatározásakor, hogy a szolgáltató igénybe veheti-e a felelősség alóli mentességet, különösen abban a tekintetben, hogy a szolgáltató semleges szolgáltatást nyújt-e, és ezért a releváns rendelkezés hatálya alá tartozhat-e, anélkül azonban, hogy ez a szabály azt jelentené, hogy a szolgáltató szükségszerűen élhet a mentességgel.

Ezen önkéntes vizsgálatok esetében szükségszerűen felmerülnek adatvédelmi kérdések, különösen azok jogalapjával, szükségességével és arányosságával kapcsolatosan. Ha az alkalmazott önkéntes intézkedések szükségtelenek, aránytalanok vagy nem megfelelőek, a felelősséget az általános szabályok alapján kell megítélni. A 26. preambulumbekezdés kiemeli, hogy a DSA 7. cikk célja az, hogy elkerülje az önkéntes megfigyelési intézkedések hátrányait, hogy ne akadályozza meg a szolgáltatókat abban, hogy ilyen intézkedéseket hajtsanak végre.

Az „önkéntes" megfigyelési intézkedések akkor valóban önkéntesek, és saját kezdeményezés alapján történnek, ha ezek alkalmazása nem jogszabályból, bírósági vagy hatósági határozatból származó kötelezettségen alapulnak[385]. Az önkéntesség feltételezi, hogy a szolgáltatónak van választási lehetősége, hogy végrehajt-e megfigyelési intézkedéseket vagy sem és ezek közé tartozhatnak azon intézkedések is, amelyek a felhasználási feltételekben előre bejelentésre kerülnek, és amelyekhez a felhasználó a szolgáltatás igénybevételekor hozzájárulást adott. Az egyenlő bánásmód feltételezi, hogy az önkéntes intézkedéseket jóhiszeműen, gondosan, objektíven, nem diszkriminatív módon és arányosan hajtják végre. Ezeknek az intézkedéseknek

[384] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 7., 1. sarokpont; p. 108.; vö. Koltay András, Szikora András, Lapsánszky András, Tóth András (szerk.) - Nagykommentár a DSA rendelethez, Wolters Kluwer, 2024; 7. cikk; 77. oldal

[385] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 7. Rn 17; pp. 111-112.

tiszteletben kell tartaniuk az érintett személyek jogait és jogos érdekeit, és meg kell hozniuk minden szükséges intézkedést a jogszerű tartalmak indokolatlan eltávolításának elkerülésére[386]. A hivatkozott 26. preambulumbekezdés itt utal arra, hogy az e célból az érintett szolgáltatóknak például észszerű intézkedéseket kell hozniuk annak biztosítására, hogy amennyiben automatizált eszközök használatával kerül sor ilyen tevékenységek végzésére, a vonatkozó technológia *by-design* kellően megbízható legyen ahhoz, hogy a lehető legminimálisabbra csökkentse a hibaarányt.

A „gondossági" követelmény azt feltételezi, hogy a szolgáltató az érintett összes fél jogos érdekeit figyelembe veszi és mérlegeli, mielőtt egy tartalmat jogellenesként azonosít és eltávolít. Ez magában foglalja az Európai Bíróság joggyakorlata szerint, amint azt fentebb bemutattam, a méltányos egyensúly biztosítását a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok, az érintett személyiségi jogai, ideértve a személyes adatok védelméhez való jog, a vállalkozás szabadsága, valamint az információk szabad fogadásának vagy terjesztésének joga között. A gondossági követelmény megköveteli, hogy a szolgáltató minden technikailag lehetséges és észszerű intézkedést meg kell tegyen annak érdekében, hogy elkerülje a tartalmak téves jogellenes minősítését[387]. A szoftveres eszközöket mindig a technológia állása szerint kell konfigurálni, és megfelelő biztonságot kell nyújtaniuk a tartalom téves jogellenes minősítése elkerülése érdekében. Az ilyen intézkedéseket tehát – figyelemmel arra, hogy azt jogszabály nem írja elő – jogos érdek és pozitív jogos érdek teszt alapján és figyelembe véve az érintettek jogait és szabadságait, azt kímélve lehet végezni. Az önkéntes vizsgálatokkal kapcsolatos intézkedések jogszerűségének megítélésére ugyanazon elveket lehet alkalmazni, mint amelyet az Európai Unió Bíróságának gyakorlata szűrőszoftverek kialakításával kapcsolatosan kialakított, mert nem különböznek ahhoz képest, hogy azokat önkéntesen vagy kötelezően telepítik. A jogsértések felismeréséhez szükséges szoftver megbízhatósága alapvető fontosságú, hogy elkerüljék a jogszerű tartalmak indokolatlan eltávolítását, ami kritikus fontosságú a kezelt személyes adatok adatvédelmi pontosság alapelvének megfelelő biztosításában. Az ilyen intézkedésekkel kapcsolatosan és figyelemmel az érintettek jogaival kapcsolatos feltehető magas kockázatokra, a GDPR 35. cikk (1) bekezdése szerinti adatvédelmi hatásvizsgálat elvégzése is indokolt és a hatásvizsgálat kötelező lehet akkor, ha az ilyen intézkedés profilozást, pontozást, joghatással vagy hasonló jelentős hatással járó automatizált döntéshozatal vagy

[386] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 7. Rn 20; p. 112.
[387] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 7. Rn 24; p. 113.

módszeres megfigyelést igényel, mely adatkezelések a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság GDPR 35. cikk (4) bekezdése alapján közzétett hatásvizsgálati feketelistáján[388] szerepelnek.

Az Európai Adatvédelmi Biztos a DSA-val kapcsolatos véleménye 27. pontjában maga is emlékeztet arra, hogy még az önkéntes intézkedések is beavatkozást jelenthetnek az adatvédelemhez és a magánélethez való jogokba. További biztosítékok hiányában fennáll a kockázata annak, hogy közvetetten hozzájárulhat olyan személyes adatok kezeléséhez, amely nem arányos a kitűzött célokkal, különösen azáltal, hogy nem határozza meg pontosan azokat az illegális tartalomtípusokat, amelyek valóban indokolják a személyes adatok kezelésével járó automatizált észlelési technikák alkalmazását, illetve ha nem rögzíti azokat a körülményeket, amelyek között ez önkéntesen a hatóságok tudomására hozhatók. Ezen önkéntes automatizált észlelési technikák alkalmazása és ennek jogszerűségi feltételeinek kialakítása az adatvédelmi hatóságok és a digitális szolgáltatási koordinátorok együttműködését fogja igényelni, ennek hiányában számolni lehet azzal, hogy nem fogja ösztönözni a szolgáltatókat arra, hogy önkéntes intézkedéseket hozzanak jogellenes tartalmakkal szemben.

3.2.3.4 Tartalommoderálással kapcsolatos transzparencia

Tartalommoderálással kapcsolatos transzparencia különösen automatizált eszközök alkalmazása esetében releváns és a DSA rendelkezései ezzel kapcsolatosan tág tájékoztatási kötelezettségeket ír elő a szolgáltatók számára, ami többek között magában foglalja az ilyen eszközök alkalmazását és annak hatását a felhasználó jogaira. A DSA szerinti tájékoztatási kötelezettségek kiegészítik és nem érintik a szolgáltatók azon kötelezettségét, hogy tájékoztatást nyújtsanak az érintettek számára a GDPR 12-14. cikkeinek megfelelően és azok célja a tartalommoderálási gyakorlatok, beleértve a személyes adatok kezelésével járó intézkedések átláthatóságának további növelése.[389] A DSA alatt a tartalommoderálással kapcsolatos transzparencia követelményei jelentős adatvédelmi relevanciával bírnak. Ezek a követelmények hozzájárulnak a felhasználói jogok védelméhez, az átláthatóság és az adatbiztonság előmozdításához, valamint az adatkezelési gyakorlatok adatvédelmi

[388] NAIH Hatásvizsgálati lista GDPR 35. cikk (4) bekezdés, https://naih.hu/hatasvizsgalati-lista, vö. 5, 10, 11, 13, 14 pontok; lehívás: 2024.09.15
[389] vö. EDPS DSA vélemény 33. sarokpontja

követelményeknek való megfeleléséhez, mivel a GDPR transzparencia követelményeit előíró 12-14. cikkei és a DSA transzparencia követelményei együttesen biztosítják, hogy az online platformok elszámoltatható módon kezeljék a személyes adatokat a tartalommoderáció során.

A DSA 14. cikke szerinti *szerződési feltételekre* vonatkozó szabályai előírják, hogy a platformoknak tájékoztatniuk kell a felhasználókat az általános szerződési feltételeken keresztül minden olyan szabályzatról, eljárásról, intézkedésről és eszközről, amelyet a tartalommoderáció céljából alkalmaznak, beleértve az algoritmikus döntéshozatalt és az emberi felülvizsgálatot, illetőleg a belső panaszkezelési rendszerük eljárási szabályzatára vonatkozó információkat és azok bármely jelentős változását is. Ez az előírás közvetlen adatvédelmi relevanciával bír, mivel az algoritmikus tartalommoderálás során személyes adatok kerülhetnek kezelésre. A szolgáltatóknak világos és átlátható információt kell nyújtaniuk arról, hogyan használják fel a felhasználók adatait a tartalommoderálási folyamat során, valamint arról, hogy az ilyen döntéshozatali eljárásokba milyen mértékben vonnak be emberi felülvizsgálatot. Ez biztosítja, hogy a felhasználók tisztában legyenek azzal, hogy adataik milyen módon kerülnek felhasználásra, és megértik a tartalommoderálási eljárások hatását a magánéletükre és személyes adataikra. A DSA 14. cikk (4) bekezdése ezzel kapcsolatosan előírja, hogy a szolgáltatónak *kellő gondossággal, objektíven és arányosan* kell eljárniuk a szerződési feltételeik alapján alkalmazott korlátozások alkalmazása és érvényesítése során, kellően figyelembe véve valamennyi érdekelt fél jogait és jogos érdekeit, beleértve a szolgáltatás igénybe vevőit megillető alapvető jogokat, melyekbe beleértendők a magánélet védelméhez tartozó jogok is. Az automatikus tartalommoderálás során gyakran kerül sor személyes adatok, például IP-címek vagy felhasználói tevékenységek kezelésére, amelyek a GDPR szerint személyes adatnak minősülnek. A GDPR 13. és 14. cikke előírja, hogy a személyes adatok kezelése során a felhasználókat részletesen tájékoztatni kell az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, a kezelt személyes adatokról, az adatok forrásáról, valamint az érintettek jogairól és arról, ha személyes adataikat automatizált döntéshozatali folyamatokban használják fel, különös tekintettel azokra a helyzetekre, amikor az ilyen döntések jogi hatással bírnak vagy jelentős következményekkel járnak a felhasználókra nézve. Az illegális tartalmak felismerésére és eltávolítására szolgáló automatizált rendszerek különösen fontosak a felhasználók számára, mivel ezek befolyásolhatják hozzáférésüket egyes szolgáltatásokhoz, illetve tartalmakhoz. A

29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport transzparencia iránymutatása szerint[390] az információ-túlterhelés elkerülése érdekében az adatkezelőknek hatékony és tömör módon kell folytatniuk a tájékoztatást/kommunikációt. Ezt a tájékoztatást egyértelműen el kell különíteni az egyéb, nem adatvédelemmel kapcsolatos tájékoztatástól, például a szerződéses rendelkezésektől vagy általános felhasználási feltételektől. Ez a szolgáltatók részére azt jelenti, hogy a szerződési feltételekben szereplő tartalommoderációs intézkedésekről, azok adatkezelési jogalapjáról, a kapcsolódó jogos érdekekről és adatvédelmi jogorvoslati jogokról külön adatkezelési tájékoztatást kell alkalmazni és az adatvédelmileg releváns rendelkezések nem süllyeszthetők el a szerződési feltételekben. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a tartalommoderálási intézkedésekről mind a szerződési feltételekben, mind pedig az adatkezelési tájékoztatóban egyaránt tájékoztatást kell adni.

Ezt meghaladóan a DSA 15. cikke arra kötelezi a szolgáltatókat, hogy átláthatósági jelentéseikben adjanak részletes tájékoztatást az automatikus tartalommoderációs eszközök alkalmazásáról, ideértve a panaszok számát, a panaszok alapját, az e panaszokra vonatkozó döntéseket, a döntések meghozatalához szükséges medián idő és azon esetek számát, amikor e döntéseket megváltoztatták. Az átláthatósági jelentések így kiegészítik a DSA 14. cikke és a GDPR 12-14. cikkei alapján a felhasználók részére nyújtott tájékoztatásokat, figyelemmel arra, hogy részletesen bemutatják a szolgáltató tartalommoderációs gyakorlatát.

A DSA 16. és 17. cikke a bejelentési és cselekvési mechanizmusokra, valamint az indokolási kötelezettségre vonatkozó szabályokat határoz meg az tárhelyszolgáltatókra, köztük az online platformok számára. Ezen rendelkezések a személyes adatok kezelésével és adott esetben az automatizált döntéshozatali folyamatokkal járnak és emiatt érintik a felhasználók, ideértve a felhasználók vagy a bejelentés által érintett személyek személyes adatait. A 2011/93/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (26) 3–7. cikkében említett bűncselekményekkel kapcsolatos bejelentések benyújtásának kivételével e mechanizmusoknak fel kell szólítaniuk a bejelentést tevő magánszemélyt vagy szervezetet, hogy a visszaélések elkerülése érdekében közölje személyazonosságát.

[390] vö. Transzparencia iránymutatás 8. pontja

A DSA 16. cikk azt is megköveteli, hogy a tárhelyszolgáltatóknak (ideértve az online platformokat is) könnyen hozzáférhető és felhasználóbarát bejelentési és cselekvési mechanizmusokat biztosítsanak, melyek alkalmazásáról indokolatlan késedelem nélkül értesíteni az adott magánszemélyt vagy szervezetet a bejelentés tárgyát képező információkkal kapcsolatos döntéséről, tájékoztatást nyújtva az e döntéssel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségekről. Az ilyen döntésekben tárhelyszolgáltatók esetében azt is fel kell tárni, ha az említett bejelentések kezeléséhez vagy döntéshozatalhoz automatizált eszközöket vesznek igénybe.[391]

A DSA 17. cikke előírja, hogy amikor egy tárhelyszolgáltató (ideértve az online platformokat is) korlátozásokat vezet be a felhasználókkal szemben – például egy tartalom eltávolításakor vagy egy fiók felfüggesztésekor, információ eltávolításakor, hozzáférhetőségének megszüntetésekor, hátrasorolásakor vagy láthatóságának korlátozásakor, vagy az adott információhoz kapcsolódó pénzkifizetések felfüggesztésekor vagy megszüntetésekor –, az indoklásnak tartalmaznia kell információkat az automatizált eszközök használatáról a döntéshozatal során. Az átláthatóság ezen követelménye biztosítja, hogy a felhasználók tisztában legyenek azzal, hogy döntések – például a hozzáférés megtagadása vagy a tartalom eltávolítása – részben vagy egészben automatizált módon történtek.

A DSA 16. és 17. cikkeinek rendelkezései és a GDPR automatizált döntéshozatalt szabályozó 22. cikkének szabályai közötti kapcsolat elsősorban transzparencia szabályok útján jelenik meg, mivel az automatizált eszközök használatára vonatkozó tájékoztatási kötelezettségek azt biztosítják, hogy a felhasználók tisztában legyenek az ilyen eszközök szerepével a tartalom moderálásában. A tárhelyszolgáltatóknak (ideértve az online platformokat is) lehetőséget kell biztosítaniuk arra, hogy bárki bejelentést tehessen jogellenes tartalomról. E mechanizmusoknak könnyen hozzáférhetőnek és felhasználóbarátnak kell lenniük, valamint lehetővé kell tenniük a bejelentések kizárólag elektronikus úton történő benyújtását. Az ilyen bejelentések tekintetében a szolgáltatónak meg kell könnyítenie, hogy a bejelentés pontos és kellően alátámasztott legyen ahhoz, hogy a szolgáltató fel tudja mérni a tartalom jogellenességét. Ilyen bejelentés fogadása esetén úgy kell tekinteni, hogy a tárhelyszolgáltató tudomást szerzett a jogellenes tartalomról, amennyiben a bejelentés lehetővé teszik a megfelelő gondossággal eljáró tárhelyszolgáltató

[391] vö. DSA 15. cikk (6) bekezdése

számára, hogy részletes jogi vizsgálat nélkül azonosítsa az adott tevékenység vagy információ jogellenességét. Elérhetőség információk megadása esetén a szolgáltatónak a bejelentés kézhezvételének megerősítését is le kell küldenie az adott magánszemélynek vagy szervezetnek, aki a bejelentést tette, illetőleg indokolatlan késedelem nélkül értesítenie kell az adott magánszemélyt vagy szervezetet a bejelentés tárgyát képező információkkal kapcsolatos döntéséről, tájékoztatást nyújtva az e döntéssel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségekről is. A DSA 16. cikk (6) bekezdése értelmében a szolgáltatók automatizált eszközöket is használhatnak a bejelentések kezelésére vagy az azokkal kapcsolatos döntéshozatalra. Ebben az esetben tájékoztatniuk kell a bejelentést benyújtó személyt az automatizált eszközök használatáról, feltéve, hogy az értesítés tartalmazza az érintett személy nevét és e-mail címét. A DSA 17. cikke előírja, hogy a tárhelyszolgáltatóknak világos és konkrét indokolást kell adniuk minden olyan döntésükről, amely a szolgáltatás felhasználói által közzétett információ eltávolítására vagy hozzáférésének megszüntetésére vonatkozik, függetlenül attól, hogy ezt a döntést milyen módon, automatizáltan vagy manuálisan hozták meg.

A bejelentési és cselekvési mechanizmusok és a kapcsolódó indokolási kötelezettségek transzparenciáját segíti elő az a kötelezettség is, hogy az online platformot üzemeltető szolgáltatóknak a DSA 24. cikk (5) bekezdése alapján a tartalommoderálási döntéseiket és azok DSA szerinti indokolását fel kell tölteniük egy, az Európai Bizottság által kezelt, úgynevezett átláthatósági adatbázisba (https://transparency.dsa.ec.europa.eu/), amelynek útján nyilvánosságra kell hozniuk döntéseiket és azok indoklását egy nyilvánosan hozzáférhető adatbázisban, azzal a kitétellel, hogy ezek az információk nem tartalmazhatnak személyes adatokat.

A DSA tartalommoderálási transzparencia előírásai szorosan kapcsolódnak a GDPR által meghatározott tájékoztatási kötelezettségekhez, különösen a 12-14. cikkek szerinti követelményekhez. Ezek az előírások biztosítják, hogy a felhasználók részletes és átlátható információkat kapjanak a személyes adataik automatizált rendszerek általi felhasználásáról, és megértsék, hogyan befolyásolják ezeket a rendszerek a jogaikat és lehetőségeiket. A DSA rendelkezései tehát további fontos adatvédelmi garanciákat biztosítanak a digitális térben a tartalommoderálási eljárások átláthatósága révén. Az Európai Adatvédelmi Biztos a DSA

véleményében utalt arra[392], hogy GDPR 22. cikke szigorú feltételeket szab az automatizált döntéshozatali eljárásokra, különösen, ha ezek jogi hatásokkal járnak vagy jelentősen befolyásolják az érintettet. Ezen szakasz (1) bekezdése szerint ugyanis az érintett jogosult arra, hogy ne terjedjen ki rá az olyan, *kizárólag* automatizált adatkezelésen – ideértve a profilalkotást is – alapuló döntés hatálya, amely rá nézve joghatással járna vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érintené, ami ezáltal egy általános tilalmat állapít meg a kizárólag automatizált adatkezelésen alapuló döntéshozatal tekintetében.[393] A GDPR 71. preambulumbekezdésével összhangban „*megengedhető azonban az efféle adatkezelésen – ideértve profilalkotást is – alapuló döntéshozatal, ha azt (...) uniós vagy tagállami jog kifejezetten engedélyezi (...), vagy arra (...) szerződés megkötése vagy teljesítése érdekében van szükség, vagy ha az érintett ahhoz kifejezett hozzájárulását adta*". Ilyen adatkezelés esetében a GDPR vonatkozó feltételeit is teljesítenie kell a szolgáltatónak, ezért az online platformoknak, amelyek automatizált eszközöket használnak a tartalommoderáció vagy a döntéshozatal során, tájékoztatniuk kell az érintetteket az eljárásról, a használt technológiáról, valamint a döntés alapját képező kritériumokról és érvekről, figyelembe véve a GDPR szerinti tájékoztatási kötelezettségeket.

3.2.3.5 Bűncselekmények gyanújának bejelentése

A DSA 18. cikke előírja, hogy a tárhelyszolgáltatóknak és online platformoknak haladéktalanul tájékoztatniuk kell a bűnüldözési vagy igazságügyi hatóságokat, ha olyan információ jut a tudomásukra, amely alapján komoly *bűncselekmény gyanúja* merül fel, amely *személyek életét vagy biztonságát fenyegeti*. A tájékoztatásnak tartalmaznia kell minden releváns információt, amely a platform rendelkezésére áll, ezt azonban a DSA nem határozza meg és csak a DSA 56. preambulumbekezdése utal arra, hogy a szolgáltatónak minden rendelkezésére álló releváns információt meg kell adnia, beleértve adott esetben a szóban forgó tartalmat és – amennyiben rendelkezésre áll – a tartalom közzétételének időpontját a hivatalos időzónával együtt, a gyanú magyarázatát, valamint a szolgáltatás érintett igénybe vevőjének megtalálásához és azonosításához szükséges információkat.

[392] EDPS Opinion 1/2021 on the Proposal for a Digital Services Act, 42. pont, p.11
[393] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához; WP251rev.01, 21. oldal

Az Európai Adatvédelmi Biztos a DSA véleményében javasolta, hogy egyértelműen meg kell határozni a „releváns információ” fogalmát, felsorolva azokat az adatkategóriákat, amelyeket az online platformoknak közölniük kell, illetve megőrizniük a további nyomozások érdekében[394], erre azonban a jogalkotási folyamat során nem került sor. Amennyiben bejelentés szükséges, ez a személyes adatok kötelező adatkezelésének minősül. Azt az Európai Adatvédelmi Biztos véleménye is kiemeli, hogy ez a rendelkezés *nem ad jogalapot és lehetőséget a platformoknak arra, hogy felhasználói profilozást végezzenek a bűncselekmények azonosítása érdekében*[395] és ugyanezt a DSA 56. preambulumbekezdése is megerősíti. Ezt meghaladóan a magyar adatvédelmi jog sem biztosít megfelelő adatvédelmi jogalapot a bűnügyi személyes adatok kezelésére, melyekre az az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról 2011. évi CXII. törvény értelmében a különleges adatok kezelésének feltételeire (vö. GDPR 9. cikk) vonatkozó szabályokat és korlátokat rendeli alkalmazni és ezzel együtt adatvédelmi hatásvizsgálat köteles tevékenységnek minősül a GDPR 35. cikk (2) b) pontja és a NAIH hatásvizsgálati feketelistája alapján a GDPR 35. cikk (4) bekezdésének megfelelően.

3.2.3.6 Belső panaszkezelési rendszer

A DSA 20. cikk előírja, hogy az online platformoknak belső panaszkezelési rendszert kell biztosítaniuk, amely lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy hat hónapon belül panaszt nyújtsanak be a platform döntései ellen, például, ha tartalommoderálás keretében eltávolítják vagy letiltják a hozzáférést egy tartalomhoz, mert az a szolgáltatás igénybe vevője által rendelkezésre bocsátott, jogellenes tartalomnak minősülő információnak tekintendő vagy nem összeegyeztethető a szolgáltató szerződési feltételeivel. Ez a rendelkezés a felhasználók számára a tartalommoderációval kapcsolatosan az ún. „overblocking” intézményével szemben nyújt védelmet, ami adatvédelmi szempontból azért releváns, mivel ha a platformok algoritmusai hibásan értelmezik a felhasználók viselkedését vagy tartalmát, az overblocking alapja lehet a pontatlan profilalkotásnak, ami sértheti a pontosság elvét és ezáltal a felhasználók adatvédelmi jogait, mellyel kapcsolatban további biztosítékot jelent a DSA szabályozása.

[394] EDPS Opinion 1/2021 on the Proposal for a Digital Services Act; 61. sarokpont; p. 14.
[395] EDPS Opinion 1/2021 on the Proposal for a Digital Services Act; 59. sarokpont; p. 14.

A DSA 20. cikk (6) bekezdése kimondja, hogy a platformoknak biztosítaniuk kell, hogy az ilyen panaszok elbírálása ne kizárólag automatizált eszközökkel történjen, azaz természetes személyt kell bevonni ebbe az eljárásba (Human-in-the-Loop)[396]. Az online platformot üzemeltető szolgáltatók indokolatlan késedelem nélkül tájékoztatják a panaszosokat a panasz tárgyát képező információkkal kapcsolatos indokolt döntésükről, és a peren kívüli vitarendezés 21. cikkben szabályozott lehetőségéről, valamint az egyéb elérhető jogorvoslati lehetőségekről. Ezzel kapcsolatosan rögzítendő, hogy a panaszkezelési mechanizmus létezése nem érinti az érintetteknek a GDPR és az ePrivacy irányelv szerinti jogait és jogorvoslati lehetőségeit, azaz a felhasználót nem zárhatja el attól, hogy egyéb (például adatvédelmi hatósági) úton érvényesítse az igényét, ha a panasz az adatvédelmi jogait érinti.

3.2.4 Profilozási tilalmak és korlátozások

A DSA részletes előírásokat tartalmaz a profilalkotással kapcsolatban, amelyek célja a felhasználók adatainak védelme és a transzparencia növelése az online platformokon. A „profilalkotás" fogalmát a GDPR 4. cikk 4. pontja határozza meg akként, hogy ez a személyes adatok automatizált kezelésének bármely olyan formája, amelynek során a személyes adatokat valamely természetes személyhez fűződő bizonyos személyes jellemzők értékelésére, különösen a munkahelyi teljesítményhez, gazdasági helyzethez, egészségi állapothoz, személyes preferenciákhoz, érdeklődéshez, megbízhatósághoz, viselkedéshez, tartózkodási helyhez vagy mozgáshoz kapcsolódó jellemzők elemzésére vagy előrejelzésére használják. A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban kiadott iránymutatás szerint a profilalkotás három elemből áll: (i) valamilyen formájú automatizált kezelésnek kell lennie, bár az emberi beavatkozás nem feltétlenül jelenti azt, hogy az adott tevékenységre nem alkalmazható a meghatározás.; (ii) személyes adatok tekintetében kell végezni; és (iii) a profilalkotás célja egy természetes személy személyes jellemzőinek értékelése, mikor a profilalkotás együtt jár a személyre vonatkozó valamilyen értékeléssel vagy megítéléssel. A természetes személyek ismert tulajdonságokon (például életkor, nem vagy magasság) alapuló egyszerű besorolása nem vezet szükségképpen profilalkotáshoz, mikor a cél nem az egyéni jellemzők értékelése. Ez függ az osztályozás céljától. A profilalkotás három különböző szakaszból állhat: adatgyűjtésből; automatizált

[396] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 20. Rn 63; p. 244.

elemzésből az összefüggések felismerésére; és az összefüggések alkalmazása adott természetes személyre a jelenlegi vagy jövőbeli viselkedés jellemzőinek azonosítására.[397] Ha ez a tevékenység személyes adatok *nagy számú*, illetve *módszeres értékelését* is magában foglalja, akkor az érintett jogaira és szabadságaira jelentett magas kockázatok miatt hatásvizsgálat köteles tevékenység GDPR 35. cikk (4) bekezdése alapján közzétett NAIH hatásvizsgálati lista alapján.

29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása szerint a profilalkotás különböző kockázatokkal járhat, mivel ráerősíthet a meglevő sztereotípiákra és társadalmi szegregációra, illetve személyeket bizonyos kategóriákba skatulyázhatja be, és a számukra javasolt preferenciákra korlátozhatja őket. Ez aláásható az egyének választási szabadságát például bizonyos termékek vagy szolgáltatások – könyvek, zene vagy hírcsatornák – tekintetében. Bizonyos esetekben pedig a profilalkotás pontatlan előrejelzésekhez vezethet, más esetekben a szolgáltatások és áruk igénybevételének megtagadásához és indokolatlan megkülönböztetéshez vezethet, ezért megfelelő garanciákat igényel ennek alkalmazása.[398]

A platformok gyakran használják a személyes adatokat arra, hogy testre szabják a felhasználói élményt és javítsák a tartalommoderálást, ugyanakkor ezek az adatok jobb reklámszolgáltatásokat is lehetővé tesznek hirdetők számára. A DSA ezzel kapcsolatosan különös figyelmet fordít három kulcsfontosságú területre: *online hirdetések,* a *kiskorúak online védelme*, és *ajánlórendszerek* alkalmazása. A profilalkotás tehát az egyik legfontosabb adatvédelmi kérdés, amelyet a DSA szabályoz. A DSA a GDPR előírásait továbbfejlesztve szigorítja a profilalkotáson alapuló célzott reklámokra vonatkozó szabályokat, különösen személyes adatok különleges kategóriáinak alkalmazása esetén és a kiskorúak védelmében. Az ajánlórendszerek esetében is fontos korlátozásokat vezet be, különösen online óriásplatformokra nézve, hogy a felhasználók választhassanak a profilalkotáson alapuló és nem alapuló ajánlások között. Ezek az intézkedések erősítik az online adatvédelem szintjét és elősegítik a transzparenciát a digitális szolgáltatások területén.

3.2.4.1 Online hirdetések

[397] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához; WP251rev.01, 7. oldal
[398] 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához; WP251rev.01, 2. oldal

A DSA 26. cikke[399] külön előírásokat tartalmaz az online hirdetésekre és azok transzparenciájára vonatkozóan. A DSA 68. preambulumbekezdése szerint az online hirdetések fontos szerepet játszanak az online környezetben, többek között az online platformok szolgáltatásnyújtásával kapcsolatban, ahol a szolgáltatásnyújtást olykor részben vagy egészben közvetlenül vagy közvetve reklámbevételek révén ellentételezik. A DSA szabályozásának indoka az online platformok és az ott megjelenő hirdetések jelentősége (a Meta 2021-ben 115 milliárd USD-t forgalmazott, míg a YouTube 29 milliárd USD-t) és a több szolgáltatást is átfogó, személyes adatok tömeges és extenzív gyűjtésével járó jellege[400]. Az adatvédelmi követelmények teoretikus korlátját jelentik az ilyen típusú hirdetéseknek, figyelemmel az adatvédelmi jog és a célzás pontossága közötti konfliktusra, ezért az Európai Adatvédelmi Testület a 8/2020. sz. iránymutatásában[401] részletesen foglalkozott a közösségi média felhasználóinak megcélzásával és az egyes célzási módszerek elemzésével, az egyes szereplőkkel és azok felelősségével.

3.2.4.1.1 A hirdetés fogalma, targetált hirdetések szereplői és annak kockázatai

[399] DSA 26. cikke - Hirdetés az online platformokon - (1) Az online platformot üzemeltető azon szolgáltatóknak, akik online interfészükön hirdetéseket jelenítenek meg, biztosítaniuk kell, hogy a szolgáltatások igénybe vevői számára – az egyes igénybe vevőknek megjelenített minden egyes hirdetés vonatkozásában – világosan, tömören, egyértelműen és valós időben feltüntessék a következőket: a) az információ hirdetésnek minősül; ezt többek között feltűnő megjelölésekkel kell biztosítani, amelyek a 44. cikknek megfelelően egységesíthetők; b) mely természetes vagy jogi személy nevében került sor a hirdetés megjelenítésére; c) a hirdetést mely természetes vagy jogi személy finanszírozta, amennyiben e személy eltér a b) pontban említett természetes vagy jogi személytől; d) melyek a szolgáltatás hirdetéssel megcélzott igénybe vevőjének meghatározására szolgáló paraméterekkel kapcsolatos érdemi információk – amelyeknek közvetlenül és könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük a hirdetésből –, és adott esetben az, hogy hogyan lehet módosítani e paramétereket. (2) Az online platformot üzemeltető szolgáltatóknak biztosítaniuk kell a szolgáltatás igénybe vevői számára egy olyan funkciót, amely lehetővé teszi annak bejelentését, hogy az általuk szolgáltatott tartalom kereskedelmi tájékoztatásnak minősül-e, vagy tartalmaz-e ilyet. Amikor a szolgáltatás igénybe vevője benyújt egy e bekezdés szerinti nyilatkozatot, az online platformot üzemeltető szolgáltatónak gondoskodnia kell arról, hogy a szolgáltatás más igénybe vevői világos és egyértelmű módon, valós időben – többek között olyan feltűnő megjelölések alapján, amelyek a 44. cikknek megfelelően egységesíthetők – megállapíthassák, hogy az említett nyilatkozatban foglaltak szerint a szolgáltatás igénybe vevője által szolgáltatott tartalom kereskedelmi tájékoztatásnak minősül vagy ilyen tájékoztatást tartalmaz. (3) Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem jeleníthetnek meg az (EU) 2016/679 rendelet 4. cikkének 4. pontjában foglalt fogalommeghatározás szerinti profilalkotáson alapuló hirdetéseket a szolgáltatások igénybe vevői számára a személyes adatoknak az (EU) 2016/679 rendelet 9. cikkének (1) bekezdésében említett különleges kategóriáinak felhasználásával.

[400] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 26. Rn 1-2; pp. 311-312.

[401] Európai Adatvédelmi Testület 8/2020. sz. iránymutatása a közösségi média felhasználóinak megcélzásáról, 2.0. változat, elfogadás időpontja: 2021. április 13.; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-11/edpb_guidelines_082020_on_the_targeting_of_social_media_users_hu_0.pdf; lehívás: 2024.09.14.

A „hirdetés” fogalmát a DSA 3. cikk r) pontja határozza meg és az valamely jogi vagy természetes személy üzenetének népszerűsítésére szolgáló információ*, függetlenül attól, hogy kereskedelmi vagy nem kereskedelmi célokat szolgál*, amelyet egy online platform megjelenít az online interfészén a *kifejezetten az ilyen információ népszerűsítéséért fizetett ellentételezés fejében*. Ez a fogalom egyrészről tágabb[402], mint a kereskedelmi kommunikáció fogalma, mivel politikai vagy társadalmi célú (fizetett) „hirdetése” is beletartozhat. Másrészről ez a fogalommeghatározás *szűkebb*[403], mivel a magában foglalja az (i) ellentételezés elemet, azt is, hogy azt (ii) kifejezetten az ilyen információ népszerűsítéséért adják és, hogy (iii) az ellentételezés online platformnál jelentkezik ennek fejében.

Az *ellentételezés* elemmel kapcsolatosan rögzítendő, hogy annak nem szükséges pénzmozgás formájában jelentkeznie. Így az Európai Unió Bírósága a C-51/96 és C-191/97 számú, Deliège-ügyben[404] elfogadta, hogy az EKSz. (EUMSz.) szerinti szolgáltatás ellentételezése nem szükséges, hogy közvetlen pénzmozgásként jelenjen meg (lásd 55-57. pontokat). Az EUB további gyakorlata alapján továbbá az ellentételezés nem szükséges, hogy közvetlenül attól származzon, akinek a szolgáltatást nyújtják (ld. C-291/13. számú Papasavvas-ügy[405], 28-29. pontok); valamint ellentételezésnek minősülhet az is, ha maga a részszolgáltatás ingyenes, de annak a költsége a termék / szolgáltatás árába valahol máshol be van építve (vö. 352/85. számú Bond van Averteerders és mások[406], 16. pont; C-484/14. számú Mc Fadden-ügy[407], 42-43. pontok), viszont a DSA szerint *kifejezetten* az ilyen információ népszerűsítéséért kell részesülnie ebből az online platformnak. Nem minősülnek viszont „hirdetésnek” azok az esetek, mikor nem az online platform szolgáltatója, hanem egy harmadik fél (így platformon kommunikáló influenszer) kap ellentételezést az üzenet népszerűsítésére szolgáló információ terjesztésért. Másrészről „*kifejezetten ilyen információ népszerűsítéséért*” történő ellentételezések relevánsak, míg a platform használatáért fizetendő átalánydíjak (például prémium feliratkozási díj) már nem[408]. Tehát csak akkor tekinthető egy harmadik személy

[402] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 3. Rn 125; p. 48.
[403] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 3. Rn 123; p. 123.
[404] Európai Unió Bírósága, C-51-96 and C-191/97 Deliège ügy, ECLI:EU:C:2000:1999
[405] Európai Unió Bírósága, C-291/13 Sotiris Papasavvas v O Fileleftheros Dimosia Etairia Ltd, 11 September 2014, ECLI: EU:C:201,
[406] Európai Unió Bírósága, Case 352/85; 26 April 1988. Bond van Adverteerders and others v The Netherlands State; ECLI:EU:C:1988:196.
[407] Európai Unió Bírósága, C-484/14 Tobias Mc Fadden v Sony Music Entertainment Germany GmbH, 15 September 2016; ECLI:EU:C:2016:689
[408] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 3. Rn 124; p. 48.

üzenetének megjelenítése „hirdetésnek” a DSA értelmében, ha az üzenet megjelenítéséért ellentételezést (ami tehát pénzbeli vagy egyéb szolgáltatás is lehet) közvetlenül az online platform szolgáltatója kapott, és az ellentételezés nála jelentkezik. A hirdetés meghatározásának ezen fogalmi elemei tehát jelentősen szűkítik a DSA 26. cikk alkalmazásának és kiskorúaknak szóló célzott hirdetések vonatkozásában DSA 28. cikk (2) bekezdés szerinti tilalom hatályát. Ezen szakasz jelentős értelmezési kérdéseket vet fel és az elhatárolás további finomításra szorul majd a gyakorlatban.

A profilozáson alapuló célzott hirdetés a hirdetés olyan formája, amely specifikus közönségre irányul a reklámozó által népszerűsített termék vagy szolgáltatás alapján. A célzás különböző jellemzők figyelembevételével történhet, beleértve a demográfiai adatokat, mint például a gazdasági helyzet, nem, kor, iskolai végzettség vagy jövedelmi szint. Emellett alapulhat a felhasználók online viselkedésére, például a megtekintett oldalakra, a keresett kifejezésekre vagy a látogatások gyakoriságára. Az érdeklődési körök is fontos tényezők, mint például a felhasználói kedvelések, követések vagy megtekintett tartalmak. A célzott hirdetések lényege, hogy a megcélzott személy és az üzenet között feltételezett összhang alapján pontosan célzott, releváns üzeneteket továbbítsanak, ezzel növelve a reklám hatékonyságát és a konverzió esélyét. A célzott hirdetések létrehozásához különböző eszközöket használnak, amelyek segítségével a felhasználók online tevékenysége követhető és személyes adatok extenzív kezelésével jár. Ilyen eszközök a sütik és egyéb azonosítók, JavaScript kódok, közösségimédia-szolgáltatások, nyomkövető képpontok, valamint beépülő közösségi média modulok. A célzás során a készülékek, alkalmazások és online azonosítók, például internetprotokoll-címek és sütiazonosítók alapján követik a felhasználó tevékenységét. Ezen információk alapján akár eszközökön átívelő egyéni profilt hoznak létre, amely lehetővé teszi, hogy személyre szabott hirdetéseket küldjenek a felhasználó számára, figyelembe véve az eszköz-ujjlenyomat technológiáját is, amely a felhasználó egyedi online jelenlétét térképezi fel.

A targetált hirdetések számos kockázatot hordoznak magukban[409]. Ezek közé tartozik az adatkezelés, amely gyakran túlmutat az egyének észszerű elvárásain, valamint a célzáshoz kapcsolódó profilalkotás intruzív jellege. A felhasználók gyakran elveszítik az irányítást saját adataik felett, miközben az adatkezelés átláthatóságának hiánya tovább fokozza a problémát.

[409] vö. Európai Adatvédelmi Testület 8/2020. sz. iránymutatása a közösségi média felhasználóinak megcélzásáról; 9.-18. sarokpontok.

További kockázatot jelent a megkülönböztetés és kirekesztés lehetősége, illetve a felhasználók manipulálása, ami aláássa az egyéni autonómiát és szabadságot. Az információs túlterheltség szintén veszélyeztetheti a felhasználók döntéshozatali képességét. Különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő érintettek célzása etikai aggályokat vet fel, míg a politikai diskurzus befolyásolása és a dezinformáció terjedése hosszú távon destabilizáló hatással lehet a társadalomra[410]. Ezek a kérdések különösen a Cambridge-Analytica botrány ürügyén merültek fel és azzal a következménnyel jártak, hogy az online platformok korlátozni kezdték az egyes célzási opciókat.[411]

A 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatos iránymutatása is rámutat arra, hogy az online hirdetések egyre inkább támaszkodnak automatizált eszközökre, és kizárólag automatizált egyedi döntéshozatalt foglalnak magukban, melyek alkalmazására a GDPR 22. cikkének szigorú feltételei irányadók, mivel az érintett jogosult arra, hogy ne terjedjen ki rá az olyan, kizárólag automatizált adatkezelésen – ideértve a profilalkotást is – alapuló döntés hatálya, amely rá nézve joghatással járna vagy őt hasonlóképpen jelentős mértékben érintené. Sok tipikus esetben a profilalkotáson alapuló célzott hirdetés bemutatására vonatkozó döntésnek nem lesz hasonlóan jelentős mértékű hatása a természetes személyekre, azonban elképzelhető, hogy lehet ilyen hatása az eset sajátos jellemzőitől függően. Így egy online hirdetéssel kapcsolatos adatkezelés, amely első ránézésre csak csekély hatással lehet az egyénekre, komolyabb következményekkel járhat egyes társadalmi csoportokra, például kisebbségekre vagy kiszolgáltatott felnőttekre nézve. Példaként említi a munkacsoport, ha valakit, aki feltételezhetően pénzügyi problémákkal küzd, rendszeresen magas kamatozású hitelek reklámjaival céloznak meg, és elfogadja ezeket az ajánlatokat, további adósságokat halmozhat fel. Az automatizált döntéshozatal, amely személyes adatokon vagy jellemzőkön alapuló megkülönböztető árazást alkalmaz, szintén jelentős hatással lehet, például, ha valakit túl magas árak miatt kizárnak bizonyos szolgáltatásokból vagy áruk igénybevételéből.[412]

---

[410] EDRI - Sex, religion and race are advertising taboos, except for power-hungry politicians - By Civil Liberties Union For Europe · May 31, 2023; https://edri.org/our-work/sex-religion-and-race-are-advertising-taboos-except-for-power-hungry-politicians/; lehívás: 2024.09.14.

[411] Facebook: Removing Certain Ad Targeting Options and Expanding Our Ad Controls; Announcements; November 9, 2021 https://www.facebook.com/business/news/removing-certain-ad-targeting-options-and-expanding-our-ad-controls; lehívás: 2024.09.14

[412] vö. 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához; WP251rev.01, 23-24. oldal

A targetált hirdetések szereplői között több különböző fél található[413]. A felhasználók lehetnek regisztrált vagy nem regisztrált személyek, akiket a hirdetések célba vesznek, és ők egyben érintettnek minősülnek. A szolgáltatók olyan platformok vagy alkalmazások, amelyek megosztják a tartalmakat és információkat, és sok esetben több forrásból kombinálják az adatokat, platformon belül és kívül is. A célzók a reklámozók, akik az érintettek feltételezett jellemzői, érdeklődési körei és preferenciái alapján választják ki célközönségüket. Emellett egyéb szereplők is részt vesznek a folyamatban, mint például marketingszolgáltatók, hirdetési hálózatok, hirdetéscserélők [ad exchange], valamint keresleti és kínálati oldali platformok [SSP és DSP]. Adatkezelési szolgáltatók (DMP-k) és adatelemzéssel foglalkozó vállalatok is kulcsszerepet játszanak a hirdetések hatékony célzásában. A különböző szereplőkkel és azok felelősségével kapcsolatosan az Európai Adatvédelmi Testület 8/2020. sz. iránymutatása rámutat az EUB vonatkozó ítélkezési gyakorlatára és különösen a Wirtschaftsakademie (C-210/16. számú ügy), a Jehova tanúi (C-25/17. számú ügy[414]) és a Fashion ID (C-40/17. számú ügy) ügyekben hozott ítéletekre, hogy ezek minősülnek relevánsnak a célzók és a közösségimédia-szolgáltatók közötti kapcsolatot illetően és ezek a felek közös adatkezelőnek minősülnek annak valamennyi jogi következményével együtt és a GDPR 26. cikke alkalmazandó a kötelezettségeikre.

3.2.4.1.2 Targetált hirdetések szabályozása a DSA hatálya alatt

A DSA szabályozásának célja, hogy transzparenssé tegye az online hirdetéseket és az online platformot üzemeltető szolgáltatókat arra kötelezi, hogy a szolgáltatások igénybe vevőinek a rendelkezésére bocsátsanak bizonyos, annak megértéséhez szükséges egyedi információkat, hogy a hirdetés megjelenítésére mikor és kinek a nevében kerül sor.[415]

A DSA 26. cikke alapján az online platformoknak világosan és egyértelműen fel kell tüntetniük minden egyes hirdetés esetében: (i) hogy az adott információ hirdetés, (ii) ki jeleníti meg a hirdetést (a hirdető személy vagy cég), (iii) ki finanszírozta a hirdetést (ha eltér a

[413] vö. Európai Adatvédelmi Testület 8/2020. sz. iránymutatása a közösségi média felhasználóinak megcélzásáról; 19.-29. sarokpontok.
[414] Európai Unió Bírósága a C-25/17. számú ügyben hozott 2018. július 10-ei Jehovan todistajat-ítélet, C-25/17, EU:C:2018:551
[415] vö. DSA (68) preambulumbekezdés harmadik mondatát

megjelenítőtől), és (iv) a hirdetés megcélzott felhasználói csoportjának meghatározására szolgáló paramétereket. Ezek a rendelkezések az elektronikus kereskedelemről szóló irányelv 6. cikk a)-b) pontjaiban meghatározott transzparencia szabályokat meghaladóan érvényesülnek, melyet Magyarországon az Elkertv. 14/A. § ültetett át a magyar jogba.

Az online óriásplatformoknak és nagyon népszerű online keresőprogramoknak az online hirdetések transzparenciájával kapcsolatosan többletkötelezettségeik vannak, mivel a DSA 34. cikk (2) bekezdés d) pontja és a DSA 35. cikk (1) bekezdés e) pontja előírja, hogy az éves kockázatértékelés részeként a hirdetések kiválasztását és megjelenítését végző rendszereik esetében figyelembe kell venni, hogy azok befolyásolják-e a rendszerszintű kockázatok bármelyikét, ideértve a személyes adatok védelméhez való alapvető jogot és hogy ez a hirdetési rendszereik módosítását és az általuk kínált szolgáltatásokkal kapcsolatban a hirdetések megjelenítésének korlátozására vagy kiigazítására irányuló célzott intézkedések elfogadását teszi-e szükségessé. A DSA 39. cikk továbbá előírja, hogy egy publikus adattárat kell fenntartaniuk és egy évig archiválniuk, amely tartalmazza az összes hirdetéssel kapcsolatos információt, így a hirdetések megjelenítőjének és finanszírozójának nevét, valamint a célzásra használt paramétereket is. Ez az adattárt API-n keresztül kell elérhetővé tenni, és biztosítja az átláthatóságot az itt megjelenő online hirdetésekkel kapcsolatban. A DSA 44. cikk (1) bekezdés h) pontja önkéntes szabványok kidolgozását és végrehajtását, továbbá az online hirdetésekre vonatkozó magatartási kódexek kidolgozását támogatja.

A DSA-ban szabályozott hirdetéssel kapcsolatos transzparencia rendelkezések és tilalmak nem érintik a GDPR rendelkezéseit és azok alkalmazását, így a személyes adatok hirdetési célú kezelésének jogszerűségére vonatkozó rendelkezéseket, a személyes adatok kezelésével kapcsolatos átláthatósági, illetve tájékoztatási követelményeket, valamint az automatizált egyedi döntéshozatalt, beleértve a profilalkotást és a hatásvizsgálati kötelezettséget. Ezek a rendelkezések nem érinti az ePrivacy irányelv rendelkezéseit és alkalmazását sem, különösen, amelyek az információk végberendezésben történő tárolására, valamint az ott tárolt információkhoz való hozzáférésre vonatkoznak.[416]

[416] ACN - DSA Guidelines - Due diligence obligations for intemediary services - Netherlands Authority for Consumers and Markets; 188. sarokpont.

Bár a célzott hirdetések és a profilalkotás önmagában nem tilos a GDPR szerint, a DSA azonban szigorúbbá tette a vonatkozó előírásokat, ha különleges kategóriájú személyes adatokról vagy kiskorúak a címzettek. Korábban, a GDPR és az ePrivacy irányelv értelmében a felhasználók tiltakozhattak a profilalkotás ellen (vö. GDPR 21. cikk), vagy hozzájárulásukra volt szükség (vö. ePrivacy irányelv 6. cikke alapján). A DSA 26. cikk (3) bekezdése viszont megtiltja az online platformok számára, hogy profilalkotáson alapuló hirdetéseket jelenítsenek meg, ha ezek különleges kategóriájú személyes adatokon alapulnak (például egészségi állapot, politikai vélemény, vallás). Ez a rendelkezés egyértelműen a felhasználók adatvédelmének megerősítését szolgálja, és szigorúbb szabályokat vezet be, mint amilyeneket a GDPR vagy az ePrivacy irányelv előír. Ez az intézkedés fontos szerepet játszik a felhasználók védelmében, különösen az úgynevezett manipulatív technikák elleni harcban, amelyek célja a felhasználók kihasználása.[417] A DSA 69. preambulumbekezdése kiemeli, hogy különösen súlyos negatív hatásokkal járhatnak azok a célzott hirdetések, amelyek a felhasználók gyenge pontjait használják ki, és optimalizált technikákon alapulnak. Ezek a manipulatív módszerek egyes esetekben egész csoportokat érinthetnek, társadalmi károkat okozva, például dezinformációs kampányok vagy megkülönböztetés révén. Az online platformok különösen érzékenyek ezekre a kockázatokra. Ennek megfelelően tilos a személyes adatok különleges kategóriáinak felhasználásával történő profilalkotás alapú hirdetések megjelenítése. Ez a tilalom nem befolyásolja az uniós adatvédelmi jogszabályok szerinti kötelezettségeket, amelyek a hirdetések terjesztésében részt vevő szolgáltatókra és hirdetőkre vonatkoznak.

Itt rögzítendő, hogy az Európai Bizottság civil szervezetek panasza[418] alapján 2024. március 24-én küldött adatkérést[419] a LinkedIn részére annak gyanúja miatt, hogy a LinkedIn megsérti a különleges kategóriájú adatokon alapuló targetált hirdetések tilalmát, mivel hirdetők számára lehetővé tette a személyes adatok különleges kategóriái alapján, azaz faji vagy etnikai származás, politikai vélemények, vallási vagy filozófiai meggyőződés, illetve szakszervezeti tagság alapján célozzák meg a szolgáltatás igénybe vevőit, ahogy azt a felhasználók LinkedIn

[417] vö. Domingos Soares Farinho - im p. 51.
[418] EDRI - Civil society complaint raises concern that LinkedIn is violating DSA ad targeting restrictions; February 26, 2024; https://edri.org/our-work/civil-society-complaint-raises-concern-that-linkedin-is-violating-dsa-ad-targeting-restrictions/; lehívás: 2024.09.15
[419] Commission sends request for information to LinkedIn on potentially targeted advertising based on sensitive data under Digital Services Act, 14 March 2024; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-request-information-linkedin-potentially-targeted-advertising-based-sensitive-data; lehívás: 2024.09.15

csoportokban való részvétele feltárhatta. Az Európai Bizottság közleménye[420] szerint ezt a gyakorlatot a LinkedIn időközben megszüntette.

3.2.4.2 Kiskorúak online védelme

A DSA 71. preambulumbekezdése hangsúlyozza, hogy a kiskorúak védelme az Unió egyik fontos szakpolitikai célkitűzése. A DSA szabályozása ezt transzparencia szabályokkal és a kiskorúakra kockázatot jelentő interfész kialakítások és profilozás tilalmával próbálja elérni, figyelemmel arra, hogy a kiskorúak különösen sérülékeny és kiszolgáltatott csoportnak tekinthetők online szolgáltatások igénybevételével kapcsolatosan és sötét tervezési minták áldozatául eshetnek, amely a személyes adataikat is érinti. A hivatkozott preambulumbekezdés szerint a kiskorúak által használt online platformot üzemeltető szolgáltatóknak megfelelő és arányos intézkedéseket kell hozniuk a kiskorúak védelme érdekében, például úgy, hogy online interfészeket vagy azok részeit adott esetben úgy alakítják ki, hogy alapértelmezés szerint a magánéletet védő [privacy-by desing], legmagasabb szintű biztonságot és védelmet garantálják, vagy a kiskorúak védelmére vonatkozó normákat fogadnak el, vagy részt vesznek a kiskorúak védelmét szolgáló magatartási kódexekben. A DSA 46. preambulumbekezdése rögzíti, hogy azoknak a közvetítő szolgáltatóknak, amelyek elsősorban kiskorúakat céloznak meg, például a szolgáltatás tervezése vagy forgalmazása révén, vagy amelyeket túlnyomórészt kiskorúak vesznek igénybe, különös erőfeszítéseket kell tenniük annak érdekében, hogy szerződési feltételeik magyarázatát a kiskorúak számára könnyen érthetővé tegyék.

A DSA 28. cikke[421] online platformot üzemeltető szolgáltatók vonatkozik és különös védelmet biztosít a kiskorúak számára a profilalkotáson alapuló célzott hirdetésekkel szemben. A cikk

[420] Statement by Commissioner Breton on steps announced by LinkedIn to comply with DSA provisions on targeted advertisement; 07 June 2024; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/statement-commissioner-breton-steps-announced-linkedin-comply-dsa-provisions-targeted-advertisement; lehívás: 2024.09.15

[421] DSA 28. cikk . A kiskorúak online védelme (1) A kiskorúak számára hozzáférhető online platformot üzemeltető szolgáltatók megfelelő és arányos intézkedéseket hoznak annak érdekében, hogy szolgáltatásukkal összefüggésben biztosított legyen a kiskorúak magas szintű magánéleti védelme és biztonsága. (2) Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem jeleníthetnek meg az (EU) 2016/679 rendelet 4. cikkének 4. pontjában szereplő fogalommeghatározás szerinti, a szolgáltatás igénybe vevőinek adatait felhasználó profilalkotáson alapuló hirdetéseket interfészeiken, ha kellő bizonyossággal tudatában vannak annak, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú. (3) Az e cikkben foglalt kötelezettségek teljesítése nem kötelezi az online platformot üzemeltető szolgáltatókat arra, hogy további személyes adatokat kezeljenek annak értékelésére, hogy a szolgáltatás igénybe vevője kiskorú-e. (4) A Bizottság – a Testülettel folytatott konzultációt követően – iránymutatást bocsáthat ki az online platformot üzemeltető szolgáltatóknak az (1) bekezdés alkalmazásához.

megtiltja az online platformoknak, hogy olyan „hirdetéseket”[422] jelenítsenek meg a kiskorú felhasználók számára, amelyek a GDPR 4. cikk 4. pontjában meghatározott profilalkotáson alapulnak. Ez a tilalom mindenféle személyes adat felhasználásán alapuló profilalkotásra vonatkozik, amennyiben kiskorúakról van szó. Ez a szabály akkor lép érvénybe, ha a platformok „kellő bizonyossággal” tudják, hogy a felhasználó kiskorú. A kiskorúak személyes adatait különösen védi, hiszen az online platformok nem gyűjthetnek külön adatokat annak érdekében, hogy meghatározzák, a felhasználó kiskorú-e, hanem más módon kell biztosítaniuk, hogy megfelelő védelmet biztosítsanak a kiskorúaknak.

A DSA és a GDPR között jelentős különbség van a terminológia tekintetében, mivel a GDPR a „gyermek” kifejezést használja, míg a DSA a „kiskorú” fogalmát, amely az uniós jogrendszerekben azoknak az adatalanyoknak a kategóriáját jelenti, akik még nem rendelkeznek teljes cselekvőképességgel[423]. Fentebb bemutattuk a hozzájárulás alkalmazásának korlátait gyermekek esetében. A GDPR 8. cikke szerint a gyermekek 16 éves kortól (vagy ennél fiatalabb kortól, ha a nemzeti jog ezt megengedi) járulhatnak hozzá az információs társadalommal kapcsolatos szolgáltatások használatához. A DSA 28. cikke viszont megakadályozza, hogy a platformok célzott hirdetéseket jelenítsenek meg kiskorúaknak profilalkotás alapján, függetlenül attól, hogy a kiskorúak (vagy akár törvényes képviselő) a GDPR 8. cikke alapján egyébként hozzájárulhatnak-e a szolgáltatás használatához.

Gyermekek személyes adatainak kezelése *profilozás*, *automatikus döntéshozatal*, vagy *marketing céljából*, vagy *közvetlenül részükre kínált, információs társadalommal összefüggő szolgáltatások ajánlása* vonatkozásában a magyar adatvédelmi hatóság GDPR 35. cikk (4) bekezdése alapján hatásvizsgálat köteles tevékenység[424] azonban a gyermekek sérülékeny volta miatt a GDPR 35. cikk (1) bekezdése alapján a magas kockázatok miatt is indokolható ez. Az online óriásplatformoknak és nagyon népszerű online keresőprogramoknak a DSA 34. és 35. cikke alapján az adatvédelmi hatásvizsgálatot meghaladó további kötelezettségei is vannak, mivel a DSA szerinti kockázatértékelésük részévé kell tenniük a gyermekek jogait érintő kockázatok felmérését is. A DSA 81. preambulumbekezdése szerint ilyenkor mérlegelniük kell, hogy mennyire könnyen érthető kiskorúak számára a szolgáltatás kialakítása és működése,

[422] vö. a „hirdetés” DSA fogalmával kapcsolatos fogalommeghatározást a 3.2.8.1.1 pontban
[423] vö. Domingos Soares Farinho im. p. 52.
[424] Lásd NAIH hatásvizsgálati lista 20. pontját.

valamint, hogy szolgáltatásuk révén a kiskorúak mennyire lehetnek kitéve olyan tartalmaknak, amelyek károsak egészségükre, valamint fizikai, szellemi és erkölcsi fejlődésükre. Ilyen kockázatok merülhetnek fel például az olyan online interfészek kialakítása kapcsán, amelyek akár szándékosan, akár nem szándékoltan kihasználják a kiskorúak gyengeségeit és tapasztalatlanságát, vagy amelyek függő viselkedésformákat eredményezhetnek.

A DSA 28. cikk (4) bekezdése szerinti felhatalmazás alapján a Bizottság további iránymutatást bocsáthat ki az online platformot üzemeltető szolgáltatóknak a megfelelő és arányos intézkedéseket alkalmazásához. Ezen felhatalmazásnak a Bizottság 2025. július 14. napján tett eleget[425]. A Bizottság iránymutatása a DSA 28. cikk (1) bekezdésében szereplő követelményeket konkrét, ellenőrizhető technikai, eljárási és irányítási előírásokká alakítja át. A vonatkozó iránymutatás, ami nem kötelező erejű aktus[426], egy nem kimerítő felsorolást[427] tartalmaz valamennyi online platform részére (ide nem értve kivéve a mikro- és kisvállalkozásokat) az *arányos és megfelelő intézkedésekről*, amelyek célja a kiskorúak védelme az online kockázatokkal szemben, például a zaklatás, káros tartalmak, függőséget okozó viselkedések, online bántalmazás és manipulatív kereskedelmi gyakorlatok ellen. Bár az iránymutatás olyan intézkedéseket határoz meg, amelyek célja a kiskorúak online magánéletének, biztonságának és védelmének magas szintű biztosítása, az online platformok szolgáltatóit arra ösztönzi, hogy ezeket az intézkedéseket ne csak a kiskorúak, hanem valamennyi felhasználó védelme érdekében alkalmazzák.[428]

Az Iránymutatás a DSA-val összhangban *kockázatalapú megközelítést* alkalmaz, figyelembe véve a platformok típusát, célját és felhasználói körét. Az Iránymutatás 4. pontjában található „Általános elvek” és az Iránymutatás 5. pontja, a „Kockázati felülvizsgálat” (Risk Review)

[425] European Commission, Guidelines on measures to ensure a high level of privacy, safety and security for minors online, pursuant to Article 28(4) of Regulation (EU) 2022/2065 (Digital Services Act), C(2025) 4764 final, Brussels, 14 July 2025.; Commission publishes guidelines on the protection of minors; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-guidelines-protection-minors; lehívás: 2025.07.18

[426] Vö. Iránymutatás 12. pontja - A Bizottság az iránymutatások elfogadásával vállalja, hogy a jövőben ezek tartalmára támaszkodik, amikor értékeli, hogy egy online platform – különösen, ha az kiskorúak számára is elérhető – megfelel-e a DSA 28. cikk (1) bekezdésének. Ezáltal az iránymutatások a Bizottság számára kötelező hivatkozási alapként szolgálnak, és önkéntesen korlátozzák a mérlegelési jogkörét e rendelkezés alkalmazásakor. Ugyanakkor ezek az iránymutatások nem bírnak kötelező jogi erővel: a bennük foglalt intézkedések – akár részben, akár teljes egészében történő – átvétele önmagában még nem garantálja a jogszabályi megfelelést, amelyet minden esetben egyedi alapon kell vizsgálni. Az iránymutatások emellett a nemzeti szinten illetékes hatóságokra is hatással lehetnek: a DSC-k és más nemzeti hatóságok is figyelembe vehetik azokat a DSA 28. cikk (1) bekezdésének értelmezése és alkalmazása során.

[427] Vö Iránymutatás 15. pontja

[428] Vö. Iránymutatás 11. sarokpontja

képezik a megfelelési keretrendszer alapjait. Ezek a szakaszok együttesen egy olyan eljárási kötelezettséget írnak elő, amely messze túlmutat egy hagyományos adatvédelmi hatásvizsgálaton. A felülvizsgálatot „*időszakosan, de legalább évente, vagy a platform kialakításának jelentős megváltoztatása esetén*”[429] kell elvégezni. A felülvizsgálatnak túl kell mutatnia a szűken vett adatvédelmen. Értékelnie kell a „*kiskorúak magánéletét, biztonságát és védelmét érintő tényleges vagy potenciális hatásokat*”[430] az online kockázatok átfogó „5C tipológiája” alapján (Tartalom, Magatartás, Kapcsolat, Fogyasztói, Keresztmetszeti kockázatok)[431]. Holisztikus megközelítést alkalmaz, amely kifejezetten magában foglalja a mentális és fizikai jóllétet érintő kockázatokat is. A felülvizsgálatot „*a gyermek mindenek felett álló érdekének elsődleges szempontként*” való figyelembevétele kell, hogy vezérelje (az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye, UNCRC alapján), és figyelembe kell vennie a gyermekek jogainak teljes spektrumát, beleértve a részvételhez, a megkülönböztetésmentességhez és a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogokat[432]. Ez az értékelést egy ellenőrizhető megfelelési dokumentummá teszi. A kockázati felülvizsgálat gyakorlatilag egy kötelező gyermekjogi hatásvizsgálattá („CRIA”) válik. Míg a GDPR szerinti adatvédelmi hatásvizsgálat elsősorban a személyes adatok kezelésével kapcsolatos, a természetes személyek jogait és szabadságait érintő kockázatokra összpontosít, addig az Iránymutatás szerinti kockázati felülvizsgálat ennél szélesebb körű, mivel előírja a kockázatok egy átfogóbb halmazának (az 5C-tipológia, beleértve a mentális jóllétet is) és a jogok egy szélesebb körének (a teljes UNCRC, beleértve a részvételi jogokat is) értékelését. Azáltal, hogy a gyermekek szempontjainak bevonását is megköveteli, és a gyermek mindenek felett álló érdekét teszi elsődleges szemponttá, a folyamat funkcionálisan megegyezik egy CRIA-val, ahogyan azt például az UNICEF is támogatja[433]. Azzal, hogy ezt a dokumentált felülvizsgálatot a megfelelés referenciapontjává teszi, a Bizottság gyakorlatilag kötelezővé tette a CRIA elvégzését a kiskorúak számára hozzáférhető platformok számára, új mércét állítva a kellő gondossági követelményeknek. Ez a megközelítés egyúttal a bizonyítási terhet is megfordítja. A

[429] Vö. Iránymutatás 21. sarokpontja
[430] Vö. Iránymutatás 18. sarokpontja
[431] Iránymutatás I. Melléklete, 95. sarokpont
[432] Vö. Iránymutatás 19. sarokpontja
[433] UNICEF. (2024). Children's rights impact assessment: A tool to support the design of AI and digital technology that respects children's rights. Available: https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/workstreams/responsible-technology/D-CRIA; (2021) MO-CRIA: Child Rights Impact Self-Assessment Tool for Mobile Operators, Available: https://www.unicef.org/reports/mo-cria-child-rights-impact-self-assessment-tool-mobile-operators; Child Rights Impact Assessments in Relation to the Digital Environment - Developing global guidance; https://www.unicef.org/reports/CRIA-responsibletech; lehívás: 2025.07.18

szolgáltatóknak a kockázati felülvizsgálatot az illetékes felügyeleti hatóságok rendelkezésére kell bocsátaniuk, és annak eredményeit közzé kell tenniük.[434]

Az iránymutatásban kiemelt fontosságú a gyermekek jogainak védelme, az *adatvédelem és biztonság beépítése a szolgáltatások tervezésébe* (privacy- és security-by-design), valamint az *életkornak megfelelő kialakítás* (age-appropriate design), amely a gyermekek jogain alapul. Az iránymutatás hangsúlyozza a robusztus, adatvédelmet biztosító életkor ellenőrzési módszereket az egyszerű önbevallással szemben[435]. Az Iránymutatás egyértelműen fogalmaz: „*az önbevallás nem felel meg a fenti követelményeknek, különösen a robusztusság és a pontosság követelményének. Ezért nem tekinti az önbevallást megfelelő korhatár-ellenőrzési módszernek*”[436]. Az Iránymutatás adatvédelmi követelményeket tiszteletben tartó korhatár-ellenőrzést teszi meg a kiskorúakat érintő profilalkotási tilalom (vö. DSA 28. cikk (2) bekezdés) érvényesítésének elsődleges megfelelési eszközévé, túllépve az egyszerű önbevalláson és egy kockázatalapú módszertani hierarchiát létrehozva. Az Iránymutatás egyértelmű, kockázaton alapuló hierarchiát állít fel és korhitelesítés (Age Verification – magas bizonyosság) követel meg „megfelelőnek és arányosnak” tekinthető magas kockázatú forgatókönyvek esetén, mint például a pornográf tartalomhoz, szerencsejátékhoz való hozzáférés vagy a korhatáros termékek értékesítése és a korbecslés (Age Estimation – közelítés) „közepes kockázatok” esetén tekinti megfelelőnek, vagy ha a platform általános szerződési feltételei 18 év alatti korhatárt (például 13+ közösségi média) határoz meg.[437] Az Iránymutatás erőteljesen támogatja és szabványként állítja be az *adatvédelmet tiszteletben tartó módszereket*. Kifejezetten említi az „*európai digitális személyazonossági tárcát”, az „anonimizált korjelzőket (age tokens)” és a „zéró tudású bizonyításokat (zero-knowledge proofs)*” mint megfelelő technológiákat.[438] A cél egy „kettős vak” (double-blind) módszer, ahol a platform csak a korra vonatkozó attribútumot (például „18 év feletti”) ismeri meg, a hitelesítő pedig nem tudja, melyik szolgáltatáshoz használják a hitelesítést.[439] Bármely alkalmazott módszert öt kritérium alapján kell értékelni: pontosság, megbízhatóság, robusztusság, beavatkozásmentesség (non-intrusiveness) és megkülönböztetésmentesség. Ez a keretrendszer megoldja a „kellő bizonyosság” paradoxonát. Az Iránymutatás feloldja a 28. cikk (2) és (3) bekezdése közötti feszültséget. Lehetőséget teremt

[434] Iránymutatás 21. sarokpontja
[435] Vö. Iránymutatás 6.1. szakasz: Korhatár-ellenőrzés
[436] Iránymutatás 52. sarokpontja
[437] Iránymutatás 37-38. sarokpontjai
[438] Iránymutatás 46. sarokpontja
[439] Iránymutatás 46. sarokpontja

a platformok számára, hogy „kellő bizonyosságot” szerezzenek a felhasználó koráról anélkül, hogy megsértenék az adattakarékosság elvét. A probléma az volt, hogyan lehet megtudni a felhasználó korát anélkül, hogy több személyes adatot kérnének be és kezelnének ehhez. Az Iránymutatás megoldása a korhitelesítés leválasztása a szolgáltatóról. A platform maga nem kezeli a személyazonosító okmányt. Ehelyett egy független harmadik fél (vagy az európai digitális személyazonossági tárca) végzi el az ellenőrzést, és egy kriptográfiai „korjelzőt” (age token) bocsát ki. A platform csak ezt a jelzőt kapja meg, amely egy attribútumot (például „18 év feletti”) igazol anélkül, hogy felfedné a mögöttes személyes adatokat (név, születési dátum). Ez a folyamat megfelel az adattakarékosság elvének (DSA 28. cikk (3) bekezdés), miközben biztosítja a platform számára a profilalkotási tilalom betartásához szükséges „*kellő bizonyosságot*” (vö. DSA 28. cikk (2) bekezdés). Az önbevallás elutasításával és az adatvédelmet tiszteletben tartó hitelesítés támogatásával a Bizottság gyakorlatilag egy új műszaki megoldás kifejlesztését és bevezetését teszi kötelezővé. Korábban a platformok egy egyszerű korhatár-kapura (önbevallás) támaszkodhattak, és azt állíthatták, hogy nincs „kellő bizonyosságuk”, ha egy kiskorú nem mondott igazat. Az Iránymutatás bezárja ezt a kiskaput. Egy platform nem hivatkozhat az ÁSZF-jére annak állítására, hogy nem hozzáférhető kiskorúak számára, ha nem vezet be „hatékony intézkedéseket” a hozzáférés megakadályozására. Azzal, hogy a „hatékony intézkedéseket” robusztus korhitelesítésként/korbecslésként határozza meg, az Iránymutatás közvetlen kereskedelmi és jogi ösztönzést teremt a platformok számára e technológiák beszerzésére és bevezetésére.

Itt rögzítendő, hogy az Európai Bizottság 2025. július 14-én az Iránymutatás mellett az első, uniós szintű, nyílt forráskódú életkor-ellenőrzési tervdokumentumot (age-verification blueprint) is közzétette[440], amely célja, hogy felhasználóbarát és adatvédelmet tiszteletben tartó megoldást nyújtson az online platformok számára, különösen a kiskorúakat érintő szolgáltatásoknál a DSA 28. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségek teljesítéséhez. Ez egy kísérleti szakaszt indít el, amelyben több tagállam (például Dánia, Franciaország, Olaszország) technikai tesztelést végez, és egyúttal lehetősége nyílik a megoldás nemzeti igényekhez való igazítására, többek között a nemzeti digitális tárcákba történő integráció vagy lokalizált applikációk formájában. A rendszer alapelve, hogy a felhasználók életkorát (például 18 év feletti státuszt) igazolni tudják anélkül, hogy egyéb személyes adataikat – így születési dátumot,

[440] Commission makes available an age-verification blueprint; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-makes-available-age-verification-blueprint, lehívás: 2025.07.18.

nevet vagy más azonosítót – megosztanák az online szolgáltatóval. Az életkor-ellenőrzés folyamata során az adatkezelési feladatokat elválasztják egymástól (kiállítás és felhasználás), így az életkor-igazolást kibocsátó fél nem kap információt arról, hogy mely szolgáltatásnál történik az igazolás felhasználása. Minden igazolás csak egyszer használható, kizárva az egyes szolgáltatások közötti nyomon követést. A rendszer továbbá tervezi a „zero-knowledge proof" technológiák alkalmazását is, amelyek révén a tranzakciók teljes mértékben összekapcsolhatatlanok maradnak. Az eszköz hosszú távon kompatibilis lesz az Európai Digitális Személyazonosság Tárcával (EUDIW[441]), így fenntartható, egységes megoldást kínál a kiskorúak védelmére. Adatvédelmi szempontból a megoldás jelentősége abban áll, hogy az életkor igazolása során a személyazonosság felesleges adatainak közlése nélkül történik az azonosítás, megfelelve az adatminimalizálás, célhoz kötöttség és integritás követelményeinek megfelelően. Az igazolás egyszeri, anonimizált, nem újrahasználható, és nem teszi lehetővé a felhasználók tevékenységének platformok közötti nyomon követését, így a rendszer példaszerű megvalósítása a beépített adatvédelem (privacy by design) és az alapértelmezett adatvédelem (privacy by default) elveinek.

Az Iránymutatás 6.3. „Fiókbeállítások" pontja előírja a kiskorúak fiókjainak alapértelmezett zárttá tételét. A 6.3.1. pont szerint a kiskorúak fiókjait „*alapértelmezés szerint a legmagasabb szintű magánélet-, biztonság- és védelem biztosítására*" kell beállítani. Ezt követően egy hosszú, konkrét listát ad, amely többek között – minimum követelményként – tartalmazza az interakciók (kedvelések, privát üzenetek) korlátozását az elfogadott kapcsolatokra; a helymeghatározás, a mikrofon és a kamera hozzáférésének alapértelmezett kikapcsolását; a push értesítések alapértelmezett kikapcsolását, különösen az alvási órákban; a túlzott használathoz hozzájáruló funkciók (így a „kedvelések" száma, „reakciók", olvasottsági üzenetek) alapértelmezett kikapcsolását; más fiókok ajánlásának kikapcsolását, illetőleg olyan szűrők kikapcsolását, amelyek negatív hatással lehetnek a testképre, az önértékelésre és a mentális egészségre. Amennyiben a kiskorú a beállításokat megengedőbbre állítja, úgy biztosítani kell, hogy ez csak időleges (és ne állandó) lehessen, a szigorúbb beállításokhoz könnyen visszatérhessenek, és a beállítások megváltoztatása megfelelő, következményekre figyelmet felhívó figyelmeztetések közlésével kerüljön sor, melyeket időszakonként meg kell ismételni, a szigorúbb beállítások felkínálásával. Amikor a földrajzi helymeghatározás, a

[441] European Commission; The Wallet - What are EU Digital Identity Wallets; https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/sites/display/EUDIGITALIDENTITYWALLET/EU+Digital+Identity+Wallet+Home, lehívás: 2025.07.25

mikrofon vagy a kamera be van kapcsolva, annak teljes időtartama alatt egyértelműen jelezni kell ezt a kiskorú felhasználók számára. Az online platformoknak azt is értékelni kell, hogy a kiskorúak életkorától, fejlődési sajátosságaitól és a szolgáltató által végzett kockázatértékelés eredményétől függően szükséges-e túllépni a 6.3.1. szakaszban meghatározott minimális alapértelmezett beállítási szinten, és ennél szigorúbb alapértelmezett beállításokat kialakítani és alkalmazni. Az Iránymutatás előírja ezen kontrollok megfelelő tesztelését, karbantartását és annak ellenőrzését, hogy a kiskorúakat semmilyen módon ne ösztönözzék vagy csábítsák arra, hogy a beállításaikat alacsonyabb szintű adatvédelemre, biztonságra vagy védelemre módosítsák, és hogy az alapértelmezett beállítások megváltoztatásának lehetősége semleges módon kerüljön bemutatásra.

Az Iránymutatás 6.3.2 pontja a beállítások, funkciók és szolgáltatások elérhetősége tekintetében rögzíti, hogy az online platformoknak mérlegelniük kell, hogy bizonyos beállításokat, funkciókat vagy szolgáltatásokat teljes mértékben el kell-e távolítani a kiskorúak fiókjaiból, illetőleg hogy a 6.3.1. szakaszban meghatározott alapértelmezett beállítások közül egyeseket visszavonhatatlanná vagy módosíthatatlanná kell-e tenni minden kiskorú vagy bizonyos korú kiskorú számára. E döntést az életkori sajátosságok és a fejlődési szint figyelembevételével, valamint az adott beállítások és funkciók adatvédelmi, biztonsági és védelmi hatásainak értékelése alapján kell meghozni.

Az Iránymutatás ezt meghaladóan függetlenül attól, hogy a kiskorú milyen beállításokat választ, biztosítani kell, hogy: kiskorúakat soha ne lehessen könnyen megtalálni vagy kapcsolatba lépni velük olyan fiókokból, amelyeket korábban nem fogadtak el ismerősként; személyes elérhetőségi adataik (például e-mail-cím vagy telefonszám) más felhasználók számára csak akkor váljanak láthatóvá, ha ehhez a kiskorú kifejezetten hozzájárul; kiskorúak fiókjai ne jelenjenek meg felnőtteknek szóló kapcsolati javaslatokban, és ne ajánljanak számukra felnőttek fiókjait vagy olyan profilokat, amelyek valószínűsíthetően hamis kiskorúként szerepelnek; a nem elfogadott kapcsolatok ne láthassák a kiskorúak profiladatait, életrajzát, aktivitását, például kedveléseit, megtekintéseit, a barátok vagy követők listáját, illetve azokat a fiókokat, amelyeket a kiskorú követ, és hogy ezek az adatok automatikusan elérhetetlenné váljanak, ha az adott kapcsolatot blokkolják vagy nem fogadják el. Harmadszor, biztosítani kell a kiskorúak számára annak lehetőségét, hogy korlátozhassák a profilképük, illetve a közzétett tartalmaik – akár egyenként, akár általánosan – láthatóságát. Emellett

lehetőséget kell kapniuk arra is, hogy eldönthessék, elfogadják vagy elutasítsák más felhasználók által történő megjelölésüket (taggelésüket), akár tartalmakban, hozzászólásokban vagy más formában. Végül, olyan intézkedéseket is meg kell valósítaniuk, amelyek megakadályozzák, hogy a kiskorúak véletlenül elfogadjanak nem kívánt kapcsolatfelvételeket – például úgy, hogy az ismerősnek jelöléshez kötelező legyen személyes üzenetet csatolni.

A 6.4. szakasz kifejezetten a túlzott használathoz vagy kényszeres viselkedéshez vezető sötét mintákat célozza. Az olyan tervezési elemek, mint a végtelen görgetés és az automatikus videólejátszás tiltása azt mutatja, hogy a szabályozók most már magának a szolgáltatásnak az architektúráját tekintik potenciális veszélyforrásnak a kiskorúakra nézve, nem csupán a tartalmat vagy az adatkezelést. A hagyományos szabályozás a jogellenes tartalomra (moderálás) vagy az adatokkal való visszaélésre (adatvédelem) összpontosít. Az Iránymutatás 6.4. pontja viszont olyan funkciókat céloz meg, amelyek számos platform „elköteleződés-alapú" üzleti modelljének központi elemei. Azzal, hogy az olyan funkciókat, mint a „végtelen görgetés" és a „virtuális jutalmak", potenciálisan károsnak minősíti a kiskorúakra nézve, a Bizottság közvetlenül összekapcsolja a platform tervezését a kiskorúak jóllétével és mentális egészségi kockázataival (az 5C tipológia „keresztmetszeti kockázata"). Ez azt jelenti, hogy egy platformot nem azért találhatnak nem megfelelőnek, mert egy konkrét káros tartalmat tárolt, hanem mert alapvető kialakítása eleve kockázatosnak vagy kizsákmányolónak minősül a kiskorúak számára, ami a szabályozási hatókör jelentős kiterjesztése.

Az „*Ajánlórendszerek és keresési funkciók*"-ra vonatkozó 6.5. pont részletes szabályokat állapít meg arra vonatkozóan, hogyan működhetnek az algoritmusok kiskorúak esetében. Az Iránymutatás szigorúan korlátozza a viselkedési adatok gyűjtését, különösen a platformon kívüli adatok felhasználását tiltja, és a platformon belüli adatok gyűjtését is korlátozza. Az ajánlórendszerek ugyanis „*nem támaszkodhatnak olyan viselkedési adatok gyűjtésére, amelyek a kiskorú platformon kívüli tevékenységeit rögzítik*", továbbá, a platformon belüli adatkezelés sem lehet „*olyan kiterjedt, hogy a kiskorú tevékenységeinek egészét vagy nagy részét rögzítse*".[442] Az Iránymutatás (vö. 6.5.2 pont) előnyben részesíti a felhasználói kontrollt, hangsúlyozva az explicit jelek priorizálását, és előírja a visszaállítási lehetőségek biztosítását, valamint a nem profilozáson alapuló hírfolyamok ösztönzését. Ez a megközelítés közvetlenül megerősíti a DSA

[442] Iránymutatás 65. pont

azon tilalmát, amely megtiltja a kiskorúak számára a profilalkotáson alapuló célzott hirdetések megjelenítését, mivel a mögöttes adatgyűjtési és profilozási mechanizmusokat célozza, mellyel ezek a szabályok egy erőteljes új koncepciót vezetnek be a kiskorúak számára: a „nem profilalkotás-alapú élményhez való jogot". A DSA 38. cikke már biztosít a VLOP-felhasználók számára egy nem profilalkotás-alapú hírfolyamhoz való jogot. Az Iránymutatás 6.5. pontja pedig ezt a logikát kiterjeszti. Másrészről az Iránymutatás az adattakarékosság-alapelvét nemcsak a tárolásra, hanem egy ajánlórendszer bemeneteire is alkalmazza, hogy nem gyűjtenek vagy tároljanak olyan adatokat, amelyekre nincs szükség, amelyet az Iránymutatás 6.5. pontja egy algoritmus valós idejű működésére alkalmazza a platformon kívüli adatok betiltásával és az explicit jelzések előnyben részesítésével.

A 7. „Bejelentés, felhasználói támogatás és a gondviselőknek szánt eszközök" és a 8. „Irányítás" pontok együttesen határozzák meg a megfelelés eljárási és szervezeti rendjét.
Az Iránymutatás szerint a gondviselői eszközöket a biztonság alapértelmezett és tervezett módon történő biztosítását célzó intézkedések kiegészítéseként kell kezelni. A gondviselői eszközöket nem szabad egyedüli eszközként alkalmazni a kiskorúak online platformokon való magas szintű védelme érdekében, és nem helyettesíthetik az e célból bevezetett egyéb intézkedéseket sem.[443] Az Iránymutatás előírja, hogy a hozzájárulást adó felnőtt személyazonosságát vagy jogi felhatalmazását szintén megbízhatóan kell ellenőrizni, ami a GDPR 8. cikk (2) bekezdését egészíti ki ezzel, amely előírja, hogy az adatkezelő – figyelembe véve az elérhető technológiát – észszerű erőfeszítéseket tesz, hogy ilyen esetekben ellenőrizze, hogy a hozzájárulást a gyermek feletti szülői felügyeleti jog gyakorlója adta meg, illetve engedélyezte, amely szintén nem alapulhat önbevalláson.

A belső irányítás tekintetében a platformoknak belső szabályzatokat kell bevezetniük, a felelősséget egy „dedikált személyre vagy csapatra" kell ruházniuk, akik közvetlen hozzáféréssel rendelkeznek a felső vezetéshez, és elő kell mozdítaniuk a gyermekbiztonság kultúráját. Ezek az irányítási követelmények túlmutatnak az eljárási megfelelésen, és egy szervezeti „kultúrát" írnak elő. Az Iránymutatás megköveteli a platformoktól, hogy „a kiskorúak magánélet-, biztonság- és védelem-szavatolásának kultúráját mozdítsák elő", beleértve a „gyermekek részvételét", a tudatosságnövelést és a képzést. Ezt nehezebb

[443] Iránymutatás 80. sarokpontja

ellenőrizni, de egy mélyebb szabályozói elvárásra utal. A szabályozók nemcsak egy platform szabályzatait fogják vizsgálni, hanem belső folyamatait, képzési anyagait és tervezési dokumentumait is, hogy lássák, a gyermekbiztonság valódi, beágyazott prioritás-e, vagy csak egy felületes megfelelési réteg. A dedikált csapat/személy követelménye, aki hozzáfér a felső vezetéshez, biztosítja, hogy ez ne egy alacsony szintű megfelelési osztályban legyen elszigetelve

Transzparencia szempontból az Iránymutatás szintén magas mércét állít fel arra vonatkozóan, hogy mit jelent az információt „érthetővé" tenni a kiskorúak számára. A 8.2 pont hangsúlyozza a platformok általános szerződési feltételeinek és egyéb információinak gyermekbarát, könnyen érthető formában történő bemutatását. A 8.4. pont előíró jelleggel rendelkezik arról, hogyan kell az információkat a kiskorúaknak kommunikálni. Ennek „gyermekbarátnak, korosztálynak megfelelőnek", „könnyen érthetőnek" és „lebilincselőnek" kell lennie, „grafikák, videók és/vagy karakterek" használatával, azaz multimodális megközelítést ír elő: grafikák, videók, interaktivitás és kontextuális kézbesítéssel (az információ akkor jelenik meg, amikor egy funkciót használnak). Ezt meghaladóan a bejelentési és panaszkezelési mechanizmusoknak „hatékonynak, láthatónak, gyermekbarátnak és könnyen hozzáférhetőnek" kell lenniük. A kiskorúaktól érkező bejelentéseket előnyben kell részesíteni, és visszaigazolást, valamint a folyamatról szóló magyarázatot kell kapniuk.

A fenti előírások útján az Iránymutatás egyértelműséget teremt, emeli a megfelelési mércét, és egy új, proaktív, tervezés-vezérelt szabályozási korszakot jelez a gyermekeknek szánt digitális szolgáltatások terén. Nem csupán értelmezi a jogszabályt, hanem egy részletes, gyakorlatias és végrehajtható keretrendszert hoz létre, amely alapvetően megváltoztatja az online platformok kiskorúak védelmével kapcsolatos kötelezettségeit.

3.2.4.3 Ajánlórendszerek

Az ajánlórendszerek azok az algoritmusok, amelyek tartalmakat javasolnak a felhasználóknak az online platformokon. A DSA 3. cikk s) pontja úgy határozza meg az „ajánlórendszert", hogy az teljes mértékben vagy részben *automatizált rendszer,* amelyet az online platform arra használ, hogy az online interfészén konkrét információkat javasoljon vagy ezeket az információkat rangsorolja a szolgáltatás igénybe vevője számára, többek között a szolgáltatás

igénybe vevője által indított keresés alapján vagy egyéb módon meghatározva a megjelenített információk relatív sorrendjét vagy elsőbbségét.

Az ajánlórendszerek gyakran profilalkotáson alapulnak, és nagy szerepük van abban, hogy milyen információkat látnak a felhasználók a platformon. A DSA 70. preambulumbekezdése hangsúlyozza, hogy az online platformok üzleti működésének központi eleme az információk priorizálása és megjelenítése az interfészen, például algoritmusokkal végzett javaslások, rangsorolások révén. Ezek a rendszerek nagyban befolyásolják a felhasználók információkeresési képességét és interakcióit, javítva a felhasználói élményt és megkönnyítve a releváns információkhoz való hozzáférést. Ugyanakkor elősegítik bizonyos üzenetek terjesztését és az online viselkedés befolyásolását. Ezért a platformoknak világosan és könnyen érthetően tájékoztatniuk kell a felhasználókat arról, hogyan működnek ezek az ajánlórendszerek, beleértve a javasolt információk meghatározásának kritériumait, különösen, ha azokat profilalkotás és online viselkedés alapján rangsorolják.[444]

Az ajánlórendszerek vagy online hirdetések kapcsán a profilalkotás és a mikrocélzás kockázatait az Európai Adatvédelmi Biztos már felvetette az online manipulációról és a személyes adatokról szóló véleményében[445]. Az ajánlórendszerek személyes adatok kezelésével kapcsolatos relevanciája abban rejlik, hogy ezek a rendszerek gyakran a felhasználók személyes adatait használják fel az információk rangsorolásához, javaslásához és testreszabásához.[446] Az egyes platformok is a személyes relevanciával írják le az ajánlórendszerek célját[447]. Az ilyen rendszerek alapvetően profilalkotáson alapulhatnak, amely során a felhasználók viselkedési adatait (például korábbi keresések, interakciók, kedvelések, megtekintések) elemzik és dolgozzák fel annak érdekében, hogy releváns tartalmakat, hirdetéseket vagy szolgáltatásokat jelenítsenek meg. Az ajánló rendszerek szabályozása a DSA-

[444] vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 27. Rn 13; p. 327.

[445] Lásd az Európai Adatvédelmi Biztos 3/2018 sz. véleménye az online manipulációról és a személyes adatokról, 2018. március 19., p. 9., „*Manipulation also takes the form of microtargeted, managed content display which is presented as being most 'relevant' for the individual but which is determined in order to maximise revenue for the platform. This is akin to the 'secret menus' used to steer users of ecommerce sites and the 'dark patterns' used to dissuade decisions less desirable from the platform's perspective (such as declining to add additional items, like insurance, to a shopping cart*)."). https://www.edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/online-manipulation-and-personal-data_en; lehívás: 2024.09.14

[446] vö. Marta Micheli, Modeling User Personality Traits for Recommender Systems, Conference Paper, January 2023; Conference: CHItaly 2023 - Crossing HCI and AI; https://ceur-ws.org/Vol-3481/paper1.pdf, lehívás: 2024.09.14

[447] vö. Facebook feed recommendations AI system; June 21, 2024; https://transparency.meta.com/features/explaining-ranking/fb-feed-recommendations/; lehívás: 2024.09.14

ban értintetlenül hagyja az ezzel kapcsolatos kötelezettségeket a GDPR hatálya alatt, ideértve a jogalappal, tájékoztatással és automatizált döntéshozatallal kapcsolatos kérdéseket.

A DSA 27. cikk (1)-(2) bekezdése előírja, hogy az online platformok szerződési feltételeikben világosan le kell írniuk az ajánlórendszerek fő paramétereit), továbbá a felhasználóknak lehetőséget kell biztosítani a paraméterek befolyásolására vagy módosítására. A DSA 27. cikk (3) bekezdése szerint amennyiben több opció is rendelkezésre áll szolgáltatás igénybe vevői számára megjelenített információk relatív sorrendjét meghatározó ajánlórendszerek tekintetében, az online platformot üzemeltető szolgáltatók hozzáférhetővé tesznek egy olyan funkciót is, amely lehetővé teszi a szolgáltatás igénybe vevője számára, hogy bármikor kiválassza és módosítsa az általa előnyben részesített opciót. Ehhez a funkcióhoz közvetlen és könnyű hozzáférést kell biztosítani az online platform online interfészének azon külön része felől, ahol az információk prioritási sorrendjét meghatározzák.

A DSA tehát az ajánlórendszereket szabályozza az összes online platform esetében, azonban külön szabályokat vezet be online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok esetében a személyes adatok védelme érdekében. A DSA 38. cikk előírja, hogy ezeknek a szolgáltatóknak legalább egy olyan ajánlórendszer-opciót kell biztosítaniuk, amely nem alapul profilalkotáson a GDPR 4. cikk 4. pontja alapján. Bár a profilalkotás önmagában nincs teljesen megtiltva, az a szabály, hogy a felhasználók ne legyenek kizárólag profilalkotáson alapuló ajánlórendszereknek kitéve, fontos lépés a profilozás káros hatásainak csökkentésére. Ez azt jelenti, hogy VLOP és VLOSE esetében nem lehet kizárólag profilozás alapján működő ajánlórendszereket használni. Megjegyzendő, hogy az Európai Adatvédelmi Biztos a DSA-ról szóló véleményében ezt a szabályt valamennyi online platformra javasolta kiterjeszteni és az opt-out helyett kizárólag opt-in alapján lehetővé tenni.[448] Ez a DSA szabály a személyes adatok felhasználásának korlátozását célozza, és összhangban van a GDPR 21. és 22. cikkeivel.[449] VLOP-k és VLOSE esetében a DSA 34. cikk szerinti kockázatértékelés dönti el, hogy az ajánlórendszerek szigorúbb alkalmazása indokolt-e a DSA 35. cikke alapján.

3.2.5 Online interfész design – sötét tervezési minták

[448] EDPS Opinion 1/2021 on the Proposal for a Digital Services Act; 73-74. sarokpontok; 16-17. oldal
[449] vö. Domingos Soares Farinho, im. p. 53.

A DSA 25. cikke[450] egy újabb védelmi réteget, egy generálklauzulát[451] vezet be a manipulációs vagy megtévesztő tervezési elemekkel, az úgynevezett „dark patterns" gyakorlatokkal szemben, melynek közvetlen fogyasztóvédelmi összefüggései vannak[452]. Ez a rendelkezés kapcsolatban áll a DSA 31. cikkével, amely a „beépített megfelelés a kialakítás által" cím alatt olyan online platformot üzemeltető szolgáltatók interfész kialakítására vonatkozó kötelezettségeit rögzíti, amely lehetővé teszi a fogyasztók számára, hogy távollevők közötti szerződéseket kössenek a kereskedőkkel.

Az Európai Adatvédelmi Testület a közösségimédia-platform interfészein található sötét megoldásokról szóló iránymutatása rámutat arra, hogy a GDPR rendelkezései a személyes adatok teljes kezelési folyamatára vonatkoznak, beleértve a közösségi média platformok interfészeinek tervezését és működését is.[453] Ezek a szabályok összhangban állnak a GDPR 25. cikke szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemre vonatkozó szabályaival. A sötét tervezési gyakorlatok gyakran sértik a GDPR tisztességes eljárásra vonatkozó követelményét, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv[454] és annak tagállami átültető rendelkezéseit, illetőleg a jóhiszemű és tisztességes eljárás polgári jogi követelményét, ezért jogellenesnek minősülnek.

A DSA nem vezet be külön szabályokat a GDPR-hoz képest, és ennek megfelelően a DSA 25. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy online platformot üzemeltető szolgáltatók nem tervezhetik vagy működtethetik a felületüket úgy, hogy megtévesszék vagy manipulálják a felhasználókat,

---

[450] DSA 25. cikke - *Online interfész tervezése és kialakítása* - (1) Az online platformot üzemeltető szolgáltatók nem tervezhetik meg, alakíthatják ki vagy üzemeltethetik online interfészeiket oly módon, amely megtéveszti vagy manipulálja a szolgáltatásaikat igénybe vevőket vagy más módon lényegesen torzítja vagy gyengíti a szolgáltatásaikat igénybe vevők szabad és tájékozott döntéshozatalra való képességét. (2) Az (1) bekezdés szerinti tilalom a 2005/29/EK irányelv vagy az (EU) 2016/679 rendelet hatálya alá tartozó gyakorlatokra nem alkalmazandó. (3) A Bizottság iránymutatást adhat ki az (1) bekezdés alkalmazásáról konkrét gyakorlatok, nevezetesen a következők esetében: a) egyes választási lehetőségek kiemelése a szolgáltatás igénybe vevőjének döntésre való felkérésekor; b) a szolgáltatás igénybe vevőjének ismételt felkérése valamely választásra olyan kérdésben, amellyel kapcsolatban már döntést hozott, különösen a felhasználói élményt zavaró felugró ablak alkalmazásával; c) a szolgáltatás megszüntetésére irányuló eljárásnak az előfizetési eljárásnál nehezebbé tétele.

[451] Vö. Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 25. Rn 11; p. 308.

[452] Vö. Tóth András (2024). A digitális átalakulás szabályozása az Európai Unióban. Budapest: ORAC Kiadó, p 175.

[453] EDPB Guidelines 03/2022 on deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them; p. 4.

[454] Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról") (EGT vonatkozású szöveg); HL L 149., 2005.6.11, pp. 22–39

vagy torzítsák a döntéshozatali képességüket. Ez a szabály kiterjed minden felhasználói interakcióra. A DSA 25. cikk második bekezdése azonban kimondja, hogy ez a tilalom a UCP irányelv vagy a GDPR hatálya alá tartozó gyakorlatokra nem alkalmazandó. A DSA alkalmazása kiegészíti az adatvédelmi szabályozási követelményeket azáltal, hogy lefedi azokat az eseteket, ahol a személyes adatok nem érintettek, vagy a GDPR, illetve a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó szabályok nem védik a felhasználókat. A DSA hatálya alatt azonban sötét tervezési minták tilalma szélesebb körű, mint más jogszabályokban, mert tilalom kiterjed azokra az esetekre is, amikor üzleti felhasználóknak (üzletfeleknek) jelenítenek meg sötét mintákat.

A DSA 67. preambulumbekezdése utal a sötét minták fogalmára és úgy határozza meg azokat, hogy azok „*olyan gyakorlatok, amelyek akár szándékosan, akár ténylegesen jelentősen torzítják vagy korlátozzák a szolgáltatás igénybe vevőinek azon képességét, hogy önálló és megalapozott döntéseket hozzanak*”. Ezek a gyakorlatok arra használhatók, hogy a felhasználókat olyan nem kívánt magatartásra vagy döntések meghozatalára vegyék rá, amelyek negatív következményekkel járhatnak rájuk nézve. A hivatkozott preambulumbekezdés számos példáját nyújtják az ilyen sötét mintáknak. Így nevesíti azt a tilalmat online platformokat üzemeltető szolgáltatóknak, hogy megtévesszék vagy manipulálják a felhasználókat („nudging”), illetve, hogy az online felületek szerkezetén, kialakításán vagy funkcióin keresztül torzítsák vagy akadályozzák a felhasználók autonómiáját, döntéshozatalát vagy választását. Ez magában foglalja a visszaélésszerű kialakításokat, amelyek a felhasználót a szolgáltató számára előnyös, de a felhasználó számára nem feltétlenül kedvező tevékenységek felé terelik, illetve a választási lehetőségek nem semleges bemutatását. Ide tartozik továbbá a felhasználók többszöri felkérése a választásra, a lemondás megnehezítése, valamint egyes választási lehetőségek szándékos bonyolítása vagy időigényessé tétele; a vásárlások törlésének vagy egy adott platformról történő kijelentkezés megnehezítése, a felhasználók megtévesztése az ügyletekkel kapcsolatos döntéshozatalra való ösztönzéssel, illetve olyan alapértelmezett beállítások alkalmazása, amelyek nehezen módosíthatók, és indokolatlanul torzítják a felhasználók döntéshozatalát. A DSA 25. cikk (3) bekezdése konkrétan nevesít is egyes sötét mintákat, így (a) egyes választási lehetőségek kiemelése a szolgáltatás igénybe vevőjének döntésre való felkérésekor; (b) a szolgáltatás igénybe vevőjének ismételt felkérése valamely választásra olyan kérdésben, amellyel kapcsolatban már döntést hozott, különösen a felhasználói élményt zavaró felugró ablak alkalmazásával; (c) a szolgáltatás megszüntetésére irányuló eljárásnak az

előfizetési eljárásnál nehezebbé tétele és felhatalmazza a Bizottságot, iránymutatást adjon ki a DSA 25. cikk (1) bekezdés alkalmazását illető konkrét gyakorlatokól. A sötét megoldásokra vonatkozó szabályokat a rendelet tiltott gyakorlataira kell alkalmazni, amennyiben ezek nem tartoznak tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv vagy a GDPR hatálya alá (vö. DSA 25. cikk (2) bekezdése), ami ezáltal hatályában korlátozza a 25. cikk alkalmazhatóságát azokra a felhasználókra, akik nem minősülnek fogyasztóknak. Lényeges, hogy a DSA 25. cikk nem szabályozza e cikk megsértésére irányadó jogkövetkezményeket, ezért a DSA 52. cikke alapján a tagállami jog határozza meg ezt.[455]

Itt rögzítendő, hogy a DSA 25. cikke egy fontos, de nem a végső állomása a sötét minták szabályozásának, és hogy az Európai Bizottság már dolgozik egy célzottabb jogszabályon, a Digital Fairness Act-en (DFA), melynek célja a fogyasztóvédelmi jog modernizálása, a jogbizonytalanság csökkentése és a sötét minták, addiktív tervezési minták és egyéb káros gyakorlatok célzott kezelése. A jogszabályi kezdeményezés hátterét az Európai Bizottság által folytatott 2024. októberi „Digital Fairness Fitness Check”[456] megállapításai képezik, miszerint a meglévő fogyasztóvédelmi jog (UCP irányelv, fogyasztók jogairól szóló irányelv[457]) csak részben hatékony az online térben, mivel rávilágított, hogy a digitális térben a fogyasztók új típusú káros gyakorlatoknak vannak kitéve, mint a sötét minták, az addiktív tervezés, a sebezhetőség kihasználására épülő személyre szabott gyakorlatok és az előfizetési csapdák. A DFA célja, hogy ezeket a hiányosságokat orvosolja azáltal, hogy modernizálja és megerősíti az uniós fogyasztóvédelmi jogot, csökkentve a jogbizonytalanságot és a szabályozási széttöredezettséget. A jogalkotási folyamat a 2025-ös nyilvános konzultációval folytatódik, amely 2025. július 18. napján indult[458], a jogszabálytervezet közzététele pedig 2026-ban várható. A DFA a DSA-t és a DMA-t kiegészítve egy átfogóbb és célzottabb védelmet fog nyújtani a fogyasztóknak a manipulatív online gyakorlatokkal szemben.

[455] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 25. Rn 25; p. 309.
[456] Commission Staff Working Document Fitness Check on EU consumer law on digital fairness; https://commission.europa.eu/document/707d7404-78e5-4aef-acfa-82b4cf639f55_en; lehívás: 2025.07.18.
[457] Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről EGT-vonatkozású szöveg
[458] Digital Fairness Act - Have your say - Public Consultations and Feedback, Published initiatives - Digital Fairness Act, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14622-Digital-Fairness-Act_en; lehívás: 2025.07.20

3.2.6 Különleges adatvédelmi kötelezettégek VLOP és VLOSE szolgáltatók esetében

A DSA különleges adatvédelmi kötelezettségeket határoz meg online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok számára, amely szabályozás azon online platformokra és online keresőprogramokra alkalmazandó – mint például a Facebook, YouTube, Instagram, TikTok, X (korábban Twitter), Pornhub[459] –, amelyek havonta átlagosan legalább 45 millió, a szolgáltatást aktívan igénybe vevővel rendelkeznek az Unióban[460], amely független a platform által generált nettó árbevétel összegétől és melyeket az Európai Bizottság a DSA 33. cikk (4) bekezdésében rögzített eljárásnak megfelelően határozattal ekként azonosít[461]. E szabályozás speciális kötelezettségeket ró ki a rendszerszintű kockázatok értékelése és mérséklése tekintetében[462] és célja a felhasználók adatainak védelme és a platformok működésének nagyobb átláthatósága. Ezek a kötelezettségek több területre terjednek ki, és szoros kapcsolatban állnak a GDPR által meghatározott elszámoltathatósági követelményekkel.

Az érintett szolgáltatók a DSA 34. cikke alapján magas kockázatú rendszerüzemeltetőnek minősülnek,[463] Ahelyett, hogy a hatóságoknak kellene utólag felderíteniük a károkat, a DSA a VLOP és VLOSE szolgáltatókra hárítja a kötelezettséget, hogy proaktívan azonosítsák és értékeljék a szolgáltatásaikból eredő rendszerszintű kockázatokat és ennek megfelelően legalább évente el kell végezniük egy kockázatértékelést, amely során azonosítják a rendszereik által jelentett potenciális rendszerszintű kockázatokat, ideértve a felhasználók személyes adatainak védelmével kapcsolatos kockázatokat is. E szabályozás célja, hogy a platformok ne csupán reagáljanak a jogellenes vagy káros tartalmakra, hanem proaktívan térképezzék fel azokat a kockázatokat, amelyek működésükből, algoritmusaikból, illetve felhasználói gyakorlatukból erednek, és amelyek jelentős negatív hatással lehetnek a közérdekre, az alapvető jogokra vagy a közbiztonságra, beleértve az alapvető jogokat – így a személyes adatok védelmét

[459] Az Aylo Freesites Ltd. által üzemeltetett Pornhubbal kapcsolatban megjegyzendő, hogy a saját statisztikájuk szerint nem érik el az átlagos 45 milliós felhasználói számot az EU-ban, és így VLOP-nak sem minősülnének. Azonban a végső döntés a Bizottság hatáskörébe tartozik, amely figyelembe veszi a közzétett adatokat és egyéb releváns információkat. Euractive, Porn platforms report EU user collapse, may dodge DSA scrutiny - Three out of the four VLOPs have filed monthly users below 45 million users in the EU. https://www.euractiv.com/section/tech/news/porn-platforms-report-a-major-drop-in-eu-users-to-evade-dsa-responsibility/, Lehívás: 2025. július 25.
[460] vö. DSA 33. cikk (1) bekezdés
[461] Az eddig azonosított VLOP és VLOSE szolgáltatók listája itt elérhető: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses; lehívás: 2024.09.15.
[462] vö. DSA 34-35. cikkei
[463] Müller-Terpitz / Köhler- DSA Kommentar – Artikel 35. Rn 5; p. 410.

– érintő veszélyeket is. Ez a kötelezettség a felelősség terhét a szabályozóról a szabályozottra helyezi át, proaktív, megelőző cselekvésre ösztönözve ezen platformokat.

Ezen túlmenően a DSA 35. cikkének megfelelően a VLOP és VLOSE szolgáltatóknak kockázatcsökkentési intézkedéseket kell hozniuk a felhasználók jogainak védelme érdekében, beleértve a személyes adatok kezelését is. Ez a GDPR alapján hatásvizsgálati kötelezettséget jelent ezen szolgáltatók számára. Az adatvédelmi hatásvizsgálat célja az adatkezelés jellegének feltárása, szükségességének és arányosságának vizsgálata, valamint a személyes adatok kezeléséből eredően a természetes személyek jogait és szabadságait érintő kockázatok kezelésének elősegítése e kockázatok értékelésével és a kezelésükre szolgáló intézkedések meghatározásával. A GDPR 35. cikke és a DSA 35. cikke sem írja elő a kockázat teljes elkerülését, mivel csupán kockázatcsökkentő intézkedések megtételére kötelezi az adatkezelőt. A DSA 86. preambulumbekezdése szerint minden elfogadott intézkedésnek tiszteletben kell tartania az ebben a rendeletben meghatározott kellő gondossági követelményeket, illetve hatékonyan és megfelelően csökkentenie kell a konkrét és azonosított rendszerszintű kockázatokat. Az intézkedéseknek arányosnak kell lenniük az online óriásplatformot és a nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók gazdasági kapacitásával, valamint a szolgáltatásaik használatával kapcsolatos szükségtelen korlátozások elkerülésének szükségességével, és kellően figyelembe kell venniük az alapvető jogokra gyakorolt esetleges negatív hatásokat. A DSA 35. cikk (3) bekezdése értelmében az EU Bizottság iránymutatást adhat ki VLOP és VLOSE szolgáltatók által az egyes kockázatokkal kapcsolatban elfogadandó kockázatcsökkentő intézkedésekről. Az EU Bizottság eddig a választási folyamatokat érintő rendszerszintű kockázatok csökkentésére vonatkozó iránymutatásokról adott ki közleményt[464], amely szerint a kockázatcsökkentő intézkedéseknek figyelembe kell venniük a személyes adatok védelméhez való jogot, különös tekintettel a választási folyamatokkal kapcsolatos adatkezelésre és a dezinformáció kezelésére, illetőleg az adatokhoz való hozzáférésre.

Az *ajánlórendszerek átláthatósága* szintén kiemelt terület. A VLOP-ok és VLOSE-ok kötelesek legalább egy olyan ajánlórendszer lehetőséget biztosítani, amely nem alapul profilalkotáson. Ennek a rendszernek világos és érthető információkat kell nyújtania a felhasználóknak arról,

[464] European Commission Guidelines for providers of VLOPs and VLOSEs on the mitigation of systemic risks for electoral processes, Publication 26 April 2024;https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/library/guidelines-providers-vlops-and-vloses-mitigation-systemic-risks-electoral-processes; lehívás: 2024.09.15

hogy milyen paraméterek alapján ajánlanak tartalmakat, és a felhasználók milyen lehetőségekkel rendelkeznek ezek módosítására. Az online hirdetések transzparenciája szempontjából a platformok kötelesek feltüntetni, hogy ki a reklám megrendelője, és milyen paraméterek alapján jelenítik meg a reklámokat a felhasználók számára. A VLOP-ok ezen kívül egy nyilvános hirdetési adattárat is létre kell hozniuk, amelyben dokumentálniuk kell minden reklámot, beleértve az adatokat, amelyeket a célzáshoz használnak.

A VLOP-oknak és VLOSE-oknak a DSA 37. cikke alapján független ellenőrzést (auditokat) kell végezniük, amelyek során felülvizsgálják a platformok által alkalmazott adatvédelmi intézkedéseket és a kockázatcsökkentési stratégiákat. Az audit eredményeit nyilvánosságra kell hozni, hogy biztosítsák a platformok működésének átláthatóságát. A VLOP-oknak és VLOSE-oknak ezt meghaladóan közzé kell tenniük átláthatósági jelentéseket, amelyek tartalmazzák az automatizált tartalommoderációs rendszerek, az ajánlórendszerek és a hirdetési tevékenységeik működésével kapcsolatos információkat. A DSA 37. cikk (7) bekezdése alapján a Bizottság felhatalmazást kapott arra, hogy a 87. cikknek megfelelően felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el abból a célból, hogy az e cikk szerinti ellenőrzések elvégzéséhez szükséges szabályok megállapítása révén kiegészítse ezt a rendeletet, különös tekintettel az e cikk szerint elvégzett ellenőrzések eljárási lépéseire, ellenőrzési módszereire és jelentéstételi sablonjaira vonatkozó szükséges szabályokra. Ezen felhatalmazásnak a Bizottság egy rendelet kibocsátásával[465] tett eleget.

A VLOP-oknak és VLOSE-oknak a DSA 41. cikke alapján létre kell hozniuk egy *független compliance funkciót*, azaz az operatív egységektől elkülönülő, a megfelelést támogató olyan szervezeti egységet, amely egy vagy több megfelelési tisztviselőből áll, beleértve a megfelelést támogató szervezeti egység vezetőjét is, amely a rendelkezik e feladatok ellátásához szükséges szakmai képesítéssel, ismeretekkel, tapasztalattal és képességgel. Ennek a megfelelést támogató egységnek megfelelő autoritással, státusszal és erőforrásokkal, valamint az online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltató vezető testületéhez való hozzáféréssel kell rendelkeznie annak ellenőrzéséhez, hogy az adott szolgáltató megfelel-e a DSA követelményeinek.

[465] Commission Delegated Regulation (EU) 2024/436 of 20 October 2023, supplementing Regulation (EU) 2022/2065 (Digital Services Act), laying down rules on the performance of audits for very large online platforms and very large online search engines, OJ L [2024] 436 (2.2.2024).

Összefoglalóan megállapítható, hogy a DSA rendszerszintű kockázatértékelési kötelezettsége biztosítja az első konkrét, végrehajtható keretrendszert ahhoz, amit az elszámoltathatóság (GDPR 5. cikk (2) bekezdése) és „beépített és alapértelmezett adatvédelem" (GDPR 25. cikk) a rendszerszintű platformok számára jelentenie kellene. Általánosan kijelenthető, hogy a DSA alapján ezen kötelezettségek célja, hogy online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok működését átláthatóbbá tegyék, és magasabb szintű elszámoltathatóságot és védelmet biztosítsanak a felhasználók személyes adatainak kezelése során, különös tekintettel a GDPR követelményeinek való megfelelésre. Ezen különleges kötelezettségeket tételesen bemutattuk a jelen 3.2 fejezetben és adatvédelmi szempontból *szigorúbb elszámoltathatósági sztenderdet* jelentenek online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok részére, melyek jelentéstételi és transzparencia kötelezettségekkel párosulnak. Megjegyzendő, hogy az Európai Bizottság a DSA alkalmazandóvá válása óta számos eljárást indított[466] a DSA feltehető megsértése miatt online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogram üzemeltetők ellen.

3.3 Adatokhoz való hozzáférés és kutatók hozzáférése

A DSA 40. cikke értelmében az online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók kötelesek hozzáférést biztosítani a digitális szolgáltatási koordinátorok vagy a Bizottság számára a jogszabályoknak való megfelelés nyomon követéséhez szükséges adatokhoz. Ezen adatok kizárólag a jogszabályi előírások teljesítésének ellenőrzésére használhatók fel, miközben figyelembe kell venni az érintett felhasználók és szolgáltatók jogait, beleértve a személyes adatok védelmét, az üzleti titkok és a szolgáltatás biztonságának védelmét is. Emellett ellenőrzött kutatók („vetted researcher"), ha megfelelnek meghatározott feltételeknek, így kutatóhelyhez tartoznak és közérdekű tudományos kutatást végeznek, szintén hozzáférést kérhetnek a digitális szolgáltatási koordinátor útján a VLOP és a VLOSE platform adataihoz, hogy olyan kutatásokat végezzenek, amelyek hozzájárulnak a DSA 34. cikk (1) bekezdése szerint meghatározott, az Unióban felmerülő rendszerszintű kockázatok felderítéséhez, azonosításához és megértéséhez, valamint a 35. cikk szerinti kockázatcsökkentési intézkedések megfelelőségének, hatékonyságának és

[466] Supervision of the designated very large online platforms and search engines under DSA; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses, lehívás: 2024.09.15

hatásainak értékeléséhez[467] és melyet ezt követően a szabályozó hatóságok a szolgáltatók ellenőrzésére felhasználhatnak. Mind a digitális szolgáltatási koordinátor vagy a Bizottság, illetőleg mind a kutatók hozzáférése azt szolgálja, hogy a VLOP és VLOSE szolgáltatók elszámoltathatók legyenek a rendszerszintű kockáztok azonosítása, illetőleg a kockázatcsökkentés tekintetében.

Tudományos kutatás a GDPR hatálya alatt

Az ellenőrzött kutatók tevékenységének értékeléséhez elengedhetetlen az általuk végzett tevékenység megértése és a tudományos kutatás fogalmának elemzése. A *tudományos kutatás fogalmát* a GDPR mindazonáltal nem határozza meg, azonban az ilyen célú adatkezeléseket a GDPR szabályozza és privilegizálja, azaz bizonyos kivételeket és korlátozásokat ír elő az adatvédelmi követelmények alól. A GDPR 5. cikk (1) bekezdés b) pontja a célhoz kötöttség elvét rögzíti, és előírja, hogy a személyes adatokat csak meghatározott, egyértelmű és jogszerű célokra lehet kezelni. A személyes adatokat nem lehet olyan célokra tovább kezelni, amelyek nem egyeztethetők össze az eredeti célokkal. Azonban vélelmezhető, hogy a kutatás egy kompatibilis másodlagos cél (a „*kompatibilitás vélelme*"). A tagállami jog feltételeket szabhat ennek a vélelemnek a használatához. A korlátozott tárolhatósággal kapcsolatosan a GDPR 5. cikk (1) bekezdés e) pontja tartalmaz egy mentességet a kutatások számára, amely lehetővé teszi az adatok „hosszabb ideig" történő tárolását, ha azok minősített kutatási célokra kerülnek feldolgozásra. Az, hogy a „hosszabb idő" megfelelő-e, az adott tudományos kutatási projekt sajátosságaitól függ. Átláthatósági kötelezettségekkel kapcsolatosan a GDPR 14. cikk (5) bekezdés b) pontja mentességet biztosít, ha az adatokat nem közvetlenül az érintettől szerzik be és a szóban forgó információk rendelkezésre bocsátása lehetetlennek bizonyul, vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényelne, különösen tudományos kutatási célból. Végül a GDPR 17. cikk (3) bekezdés d) pontja kimondja, hogy a törléshez való jog nem alkalmazandó, ha annak érvényesítése „lehetetlenné tenné vagy súlyosan akadályozná" a kutatási célkitűzések elérését, ha az adatkezelés a GDPR 89. cikk (1) bekezdésével összhangban történik. A GDPR 21. cikk (6) bekezdése mentességet biztosít a tiltakozáshoz való jog alól, ha az adatkezelés a közérdekű feladat ellátásához szükséges. A GDPR 89. cikk (1) bekezdése pedig tudományos kutatási célból folytatott adatkezelésre vonatkozó garanciákat és eltéréseket rögzíti. E garanciáknak biztosítaniuk kell, hogy olyan technikai és szervezési intézkedések legyenek

[467] vö. DSA 40. cikk (4) bekezdése

érvényben, melyek biztosítják különösen az adattakarékosság elvének betartását. Ezen intézkedések közé tartozhat a pszeudonimizálás, amennyiben az említett célok ily módon megvalósíthatók. Amennyiben e célok megvalósíthatók az adatok oly módon történő további kezelése révén, amely nem vagy már nem teszi lehetővé az érintettek azonosítását, a célokat ilyen módon kell megvalósítani.

Annak megállapításához, hogy egy kutatásra a fent bemutatott privilegizált szabályok alkalmazhatók-e, meg kell vizsgálni, hogy az adatkezelés valóban tudományos kutatási célból történik-e. Ez általában csak egyedi eseti értékelés alapján lehetséges. A GDPR 159. preambulumbekezdése szerint a GDPR alkalmazásában a személyes adatok tudományos kutatási célú kezelését tágan kell értelmezni, oly módon, hogy az magában foglalja többek között a technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységeket, az alapkutatást, az alkalmazott kutatást, és a magánfinanszírozású kutatást is. Ahhoz, hogy az adatkezelés megfeleljen a személyes adatok tudományos kutatási célú kezelésére vonatkozó jellemzőknek, speciális feltételeknek kell eleget tenni különösen a személyes adatok tudományos kutatási célok keretében történő közzétételére vagy egyéb nyilvánosságra hozatalát illetően.

Az Európai Adatvédelmi Testület a tudományos kutatással kapcsolatos iránymutatás kiadását tervezi, amely jelenleg egyeztetés alatt van. A német DSK, a német adatvédelmi hatóságok grémiuma 2024. szeptember 11. napján állásfoglalást[468] adott ki a tudományos kutatásról. A DSK véleménye szerint a tudományos kutatásnak szisztematikus és módszeres megközelítést kell követnie, figyelembe véve az adott tudományterület sajátosságait. A kutatás célja új ismeretek szerzése, és nem elegendő csupán meglévő ismeretek alkalmazása vagy tudományos módszerek használata felügyeleti, szervezési vagy reklámcélokra. A tudományos kutatás alapvető kritériuma az ellenőrizhetőség, ami azt jelenti, hogy az eredmények nem tarthatók szándékosan titokban, hogy elkerüljék a szakmai közösség általi vizsgálatot. A kutatási tevékenységnek függetlennek és önállónak kell lennie, bár a megbízók befolyásolhatják a kutatás irányát, de nem szabad veszélyeztetniük a kutatók autonómiáját. Végül a DSK állásfoglalás azt is rögzíti, hogy a kutatásnak a közérdeket kell szolgálnia, és nem lehet

[468] DSK - Beschluss der Konferenz der unabhängigen Datenschutzaufsichtsbehörden des Bundes und der Länder vom 11. September 2024 - DS-GVO privilegiert wissenschaftliche Forschung, Positionspapier zum Begriff „wissenschaftliche Forschungszwecke”; 11. September 2024 - https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/2024-09-11_DSK_Positionspapier%20_Wissenschaftliche_Forschungszwecke.pdf, lehívás: 2024.09.15

kizárólag kereskedelmi vagy egyéni érdekeket szolgáló célú, hiszen a GDPR által biztosított kivételek csak közérdekű kutatásokra alkalmazhatók.

3.3.2 Platformok és kutatói adat-hozzáférés

A DSA 40. cikke egyensúlyt kíván teremteni a kutatási célú adathozzáférés és a személyes adatok védelme között. A DSA kontextusában az ellenőrzött kutatók kutatóként és kvázi-ellenőrnek is tekinthetők: képesek új és felmerülő kockázatokat felfedezni, amelyek esetleg nem szerepeltek a vállalat kockázatértékelési jelentésében, valamint értékelni, hogy az önszabályozó kezdeményezések a gyakorlatban hatékonyak voltak-e a konkrét kockázatok mérséklésében.[469]

A DSA 40. cikk (7) bekezdése rögzíti az online óriásplatformot vagy nagyon népszerű online keresőprogramot üzemeltető szolgáltatók azon kötelezettségét elő kell segíteniük és biztosítaniuk kell az adatokhoz való hozzáférést a kérelemben megadott megfelelő interfészeken keresztül, ideértve az online adatbázisokat vagy az alkalmazásprogramozási felületeket (API) is. A szabályozás lényege, hogy azon kutatóknak, akik kutatást kívánnak végezni az Európai Unióban felmerülő rendszerszintű kockázatok felderítése, azonosítása és megértése érdekében, a 40. cikk különböző hozzáférési lehetőségeket biztosít. A DSA 40. cikk (12) bekezdése alapján a kutatók, beleértve a nonprofit szervezetekhez, testületekhez és egyesületekhez kapcsolódókat is, ha megfelelnek a vonatkozó feltételeknek, hozzáférést kaphatnak a VLOP-ok és VLOSE-ok online interfészén nyilvánosan elérhető adatokhoz. A (4) bekezdés szerint a további feltételeknek megfelelő kutatók kérelmezhetik a VLOP-ok és VLOSE-ok nem nyilvános adatainak elérését, az erre vonatkozó adat-hozzáférési kérelmet benyújtva az illetékes digitális szolgáltatási koordinátorhoz (DSC). A DSA előtt az ilyen típusú adatokhoz való hozzáférés, amely független kutatásokat tett lehetővé, eddig az online platformszolgáltatók önkéntes kezdeményezésein alapult. Ennek eredményeként azonban harmadik felek számára alapvetően korlátozottak voltak a kutatási lehetőségek a platformszolgáltatók döntéseinek az online ökoszisztémára gyakorolt hatásának elemzésére és nyomon követésére.[470]

[469] Mathias Vermeulen - Researcher Access to Platform Data: European Developments Journal of Online Trust and Safety, p. 3.; https://tsjournal.org/index.php/jots/article/view/84/31; lehívás: 2024.09.15
[470] European Centre for Algorithmic Transparency - FAQs: DSA data access for researchers - https://algorithmic-transparency.ec.europa.eu/news/faqs-dsa-data-access-researchers-2023-12-13_en, lehívás: 2024.09.15

Ahhoz, hogy a kutatók hozzáférjenek a VLOP és VLOSE szolgáltatók online interfészén nyilvánosan hozzáférhetők adatokhoz a DSA 40. cikkének (12) bekezdése alapján, teljesíteniük kell bizonyos feltételeket. Így (i) függetleneknek kell lenniük üzleti érdekektől, (ii) fel kell tárniuk a kutatásuk finanszírozását, és (iii) képeseknek kell lenniük az adatvédelmi és bizalmas adatkezelési követelmények betartására és a személyes adatok védelmére, és e célból megfelelő technikai és szervezési intézkedéseket vezetnek be; (iv) emellett csak olyan adatokat érhetnek el és csak arra az időre, amelyek arányosak és szükségesek a rendszerszintű kockázatok észleléséhez, azonosításához és megértéséhez, ahogy azt a DSA 34. cikk (1) bekezdése meghatározza. Ahhoz, hogy az ilyen kutatók „ellenőrzött kutatóvá" váljanak, és hozzáférjenek a nem nyilvános adatokhoz is a DSA 40. cikk (4) bekezdése alapján, további feltételeket is teljesíteniük kell. Az ilyen kutatóknak (i) kutatóhelyhez kell tartozniuk[471]; (ii) a kutatási tevékenységeiknek a rendszerszintű kockázatok azonosítására vagy a kockázatcsökkentő intézkedések értékelésére kell irányulniuk; továbbá (iii) vallaniuk kell a kutatási eredmények ingyenes nyilvánosságra hozatalát észszerű időn belül, és figyelemmel a szolgáltatás érintett igénybe vevőinek jogait és érdekeit.

Az ellenőrzött státusz megszerzésére vonatkozó feltételek teljesítését a digitális szolgáltatási koordinátor értékeli. A kutatók ellenőrzésére és az adatokhoz való hozzáférés biztosítására vonatkozó eljárások technikai részleteit egy felhatalmazáson alapuló jogi aktusban az Európai Bizottság határozta meg[472], egyben elindította a DSA adathozzáférési portálját[473] is, ahol az új mechanizmus keretében adatokhoz való hozzáférés iránt érdeklődő kutatók információkat találhatnak és információcserét folytathatnak az online óriásplatformokkal, a nagyon népszerű online keresőprogramokkal és a digitális szolgáltatási koordinátorokkal az adathozzáférési alkalmazásaikról.

A kutatók adat-hozzáférési kérelmüket benyújthatják vagy ahhoz a tagállami digitális szolgáltatási koordinátorhoz (DSC), amelyhez a kutatószervezetük tartozik, vagy közvetlenül ahhoz a DSC-hez, ahol a VLOP vagy VLOSE szolgáltatója be van jegyezve, amelynek

[471] A kutatóhely fogalmát az (EU) 2019/790 irányelv 2. cikkének 1. pontja határozza meg.
[472] C(2025)4340 - Delegated act on DSA data access - European Commission - Delegated Regulation on data access provided for in the Digital Services Act; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/delegated-act-data-access-under-digital-services-act-dsa lehívás: 2025.07.06
[473] DSA Data Access Portal, https://data-access.dsa.ec.europa.eu/home, lehívás: 2025.07.06

adataihoz hozzáférést kérnek. Mindkét esetben az adat-hozzáférési kérelemről való döntés a VLOP vagy VLOSE szolgáltatójának bejegyzése szerinti DSC hatáskörébe tartozik. Amikor a kutató a „helyi" DSC-hez nyújtja be kérelmét, az a kérelmet és annak kezdeti értékelését továbbítja a bejegyzés szerinti DSC-nek. A letelepedési hely szerinti digitális szolgáltatási koordinátor indokolatlan késedelem nélkül határozatot hoz az ellenőrzött kutatói státusz odaítéléséről. Az érintett szolgáltatók a DSA 40. cikk (5) bekezdése alapján kérhetik a hozzáférési kérelmek módosítását, ha úgy vélik, hogy a kért adatokhoz való hozzáférés aggályokat vet fel. A DSA 97. preambulumbekezdése egyértelművé teszi azonban, hogy a szolgáltatók kereskedelmi érdekeinek figyelembevétele nem vezethet a konkrét kutatási célkitűzéshez a DSA szerinti kérelem alapján szükséges adatokhoz való hozzáférés megtagadásához.

A hozzáférési és adatszolgáltatási kötelezettségek szoros kapcsolatban állnak a személyes adatok védelmével, mivel az online platformok által gyűjtött és tárolt adatok gyakran tartalmazhatnak személyes adatokat a felhasználókról. A DSA tehát lehetőséget biztosít a kutatók számára, hogy platformadatokhoz férjenek hozzá, ugyanakkor megköveteli, hogy az adatkezelés során tiszteletben tartsák az érintettek adatvédelmi jogait, mivel előírja, hogy az adatkezelés során figyelembe kell venni a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályokat. Ez azt jelenti, hogy a személyes adatokhoz való hozzáférés és azok felhasználása kutatók részéről csak a jogszabályoknak megfelelően történhet, például csak a jogszerű célok eléréséhez szükséges mértékben és időtartamban. A DSA ennek megfelelően kimondja, hogy az adatokhoz való hozzáférés nem veszélyeztetheti a személyes adatok védelmét vagy a felhasználók jogait, és az adatmegosztásnak meg kell felelnie a bizalmas információk, különösen az üzleti titkok és a szolgáltatás biztonságának védelmét szolgáló előírásoknak. A kutatói hozzáférés biztosítása során fontos a kutatás céljaival arányos adatkezelés. A VLOP-ok és VLOSE-ok nem akadályozhatják meg a kutatókat, akik megfelelnek bizonyos kritériumoknak, hogy nyilvánosan elérhető adatokat gyűjtsenek valós időben. Ez különösen fontos az algoritmikus rendszerek kutatásához szükséges automatikus adatgyűjtés szempontjából. A platformoknak megfelelő interfészeket, például API-kat kell biztosítaniuk a kutatók számára. A kutatóknak megfelelő adatvédelmi és biztonsági intézkedéseket kell alkalmazniuk, és az adatkezelésüknek az adatvédelmi és a bizalmas információk védelmére vonatkozó szabályoknak is meg kell felelnie. Emellett biztosítani kell, hogy az érintettek jogai ne sérüljenek, és hogy a kutatási célra használt adatok ne kerüljenek üzleti érdekek céljából

felhasználásra. A szolgáltatóknak anonimizálniuk vagy pszeudonimizálniuk kell a személyes adatokat, azon esetek kivételével, ha az elérni kívánt kutatási célt ez ellehetetlenítené.

3.3.3 Aktuális kritikák és hatósági eljárások

A DSA hozzáférésre vonatkozó rendelkezéseit egyes kutatók amiatt kritizálják[474], mivel az adathozzáférés csak olyan kutatás esetében lehetséges, amely „*hozzájárul az Unión belüli rendszerszintű kockázatok felderítéséhez, azonosításához és megértéséhez*” (vö. DSA 40. cikk (12) bekezdése), valamint a kockázatcsökkentő intézkedések hatékonyságának, megfelelőségének és hatásainak értékeléséhez. Bár a rendszerszintű kockázatok és a kockázatcsökkentő intézkedések tágan értelmezhetők, a DSA elsősorban a digitális platformok alapvető jogokra gyakorolt hatását vizsgáló kutatásokra koncentrál, nem pedig az általános kockázatokra, ami szűkíti a kutatási lehetőségeket.

Az Európai Adatvédelmi Biztos a DSA véleményében hangsúlyozta, hogy a tudományos kutatás fontos szerepet játszik a demokratikus társadalomban, és az adatvédelmet nem szabad erre való visszaélésként felhasználni. Az etikai irányelvek szerint működő ellenőrzött kutatóknak hozzáférést kell biztosítaniuk a szükséges adatokhoz és API-khoz, megfelelő jogi alapon, az arányosság elvének és a megfelelő biztosítékok figyelembevételével. Az Európai Adatvédelmi Biztos javasolta a „szisztematikus kockázatok” és a „társadalmi károk” fogalmainak további tisztázását, mivel ezek kulcsfontosságúak a platformok átláthatósága és a közbizalom fenntartása szempontjából. Végezetül, az Európai Adatvédelmi Biztos arra ösztönözte a jogalkotót, hogy támogassák az általános közérdekű kutatásokat, különösen akkor, ha azok nyilvános hozzáférést biztosítanak az API-khoz, és ha a kutatás valóban közérdekű célokat szolgál.

2024. április 5-én az Európai Bizottság kiadott egy jelentést, amely összefoglalja kutatók számára Európában és az Egyesült Államokban jelenleg elérhető platformok adathozzáférési mechanizmusait. A jelentés a személyes adatok védelmével kapcsolatosan feltárja, hogy az egyes platformok hogyan implementálták a kutatók hozzáférését. Számos esetben igazolást

[474] Iramina, Aline and Perel (Filmar), Maayan and Elkin-Koren, Niva, Paving the Way for the Right to Research Platform Data (June 19, 2023); p. 14.; https://ssrn.com/abstract=4484052 vagy http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4484052, lehívás: 2024.09.15

kérnek a kutatók adatvédelmi terveivel kapcsolatosan, és olyan kérdéseket tartalmaznak, mint a technikai és szervezeti intézkedések leírása, „erős jelszópolitika” és „hozzáférési naplózás” bevezetése, illetve ki a felelős a GDPR-megfelelésért, illetőleg az etikai irányelvek leírását kérik, amelyek között szerepel a személyes adatok védelme. Néhány hozzáférési mechanizmus megköveteli, hogy a kutatók tanúsítványokat vagy független értékelő jelentését nyújtsa be a kutató, amely igazolja, hogy a kutató szervezete képes teljesíteni az adatbiztonsági és bizalmassági követelményeket.[475]

Számos DSA megsértésével kapcsolatos hatósági eljárás van folyamatban a kutatók hozzáférésével kapcsolatosan. 2024. január 18-án az Európai Bizottság adatkérést[476] küldött 17 VLOP-nak és VLOSE-nak arról, milyen intézkedéseket tettek annak érdekében, hogy megfeleljenek a kutatók számára nyilvánosan elérhető adatokhoz való hozzáférés biztosítására vonatkozó kötelezettségnek. Azóta ezzel kapcsolatosan eljárások indultak az AliExpress[477], a Meta[478] és a TikTok[479] ellen, amelyek mindegyikénél felmerült a gyanú, hogy hiányosságok vannak a kutatók számára a nyilvánosan elérhető adatokhoz való hozzáférés biztosításában és a DSA 40. cikkének való megfelelés tekintetében. Ezt meghaladóan az Európai Bizottság előzetes megállapításokat hozott nyilvánosságra az X elleni eljárásban[480], amelyek szerint X nem biztosít hozzáférést nyilvános adataihoz a kutatók számára. Különösen az a megállapítás, hogy X megtiltja a jogosult kutatóknak a nyilvános adatok önálló hozzáférését, például scraping útján, ahogyan azt az általános szerződési feltételeiben rögzíti. Emellett X eljárása az API-n való hozzáférés biztosítására olyan akadályokat állított, amelyek elrettentik a kutatókat kutatási projektjeik megvalósításától, vagy arra kényszerítik őket, hogy aránytalanul magas díjakat fizessenek, ami a DSA megsértésének gyanúját veti fel.

---

[475] European Commission - Status Report: Mechanisms for Researcher Access to Online Platform Data; Publication 05 April 2024; p. 7.; https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/104117; lehívás: 2024.09.15.

[476] Commission sends requests for information to 17 Very Large Online Platforms and Search Engines under the Digital Services Act; Press release, 18 January 2024; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-requests-information-17-very-large-online-platforms-and-search-engines-under; lehívás: 2024.09.15

[477] Commission opens formal proceedings against AliExpress under the Digital Services Act; 14 March 2024; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_1485; lehívás: 2024.09.15

[478] Commission sends request for information to Meta under the Digital Services Act, Publication 16 August 2024; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-sends-request-information-meta-under-digital-services-act-2; lehívás: 2024.09.15

[479] Commission opens formal proceedings against TikTok under the Digital Services Act; 19 February 2024 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_926; lehívás: 2024.09.15

[480] Commission sends preliminary findings to X for breach of the Digital Services Act; 12 July 2024; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_24_3761; lehívás: 2024.09.15

A jelenlegi szabályozási környezetben az online platformoknak olyan intézkedéseket kell bevezetniük, amelyek egyszerre akadályozzák meg a jogosulatlan adatgyűjtést (például scraping útján, lásd a Meta data scraping incidens ügyét), és biztosítják a szabályozott, jogszerű adathozzáférést kutatási és társadalmilag hasznos célokra. Emiatt alapvető kihívásnak tekinthető a jogellenes adatgyűjtés (például a web scraping) megelőzése és a jogszerű kutatói hozzáférés biztosítása közötti egyensúly megteremtése. A legfőbb technikai és szabályozási kihívás az, hogy olyan anti-scraping intézkedéseket vezessenek be, amelyek hatékonyan blokkolják a rosszindulatú szereplőket anélkül, hogy akaratlanul akadályoznák a jogszerű kutatókat, akik szintén használhatnak automatizált eszközöket (például scrapinget a nyilvános adatok elemzéséhez). Az Európai Bizottság által indított vizsgálatok (így a Meta[481], Temu[482], X[483], TikTok[484], AliExpress[485] ellen) rávilágítanak ebben a körben a megfelelési hiányosságokra, és arra, hogy VLOP és VLOSE szolgáltatók gyakran technikai akadályok és az adatvédelem ürügyként való felhasználása révén akadályozzák a jogszerű kutatásokat, melyek a rendszerszintű kockázatok felderítéséhez, azonosításához és megértéséhez szükségesek. Mint az fentebb bemutatásra került, a VLOP és VLOSE szolgáltatók kötelesek elősegíteni és biztosítani az adatokhoz való hozzáférést „megfelelő interfészeken" keresztül, beleértve az online adatbázisokat vagy alkalmazásprogramozási felületeket (API-k) is.[486] A DSA kifejezetten említi[487] a „*valós idejű adatokhoz való hozzáférés*" biztosítását, amennyiben ez technikailag lehetséges. A bizottsági vizsgálatok arra mutatnak rá, hogy ezek a szolgáltatók nem csupán jogilag nem felelnek meg, hanem a jogszerű hozzáférés biztosításához szükséges megfelelő technikai infrastruktúrát sem biztosítják. A DSA adathozzáférési rendelkezéseivel kapcsolatos bizottsági eljárások rávilágítanak arra, hogy a „rendszerszintű kockázatok" kutatásának korlátozott hatóköre és a gyakorlati akadályok (például az X prohibitív természetű API díjai[488]) „elrettentő hatást" gyakorolhatnak a független kutatásra. Ha a kutatók túlzottan

[481] Commission opens formal proceedings against Facebook and Instagram under the Digital Services Act; Press release Apr 30, 2024; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2373; lehívás: 2025. május 31.
[482] Commission opens formal proceedings against Temu under the Digital Services Act; Press release Oct 31, 2024; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_5622; lehívás: 2025. május 31.
[483] Commission opens formal proceedings against X under the Digital Services Act, Press release Dec 18, 2023; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6709; lehívás: 2025. május 31.
[484] Commission opens formal proceedings against TikTok under the Digital Services Act; Press release Feb 19, 2024; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_926; lehívás: 2025. május 31.
[485] Commission opens formal proceedings against AliExpress under the Digital Services Act, Press release Mar 14, 2024; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1485; lehívás: 2025. május 31.
[486] DSA 40. cikk (7) bekezdés
[487] DSA 40. cikk (12) bekezdés
[488] Twitter's $42,000-per-Month API Prices Out Nearly Everyone; Mar 10, 2023; Tiers will start at $500,000 a year for access to 0.3 percent of the company's tweets. Researchers say that's too much for too little data. https://www.wired.com/story/twitter-data-api-prices-out-nearly-everyone/; lehívás: 2025. július 18.

magas költségekkel, jogi bizonytalansággal vagy technikai akadályokkal szembesülnek, eltántoríthatják őket a platformok hatásait vizsgáló kritikus tanulmányok elkészítésétől. Ez aláássa a DSA átláthatóságra és elszámoltathatóságra vonatkozó célját, potenciálisan lehetővé téve a platformok számára, hogy kevesebb külső ellenőrzés mellett működjenek, ami negatív társadalmi következményekkel járhat (például ellenőrizetlen dezinformáció, algoritmikus torzítás). Mindezek alapján a jogalkalmazás és szabályozás egyik központi kérdésévé vált, hogy miként biztosítható az automatizált, nagyléptékű adatgyűjtés visszaszorítása anélkül, hogy az aránytalanul korlátozná a kutatás szabadságát és a közérdekű adathozzáférés lehetőségét, ezzel garantálva a digitális platformok átláthatóságát és elszámoltathatóságát a GDPR és a DSA kettős követelményrendszerében.

4. EGYÜTTMŰKÖDÉS, SZANKCIÓK ÉS VÉGREHAJTÁS AZ ADATVÉDELMI REZSIM ÉS A DSA HATÁLYA ALATT

Az európai uniós adatvédelmi szabályok (GDPR, ePrivacy irányelv) és a DSA végrehajtása, együttműködése, szankciói és ezek végrehajtása központi szerepet játszanak az európai digitális piac szabályozásában. Ezen jogszabályok egyaránt szigorú mechanizmusokat írnak elő az adatvédelem és a digitális platformok felelőssége és elszámoltathatósága terén. A GDPR és az ePrivacy irányelv az adatvédelmi szabályokat határozza meg, míg a DSA a digitális platformok működését és azok felelősségét szabályozza, biztosítva a biztonságos és átlátható digitális ökoszisztémát. A két szabályozás és annak végrehajtása közötti koordináció alapvető jelentőségű az uniós polgárok adatainak és jogainak védelme érdekében. Ezzel kapcsolatosan különös jelentősége van a Bundeskartellamt ügyben született EUB ítéletnek, amely kijelölte annak kereteit, hogy nem adatvédelmi hatóságok mennyiben vehetik figyelembe az adatvédelmi szabályozást a döntéseik során.

4.1 Az EU adatvédelmi szabályok és a DSA végrehajtásának összehangolása a digitális piacon

Az Európai Unió digitális szabályozási stratégiájának két alappillére, a GDPR, ePrivacy irányelv és DSA nem csupán anyagi jogi kötelezettségek komplex hálóját hozza létre, hanem egy párhuzamosan működő, kettős (vagy akár hármas) felügyeleti struktúrát is intézményesít. E modellek megértése elengedhetetlen a jogérvényesítés gyakorlati kihívásainak és a hatósági együttműködés szükségességének feltárásához.

A GDPR végrehajtási mechanizmusának középpontjában a nemzeti adatvédelmi hatóságok és a határokon átnyúló ügyek kezelésére létrehozott „egyablakos ügyintézési” (one-stop-shop, OSS) mechanizmus áll. Különleges szerepe van ebben az Európai Adatvédelmi Testületnek, amely nemcsak iránymutatásokat ad ki a GDPR alapfogalmainak értelmezéséhez (vö. GDPR 64. cikke), hanem a határokon átnyúló adatkezelési tevékenységekkel kapcsolatos vitákra vonatkozó kötelező erejű határozatok meghozatalára is felhatalmazást kapott (vö. a GDPR 65. cikke), ezáltal biztosítva az uniós szabályok egységes alkalmazását annak elkerülése érdekében, hogy ugyanazokkal az ügyekkel a különböző joghatóságok különböző módon foglalkozzanak. E modell értelmében az adatkezelő tevékenységi központja (fő letelepedési helye) szerinti tagállam adatvédelmi hatósága jár el vezető felügyeleti hatóságként a legtöbb, több tagállamot

érintő ügyben[489]. Bár e rendszer célja a jogalkalmazás egységesítése és az adminisztratív terhek csökkentése volt, a gyakorlatban számos kritika érte. Különösen a nagy technológiai vállalatok európai székhelyéül szolgáló tagállamok – legfőképpen Írország – adatvédelmi hatóságait vádolták az eljárások elhúzásával és a határozott fellépés hiányával, ami a jogérvényesítés hatékonyságának csorbulásához vezetett. Ez a jelenség egyfajta szabályozási szűk keresztmetszetet (regulatory bottleneck) eredményezett, ahol egyetlen nemzeti hatóság kapacitásbeli vagy politikai korlátai az egész Unióra kiterjedő jogérvényesítést hátráltatják és számos kritikát váltott ki a GDPR végrehajtása során.[490]

Ezzel szemben az ePrivacy irányelv, mint azt az Európai Adatvédelmi Testület 5/2019. számú véleménye kiemeli[491], lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy több hatóság párhuzamos vagy megosztott hatáskört gyakoroljon az irányelv végrehajtása kapcsán[492]. Az irányelv nem zárja ki az adatvédelmi hatóságok részvételét, de nem is teszi kötelezővé kizárólagos hatáskörüket. A GDPR szerinti hatáskörök e tekintetben nem szűkülnek automatikusan. Mint azt a Testület véleményének 66. sarokpontja kiemeli, a tagállamok különböző módon határozták meg, mely szervek rendelkeznek hatáskörrel az ePrivacy szabályok betartatásában – ezt az irányelv lehetővé teszi, mivel nem követeli meg egyetlen nemzeti hatóság kizárólagos hatáskörét. Önmagában az a tény, hogy az adatkezelés egyes elemei az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv hatálya alá tartoznak, nem korlátozza az adatvédelmi hatóságok általános

[489] Vö. 04/2024. sz. vélemény az adatkezelő Unión belüli tevékenységi központjának az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti fogalmáról

[490] Europe's enforcement paralysis - ICCL's 2021 report on the enforcement capacity of data protection authorities; https://www.iccl.ie/digital-data/2021-gdpr-report/; Heise Online: DSGVO: Kritik an Irland als Europas „Flaschenhals" mit Zahlen untermauert; https://www.heise.de/news/DSGVO-Kritik-an-Irland-als-Europas-Flaschenhals-mit-Zahlen-untermauert-6191701.html; Civil Liberties Committee calls for further improvements to the GDPR implementation and strengthened enforcement, Press Releases LIBE 16-03-2021; https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210311IPR99708/civil-liberties-committee-on-the-gdpr-implementation-and-enforcement lehívás: 2024.07.25

[491] Európai Adatvédelmi Testület - 5/2019. számú vélemény az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti kölcsönhatásról, különösen az adatvédelmi hatóságok illetékessége, feladatai és hatásköre tekintetében Az elfogadás időpontja: 2019. március 12.

[492] Az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv szövege a 2009/136/EK irányelv nyomán (vagyis az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv módosítása révén) egészült ki 15a. cikk (1) bekezdésével, amely meghatározza hogy „a tagállamok megállapítják az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szabályokat – ideértve adott esetben a szankciókat is –, és megteszik a végrehajtásukhoz szükséges intézkedéseket.". Ekképpen az ePrivacy irányelv a szankciók tekintetében kifejezetten mérlegelési jogkört ad a tagállamoknak, és a 15. cikk (2) bekezdése nem befolyásolja a tagállamoknak végrehajtással kapcsolatos mérlegelési jogkörét, vagyis annak meghatározását, hogy ki hajtja végre az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv rendelkezéseit.

adatvédelmi rendeletben meghatározott hatáskörét.[493] Így Magyarországon jelenleg a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság a GDPR végrehajtásának letéteményese az Infotv. alapján, míg az ePrivacy irányelv és az Elkertv. szerinti hatásköröket a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság gyakorolja. Ez a megoldás mindazonáltal ezáltal lényegesen fragmentálja az európai uniós adatvédelmi jogszabályok hazai végrehajtását. Az adatvédelmi hatóság a nemzeti elektronikus adatvédelmi szabályok végrehajtására irányuló intézkedések meghozatala során nem támaszkodhat automatikusan az általános adatvédelmi rendeletben foglalt feladatokra és hatáskörre, mivel az általános adatvédelmi rendeletben foglalt feladatok és hatáskörök az adatvédelmi rendelet végrehajtásához kapcsolódnak. Ennek eklatáns példáját a NAIH-3195-11/2022. szám alatt meghozott TV2 Média Csoport Zrt. ügye jelenti, ami különböző sütik és bannerek alkalmazásával kapcsolatos sötét minták miatt 10 millió forintos bírságot szabott ki az adatkezelőre anélkül, hogy az Elkertv. adatvédelmi követelményeire (vö. 13/A. §) vagy azok megsértésére vonatkozóan bármely utalást tett volna, amelynek indoka, hogy a NAIH nem rendelkezik hatáskörrel az ePrivacy szabályok magyarországi végrehajtására. Megállapítható tehát, hogy egyes tagállamokban az adatvédelmi hatóság gyakorolja az ePrivacy irányelv szerinti hatásköröket, míg más országokban a nemzeti hírközlési szabályozó hatóságot, egy fogyasztóvédelmi szervezetet vagy egy minisztériumot jelöltek ki erre, amely párhuzamos és átfedő kompetenciákkal bonyolíthatja az uniós adatvédelmi szabályok alkalmazását. Európai Adatvédelmi Testület 5/2019. számú véleményének 75. pontja szerint az adatvédelmi hatóságok az általános adatvédelmi rendelet szerinti hatáskörük gyakorlása során csak akkor érvényesíthetik az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv (illetve az irányelvet átültető nemzeti jogszabályok) rendelkezéseit, ha arra a nemzeti jogszabályok értelmében hatáskörük kiterjed. Meg tehát az ePrivacy irányelv 5. cikkének (3) bekezdése különös szabályt állapít meg az információ tárolására vagy az előfizető vagy felhasználó végberendezésén már tárolt információ elérésére vonatkozóan, az nem tartalmaz különös szabályt az azt megelőző vagy azt követő adatkezelési tevékenységek (például az internetes böngészési tevékenységre vonatkozó adatok tárolása vagy elemzése online viselkedésalapú reklám céljára vagy biztonsági célú felhasználásra) tekintetében. Ebből

[493] Európai Adatvédelmi Testület - 5/2019. számú vélemény 68. sarokpontja szerint „Ha a személyes adatok kezelése az általános adatvédelmi rendelet és az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv tárgyi hatálya alá is tartozik, az adatvédelmi hatóságok csak akkor jogosultak megvizsgálni az adatkezelés azon elemeit, amelyek az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelvet átültető nemzeti jogszabályok hatálya alá tartoznak, ha a nemzeti jog ilyen hatáskört ruház rájuk. Ugyanakkor az adatvédelmi hatóságok általános adatvédelmi rendelet szerinti hatásköre az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelvben foglalt különös szabályok hatálya alá nem tartozó adatkezelési műveletek vonatkozásában minden esetben csorbítatlan marad.”

kifolyólag az adatvédelmi hatóságok továbbra is teljes mértékben jogosultak értékelni az információ tárolását vagy az előfizető vagy felhasználó végberendezésén már tárolt információ elérését követő minden más adatkezelési művelet jogszerűségét. Az adatvédelmi hatóság az általános adatvédelmi rendelet alkalmazásakor ezt a ténymegállapítást az elektronikus adatvédelmi szabályok megsértéseként veheti figyelembe (például amikor a jogszerűség és a tisztességesség elvének való megfelelést értékeli az általános adatvédelmi rendelet 5. cikkének (1) bekezdése értelmében). A Testület itt utalt a 29. cikk szerinti munkacsoport jogos érdekről szóló (06/2014. számú) véleményére, amely kimondja, hogy a jogos érdek nem szolgálhat az adatkezelés jogszerű alapjaként és kizárt annak figyelembe vétele, ha az ePrivacy irányelv 5. cikkének (3) bekezdése értelmében megfelelő tájékoztatáson alapuló hozzájárulásra lenne szükség az adatkezeléshez.[494] Mint az korábban bemutatásra került, a GDPR és az ePrivacy irányelv viszonyát a *lex specialis derogat legi generali* elve határozza meg, amely szerint az ePrivacy irányelv különös szabályai (például a cookie-k használatára vonatkozó hozzájárulási kötelezettség) elsőbbséget élveznek a GDPR általános rendelkezéseivel szemben az elektronikus hírközlés területén. Következésképpen, amikor egy nemzeti adatvédelmi hatóság a saját, ePrivacy irányelvet átültető törvénye alapján jár el, akkor jogilag az OSS mechanizmus anyagi hatályán kívül működik, amely kompetenciája szigorúan a GDPR rendelkezéseinek megsértésére korlátozódik.

A fenti uniós adatvédelmi végrehajtási modellel szemben a DSA egy eltérő intézményi struktúrát vezetett be. Nemzeti szinten létrehozta a digitális szolgáltatási koordinátorok (Digital Services Coordinators – DSC-k) intézményét, amelyek felelősek a DSA végrehajtásáért az adott tagállamban letelepedett szolgáltatók tekintetében., míg a DSA esetében a digitális szolgáltatási koordinátorok (DSC-k), továbbá az Európai Bizottság látja el a felügyeleti feladatokat az online óriásplatformok és nagyon népszerű online keresőprogramok felett. Az Európai Bizottságnak biztosított felügyeleti és végrehajtási jogköröket eltérnek a tagállami hatásköröktől. Ennek elkerülésére a DSA inkább közvetlen uniós bizottsági hatáskört biztosított a VLOP és VLOSE

[494] A jogos érdekről szóló vélemény kimondja: „*Ahelyett, hogy pusztán felajánlják a lehetőséget az érintetteknek, hogy kimaradjanak az ilyen jellegű profilalkotásból, illetve jelezzék, ha nem kívánnak célzott reklámot kapni, a 7. cikk a) pontja és az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv 5. cikkének (3) bekezdése értelmében megfelelő tájékoztatáson alapuló hozzájárulásra lenne szükség. Következésképpen a 7. cikk f) pontja nem szolgálhat az adatkezelés jogszerű alapjaként*."

szolgáltatók felügyelete felett.[495] Ez a kettős struktúra nem véletlen; a GDPR végrehajtási tapasztalataira adott tudatos jogalkotói válaszként értelmezhető. Az európai uniós jogalkotó, felismerve az egyetlen tagállami hatóságra épülő modell korlátait a globális technológiai óriásokkal szemben, egy centralizáltabb, uniós szintű felügyeleti mechanizmust hozott létre a legkritikusabb esetekre, ezzel igyekezve elkerülni a korábban tapasztalt eljárási késedelmeket és a következetlen jogalkalmazást.

A két rendelet hatálya, hasonlóan a GDPR-hoz, extra-territoriális, azaz azokra a szolgáltatókra is kiterjed, amelyek az Unión kívül telepedtek le, de szolgáltatásaikat az Unióban tartózkodó felhasználóknak kínálják. Ez a globális hatókör tovább bonyolítja a felügyeleti képet, hiszen a platformoknak egyszerre kell megfelelniük a GDPR adatvédelmi és a DSA platformszabályozási kötelezettségeinek, amelyeket két, eltérő logikájú és intézményi hátterű hatósági rendszer felügyel. Ebben az összefüggésben a DSA nem csupán egy párhuzamos szabályrendszer, hanem az európai uniós adatvédelmi rezsim platform-kontextusban megmutatkozó végrehajtási nehézségeire és deficitjeire adott célzott jogalkotói korrekció is. A DSA végrehajtási mechanizmusai, mint például a szigorú határidők és a Bizottság központi szerepe a legnagyobb platformok esetében, a GDPR határokon átnyúló ügyeiben tapasztalt végrehajtási nehézségekre is reflektálnak.[496]

A szankciók mindkét rezsim hatálya alatt súlyosak lehetnek, mivel a GDPR keretében éves globális árbevétel 2%-4%-ig terjedő bírságot lehet kiszabni, míg a DSA esetében pedig akár az éves globális árbevétel 6%-át is elérheti a bírság szankció, emellett egyéb jogkövetkezmények is alkalmazhatók, amelyet a tagállami jog határoz meg a DSA 51. cikkének megfelelően, illetőleg adatvédelmi jogsértések esetében a GDPR 84. cikke alapján.

A DSA tehát létrehozta a digitális szolgáltatási koordinátorok (DSC-k) intézményét, amelynek 2024. február 17. napjától kulcsfontosságú szerepe van a DSA végrehajtásában és amely hatáskörrel Magyarországon a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot (NMHH) nevezték ki és a Hatóságon belül, annak önálló hatáskörű szervei közül a Hatóság Elnöke gyakorolja az e

[495] G'sell, Florence, The Digital Services Act (DSA): A General Assessment (April 15, 2023). in Antje von Ungern-Sternberg (ed.), Content Regulation in the European Union – The Digital Services Act, TRIER STUDIES ON DIGITAL LAW, Volume 1, Verein für Recht und Digitalisierung e.V., Institute for Digital Law (IRDT), Trier April 2023, p. 22; http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4403433, lehívás: 2025.07.20.
[496] Vergnolle, Suzanne: Enforcement of the DSA and the DMA: What did we learn from the GDPR?, VerfBlog, 2021/9/03, https://verfassungsblog.de/power-dsa-dma-10/, lehívás: 2025.07.25.

hatáskörből eredő feladatokat. A digitális szolgáltatási koordinátor tevékenységére és eljárására vonatkozó általános szabályokat és az alkalmazható egyéb jogkövetkezményeket az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól szóló 2023. évi CIV. törvény (Iszt.) rögzíti, ideértve a jogsértő magatartás tanúsításának megtiltását, a közvetítő szolgáltatót kötelezését a jogsértés megszüntetésére; közvetítő szolgáltató kötelezését közleménynek vagy a határozatnak az internetes honlapja nyitóoldalán való közzétételére a határozatban meghatározott módon és ideig, illetőleg bíróság döntése alapján szolgáltatáshoz való hozzáférés korlátozásának elrendelését, vagy a szolgáltatás felfüggesztésére kötelezést (vö. Iszt. 16. §).

A DSA és a GDPR által létrehozott kettős felügyeleti struktúra elkerülhetetlenül felveti a hatásköri átfedések és a potenciális konfliktusok kérdését. A DSC-knek, illetőleg az Európai Bizottságnak a DSA adatvédelmileg releváns rendelkezései miatt az adatvédelmi hatóságokkal együttműködve kell eljárniuk, és emiatt indokolt a koordináció mind az egyes tagállamokon belül, mind azok között, valamint az Európai Bizottság és a tagállamok között a VLOP és VLOSE vonatkozásában, figyelemmel arra, hogy ezen együttműködés kereteit sem a DSA, sem a GDPR nem jelöli ki. Az uniós jogalkotó tehát új intézményi keretet hozott létre, amely magában foglalja a DSC-ket, valamint egy független Digitális Szolgáltatások Európai Testületét (DSA Board, vö. DSA 61.-63. cikkei)[497], ami a tagállamok digitális szolgáltatási koordinátoraiból áll, elnöke pedig az Európai Bizottság. Az Bizottság a DSA végrehajtó hatósága a VLOP és VLOSE szolgáltatók esetében, különösen a rendszerszintű kockázatok kezelésében, amelyek hatással lehetnek az alapvető jogok, például az emberi méltóság és a személyes adatok védelmére. A DSA előírja a kockázatértékelést, amely során ezeket az alapvető jogokat is figyelembe kell venni. Emellett a DSA 36. cikke válságreagálási mechanizmus bevezetését is lehetővé teszi, amely felhatalmazza a Bizottságot arra, hogy válsághelyzet fennállása esetében intézkedéseket írjon elő a platformok számára. A DSA szerinti új hatáskörök kiterjednek a tartalommoderálási eljárások ellenőrzésére, ami magában foglalhatja a személyes adatok kezelésének vizsgálatát is. Ez egy összetett intézményi rendszert eredményez, amely összehangolt együttműködést igényel a nemzeti adatvédelmi hatóságok és a DSC-k között. A Bizottság a VLOP és VLOSE esetében széleskörű vizsgálati és végrehajtási hatáskörökkel rendelkezik, és ezek az intézkedések szorosan kapcsolódnak a személyes adatok védelméhez.

[497] Digitális Szolgáltatások Európai Testülete; https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/dsa-board; lehívás: 2024.09.15

A továbbiakban az európai uniós platform-bírságolási gyakorlatot, mint az adatvédelmi szabályozási válság legfőbb indikátorát elemezve vizsgálom a DSA által kínált rendszerszintű válaszlépéseket. Ezen keretben feltárom a DSA és az uniós adatvédelmi rezsim közötti kölcsönhatásokat, fókuszálva egyrészt a konfliktusforrásokra, mint a felügyeleti széttagoltság veszélye, másrészt azokra a szinergiákra és együttműködési lehetőségekre, amelyek révén a két jogszabály eszköztára kölcsönösen megerősítheti egymás hatékony érvényesülését.

4.2 Az európai uniós platform-bírságolási gyakorlat: A szabályozási válság tünetei és a DSA rendszerszintű válaszlépései

4.2.1 Bevezetés: A bírságok mint a platform-gazdaság és az adatvédelem összeegyeztethetetlen voltának bizonyítékai

A GDPR 2018. május 25-i alkalmazandóvá válása óta az európai uniós adatvédelmi hatóságok egyre növekvő mértékű és számú bírságot szabnak ki VLOP és VLOSE szolgáltatókra. Ezek a szankciók, amelyek gyakran több százmillió és 2024 óta a milliárd eurós nagyságrendet is elérnek, nem egyedi esetek, hanem egy mélyebb, strukturális, rendszerintű konfliktus tünetei. Ez a konfliktus az adatvezérelt, globális platformok alapvető üzleti modellje és az európai adatvédelmi jog alapelvei között áll fenn. A platformokkal szembeni bírságolási gyakorlat tehát egyfajta szabályozási válságot jelez, amelyben a GDPR *ex-post* szankcionálási mechanizmusai elégtelennek bizonyulnak a rendszerszintű jogsértések proaktív megelőzésére. Ez a szabályozási rés teremtette meg azt a politikai és jogi kényszert, amely a DSA megalkotásához vezetett, amely a közvetítő szolgáltatások területén az adatvédelmi kötelezettségek szigorításaként *ex-ante* kötelezettségekkel igyekszik orvosolni az uniós adatvédelmi jogszabályok végrehajtásának deficitjeit. Ebben a kontextusban tehát a DSA és az általa biztosított szabályozás a személyes adatok védelme tekintetében az uniós adatvédelmi rezsim szigorításaként értelmezhető.

A kritikai elemzések rámutatnak[498], hogy a legjelentősebb GDPR-bírságok nem véletlen mulasztásokért vagy perifériku hibákért kerülnek kiszabásra, hanem a platformok napi szintű, szisztematikus központi üzleti gyakorlatait célozzák. Ilyen gyakorlat a felhasználói adatok széles körű gyűjtése, különböző forrásokból származó adathalmazok összekapcsolása, a globális adattovábbítások fenntartása és a viselkedésalapú célzott hirdetések alkalmazása, amelyet a bevezető fejezetben bemutatott FTC jelentés is jelez. Amikor egy adatvédelmi hatóság egy ilyen alapvető működési mechanizmust minősít jogellenesnek, az nem csupán egyedi jogsértést állapít meg, hanem megkérdőjelezi a platform teljes adatmonetizációs üzleti modelljének jogszerűségét. Ez a jelenség paradoxonhoz vezet: a hatóságok jelentős bírságokat szabnak ki, a platformok pedig – bár gyakran hosszas jogi csatározások után – kifizetik azokat, miközben a jogsértő gyakorlatot csak minimális, kozmetikai változtatásokkal folytatják. A bírság így ahelyett, hogy valódi elrettentő erővel bírna, a „üzletmenet költségévé" (cost of doing business)[499] degradálódik. A több százmilliós bírságok, bár nominálisan magasak, mégis eltörpülnek a technológiai óriások bevételei mellett, és a vállalatok akár napok vagy hetek alatt képesek „kitermelni" a szankció összegét. A helyzetet tovább súlyosbítják a hosszadalmas fellebbezési eljárások és a bírságok behajtásának nehézségei, amelyek miatt a szankciók tényleges pénzügyi és működési hatása évekkel késleltetve vagy egyáltalán nem érvényesül és amely tulajdonképpen az európai uniós adatvédelmi eljárásjogi reformját[500] is kiváltotta, amelynek célja, hogy harmonizálja a határon átnyúló adatvédelmi eljárásokat az EU-n belül, hatékonyabbá és gyorsabbá téve azokat[501], az eljárásjogi reform azonban nem mentes kritikáktól.[502] Az uniós adatvédelmi jogszabályok végrehajtásának ezen strukturális korlátai

[498] Saemann, M., Theis, D., Urban, T., & Degeling, M. (2022). Investigating GDPR fines in the light of data flows. Proceedings on Privacy Enhancing Technologies, 2022(4), 314–331. ; p. 321; https://doi.org/10.56553/popets-2022-0111; Nico Bilski (2024): The GDPR's Impact on Big Online Platforms – What the Fines Imposed Tell Us, p.6; https://cms.law/en/int/publication/gdpr-enforcement-tracker-report/numbers-and-figures ; CMS (2025, május 13.). GDPR Enforcement Tracker Report 2025: Numbers and Figures. CMS Data Protection Group; https://cms.law/en/int/publication/gdpr-enforcement-tracker-report/numbers-and-figures, lehívás: 2025.07.25.

[499] Voss, W. G., & Bouthinon-Dumas, H. (2020). EU General Data Protection Regulation Sanctions in Theory and in Practice, https://blogs.law.ox.ac.uk/business-law-blog/blog/2020/10/gdpr-compliance-light-heavier-sanctions-come-least-theory; lehívás: 2025.07.25

[500] European Commission, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down additional procedural rules relating to the enforcement of Regulation (EU) 2016/679, COM(2023) 348 final, Brussels, 4 July 2023, 2023/0202(COD) - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023PC0348, lehívás: 2025.07.19.

[501] Council of the EU, Press release, 16 June - Data protection: Council and European Parliament reach deal to make cross-border GDPR enforcement work better for citizens - https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/16/data-protection-council-and-european-parliament-reach-deal-to-make-cross-border-gdpr-enforcement-work-better-for-citizens/

[502] NOYB - EU to make GDPR procedures unworkable - National Administrative Procedures and DPA inactivity, / 20 May 2025, https://noyb.eu/en/eu-make-gdpr-procedures-unworkable, lehívás: 2025.07.25.

hívták életre a DSA szabályozását, amely a reaktív szankcionálás helyett a proaktív kötelezettségekre, a rendszerszintű kockázatok felmérésére és a platformok működési architektúrájának szabályozására helyezi a hangsúlyt.

Ez a szabályozási tehetetlenség nemcsak a felhasználók jogait sérti, hanem a piaci versenyt is torzítja. Míg a nagy platformok képesek elviselni a milliárdos bírságokat és a drága jogi eljárásokat, a kisebb versenytársak számára az adatvédelmi megfelelés terhe és a szankcióktól való félelem komoly belépési korlátot jelenthet, ami paradox módon éppen a piacot uraló, jogsértő szereplők pozícióját erősíti meg. Az uniós adatvédelmi jogszabályok végrehajtásának ezen strukturális korlátai hívták életre a DSA-t, amely a reaktív szankcionálás helyett a proaktív kötelezettségekre, a rendszerszintű kockázatok felmérésére és a platformok működési architektúrájának szabályozására helyezi a hangsúlyt, ezzel próbálva megelőzni azokat a károkat, amelyeket az uniós adatvédelmi jog szintjén csak utólag lehet szankcionálni.

Az alábbi táblázat 2025. július 12. napjáig a VLOP és VLOSE szolgáltatókkal szemben kiszabott GDPR-bírságokat foglalja össze, amelyek az alábbi esetjogi elemzés alapját képezik.

Platform	Döntés dátuma	Főfelügyeleti hatóság / ország	Bírság (EUR)	Indoklás	Forrás[503]
Meta Platforms Ireland Limited	2024.12.17	Írország	251.000.000	Nem megfelelő technikai és szervezési intézkedések	ETid-2484
Meta Platforms Ireland Limited	2024.09.27	Írország	91.000.000	Nem megfelelő technikai és szervezési intézkedések	ETid-2461
Meta Platforms Ireland Limited	2023.05.12.	Írország	1.200.000.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-1543
Meta Platforms Ireland Limited	2023.01.04.	Írország	390.000.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-1543
Meta Platforms Ireland Limited	2022.11.25.	Írország	265.000.000	Nem megfelelő technikai és szervezési intézkedések	ETid-1502
Meta Platforms, Inc.	2022.09.05.	Írország	405.000.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-1373
Meta Platforms Ireland Limited	2022.03.15.	Írország	17.000.000	Nem megfelelő technikai és szervezési intézkedések	ETid-1094
WhatsApp Ireland Ltd.	2021.09.02.	Írország	225.000.000	A tájékoztatási kötelezettség megsértése	ETid-820
WhatsApp Ireland Ltd.	2023.01.19.	Írország	5.500.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-1578

[503] A CMS.Law GDPR Enforcement Tracker az Európai Unió általános adatvédelmi rendelete (GDPR) alapján az uniós adatvédelmi hatóságok által kiszabott bírságok és szankciók áttekintését tartalmazza, amely itt elérhető publikus adatbázis és a listázott adatok / kategóriák forrása: https://enforcementtracker.com/; lehívás: 2025.07.12

Facebook Ireland Ltd.	2021.12.31.	Franciaország	60.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-980
Facebook Germany GmbH	2019	Németország	51.000	Az adatvédelmi tisztviselő nem megfelelő bevonása	ETid-203
Google LLC	2019.01.21.	Franciaország	50.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-23
Google LLC	2020.03.11.	Svédország	5.000.000	Az érintettek jogainak nem megfelelő teljesítése	ETid-232
Google Belgium SA	2020.07.14.	Belgium	600.000	Az érintettek jogainak nem megfelelő teljesítése	ETid-344
Google Ireland Ltd.	2020.07.16.	Magyarország	-	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-409
Google LLC	2021.12.31.	Franciaország	90.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-978
Google Ireland Ltd.	2021.12.31.	Franciaország	60.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-979
Google LLC	2022.05.18.	Spanyolország	10.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-1176
LinkedIn Ireland Unlimited Company	2024.10.24	Írország	310.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-2469
Amazon Road Transport Spain S.L.	2022.02.11.	Spanyolország	2.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-1073
AMAZON FRANCE LOGISTIQUE	2024.01.23.	Franciaország	32.000.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-2192
Amazon Europe Core S.à.r.l.	2021.07.16.	Luxemburg	746.000.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-778
Booking.com B.V.	2020.12.10.	Hollandia	475.000	Adatvédelmi incidens bejelentésének elmulasztása	ETid-612
Twitter International Company	2020.12.15	Írország	450.000	Adatvédelmi incidens bejelentésének elmulasztása	ETid-485
TikTok Technology Limited	2025.05.02	Írország	530.000.000	Nem megfelelő jogalap az adatkezeléshez	ETid-2584
TikTok Limited	2023.09.01.	Írország	345.000.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-2032
TikTok Inc. & TikTok Info. UK Ltd.	2023.04.04.	Egyesült Királyság	14.500.000	Az általános adatkezelési elvek megsértése	ETid-1730
TikTok Inc.	2021.04.09.	Hollandia	750.000	A tájékoztatási kötelezettség megsértése	ETid-770
Összesen			**5.106.326.000**		

Vállalkozás-csoportonkénti bontásban és százalékos arányokban a bírság összegek szemléltetve:

Platform	Főfelügyeleti hatóság	Teljes bírság összeg (€)	Százalékos arány (%)
Meta Csoport (Facebook, WhatsApp)	Ír DPC	2.909.551.000	56.98
TikTok	Ír DPC	890.250.000	17.43
Amazon	Luxemburgi CNPD	780.000.000	15.28
LinkedIn Ireland	Ír DPC	310.000.000	6.07
Google	Ír DPC	215.600.000	4.22
Booking.com	Holland AP	475.000	~ 0.01
Twitter International Company	Ír DPC	450.000	~ 0.01
Összesen		**5.106.326.000**	**100.00**

A fenti adatok alapján több megállapítás tehető. Egyrészt a VLOP/VLOSE szolgáltatókat érintő szankcionálási gyakorlat erősen koncentrált: a Meta Platforms Inc.-re és leányvállalataira jutott az összesen kiszabott 5,106 milliárd eurós adatvédelmi bírság 56,98%-a, míg a második helyen a TikTok áll 17,43%-kal. Másrészt a felügyeleti hatáskör földrajzi szempontból is jelentősen koncentrálódott, mivel az összes bírság több mint 99%-át az ír, a luxemburgi és a francia adatvédelmi hatóságok szabták ki. Ez a GDPR „egyablakos ügyintézési" (one-stop-shop) mechanizmusának közvetlen következménye. Harmadrészt a szankciók alapjául szolgáló jogsértések túlnyomórészt az adatvédelmi alapelvek megsértéséből fakadtak.[504]

4.2.2 Esettanulmányok: a rendszerszintű jogsértések anatómiája

A platformokkal szembeni bírságolási gyakorlat mélyebb elemzése feltárja, hogy a jogsértések nem véletlenszerűek, hanem a GDPR legfontosabb alapelveit támadják. Ezek az esetek nem csupán egyedi hibák, hanem a platformok működésének és az európai adatvédelmi jogrendszer

[504] Vö. Bilski, Nico, The GDPR's Impact on Big Online Platforms – What the Fines Imposed Tell Us (April 8, 2024). Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4787563, lehívás: 2025.07.12

közötti alapvető összeférhetetlenég megjelenései. Az alábbiakban a legjelentősebb eseteket vizsgálom meg, a megsértett alapelvek szerint csoportosítva.

4.2.2.1 Az adatkezelési jogalapok erodálása – a hozzájárulás és a szerződéses jogalap kiüresítése

A GDPR 6. cikke tételesen felsorolja az adatkezelés lehetséges jogalapjait, amelyek közül a platformok leggyakrabban a hozzájárulásra és a szerződés teljesítésének szükségességére hivatkoznak. A bírságolási gyakorlat azonban azt mutatja, hogy a platformok szisztematikusan aláássák e jogalapok érvényességét, a hozzájárulást kikényszerített formalitássá, a szerződéses szükségességet pedig egy gumifogalommá téve, amely szinte bármilyen adatgyűjtést igazolni látszik.

Az Amazon Europe Core S.à r.l társasággal szemben a luxemburgi adatvédelmi hatóság (CNPD) által 2021. július 15. napján kiszabott 746 millió eurós bírság[505] klasszikus példája ennek a jelenségnek. A hatóság megállapította, hogy az Amazon célzott hirdetési rendszere – amely a vállalat üzleti modelljének egyik alappillére – nem rendelkezett érvényes jogalappal, mivel a felhasználók nem adtak önkéntes, konkrét, tájékozott és egyértelmű hozzájárulást az adataik ilyen célú kezeléséhez. Az Amazon csoport több vállalata adatokat gyűjtött a felhasználók (az érintettek) viselkedéséről az Amazon weboldalain, és ezeket az adatokat viselkedésen alapuló célzott hirdetések megjelenítésére használta fel, jogos érdek jogalapjára hivatkozva. Az adatokat harmadik felek számára is továbbították annak érdekében, hogy ezek a harmadik felek is célzott hirdetéseket jeleníthessenek meg saját weboldalaikon. A CNPD döntése, amelyet a luxemburgi bíróság[506] is helyben hagyott[507], rámutatott, hogy az Amazon adatvédelmi tájékoztatója nem volt átlátható, az információk szétszórtak és nehezen értelmezhetők voltak, ami megakadályozta a felhasználókat abban, hogy valóban tájékozott döntést hozzanak. Az eset rávilágít, hogy egy alapvető üzleti működést építettek egy hibás

[505] Decision regarding Amazon Europe Core S.à r.l. https://cnpd.public.lu/en/actualites/international/2021/08/decision-amazon-2.html, lehívás: 2025.07.18.

[506] CNPD decision regarding Amazon Europe Core S.À R.L.; A CNPD döntéseinek teljes körű közzététele kiegészítő szankciónak minősül (52. cikk). Ennek megfelelően a határozatokat csak akkor teheti közzé, ha a fellebbezési határidők már lejártak. https://cnpd.public.lu/en/actualites/national/2025/03/amazon-decision.html; lehívás: 2025.07.18.

[507] Tribunal administratif du Grand-Duché de Luxembourg, 4e chambre, Jugement n° 46578, Audience publique du 18 mars 2025, ECLI:LU:TADM:2025:46578.; https://ja.public.lu/45001-50000/46578.pdf; ; lehívás: 2025.07.18.

jogalapara, megsértve ezzel nemcsak a GDPR hozzájárulásra vonatkozó szabályait, hanem az átláthatóság és tisztességes adatkezelés elveit is.

Hasonló logikát követett az ír adatvédelmi hatóság (DPC) a Meta-val szemben kiszabott 390 millió eurós bírság esetében.[508] A DPC megállapította, hogy a Meta (a Facebook és az Instagram szolgáltatásokon keresztül) jogellenesen kényszerítette a felhasználókat arra, hogy a szolgáltatási feltételek elfogadásával egyben hozzájáruljanak a személyes adataik viselkedésalapú hirdetések céljából történő kezeléséhez. Ez a „take it or leave it" megközelítés közvetlenül sérti a GDPR azon követelményét, miszerint a hozzájárulás nem lehet egy szolgáltatás igénybevételének feltétele, ha az adatkezelés nem feltétlenül szükséges a szolgáltatás nyújtásához. Ez az ügy tökéletesen illeszkedik a korábban bemutatott, a hozzájárulás önkéntességét tárgyaló fejezetéhez, és előrevetítette az EDPB későbbi, a „*consent or pay*" modellekkel kapcsolatos iránymutatását. Az ügy érdekessége, hogy az ír DPC eredetileg még elfogadhatónak tartotta a szerződéses jogalapra való hivatkozást személyre szabott szolgáltatások esetén. Mivel számos adatvédelmi hatóság releváns és megalapozott kifogást emelt ezzel szemben, ezért az Európai Adatvédelmi Testület GDPR 65. cikke szerinti vitarendezési eljárása során mondta ki a végső szót[509] és elutasította, hogy a személyre szabott hirdetések szerződéses kötelezettség lehetne, és így nem engedte meg a szerződéses jogalapra való hivatkozást ezen adatkezelés tekintetében, mely álláspontot az ír hatóságnak is követnie kellett. Az ír DPC az eredetileg 28 és 36 millió euró közötti bírságot javasolt a Meta számára az átláthatósági szabályok megsértése miatt, a végső, jogerős szankció azonban ennek több mint tízszerese lett a Facebook és az Instagram szolgáltatásokra vonatkozóan. Az EDPB tehát felülvizsgálta az ír hatóság tervezetét, és arra utasította őket, hogy jelentősen magasabb bírságot szabjanak ki az átláthatósági jogsértésekért, illetőleg az adatkezelés jogalapjának hiánya miatt, amit az ír hatóság eredetileg nem azonosított.

[508] DPC: Data Protection Commission announces conclusion of two inquiries into Meta Ireland; https://www.dataprotection.ie/en/news-media/data-protection-commission-announces-conclusion-two-inquiries-meta-ireland; lehívás: 2025.07.18.

[509] Binding Decision 3/2022 on the dispute submitted by the Irish SA on Meta Platforms Ireland Limited and its Facebook service (Art. 65 GDPR); https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/binding-decision-board-art-65/binding-decision-32022-dispute-submitted_en; lehívás: 2025.07.18.

A Google-re a francia CNIL által 2019-ben kiszabott 50 millió eurós bírság[510] egy korai, de meghatározó mérföldkő volt. Amikor a CNIL eljárást indított, az ír tevékenységi központ nem rendelkezett döntéshozatali hatáskörrel az Android operációs rendszer és a GOOGLE LLC által nyújtott szolgáltatások kapcsán végzett adatkezelési műveletek tekintetében, különösen a felhasználói fiók létrehozásával kapcsolatban, amely a mobiltelefon beállítása során volt mód. A CNIL megállapította, hogy a Google hirdetések személyre szabásához kért hozzájárulási mechanizmusa sem tájékozott, konkrét és egyértelmű sem volt. Az adatkezelési tájékoztatást több, nehezen áttekinthető dokumentumban szórták szét, a hozzájárulást pedig egyetlen, általános cselekedethez kötötték, ahelyett, hogy az egyes adatkezelési célokra külön-külön kértek volna hozzájárulást. Ez az eset rávilágított arra, hogy a felhasználói felület (UI) és a felhasználói élmény (UX) tervezése hogyan használható fel a jogi követelmények megkerülésére és a hozzájárulás érvénytelenítésére, ami a sötét tervezési minták (dark patterns) problémakörébe tartozik.

A LinkedIn Ireland Unlimited Company-val szemben az ír adatvédelmi hatóság 2024. október 24-én hozott döntése[511] szintén tökéletes példája annak, hogy az óriásplatformok hogyan használják ki és kerülik meg a GDPR jogalapokra vonatkozó szabályait. A vizsgálatot a DPC, mint vezető felügyeleti hatóság indította el egy francia civil szervezet, a La Quadrature du Net által eredetileg a francia CNIL-nél benyújtott panasz alapján. Az eljárás célja az volt, hogy megvizsgálja, a LinkedIn hogyan kezeli a felhasználók személyes adatait a viselkedéselemzés és a célzott reklámok megjelenítése során – ezek a szolgáltatások a platform bevételszerző modelljének kulcsfontosságú elemei. A vizsgálat megállapította, hogy a LinkedIn a felhasználóitól származó (first-party) adatokon túl harmadik felektől származó (third-party) adatokat is felhasznált, többek között profilalkotáshoz és a reklámok személyre szabásához. A társaság többféle jogalapra próbálta építeni ezt az adatkezelést: a felhasználók hozzájárulására (GDPR 6. cikk (1) a) pont), a szerződés teljesítésének szükségességére (6. cikk (1) b) pont), valamint saját jogos érdekeire (6. cikk (1) f) pont). A DPC mindhárom jogalap alkalmazását érvénytelennek minősítette. A hozzájárulásra alapozott adatkezelés nem felelt meg a GDPR-ban meghatározott követelményeknek, mivel a hozzájárulás nem volt önkéntes, konkrét,

[510] Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés. (2019). Deliberation of the Restricted Committee SAN-2019-001 of 21 January 2019 pronouncing a financial sanction against Google LLC.; https://www.cnil.fr/sites/cnil/files/atoms/files/san-2019-001.pdf; lehívás: 2025.07.18.
[511] Irish Data Protection Commission fines LinkedIn Ireland €310 millionhttps://www.dataprotection.ie/en/news-media/press-releases/irish-data-protection-commission-fines-linkedin-ireland-eu310-million

megfelelően tájékoztatott és egyértelmű. A felhasználóknak nem volt valódi lehetőségük elutasítani az adatkezelést anélkül, hogy ez hátrányosan érintette volna a szolgáltatás igénybevételét. A szerződéses jogalapra hivatkozás sem állta meg a helyét, mivel a viselkedésalapú hirdetések nem voltak elengedhetetlenül szükségesek a LinkedIn szolgáltatásaihoz – a személyre szabott reklám nem a szolgáltatás lényegi tartalmához kapcsolódó. A jogos érdekre történő hivatkozás szintén elbukott az arányossági teszten: a DPC szerint a LinkedIn üzleti érdekei nem írták felül a felhasználók alapvető jogait és szabadságait, különösen tekintettel arra, hogy a célzott hirdetések alapjául szolgáló profilalkotás mélyen beavatkozott a felhasználók magánszférájába. Mindemellett a LinkedIn nem nyújtott kellően egyértelmű, érthető és könnyen hozzáférhető tájékoztatást a felhasználók számára a különböző jogalapokról és az adatkezelés céljairól. Az információk szétszórtak, technikailag bonyolultak és nehezen értelmezhetők voltak, ami sértette a GDPR 13. és 14. cikkében foglalt transzparencia kötelezettségeket, valamint az 5. cikk (1) bekezdés a) pontja szerinti átláthatóság és tisztességes adatkezelés elvét. A döntés eredményeként a DPC három külön bírságot szabott ki összesen 310 millió euró értékben, továbbá figyelmeztette a LinkedIn-t, és kötelezte arra, hogy adatkezelési gyakorlatát hozza összhangba a GDPR előírásaival. Az eljárás a GDPR 60. cikk szerinti együttműködési mechanizmus keretében zajlott, és mivel egyetlen érintett felügyeleti hatóság sem emelt kifogást a DPC tervezett határozatával szemben, a döntés az ír hatóság álláspontjával megegyezően vált véglegessé.

A négy kiemelt eset – Amazon, Meta, Google és LinkedIn – *egyértelmű mintázatot* jelez, hogy az óriásplatformok szisztematikusan és tudatosan építették üzleti modelljük központi elemét, a viselkedésalapú hirdetési rendszert, a GDPR jogi követelményeinek figyelmen kívül hagyásával vagy kiforgatásával. Az érintett szolgáltatók különböző jogalapokkal (Meta: szerződés teljesítése, Amazon: jogos érdek, Google: hozzájárulás, LinkedIn: vegyes jogalapon) próbálták igazolni ugyanazt a tevékenységet – a profilalkotáson alapuló célzott hirdetéseket. Az adatvédelmi hatóságok (az EDPB iránymutatásával) mindhárom esetben megállapították, hogy a választott jogalap érvénytelen volt. Ezzel a „szerződéses szükségességet” és a „hozzájárulást” is puszta formalitássá silányították, hogy igazolják a túlzó adatgyűjtést. Mindegyik ügyben kulcsfontosságú elem volt, hogy a felhasználók nem kaptak világos, közérthető és könnyen hozzáférhető tájékoztatást. Az információk elrejtése vagy szétszórása lehetetlenné tette az érvényes, tájékozott hozzájárulás megadását, és önmagában is súlyos jogsértést jelentett. Különösen a Meta-ügy mutatta meg, hogy a szolgáltatások igénybevételét nem lehet

jogellenesen összekötni a személyes adatok hirdetési célú kezeléséhez való hozzájárulással. A hatóságok egyértelművé tették, hogy a hozzájárulásnak önkéntesnek kell lennie, nem pedig kikényszerítettnek. Az európai adatvédelmi hatóságok vonatkozó döntései gyakorlatilag az ezzel kapcsolatos üzleti modellre mondtak egyértelmű nemet, hogy nem összeegyeztethetők az adatvédelmi követelményekkel.

4.2.2.2 A nemzetközi adattovábbítások garanciáinak kiüresítése (GDPR V. Fejezet)

A platformok üzleti modelljének másik sarokköve a globális működés, amely feltételezi a személyes adatok zökkenőmentes áramlását az Európai Unión kívülre, különösen az Amerikai Egyesült Államokba. Az Európai Unió Bíróságának Schrems II ítélete[512] után azonban ez a „normális" üzleti gyakorlat jogilag rendkívül kockázatossá vált, mivel az EU Bíróság megállapította, hogy az amerikai egyesült államokbeli megfigyelési jogszabályok nem biztosítanak az európaival egyenértékű védelmet, mivel nem biztosítanak az érintett nem amerikai személyek számára az amerikai hatóságokkal szemben a bíróságok előtt érvényesíthető jogokat.

A Meta-ra kiszabott rekordösszegű, 1,2 milliárd eurós bírság[513] a legélesebb példája ennek a konfliktusnak. Az ír DPC azért szabta ki a bírságot, mert a Meta a Schrems II ítélet után is folytatta a személyes adatok továbbítását az USA-ba, egy egyébként bevett jogi eszköz, az adattovábbítási általános szerződési feltételek (SCC-k) alkalmazásával. Az adatkezelőnek eseti alapon el kell végeznie egy úgynevezett adattovábbítási hatásvizsgálatot (Transfer Impact Assessment, TIA) is. Ennek a hatásvizsgálatnak azt kell felmérnie, hogy a célország jogrendszere – különösen a nemzetbiztonsági és megfigyelési törvények – nem ássák-e alá az SCC-k által biztosított védelmet. Az Európai Adatvédelmi Testület nyomására[514] a DPC megállapította, hogy az SCC-k önmagukban nem képesek orvosolni az amerikai jogrendszer hiányosságait, így nem nyújtanak megfelelő garanciát az adatok védelmére. Az adattovábbítás

[512] Az Európai Unió Bíróságának ítélete (nagytanács), 2020. július 16., Data Protection Commissioner kontra Facebook Ireland Ltd és Maximillian Schrems, C-311/18. sz. ügy, ECLI:EU:C:2020:559

[513] Decision of the Data Protection Commission made pursuant to Section 111 of the Data Protection Act, 2018 and Articles 60 and 65 of the General Data Protection Regulation; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/consistency-findings/register-decisions/2023/decision-data-protection-commission_en; lehívás: 2025.07.18.

[514] Binding Decision 1/2023 on the dispute submitted by the Irish SA on data transfers by Meta Platforms Ireland Limited for its Facebook service (Art. 65 GDPR); https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/binding-decision-board-art-65/binding-decision-12023-dispute-submitted_en, lehívás: 2025.07.18.

így a GDPR 46. cikkének (1) bekezdésébe ütköző, „szisztematikus, ismétlődő és folyamatos” jogsértésnek minősült. Ez az ügy a GDPR 65. cikke szerinti vitarendezési mechanizmus alapján szintén az EDPB elé került döntéshozatalra. Ez az eset tökéletesen alátámasztja, hogy egy alapvető üzleti gyakorlat hogyan válhat hatalmas jogi kockázattá, megmutatva a két jogrendszer közötti áthidalhatatlannak tűnő szakadékot.

Hasonló problémákat vetett fel a TikTokkal szembeni, 530 millió eurós bírsághoz[515] vezető ír adatvédelmi hatósági vizsgálat, amely a Kínába irányuló adattovábbításokat célozta. Bár az ügy részletei eltérőek, a jogi probléma gyökere azonos: az adatokat egy olyan harmadik országba továbbították, amely nem rendelkezik megfelelőségi határozattal, és ahol a nemzeti jogrend nem garantálja az EU-s normáknak megfelelő védelmet. Ezen hátterét szintén a Schrems II ítélete adja. Az ügyet tovább súlyosbította az átláthatóság hiánya, mivel a TikTok a vizsgálat során pontatlan tájékoztatást adott a DPC-nek az adatok tárolásának helyéről. Ez az eset is megerősíti, hogy az adattovábbítási probléma nem csupán az EU-USA viszonyra korlátozódik, hanem rendszerszintű kihívást jelent minden globálisan működő platform számára.

4.2.2.3 A beépített és alapértelmezett adatvédelem (Art. 25) elvének kudarca

A GDPR 25. cikke, a beépített és alapértelmezett adatvédelem elve, a rendelet egyik legfontosabb ex-ante követelménye. Előírja, hogy az adatvédelmi szempontokat már a rendszerek tervezésének legkorábbi szakaszában figyelembe kell venni, és az alapbeállításoknak a leginkább adatvédő-barát opciónak kell lenniük. A platformok gyakorlata azonban azt mutatja, hogy a tervezési döntéseket gyakran a felhasználói elköteleződés és az adatgyűjtés maximalizálása vezérli, nem pedig az adatvédelem. A Meta-ra a „data scraping” ügy miatt kiszabott, fentebb bemutatott 265 millió eurós bírság ezt a problémát világította meg.

A TikTokkal szemben a gyermekek adatainak kezelése miatt kiszabott 345 millió eurós bírság még élesebben mutatja be a 25. cikk megsértésének súlyát. A DPC vizsgálata feltárta, hogy a 13 és 17 év közötti felhasználók fiókjai alapértelmezetten nyilvánosak voltak, ami azt jelentette, hogy bárki megtekinthette és kommentálhatta a tartalmaikat. Ez az alapbeállítás egyértelműen

[515] Irish Data Protection Commission fines TikTok €530 million and orders corrective measures following Inquiry into transfers of EEA User Data to China - 02nd May 2025; https://www.dataprotection.ie/en/news-media/latest-news/irish-data-protection-commission-fines-tiktok-eu530-million-and-orders-corrective-measures-following, lehívás: 2025.07.19

sértette az alapértelmezett adatvédelem követelményét (GDPR 25. cikk (2) bekezése) egy sérülékeny felhasználói csoport esetében. Továbbá, a „Familiy pairing" funkció lehetővé tette, hogy egy nem ellenőrzött felnőtt felhasználó lazítson a gyermek fiókjának adatvédelmi beállításain, ami a beépített adatvédelem követelményének (GDPR 25. cikk (1) bekezdése) súlyos sérelmét jelentette. Az eset rávilágít, hogy a platformok tervezési döntései hogyan teremthetnek közvetlen és súlyos kockázatokat a legkiszolgáltatottabb felhasználók számára.

Ezen esetek elemzése során kirajzolódik az EDPB kulcsfontosságú szerepe. Több jelentős ügyben, így a Meta 1,2 milliárdos és a TikTok 345 milliós bírsága esetében is, az ír DPC eredeti, enyhébb határozattervezetét az EDPB vitarendezési eljárása során, más tagállami hatóságok (különösen a német, francia, olasz és osztrák adatvédelmi hatóságok) ellenvetései nyomán kellett megszigorítani. Ez egyrészt bizonyítja, hogy a GDPR „egyablakos" (one-stop-shop) mechanizmusa működik a szabályozási „negatív verseny" (race to the bottom) megakadályozásában. Másrészt azonban rávilágít a tagállami hatóságok közötti mély nézeteltérésekre a jogsértések súlyosságának és a szankciók mértékének megítélésében, ami tovább lassítja és bonyolítja a már amúgy is hosszadalmas végrehajtási eljárásokat, hozzájárulva ezzel a szabályozási válság érzetéhez.

4.2.3 A GDPR végrehajtásának korlátai és a DSA mint rendszerszintű korrekció

Ezen esettanulmányok és bírságügyek egyértelművé teszi, hogy a GDPR végrehajtási modellje – bár képes hatalmas bírságokat kiszabni – alapvetően reaktív, és önmagában nem elegendő a platformok üzleti modelljeinek proaktív átformálására. A szankciók a tüneteket (a konkrét jogsértéseket) kezelik, de nem a kiváltó okot: a profitmaximalizálás érdekében adatgyűjtésre és felhasználói elköteleződésre optimalizált platform-architektúrát. Ez a felismerés vezetett a DSA megalkotásához, amelynek *ex-ante* kötelezettségei a GDPR végrehajtási hiányosságaira adott jogalkotói válaszként értelmezhetők.

A DSA több ponton is rendszerszintű korrekciót kísérel meg, így a rendszerszintű kockázatértékelésekkel (34.-35, cikkek), független audit követelménnyel (DSA 37. cikk), hirdetések és ajánlórendszerek szabályozásával (DSA 26., 27., 38. cikk), manipulatív tervezési minták tilalmával (DSA 25. cikk), egy független compliance funkció kötelező létrehozásával (DSA 41. cikk), ahogy az értekezés 3. fejezete ezt részletesen bemutatta.

Ebben a kontextusban a DSA nem helyettesíti, hanem kiegészíti az uniós adatvédelmi jogi követelményeket, azaz a GDPR-t, az ePrivacy irányelvet és annak tagállami átültetéseit. Az uniós adatvédelmi jog továbbra is az adatkezelés anyagi jogi kereteit adja, míg a DSA azokat a rendszerszintű, architekturális eszközöket biztosítja, amelyekkel az adatvédelmi alapelvek a gyakorlatban is érvényre juttathatók a digitális óriásplatformok esetében. A DSA az európai jogalkotó válasza arra a szabályozási válságra, amelyet a GDPR végrehajtási gyakorlata oly élesen feltárt, és a szabályozói fókuszt az utólagos szankcionálásról az előzetes kockázatkezelésre és a felelős tervezésre helyezi át.

4.3 A felügyelet széttagoltságának veszélye

A digitális szolgáltatásokról szóló csomagról és az adatstratégiáról szóló, 2021. november 18. napján kibocsátott nyilatkozatában[516] az Európai Adatvédelmi Testület kiemelte azokat a kockázatokat, melyek a *felügyelet széttagoltságából* erednek a digitális szolgáltatások felügyelete területén. A Testület emlékeztetett arra, hogy a személyes adatok védelmét és szabad áramlását illetően az EUMSZ 16. cikkének (2) bekezdése és az Európai Unió Alapjogi Chartája 8. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy a személyes adatok kezelésének felügyeletét független adatvédelmi hatóságokra kell bízni. Így konkrétan a DSA esetében kiemelte, hogy az előírja az illetékes hatóságok számára, hogy felügyeljék az online óriásplatformok ajánlórendszereit (amelyek gyakran a GDPR értelmében vett érintettekről történő profilalkotást foglalják magukban); valamint a rendszerszintű kockázatok értékelése és mérséklése érdekében hozott intézkedéseket, beleértve a magánélet tiszteletben tartásához való jogot érintő kockázatokat is. Ugyanez tartalmaz olyan magatartási kódexekre vonatkozó rendelkezéseket is, amelyek személyes adatok kezelésére vonatkozhatnak. Ugyanakkor nem írja elő az illetékes hatóságok számára, hogy hivatalosan konzultáljanak vagy együttműködjenek az Európai Adatvédelmi Testülettel, vagy annak tagjaival. Ez azzal a kockázattal jár, hogy *egymásnak ellentmondó iránymutatás vagy akár eltérő eredmények születnek* a felügyeleti hatóságok jogérvényesítési intézkedéseiben. A jogalkotási folyamat során benyújtott módosítások azonban nem enyhítették a jogbizonytalansággal kapcsolatos aggodalmakat, mivel jelentős átfedési lehetőség van a DSA

[516] Európai Adatvédelmi Testület - Nyilatkozat a digitális szolgáltatásokról szóló csomagról és az adatstratégiáról - Az elfogadás időpontja: 2021. november 18.; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2022-04/edpb_statement_on_the_digital_services_package_and_data_strategy_hu.pdf, lehívás: 2024.09.10

alkalmazási köre és a meglévő adatvédelmi jogszabályok között, azaz a felügyelet széttagoltsága továbbra is megmaradt.

Másrészről az Európai Adatvédelmi Testület nyilatkozata azt is kiemelte, hogy egyes DSA rendelkezések ugyanazt a terminológiát használják, mint GDPR vagy az ePrivacy irányelv, a fent említett jogszabályokra való kifejezett hivatkozás nélkül. Ez azzal a kockázattal jár, hogy befolyásolja a GDPR alapfogalmainak (például a „hozzájárulás" vagy az „érintett" kulcsfogalmainak) értelmezését. Azzal a kockázattal is jár, hogy bizonyos rendelkezések a GDPR-tól vagy az ePrivacy irányelvtől eltérő rendelkezésekként értelmezhetők. Következésképpen egyes rendelkezések könnyen értelmezhetők a meglévő jogi kerettel összeegyeztethetetlen módon, és ebből következően jogbizonytalansághoz vezethetnek.[517] Annak ellenére, hogy a DSA rögzíti, hogy az adatvédelmi szabályok alkalmazását nem érinti, nem lesz könnyű feladat elkerülni az eltéréseket ezen új jogszabályok és a GDPR, valamint más adatvédelmi jogszabályok együttes értelmezésében és alkalmazásában.[518]

A kötelező együttműködés a leghatékonyabb eszköz e kockázat ellen.[519] Megakadályozza, hogy a platformok a hatóságok közötti fórumválasztással („forum-shopping") visszaéljenek, vagy hogy egy adatvédelmi hatóság és egy DSC ellentétes követelményeket támasszon ugyanazzal a gyakorlattal szemben. (például egy algoritmus átláthatósága). Több tagállamban is felmerült, hogy a DSA végrehajtásában az adatvédelmi, fogyasztóvédelmi és médiahatóságok is szerepet kapnak, ami a DSC koordinációs szerepét és a hatóságok közötti egyértelmű együttműködési keretek fontosságát hangsúlyozza. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az adatvédelmi hatóságoknak és DSC-knek közös vizsgálati protokollokat és iránymutatásokat kell kidolgozniuk az átfedő területeken. Egy, a „sötét mintákkal" kapcsolatos vizsgálatot ideális

[517] Európai Adatvédelmi Testület - Nyilatkozat a digitális szolgáltatásokról szóló csomagról és az adatstratégiáról, A következetlenségből fakadó kockázatok, 6. oldal

[518] vö. Zanfir-Fortuna, Gabriela, Follow the (personal) Data: Positioning Data Protection Law as the Cornerstone of EU's 'Fit for the Digital Age' Legislative Package (March 15, 2024). EDPS at 20 Anniversary Volume, Forthcoming June 2024, http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4794182; lehívás: 2024.09.10

[519] Lásd ezzel összhangban: European Data Protection Board, 'Position paper on Interplay between data protection and competition law' (Position Paper, 16 January 2025) 7. oldal, 13. sarokpont: „*in accordance with the CJEU's judgment, cooperation between regulatory authorities is, in some cases, mandatory and not optional. According to the settled case-law of the Court, the principle of sincere cooperation enshrined in Article 4(3) TEU implies that, in the regulatory fields covered by EU law, the European Union and the Member States, including their administrative authorities must, in full mutual respect, assist each other in the performance of their tasks arising from the Treaties. In particular, Member States must take all appropriate measures to fulfil their obligations arising from EU law and refrain from taking any measures that could jeopardise the attainment of the objectives of EU law*".

esetben egy közös munkacsoportnak kellene lefolytatnia, amelyben mindkét hatóság szakértői részt vesznek.

4.4 A lojális együttműködés kötelezettsége – a Bundeskartellamt ügy tanulságai

A DSA és a GDPR (ePrivacy irányelv) együttes alkalmazásával és a hatóságok együttműködésével kapcsolatosan lényeges megállapításokat tartalmaz az Európai Bíróság a Meta Platforms Inc. és társai kontra Bundeskartellamt ügyben hozott 2023-as ítélete. Ez az ítélet azért lényeges, mert kijelölte annak kereteit, hogy nem adatvédelmi felügyeleti hatóságok mennyiben játszhatnak szerepet az európai uniós adatvédelmi követelmények érvényesítésében, figyelemmel arra, hogy sem az általános adatvédelmi rendelet, sem más uniós jogi aktus nem ír elő konkrét szabályokat a nemzeti versenyhatóság és az érintett nemzeti felügyeleti hatóságok vagy a fő felügyeleti hatóság közötti együttműködésre vonatkozóan, ezért az ítélet megállapításai a digitális szolgáltatási koordinátorok eljárására is alkalmazandó, amennyiben személyes adatok kezelésével kapcsolatos kérdéseket szükséges vizsgálniuk hatósági eljárás során.

Az Európai Unió Bíróságának döntése a Bundeskartellamt és a Meta (korábban Facebook) közötti ügyben alapvetően arra vonatkozott, hogy a versenyhatóságok figyelembe vehetik-e a GDPR rendelkezéseit a versenyjogi döntéshozataluk során. A Bundeskartellamt 2019-es döntésében megtiltotta a Metának, hogy a felhasználók hozzájárulása nélkül több forrásból származó adatokat egyesítsen. A Meta fellebbezett e döntés ellen, és az ügy a düsseldorfi Felsőbb Regionális Bíróság elé került, amely előzetes döntéshozatali kérelmet nyújtott be az Európai Unió Bíróságához. A Bíróság ítéletében elismerte, hogy az adatvédelmi felügyeleti hatóságok és a nemzeti versenyhatóságok eltérő feladatköröket látnak el, és saját célokat követnek (ítélet 44. pont). Ugyanakkor a versenyhatóságok vizsgálhatják azt is, hogy egy adott vállalkozás magatartása megfelel-e más normáknak, például a GDPR-nak, amennyiben ez szükséges a versenyjogi visszaélés megállapításához (lásd ítélet 48. pont). A versenyhatóságok ugyanakkor nem helyettesíthetik az adatvédelmi hatóságokat, és nem vehetik át azok hatásköreit, különösen a GDPR alkalmazása és érvényesítése terén (lásd ítélet 49. pont). Amikor a versenyhatóság szükségesnek tartja, hogy vizsgálja, vajon egy vállalkozás adatkezelési gyakorlata megfelel-e a GDPR-nak, együtt kell működnie az illetékes adatvédelmi felügyeleti hatósággal, hogy biztosítsák a GDPR egységes alkalmazását (ítélet 49. pont). A

Bíróság emlékeztetett arra is, hogy a nemzeti hatóságok kötelesek lojálisan együttműködni egymással az EUSZ 4. cikk (3) bekezdésének megfelelően (ítélet 54-59. pontok). A versenyhatóságok nem térhetnek el az adatvédelmi hatóságok vagy bíróságok döntéseitől a GDPR értelmezése tekintetében, de levonhatják saját következtetéseiket a versenyjogi szabályok alkalmazása kapcsán (ítélet 54-59. pontok). Amennyiben a versenyhatóságnak kétségei merülnek fel az adatvédelmi hatóság értékelésével kapcsolatban, konzultálnia kell az érintett hatósággal. Ha a hatóság észszerű időn belül nem válaszol, a versenyhatóság folytathatja saját vizsgálatát (ítélet 54-59. pontok).

A Bíróság döntésének lényege, hogy a versenyhatóság megállapíthatja, hogy egy vállalkozás adatkezelési gyakorlata nem felel meg a GDPR-nak, amennyiben ez szükséges az erőfölénnyel való visszaélés megállapításához. Ugyanakkor ebben az esetben is köteles együttműködni az adatvédelmi hatóságokkal, és nem térhet el azok határozataitól (ítélet 62-63. pontok). Ha kétségek merülnek fel a hatósági döntés hatályával kapcsolatban, konzultálni kell az érintett adatvédelmi hatósággal, és csak észszerű időn belüli válasz hiányában folytathatja a versenyhatóság saját vizsgálatát (ítélet 63. pont).

A Bundeskartellamt ügy megállapításai aggálytalanul alkalmazhatók az adatvédelmi felügyeleti hatóságok és a DSC-k közötti együttműködésre is, figyelemmel arra, hogy sem a GDPR, ePrivacy irányelv, sem a DSA nem rögzít együttműködési mechanizmusokat a DSC-k és az adatvédelmi hatóságok között. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy DSC-k, amennyiben az adatvédelmi jogszabályok megsértését vizsgálják, nem térhetnek el az adatvédelmi hatóságok döntésétől és megállapításaitól és indokolt esetben ki kell kérni a felügyeleti hatóság állásfoglalását. Figyelemmel az EUMSZ 16. cikkének (2) bekezdésére és az Európai Unió Alapjogi Chartája 8. cikkének (3) bekezdésére, amely előírja, hogy a személyes adatok kezelésének felügyeletét független adatvédelmi hatóságokra kell bízni, a DSC-k ezáltal nem kerülhetik meg az adatvédelmi hatóságokat megillető hatásköröket, ez azonban nem akadályozza azt, hogy saját önálló hatáskörüket gyakorolják. A Bundeskartellamt ügy gyakorlati alkalmazásával kapcsolatosan a magyar Gazdasági Versenyhivatal Viber ügyében hozott határozat hozható fel példaként, ahol a magyar Versenyhivatal a magyar Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság hatóság állásfoglalását és vele való konzultációt követően

hozott kötelezettségvállalás elfogadásával kapcsolatos határozatot[520] és figyelembe vette az Európai Adatvédelmi Testület hozzájárulás vagy fizetési modellekkel kapcsolatos iránymutatását is. Ezzel kapcsolatosan az lehet előremutató, hogy a DSA szoros adatvédelmi kapcsolódásai és kereszthivatkozásai miatt, amelyek emiatt az Európai Adatvédelmi Testület és az Európai Adatvédelmi Biztos álláspontja szerint a felügyelet fragmentációjának veszélyével járnak, a DSC-k együttműködési megállapodást kötnek az adatvédelmi felügyeleti hatóságokkal az adatvédelmi jogszabályok egységes alkalmazása tekintetében és figyelembe veszik az európai uniós joggyakorlati fejleményeket.

A DSA intézményi keretei a fentiek fényében fontos szerepet játszanak nemcsak a digitális platformok szabályozásában, hanem az adatvédelem biztosításában is, mellyel kapcsolatban az adatvédelmi felügyeleti hatóságokkal való együttműködés az elvárás, figyelemmel a lojális együttműködés e kötelezettségére. Az újonnan létrehozott DSC-k tehát szabályozó hatóságként csak úgy működhetnek, ha figyelembe veszik az Európai Bíróság joggyakorlatában megállapított követelményeket, ami fokozott együttműködést igényel a tagállamok és az Európai Bizottság, az Európai Adatvédelmi Testület és a tagállami felügyeleti hatóságok között.

A Meta/Bundeskartellamt ügyben hozott bírósági ítélet a lojális együttműködés elvét (EUSZ 4. cikk (3) bek.) tehát konkrét jogi kötelezettséggé emeli a digitális felügyelet területén. Az ítéletből levezethető, hogy amikor egy DSC a DSA szerinti hatáskörében eljárva szükségszerűen adatvédelmi kérdéseket (például a profilalkotásból eredő rendszerszintű kockázatokat) vizsgál, köteles konzultálni az illetékes adatvédelmi hatósággal. A konzultáció elmulasztása nem csupán rossz közigazgatási gyakorlat, hanem az uniós jog megsértését jelentené.

A következő pontokban definiálásra kerül a DSA végrehajtási logikája, feltárva annak rendszerszintű és proaktív jellegét. Ezt követően az elemzés azonosítja a DSA és a GDPR közötti konkrét anyagi jogi átfedéseket, bemutatva, hogyan adnak a DSA specifikus szabályai új értelmezési keretet és végrehajtási eszközöket az adatvédelmi hatóságok számára. Az elemzés jogilag is megalapozza az együttműködés kötelező jellegét a Meta/Bundeskartellamt ügyben hozott európai bírósági ítéletre támaszkodva.

[520] GVH VJ/6/2020. sz ügy; https://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2020/vj-62020142; lehívás: 2024.09.15

4.5 A DSA szerinti felügyeleti logika

A DSC-k felügyeleti logikájának megértéséhez elengedhetetlen annak kontrasztba állítása a GDPR alapján működő adatvédelmi hatóságok hagyományos megközelítésével. A különbség nem csupán a hatáskörökben, hanem a szabályozói filozófiában rejlik. A tagállamok által kijelölt Digitális Szolgáltatási Koordinátorok (Magyarországon a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság) feladata a DSA betartásának felügyelete és kikényszerítése nemzeti szinten, valamint az uniós szintű együttműködés biztosítása.

A GDPR alapján az adatvédelmi hatóságok tipikusan adatkezelési műveletekre fókuszálnak: az adatgyűjtés jogszerűségét, egy hozzájárulás érvényességét vagy egy adatkezelési tájékoztató megfelelőségét vizsgálják, jellemzően egy panasz vagy incidens nyomán és utólag (*ex-post*). A DSA ezzel szemben, különösen VLOP és VLOSE szolgáltatók esetében, egy alapvetően eltérő megközelítést honosít meg.

A DSA 34. és 35. cikkei kötelezik ezen szolgáltatókat a szolgáltatásaik kialakításából, működéséből és használatából eredő rendszerszintű kockázatok *ex-ante* azonosítására, elemzésére és mérséklésére. A rendelet kifejezetten nevesíti e kockázatok között az alapvető jogokra, ezen belül a magánéletre és a személyes adatok védelmére gyakorolt tényleges vagy előrelátható negatív hatásokat. Ez a kockázatalapú megközelítés a pénzügyi szabályozásból származik[521], ahol a rendszerszintű kockázat egy egyedi szereplő csődjének a teljes rendszerre gyakorolt hatását jelenti; a digitális térben ez a platformok működéséből fakadó, széles körű társadalmi károkra (például választási folyamatok befolyásolása, alapvető jogok sérelme) utal. A DSC (illetve a VLOP-ok esetében az Európai Bizottság) felügyeleti logikája tehát nem azt kérdezi, hogy egy adott profilalkotás megfelel-e a GDPR 6. cikkének, hanem azt, hogy a platform teljes algoritmikus rendszere – beleértve a hirdetési technológiákat, az ajánlórendszereket és a tartalommoderálási folyamatokat – hogyan járul hozzá társadalmi szintű károkhoz, mint például a manipulatív tartalom terjedése vagy a sérülékeny csoportok diszkriminációja.

[521] Griffin, R. (2025). Governing platforms through corporate risk management: the politics of systemic risk in the Digital Services Act, Sciences Po Law School, European Law Open (2025), page 1 of 31 doi:10.1017/elo.2025.17, p 10.

Ez a DSA szerinti logika egy makroszintű, szociotechnikai szemléletet képvisel. Arra kényszeríti a platformokat és a felügyeletet, hogy az adatvédelmi problémákat ne izolált jogi hibákként, hanem a platform üzleti modelljének és technikai architektúrájának szükségszerű következményeiként kezeljék. A fókusz a „rendszeren" van, nem az egyedi műveleten vagy adatvédelmi problémákon, és a felügyelet nem elsősorban jogi dokumentumokat auditál, hanem a platform működési mechanizmusait és azok társadalmi hatásait vizsgálja.

A GDPR végrehajtási gyakorlata rávilágított arra a problémára, hogy a jelentős, akár milliárd eurós bírságok sem feltétlenül eredményezik a jogsértő üzleti modellek alapvető megváltoztatását. A szankciók gyakran az „üzletmenet költségévé" válnak, amelyet a technológiai óriások képesek elviselni, miközben a jogsértő gyakorlatot csak minimális változtatásokkal folytatják. A GDPR 2018-as bevezetése óta kiszabott, esetenként milliárd eurós bírságok ellenére a nagy platformok alapvető üzleti modelljei keveset változtak, ami rávilágít a pusztán utólagos szankcionálás korlátaira.

A DSA logikája ezzel szemben a megelőzésre épül. A DSA olyan *ex-ante* kötelezettségeket ír elő, mint a kötelező kockázatcsökkentő intézkedések (például a szolgáltatás kialakításának módosítása), a független auditok és a belső megfelelési funkciók megerősítése. A cél nem a már bekövetkezett kár szankcionálása, hanem a kár bekövetkezésének megakadályozása a platformok belső folyamatainak és rendszereinek szabályozásán keresztül. Ez a proaktív modell sokkal hatékonyabb lehet a rendszerszintű jogsértések kezelésében, mint a reaktív bírságolás. Az adatvédelmi hatóságok számára ez a logika azt jelenti, hogy ahelyett, hogy csak a jogsértés tényét állapítanák meg, fel kell tenniük a kérdést: a vizsgált adatkezelő rendelkezik-e olyan belső eljárásokkal és technikai beállításokkal, amelyek *by design* megelőzik az ilyen jogsértéseket? A GDPR 25. cikkében rögzített beépített és alapértelmezett adatvédelem elvének érvényesítéséhez a DSC-k proaktív, kockázatalapú szemlélete adhat új lendületet és módszertant.

4.6 Anyagi jogi metszéspontok - gyakorlati kihívások és szinergiák -

A DSA és a GDPR közötti kapcsolat nem merül ki az elvi párhuzamokban; számos konkrét anyagi jogi területen érintkeznek, ahol a DSC-k hatásköre és logikája közvetlenül befolyásolja

az adatvédelmi hatóságok munkáját. Az adatvédelmi hatóságok és DSC-k, illetőleg Európai Bizottság közötti együttműködés szükségessége nem csupán elméleti, hanem a gyakorlatban is számos konkrét területen megnyilvánul, ahol a két rendelet hatáskörei átfedik egymást. Ezen átfedések azonban nem kizárólag konfliktusforrásként, hanem szinergiaként is értelmezhetők, ahol az egyik jogszabály eszköztára megerősítheti a másik hatékony érvényesülését.

4.6.1 Rendszerszintű kockázatértékelés (DSA 34-35. cikk) mint a GDPR arányossági tesztjének új kontextusa

A DSA egyik leginnovatívabb eleme a VLOP/VLOSE szolgáltatókra rótt kötelezettség, amely szerint évente legalább egyszer azonosítaniuk, elemezniük és értékelniük kell a szolgáltatásaikból fakadó rendszerszintű kockázatokat. A DSA 34. cikke kifejezetten nevesíti e kockázatok között a személyes adatok védelméhez való alapvető jogra gyakorolt „tényleges vagy előrelátható negatív hatásokat". A platformoknak ezt követően észszerű, arányos és hatékony kockázatcsökkentő intézkedéseket kell bevezetniük (DSA 35. cikk). Bár az első, nyilvánosságra hozott kockázatértékelési jelentések gyakran túlságosan általánosak voltak, és nem tárták fel mélységében a platformok tervezéséből fakadó alapvető problémákat[522], e kötelezettség mégis új, makroszintű bizonyítási eszközt ad az adatvédelmi hatóságok kezébe. Az adatvédelmi hatóságok a DSA kockázatértékelési kötelezettségére hivatkozva ugyanis megkérdőjelezhetik egy platform teljes adatgyűjtési modelljének szükségességét. Ha egy platform saját, DSA által előírt kockázatértékelésében elismeri, hogy hirdetési rendszere bizonyítottan hozzájárul a sérülékeny felhasználók manipulatív célzásához (ami egy rendszerszintű kockázat), az adatvédelmi hatóság erősebb érvekkel rendelkezik amellett, hogy az ehhez szükséges kiterjedt profilalkotás sérti az adattakarékosság és a tisztességes adatkezelés GDPR szerinti elvét. A DSA tehát gyakorlatilag „bizonyítékot generál" az adatvédelmi hatóság számára, kézzelfoghatóvá téve az adatkezelés társadalmi szintű negatív hatásait.

Míg a GDPR szerinti adatvédelmi hatásvizsgálat egy konkrét adatkezelés többnyire egyéni és nem makroszintű kockázataira fókuszál, a DSA szerinti jelentés a platform teljes működésének rendszerszintű hatását vizsgálja. Ez a megközelítés gyakorlatilag megfordítja a bizonyítási

[522] Marie-Therese Sekwenz, Rita Gsenger, Scott Dahlgren, Ben Wagner (2025): Doing Audits Right? The Role of Sampling and Legal Content Analysis in Systemic Risk Assessments and Independent Audits in the Digital Services Act; arXiv:2505.03601v1 [cs.CY] 06 May 2025; p. 12.

terhet az adatvédelmi hatóságok és a platformok között. Ha egy VLOP a saját, DSA szerinti kockázatértékelésében elismeri, hogy például az ajánlórendszere vagy hirdetési rendszere negatív hatással van a felhasználók magánéletére, de nem tudja bemutatni, hogy hatékony kockázatcsökkentő intézkedéseket hozott, az adatvédelmi hatóság ezt a beismerést közvetlen bizonyítékként használhatja fel. Egy ilyen esetben a hatóság érvelhet úgy, hogy az alapul szolgáló kiterjedt profilalkotás nem felel meg a GDPR arányossági és szükségességi követelményeinek, hiszen a platform maga dokumentálta a rendszerszintű kockázatot, amelyet nem volt képes hatékonyan kezelni. A DSA kockázatértékelési kötelezettsége így egyfajta „önbevallási" mechanizmust hoz létre, amely jelentősen megkönnyítheti az adatvédelmi hatóságok számára a rendszerszintű GDPR-jogsértések bizonyítását.

4.6.2 „Sötét minták" (DSA 25. cikk) és a hozzájárulás érvénytelensége

A felhasználói autonómia védelmének másik kulcsfontosságú területe a manipulatív vagy megtévesztő online interfészek, az úgynevezett „sötét minták" szabályozása. Mint fentebb bemutatásra került, a DSA 25. cikke általános tilalmat vezet be e gyakorlatokkal szemben, megtiltva az online platformoknak, hogy úgy tervezzék meg felületeiket, hogy az megtévessze, manipulálja vagy más módon korlátozza a felhasználók szabad és tájékozott döntéshozatalát. Ez a tilalom szorosan összekapcsolódik a GDPR hozzájárulásra vonatkozó érvényességi feltételeivel.

A GDPR értelmében a hozzájárulás csak akkor érvényes, ha az „önkéntes", „konkrét", „tájékozott" és „egyértelmű". Az EDPB már a DSA alkalmazandóvá válása előtt iránymutatást[523] adott ki, amelyben a manipulatív tervezési megoldásokat (például a hozzájárulás megtagadásának megnehezítése, félrevezető vizuális elemek) összekapcsolta a hozzájárulás önkéntességének hiányával, és ebből fakadó érvénytelenségével. A DSA 25. cikke ezt a jogértelmezést egyértelmű jogszabályi szintre emeli, és egy „per se érvénytelen" hozzájárulás koncepciójának alapját teremti meg.

Amennyiben egy DSC a hatáskörében eljárva megállapítja, hogy egy platform felülete a DSA 25. cikke értelmében tiltott sötét mintának minősül, az ezen a jogellenesen manipulatív

[523] EDPB - Deceptive design patterns in social media platform interfaces" (Guidelines 3/2022 – Version 2.0)

felületen keresztül megszerzett hozzájárulás a GDPR alapján automatikusan érvénytelennek tekintendő. Ebben az esetben az adatvédelmi hatóságnak már nem szükséges külön bizonyítania a manipuláció pszichológiai hatását vagy az önkéntesség hiányát; elegendő a DSC jogerős döntésére hivatkoznia, hogy az interfész megoldás jogszabályba ütközik. Az egyik jogszabály megsértése így közvetlenül a másik szerinti jogalap érvénytelenségét vonja maga után, ami jelentősen egyszerűsíti és gyorsítja a GDPR végrehajtását a manipulatív hozzájárulás-kérő gyakorlatokkal szemben.

4.6.3 Célzott hirdetések abszolút tilalmai (DSA 26. és 28. cikk) mint a jogos érdek korlátai

A DSA a célzott hirdetések terén olyan specifikus, abszolút tilalmakat vezet be, amelyek felülírják a GDPR általános, hozzájáruláson, szerződésen vagy jogos érdek mérlegelésén alapuló szabályait, és ezzel kizárják ezen jogalapok alkalmazhatóságát. Ezekben az esetekben a DSA lex specialis-ként működik, amely konkretizálja a GDPR általános szabályait.

A DSA kategorikusan megtiltja a profilalkotáson alapuló célzott hirdetéseket, ha azok a GDPR 9. cikke szerinti különleges kategóriájú személyes adatokon (például egészségi állapot, politikai vélemény, szexuális irányultság) alapulnak. Fontos, hogy ez a tilalom abszolút, tehát az érintett kifejezett hozzájárulása sem teszi jogszerűvé az ilyen adatkezelést. Ez a szigorítás egyértelmű szinergiát teremt az adatvédelmi hatóságok számára: nem kell a hozzájárulás érvényességének komplex kérdéseivel, a jogos érdek teszt megfelelőségével vagy a szerződéses szükségszerűség kérdéseivel foglalkozniuk, elegendő a DSA tilalmára hivatkozniuk a jogellenesség megállapításához.

Hasonlóképpen, a DSA megtiltja a profilalkotáson alapuló célzott hirdetések megjelenítését, ha a platform „kellő bizonyossággal” tudja, hogy a felhasználó kiskorú. Ez a tilalom szintén felülírja a GDPR 8. cikkét, amely bizonyos feltételekkel lehetővé teszi a gyermekek (vagy szüleik) hozzájárulását. A DSA itt egyértelműen a legkiszolgáltatottabb csoport védelmét helyezi előtérbe, és egyértelmű jogi alapot ad az adatvédelmi hatóságoknak a fellépésre.

Ezek a tilalmak gyakorlatilag előre eldöntik a GDPR szerinti jogalap kérdéseket, és az érdekmérlegelési teszt kimenetelét: ha egy adatkezelés a DSA alapján tiltott, akkor az ahhoz

fűződő érdek nem minősülhet „jogszerűnek” a GDPR értelmében. Ez a jogalkotói beavatkozás jelentősen csökkenti a jogbizonytalanságot és megerősíti az adatvédelmi hatóságok pozícióját. A DSA logikája itt a legkockázatosabb gyakorlatok teljes betiltása, ami egyértelműbb és könnyebben végrehajtható szabályt teremt az adatvédelmi hatóságok számára is. Ez a szigorítás egyértelműen jelzi a jogalkotó szándékát, hogy a legkockázatosabb profilalkotási gyakorlatokat – még az érintett hozzájárulása esetén is – korlátozza a platformokon.

4.6.4 Ajánlórendszerek átláthatósága (DSA 27. és 38. cikk) és a profilalkotás korlátozása

Az ajánlórendszerek a platformok üzleti modelljének központi elemei, amelyek mélyen adatvédelmi jellegűek, mivel gyakran kiterjedt profilalkotáson alapulnak. A DSA ezen a téren is új eszközöket ad a felhasználók és a hatóságok kezébe.

A platformoknak a szerződési feltételeikben világosan és érthetően le kell írniuk az ajánlórendszereik működésének fő paramétereit, és lehetőséget kell biztosítaniuk a felhasználóknak ezek módosítására (vö. DSA 27. cikk). Ez a követelmény közvetlenül támogatja a GDPR „tájékozott hozzájárulás” elvét. Az adatvédelmi hatóságok ezen információk alapján könnyebben felmérhetik, hogy a felhasználók valóban megértették-e, milyen profilalkotásba egyeznek bele.

A VLOP/VLOSE szolgáltatóknak kötelezően biztosítaniuk kell legalább egy olyan ajánlórendszer-opciót, amely nem a GDPR szerinti profilalkotáson alapul (vö. DSA 38. cikk). Ez a rendelkezés egyértelműen megerősíti a GDPR 21. cikke szerinti, profilalkotás elleni tiltakozáshoz való jogot. Ha egy platform nem kínál ilyen alternatívát, az adatvédelmi hatóság érvelhet azzal, hogy a profilalkotáshoz adott hozzájárulás nem volt „önkéntes”, mivel a felhasználónak nem volt valódi választási lehetősége.

4.6.5 Tartalommoderálás mint kötelező adatkezelés

A DSA 16. és 17. cikkei kötelezettségeket írnak elő a bejelentések kezelésére és a moderálási döntések indoklására, míg a 9. és 10. cikkek a hatósági végzések teljesítését teszik kötelezővé. E tevékenységek szükségszerűen személyes adatok (például a bejelentő, a tartalmat feltöltő

felhasználó adatai) kezelésével járnak. A DSA itt egyértelmű jogi kötelezettséget teremt, ami a GDPR 6. cikk (1) bekezdés c) pontja szerinti jogalapot szolgáltatja az adatkezeléshez.

Az adatvédelmi hatóságoknak ismerniük kell a DSC-k szempontrendszerét, hogy megítélhessék ezen adatkezelések szükségességét és arányosságát. A DSC fogja meghatározni, hogy egy platform tartalommoderálási rendszere megfelel-e a DSA követelményeinek. Ha a DSC egy rendszert megfelelőnek ítél, az adatvédelmi hatóság nehezen érvelhet azzal, hogy az ahhoz kapcsolódó adatkezelés a GDPR szerint szükségtelen. A két hatóság értékelése itt elválaszthatatlanul összefonódik. A platformoknak a szerződési feltételeikben és átláthatósági jelentéseikben is részletesen be kell számolniuk ezen moderálási gyakorlatokról, ami további információforrást jelenthet az adatvédelmi hatóságok számára is.

4.6.6 Fokozott átláthatósági kötelezettségek, mint bizonyítékforrás az adatvédelmi hatóságok számára

A fentieket meghaladóan a DSA számos olyan átláthatósági és jelentéstételi kötelezettséget ír elő, amelyek nyilvánosan elérhetővé tesznek olyan információkat, amelyeket az adatvédelmi hatóságok közvetlen bizonyítékként használhatnak fel vizsgálatok során.

A platformoknak rendszeresen jelentést kell közzétenniük tartalommoderálási tevékenységükről, beleértve az automatizált eszközök használatát is (vö. DSA 15. és 24. cikkei). Ha egy ilyen jelentésből kiderül, hogy a platform aránytalanul vagy pontatlan adatok alapján moderál tartalmakat, az sértheti a GDPR pontosságra és tisztességes adatkezelésre vonatkozó elveit.

A VLOP/VLOSE szolgáltatóknak nyilvános adattárat kell létrehozniuk a platformjukon megjelenő hirdetésekről, beleértve a célzáshoz használt fő paramétereket is (vö. DSA 39. cikk). Ez az adattár felbecsülhetetlen értékű forrás lehet az adatvédelmi hatóságok számára annak vizsgálatára, hogy a platform nem végez-e tiltott (például különleges adatokon alapuló) profilalkotást.

4.6.7 Kutatói adathozzáférés (DSA 40. cikk) mint új adatkezelési jogalap és felügyeleti eszköz

A DSA 40. cikke egy új, szabályozott keretet teremt az ellenőrzött kutatók számára, hogy hozzáférjenek a VLOP/VLOSE platformok adataihoz a rendszerszintű kockázatok vizsgálata céljából. Ennek kettős adatvédelmi relevanciája van: a platformok számára ez a cikk egy új jogi kötelezettséget teremt (GDPR 6. cikk (1) bek. c) pont), amely alapján kötelesek személyes adatokat (megfelelő anonimizálás vagy pszeudonimizálás után) hozzáférhetővé tenni a kutatók felé. Másrészről az adatvédelmi hatóságok felügyelhetik, hogy ez az adattovábbítás megfelel-e a GDPR elveinek, különösen az adattakarékosság és a célhoz kötöttség követelményének. A kutatók által feltárt eredmények – például egy algoritmikus diszkriminációt vagy manipulatív gyakorlatot bizonyító tanulmány – független bizonyítékként szolgálhatnak az adatvédelmi hatóságok számára egy hivatalos vizsgálat megindításához. A kutatói hozzáférés így a civil társadalom és a tudományos közösség bevonásával erősíti a platformok elszámoltathatóságát, tehermentesítve ezzel az adatvédelmi hatóságokat.

4.7 A lojális együttműködés kötelezettsége és a Bundeskartellamt ügy megállapításainak kiterjesztése

Az adatvédelmi és a digitális szolgáltatási felügyelet közötti hatékony koordináció nem csupán szakmai jó gyakorlat, hanem az uniós jog által megkövetelt kötelezettség. A fentebb bemutatott Meta/Bundeskartellamt ügyben (C-252/21) hozott európai bírósági ítélet kulcsfontosságú precedenst teremtett, mivel a Bíróság kimondta, hogy egy versenyhatóság a saját hatáskörében eljárva figyelembe veheti a GDPR-nak való megfelelést, de ehhez köteles lojálisan együttműködni az illetékes adatvédelmi hatósággal. Ez a jogelv *mutatis mutandis* alkalmazandó a DSC-adatvédelmi hatóságok viszonyára is. Amikor egy DSC a DSA szerinti feladatai (például rendszerszintű kockázatok felügyelete) ellátása során szükségszerűen adatvédelmi kérdéseket értékel, az EUB ítélete alapján kötelezettsége, hogy konzultáljon az adatvédelmi hatóságokkal. Az együttműködés tehát nem opcionális, hanem az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 4. cikk (3) bekezdésében rögzített lojális együttműködés elvéből fakadó jogi kötelezettség. A konzultáció elmulasztása az uniós jog megsértését jelentené, és aláásná a szabályozási rendszer koherenciáját. Az Európai Bíróság ítélete kimondja, hogy a nemzeti hatóságoknak az EUSZ 4. cikk (3) bekezdése alapján kötelességük a lojális együttműködés, ami magában foglalja a konzultációt és a másik hatóság döntéseinek tiszteletben tartását, elkerülve az ellentmondásos értelmezéseket.

10.24395/KRE.2026.003

5. VÉGKÖVETKEZTETÉSEK ÉS SZAKMAI JAVASLATOK

Részletesen bemutatásra került, hogy egyrészt a DSA *lex specialis* szerepet tölt be a GDPR-ral és az ePrivacy irányelv szabályaival szemben, másrészt kiegészíti annak rendelkezéseit. Ezért elemeztük: (1) a platformok szabályozásával kapcsolatos szabályozási igényt; (2) az adatvédelmi jogszabályok és az adatvédelmi alapelvek általános alkalmazását platformokra; (3) azt, hogy a DSA milyen új adatvédelmi követelményeket támaszt a platformok részére, ideértve a DSA alkalmazásával összhangban álló adatkezelési jogalapok alkalmazását, gyermekek védelmét, fogyatékkal élő személyek online platform használatának elősegítését, az online platformok felelősségét; a GDPR és a DSA kapcsolatát a „dark patterns" (manipulatív tervezési minták) tekintetében, és az új adatkezelési tilalmakat, melyeket a DSA új követelményei indokolnak és a kapcsolódó, új adatvédelmi kötelezettségeket, valamint (4) az új intézményi keretet, amely az adatvédelmi hatóságokkal a lojalitás elve alapján szorosan együttműködve szabályozza az online platformok adatkezelését.

A DSA szerint az online platformok és keresőprogramok adatkezelők (és esetenként adatfeldolgozók) a GDPR értelmében, ezért a GDPR 6. cikk (1) bekezdése alapján jogszerű adatkezelést kell folytatniuk. A DSA új jogi kötelezettségeket határoz meg, különösen a tartalommoderáció és eljárási szabályok tekintetében, a gyermekek jogai védelmében, és együtt alkalmazandó az adatvédelmi jogszabályokkal. A DSA kifejezetten szabályozza a sötét tervezési minták tilalmát, amely megerősíti az adatvédelmet, és elősegítheti vagy éppen korlátozhatja a személyes adatok védelmét a GDPR-ral összhangban. A DSA továbbá szigorítja a profilalkotás és célzott hirdetések szabályozását, különösen a kiskorúak és érzékeny személyes adatok használata esetén. A VLOP és VLOSE szolgáltatók számára pedig kötelezővé teszi, hogy nem csak profilalkotáson alapuló ajánlórendszert kínáljanak, hanem profilozás nélküli alternatívát is biztosítsanak.

Az intézményi együttműködés szempontjából a DSA új intézményi keretet is kialakít, amely a tagállamokban a digitális szolgáltatások koordinátorainak szerepét erősíti, amelyek adatvédelmi szabályozói feladatokat is elláthatnak. Ez az új keret koordinációt igényel a GDPR felügyeleti hatóságai és a DSA koordinátorai között. Az értekezés arra is rámutat, hogy további elemzések szükségesek, különösen a sötét tervezési minták, jogok gyakorlása és intézményi együttműködés területén a GDPR és a DSA összefüggéseiben, amelynek a felügyeleti

hatóságok, az Európai Adatvédelmi Testület és az Európai Bíróság részéről további részletezése szükséges.

Az európai uniós adatvédelmi szabályozás és a DSA közötti kölcsönhatás vizsgálatakor kulcsfontosságú ugyanis olyan szakpolitikai ajánlások kidolgozása, amelyek biztosítják, hogy mindkét keretrendszer harmonizált, koherens és képes legyen az adatvédelem fokozására, miközben előmozdítja az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot és a felhasználói jogokat a digitális térben. Másrészről a feltárt intézményi kihívások és a gyakorlati szinergiák alapján egyértelmű, hogy az európai uniós adatvédelmi rezsim és a DSA hatékony, koherens és a jogbiztonságot szolgáló érvényesítése elképzelhetetlen a felügyeleti hatóságok közötti szoros és formalizált együttműködés nélkül. Ehhez egy olyan integrált felügyeleti modell kialakítása szükséges, amely elkerüli a fragmentációt és maximalizálja a jogérvényesítés hatékonyságát.

Az alábbiakban szakpolitikai szempontból néhány kulcsfontosságú, konkrét ajánlásra vonatkozó javaslat található:

i. Az adatvédelmi szabályok és a DSA végrehajtása közötti szinergiák fokozása

- **Az adatvédelmi felügyeleti hatóságok és a digitális szolgáltatási koordinátorok közötti együttműködés és koordináció:** A DSA alapján létrehozott digitális szolgáltatási koordinátoroknak szorosan együtt kell működnie az Európai Adatvédelmi Testülettel és a nemzeti adatvédelmi hatóságokkal annak biztosítása érdekében, hogy a DSA és a GDPR által átfedő felelősségi köröket következetesen kezeljék, különösen akkor, ha a végrehajtási intézkedések adatvédelmi kérdéseket és a DSA betartását egyaránt érintik. Egyértelmű és hivatalos együttműködési csatornák létrehozása szükséges az adatvédelmi hatóságok és a digitális szolgáltatási koordinátorok között annak biztosítása érdekében, hogy mind az adatvédelmi szabályozás, mind pedig a platformok elszámoltathatósága megfelelő módon érvényesüljön. Ezt az együttműködést közös iránymutatásokkal, közös ellenőrzésekkel és információmegosztási mechanizmusokkal lehetne elősegíteni. Koordinációt igényel az adatvédelmi hatóságok és a DSC-k együttes, illetve párhuzamos eljárása, különös figyelemmel a kétszeres eljárás tilalmára is.

- **Az egymást átfedő jogszabályi kötelezettségek pontosítása:** DSA és GDPR / ePrivacy követelmények együttes alkalmazása további tisztázást és iránymutatást igényel. Az EDPB és az Digitális Szolgáltatások Európai Testület közös iránymutatásai segíthetnének a platformokkal szembeni megfelelési elvárások tisztázásában. Ezeknek az iránymutatásoknak ki kell terjedniük a legfontosabb metszéspontokra, például a személyes adatokat tartalmazó tartalom moderálására, az algoritmikus elszámoltathatóságra és az adatvezérelt szolgáltatások átláthatóságára. A GDPR (például az adatkezeléssel kapcsolatos hozzájárulás) és a DSA (például az algoritmikus döntéshozatal átláthatósága) szerinti kötelezettségek egyértelmű összehangolására van szükség az ellentmondások elkerülése és annak biztosítása érdekében, hogy a platformok mindkét szabályozás elvárásainak egyaránt meg tudjanak felelni. A GDPR és a DSA közötti kölcsönhatásra vonatkozó szakpolitikai ajánlásoknak, útmutatóknak a fokozott átláthatóságot és a felhasználók jogainak védelmét kell előtérbe helyezniük. A kötelezettségek összehangolása döntő fontosságú olyan koherens szabályozási keret fenntartásához, amely mind az adatvédelmet, mind a digitális platformok jogszerű működését szolgálja. Ezek az útmutatók konkrét példákkal és gyakorlati helyzetekkel segíthetnék a platformokat abban, hogy hogyan értelmezzék és alkalmazzák a jogszabályokat és hogyan feleljenek meg a szabályozó hatósági elvárásoknak egyidejűleg. A szabályozási harmonizációra irányuló erőfeszítéseket kell tenni a kötelezettségek észszerűsítése érdekében, ahol azok átfedik egymást.

- **Magyarországon** a DSA követelményei alkalmazásával kapcsolatosan megerősített együttműködés kialakítása javasolt a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság és a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság között. A jogalkotás szintjén megfontolandó a GDPR és az Elkertv. adatvédelmi rendelkezései végrehajtásából eredő fragementáció felszámolása és a NAIH egyértelmű felhatalmazása a vonatkozó adatvédelmi rendelkezések érvényesítésére.

ii. Szintetizált hatósági megközelítés igénye

Annak érdekében, hogy az adatvédelmi hatóságok hatékonyan tudjanak fellépni a platformgazdaság kihívásaival szemben, elengedhetetlen, hogy a DSA logikája alapján a DSC-k által képviselt rendszerszintű és proaktív logikát beépítsék saját működésükbe.

- **Rendszerszintű és proaktív szemlélet meghonosítása:** Az adatvédelmi hatóságoknak a reaktív panaszkezelésen túlmenően proaktív, ágazati vizsgálatokat kell indítaniuk a platformok üzleti modelljeiből fakadó, rendszerszintű adatvédelmi kockázatok feltárására. Ez a logika a problémák gyökerét célozza, nem csupán a tüneteket.

- **Tervezési szempontú vizsgálatok szükségessége:** Az adatvédelmi hatóságoknak technológiai szakértelmet kell bevonniuk (például UX-tervezők, adattudósok, mérnökök) annak elemzésére, hogy a platformok tervezési döntései – az algoritmusok, a felhasználói felületek, az adatarchitektúrák – hogyan sértik a GDPR elveit. A vizsgálatoknak ki kell terjedniük a kódra és a felhasználói élményre, nem maradhatnak meg a jogi dokumentumok szintjén. A DSA bevezetése utáni első rendszerszintű kockázatértékelések kritikái rámutattak, hogy a platformok gyakran a felhasználói tartalmakra fókuszálnak, és nem elemzik kellő mélységgel a saját tervezési döntéseikből (például ajánlórendszerek, felületek kialakítása) fakadó kockázatokat, ami alátámasztja az architekturális vizsgálatok szükségességét.

- **A DSA átláthatósági eszközeinek a proaktív használata:** Az adatvédelmi hatóságoknak bizonyítékként kell felhasználniuk a DSA által a VLOP / VLOSE szolgáltatók számára előírt dokumentumokat és jelentéseket. A platformok saját kockázatértékelései (DSA 34. cikk), a független auditok jelentései (DSA 37. cikk) és a nyilvános hirdetési adattárak (DSA 39. cikk) értékes forrásként szolgálhatnak az adatvédelmi vizsgálatok megalapozásához, és csökkenthetik a hatóságok bizonyítási terhét. Ezen túlmenően a DSA által a kutatók számára biztosított adathozzáférés (DSA 40. cikk) eredményei szintén értékes, független bizonyítékokkal szolgálhatnak a hatósági eljárásokhoz, melyek felhasználása indokolt.

- **Az arányosság és adattakarékosság újra értelmezése**: Az adatvédelmi hatóságoknak a DSA rendszerszintű kockázati keretrendszerére hivatkozva kell érvelniük amellett, hogy a jelentős társadalmi károkat okozó adatkezelési gyakorlatok per se aránytalanok és sértik az adattakarékosság elvét a GDPR szerint. Ez a megközelítés a versenyjogi logika (piaci hatás) és a DSA-logika (rendszerszintű kockázat) szintézisét valósítja meg az adatvédelmi jogalkalmazásban, lehetővé téve az adatvédelmi hatóságok számára,

hogy hatékonyabban lépjenek fel azokkal az üzleti modellekkel szemben, amelyek alapvetően összeegyeztethetetlenek az európai alapjogi keretrendszerrel.

iii. Algoritmikus átláthatóság és adatvédelem

A DSA megköveteli, hogy a platformok átláthatóságot biztosítsanak az algoritmikus döntéshozatalról, míg a GDPR a személyes adatok kezelésének átláthatóságára összpontosít. Meg kell követelni a platformoktól, hogy tegyék közzé, hogyan használják fel a személyes adatokat az algoritmusok képzéséhez vagy tartalmi ajánlások készítéséhez, biztosítva, hogy a felhasználók megértsék e rendszerek logikáját és adatvédelmi következményeit. A platformokat kötelezni kell arra, hogy világos és érthető tájékoztatást adjanak az automatizált döntésekről, a profilalkotásról és a személyre szabott tartalomról, beleértve az adatvédelmi megfontolásokat is. További iránymutatás és jó gyakorlatokra vonatkozó ajánlások szükségesek arról, hogy az online platformok a DSA és a GDPR szerinti transzparencia kötelezettségeiknek hogyan tudnak egymást kiegészítve és oly módon eleget tenni, hogy mindkét rezsimnek megfeleljenek.

iv. Koordinált kockázatértékelés és kockázatcsökkentés

A DSA és a GDPR egyaránt hangsúlyozza a kockázatkezelést, így a DSA esetében a rendszerszintű kockázatok kezelését (például a jogellenes tartalom terjedése), a GDPR pedig az adatvédelmi kockázatok kockázatarányos kezelését. A kockázatértékelés a DSA szerint a rendszerszintű kockázatokra, míg a GDPR szerinti kötelezettség adatvédelmi hatásvizsgálatra terjed ki és a jogszabály nem tisztázza ezek viszonyát. Ezzel kapcsolatos módszertani útmutató kialakítása egyszerűsítené a megfelelést, és a kockázatcsökkentés holisztikusabb megközelítését ösztönözné.

v. Tartalom-moderálás és adatvédelem

Amennyiben a (DSA által előírt) tartalommoderálási folyamatok személyes adatokat tartalmaznak, a tartalomeltávolítási folyamatoknak tiszteletben kell tartaniuk az adatvédelmi jogokat, ugyanakkor biztosítani kell a DSA jogellenes tartalom elleni küzdelemre vonatkozó kötelezettségeinek. Ezen a területen kulcsfontosságú olyan hatósági iránymutatások kibocsátása, melyek a platformok részére legjobb gyakorlatként szolgálhatnak az ezzel

kapcsolatos ellentétes érdekek mérlegelésében. Tisztázást igényel, hogy az automatizált eszközök alkalmazása és az önkéntes vizsgálatok milyen adatkezelések, korlátozások és megfigyelések bevezetését teszi lehetővé, ami összhangban van az adatminimalizálás és a célhoz kötöttség követelményével.

vi. Adatminimalizálás és célzott hirdetések

A DSA foglalkozik a reklámozás átláthatóságának szükségességével, különösen a profilalkotáson alapuló célzott hirdetések tekintetében. Az ajánlásoknak hangsúlyozniuk kell az e követelmények és a GDPR adatminimalizálásra és célhoz kötöttségre vonatkozó elvei közötti egyértelműbb kapcsolatot. Az adatvédelmi felügyeleti hatóságoknak és a digitális szolgáltatási koordinátoroknak közösen kell ösztönözniük a viselkedési adatokra való kevesebb támaszkodást, és ösztönözniük kell a digitális reklámozás adatvédelmi szempontból kedvezőbb formáit.

vii. Online interfész tervezés és sötét minták

A GDPR és a DSA egyaránt foglalkozik a megtévesztő tervezésen keresztül történő felhasználói manipulációval, az úgynevezett „sötét mintákkal”. Figyelemmel arra, hogy ez a kérdés a fogyasztóvédelmi jogérvényesítést, digitális szolgáltatási koordinátorokat és az adatvédelmi felügyleti hatóságokat egyaránt érinti, biztosítani kell, hogy ezen szereplők joggyakorlata egységes legyen ezen a területen és koordináltan kezeljék ezeket a problémákat.

viii. A felhasználói jogok és jogorvoslati mechanizmusok megerősítése

Mind a DSA, mind pedig a GDPR jogokat állapít meg a felhasználók számára - a GDPR az adatvédelemre, a DSA pedig a jogellenes tartalmakra vonatkozóan. Indokolt lenne egy egységes, felhasználóbarát rendszer létrehozása mindkét rendelet szerinti jogsértésekkel kapcsolatos panaszok benyújtására, biztosítva, hogy a felhasználók jogorvoslatot kérhessenek olyan ügyekben, amelyek mind az adatvédelemmel, mind a platformok DSA szerinti felelősségével kapcsolatosak.

ix. Platformok fokozott elszámoltathatósági intézkedései

A GDPR és a DSA hatálya alá tartozó platformoktól meg kell követelni, hogy a két szabályozásnak való megfelelést fokozott belső elszámoltathatósági mechanizmusok révén bizonyítsák. Ez magában foglalhatná az adatkezelést, az adatvédelmi hatásvizsgálatokat és a DSA tartalmi moderálási szabályainak való megfelelést felügyelő, több funkciót átfogó csoportok kialakítását.

x. Tudatosító kampányok

A tudatos felhasználói szokások kialakítása érdekében javasolt az egyes felügyeleti hatóságok általi közös tudatosságnövelő kampányok megfontolása mind a felhasználók, mind az online platform üzemeltetők felé, hangsúlyozva az egyes kötelezettségeket és felhasználói jogokat.

Az értekezésben bemutatott, a DSA által fémjelzett szabályozási korrekció azonban nem tekinthető a digitális piacok szabályozásának végpontjának. Az ePrivacy rendelet-tervezet visszavonása és a GDPR versenyképességi szempontú reformjáról szóló viták jelzik azt a folyamatos feszültséget, amely az Unió alapjogi központú védelmi paradigmája (GDPR, DSA) és a gazdasági-innovációs célú adat-hasznosítási paradigma (Data Act, DGA) között fennáll. A DSA sikere és az adatvédelem jövője ezért nagyban függ attól, hogy az ebben a munkában felvázolt új, hibrid jogérvényesítési modell a gyakorlatban mennyire bizonyul hatékonynak a platformhatalom ellensúlyozásában, és képes lesz-e megőrizni az európai alapjogi keretrendszer integritását a folyamatosan változó technológiai és politikai környezetben.

6. ENGLISH SUMMARY

The aim of this thesis is to present the relationship between the EU Digital Services Act[524] (DSA) and the EU data protection rules, namely the General Data Protection Regulation[525] (GDPR) and the ePrivacy Directive[526], with a special focus on the operation of online platforms and their obligations and responsibilities regarding the processing of personal data in the context of the DSA.

6.1 THE REGULATORY ISSUES FOR PERSONAL DATA PROCESSING ON DIGITAL PLATFORMS

Digital platforms collect data extensively, in particular by monitoring and profiling user activities and using targeted advertising. Such data processing practices entail significant privacy and data security risks. Tracking users' activities provides platforms with the opportunity not only to gain economic benefits but also to influence user behaviour, raising the risk of abuse and manipulation. This is particularly important for political communication and the spread of fake news, which can influence electoral processes and the shaping of public opinion. Self-regulation has failed in this area, requiring the European legislator to strictly regulate the activities of platforms in relation to the processing of personal data, or to lay down specific rules for intermediary service providers in the field of digital services. The DSA aims to modernise the liability regime for online platforms, in particular the treatment of illegal content, content hosting and the protection of users' rights in this respect. In this context, questions arise as to how EU data protection rules should be applied in the context of the DSA and what the implications of the application of the DSA are for the data protection rights of the users concerned, and what the consequences of regulatory overlaps, including enforcement, are.

[524] Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act); OJ L 277, 27.10.2022, p. 1–102

[525] Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance); OJ L 119, 4.5.2016; *p. 1–88*

[526] Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications); OJ L 201, 31.7.2002, p. 37–47

6.2 The Relationship and Interplay Between EU Data Protection Rules and DSA and Their Application to Digital Platforms

Since the European Union's GDPR became applicable in 2018, it provides a strict data protection framework for the operation of digital platforms. Such service providers, as data controllers or, where applicable, joint controllers, must ensure compliance with data protection principles in relation to the processing of personal data, including the requirements of lawfulness, fairness, transparency, purpose limitation, data minimisation, accuracy, integrity and confidentiality, accountability and respect for the rights of the data subject. In comparison, the ePrivacy Directive sets out specific rules for the online space, including the storage of and access to data on users' devices, such as the use of cookies and tracking devices, which complement and clarify the rules of the GDPR.

In comparison, the provisions of the DSA complement the EU data protection rules by imposing additional or, in some cases, stricter obligations on intermediary service providers covered by the DSA, but without affecting the data subjects' rights under the data protection rules and without undermining the application of the data protection rules. The DSA contains several references to the processing of personal data and the GDPR rules. These references can be grouped around different topics, such as the relationship between the GDPR, the ePrivacy Directive and the DSA; profiling and restrictions on targeted advertising; provisions on the protection of minors; data access and research; risk assessment and transparency requirements for very large online platforms; or notice and action mechanisms. From this perspective, the thesis presents how the application of these rules interplay with EU data protection rules and how the DSA complements the application of EU data protection rules, with a special focus on lawful processing, liability and specific data protection obligations under certain DSA rules, and also covering the issue of institutional cooperation.

6.3 The Role of Lawful Processing in the DSA

The DSA has a significant impact on data processing practices, as the obligations contained in the DSA affect the legal basis on which service providers can rely to process personal data. The legal basis for consent plays an important role in the context of the use of targeted advertising. The information requirements for online advertising do not affect the relevant provisions of the

GDPR, including consent and the rules on automated decision-making. The DSA imposes strict restrictions on the processing of special categories of personal data, as the DSA prohibits the processing of such data by online platforms for the purpose of targeted advertising based on profiling. In the case of minors, the DSA also restricts the use of consent by online platform providers to display profiling-based advertisements using the data of service users. Beyond this, the DSA sets out several data processing obligations that are mandatory data processing activities, i.e. they require platforms to process users' data in certain situations, such as when taking action against unlawful content, and therefore have no discretion over the processing of personal data.

6.4 Liability and Immunity for Breach of Data Protection Rules Under the DSA

The liability of online platforms varies depending on whether it is a liability for a breach of data protection rules or a breach of the DSA, or whether it is a breach committed by the online platform in relation to the activities carried out by the platforms or by the user of the online platform, where the liability relates to the activities of the users or the illegal content uploaded.

An online platform is liable for a breach of data protection rules when the platform itself processes the data and acts as a controller (joint controller) and its processing operations do not comply with the GDPR. Intermediary service providers typically carry out automated processing of content provided by third parties, and the content provider is primarily liable for any related breaches. The DSA and the Hungarian Act on E-Commerce[527] regulate the liability of intermediary service providers, under which they may be exempted if they are not aware of the infringements and their activities remain automatic, technical and passive, or if they deal with the infringing content immediately after becoming aware of it. The DSA does not impose a general monitoring obligation on intermediary service providers, so they are not obliged to monitor content passing through the system, which also has data protection implications, as such measures could disproportionately infringe the data protection rights of the users concerned. However, such a claim against an intermediary service provider may be pursued in court to prevent or stop an individual infringement.

[527] Act CVIII of 2001 on Electronic Commerce and on Information Society Services; Promulgated on 24 December 2001

An area where GDPR and DSA liability may overlap is when providers of Very Large Online Platforms (VLOPs) and Very Large Online Search Engines (VLOSEs) services fail to comply with their so-called due diligence obligations under the DSA with respect to the processing and protection of personal data, where the DSA requires these providers to identify, assess and mitigate systemic risks.

6.5 Platform-specific Data Protection Obligations Under the DSA

The DSA regulates the handling of illegal content, the conditions for content hosting and clarifies the absence of general monitoring and active fact-finding obligations for service providers and the possibility of voluntary, own-initiative investigations, which is closely linked to the liability and exemption from liability of service providers. The DSA introduces strict obligations for online platforms regarding the transparency of content moderation and use of automated systems. Platforms must provide users with detailed information on the content moderation tools they use, including automated decision-making processes. The provisions of the DSA reinforce users' rights and ensure that content monetisation, automated decision-making processes, online advertising, referral systems are transparent, and lay down specific rules on the protection of minors, the application of data minimisation rules and the use of profiling-based advertising to minors. The DSA states that service providers operating an online platform must not design or operate their online interface in a way that may deceive or manipulate users or distort their decision-making ability. Beyond this, the DSA sets a stricter accountability standard for VLOP and VLOSE operators regarding the processing of personal data, with one important control mechanism being access to data and data access by researchers, the rules for which are set out in the DSA and safeguards for the protection of personal data.

6.6 Institutional Cooperation and Policy Proposals

In terms of institutional cooperation, the DSA also develops a new institutional framework that strengthens the role of Digital Services Coordinators in the Member States, which may also encounter data protection supervision issues. This new framework requires coordination between data protection supervisory authorities and Digital Services Coordinators, taking into account the risk of fragmentation of supervision and considering the decision of the Court of

Justice of the European Union in Case C-252/21[528], which builds on the duty of loyal cooperation in relation to the relationship with data protection supervisory authorities. The thesis also points to the need for further analysis, in particular concerning dark design patterns, exercise of user / data subject rights and institutional cooperation in the context of the GDPR and the DSA. In this context, the thesis makes policy recommendations for synergies, cooperation and coordinated implementation between data protection rules and the application of the DSA.

*****

[528] Judgment of the Court Grand Chamber of 4 July 2023, Meta Platforms and Others General terms of use of a social network, C-252/21 ; 04 July 2023; ECLI:EU:C:2023:537

FORRÁSHIVATKOZÁSOK

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- *Arcangelo Leone de Castris* - Types of Platform Transparency: An Analysis of Discourse Around Transparency and Global Digital Platforms; Public Integrity; https://doi.org/10.1080/10999922.2024.2304741
- *Arunesh Mathur, Mihir Kshirsagar, and Jonathan Mayer* - What Makes a Dark Pattern... Dark? Design Attributes, Normative Considerations, and Measurement Methods. In Proceedings of the 2021 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (CHI '21). Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 360, pp. 1–18. https://doi.org/10.1145/3411764.3445610
- *Benedek, Petra* - A vállalati compliance értékelése. Vezetéstudomány - Budapest Management Review, 45 (7-8). pp. 29-30. (2014) DOI 10.14267/VEZTUD.2014.07.03
- *Benedek, Petra* - Compliance menedzsment a pénzügyi szolgáltatásokban; Munkaügyi Szemle 62. évf. (2019) 4. szám
- *Bilski, Nico* - The GDPR's Impact on Big Online Platforms – What the Fines Imposed Tell Us (April 8, 2024). Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4787563
- *Boarmann, Ruth* - Irish DPC WhatsApp decision: What do you need to know?, 28 Sept. 2021, IAPP; https://iapp.org/news/a/irish-dpc-whatsapp-decision-what-do-you-need-to-know
- *Bradford, Anu* - The Brussels Effect: How the European Union Rules the World, Columbia Law School; https://doi.org/10.1093/oso/9780190088583.001.0001
- *Britz/Indenhuck* - Kundenkonto als Vertragserfüllung? (Zeitschrift für Datenschutz (ZD) 2023, 13)
- *Custers, Bart, Helena, Ursic* - Tell me something new: data subject rights applied to inferred data and profiles (April 01, 2024). Computer Law & Security Review 52, 2.3. Inferred data. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=5116114
- *D'Amico, A. S.* - Market Power and the GDPR. European Papers, 8(2), pp. 619-620. (2023)
- *Densmore, Russell R.* (Executive Editor) - Privacy Program Management - Tools for Managing Privacy Within Your Organization - 2019 by the International Association of Privacy Professionals (IAPP)

- *Dergacheva, Daria and Katzenbach, Christian and Schwemer, Sebastian Felix and Quintais, João Pedro*, Improving Data Access for Researchers in the Digital Services Act (June 1, 2023). Online: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4465846
- *Determann, Lothar* - Lothar Determann's Field Gudie to Data Privacy Law – International Privacy Compliance – Fifth Edition – Elgar
- *Dewitte, Pierre* - Email me not: direct marketing, GDPR and ePrivacy Regulation. KU Leuven, CiTip; 20 November 2018; https://www.law.kuleuven.be/citip/blog/email-me-not-direct-marketing-gdpr-and-eprivacy-regulation/
- *Domingos Soares Farinho* - Personal Data Processing by Online Platforms and Search Engines: The Case of the EU Digital Services Act; Public Governance, Administration and Finances Law Review Vol. 9. No. 1. (2024) pp. 37–58.; Online: https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/pgaf/article/view/7134/5939
- *Draghi, M.* - The future of European competitiveness, 2024, https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en#paragraph_47059
- *Eder, Niklas*, Making Systemic Risk Assessments Work: How the DSA Creates a Virtuous Loop to Address the Societal Harms of Content Moderation (June 26, 2023). forthcoming, German Law Journal. Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4491365 or http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4491365
- *Fennelly, N* - 'Legal Interpretation at the European Court of Justice' [1997] 20 Fordham Int'l LJ 656. https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1526&context=ilj
- *Griffin, R.* (2025). Governing platforms through corporate risk management: the politics of systemic risk in the Digital Services Act, Sciences Po Law School, European Law Open (2025), page 1 of 31, doi:10.1017/elo.2025.17
- *G'sell, Florence* - The Digital Services Act (DSA): A General Assessment (April 15, 2023). in Antje von Ungern-Sternberg (ed.), Content Regulation in the European Union – The Digital Services Act, TRIER STUDIES ON DIGITAL LAW, Volume 1, Verein für Recht und Digitalisierung e.V., Institute for Digital Law (IRDT), Trier April 2023. http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4403433
- *Häuselmann, Andreas, Custers, Bart* - Substantive Fairness in the GDPR: Fairness Elements for Article 5.1a GDPR (March 11, 2024). Computer Law & Security Review, 52.; https://doi.org/10.1016/j.clsr.2024.105942

- *Heilmann, Dorothea / Giere, Katrin* - Verantwortlichkeit von Hosting-Betreibern bei Inhalten mit Personenbezug – Verhältnis von DS-GVO und DSA: Notwendigkeit eines Notice-and-Sweep-Verfahrens?, Zeitschrift für Datenschutz (ZD) 2025, pp. 382–386.
- *Hessel/Schneider* - Datenschutzrechtliche Verantwortlichkeit bei Cloud-Diensten (Zeitschrift für Datenschutz (ZD) 2024, 620)
- *Iramina, Aline and Perel (Filmar), Maayan and Elkin-Koren, Niva* - Paving the Way for the Right to Research Platform Data (June 19, 2023); https://ssrn.com/abstract=4484052
- *Ivaldi, Marc, Nicolas Petit, Selçukhan Ünekbaş* - Killer acquisitions in digital markets may be more hype than reality - Centre for Economic Policy Research; 15 Sep 2023 - https://cepr.org/voxeu/columns/killer-acquisitions-digital-markets-may-be-more-hype-reality
- *Kak, A., & Myers West, S.* - Toxic Competition: Regulating Big Tech's Data Advantage. In 2023 Landscape: Confronting Tech Power. AI Now Institute.; https://ainowinstitute.org/publications/toxic-competition
- *Klimas, Tadas & Vaiciukaitė, Jurate* - The Law of Recitals in European Community Legislation, 15 ILSA J. Int'l & Comp. L. 61 (2008)
- *Knyrim, Rainer* (Hrsg), Praxishandbuch Datenschutzrecht, 4. Auflage; Manz; 2020
- *Kollnig, Konrad, Shadbolt, Nigel*, How Decisions by Apple and Google obstruct App Privacy (January 31, 2023). Technology and Regulation (TechReg), Online: http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4343640
- *Koltay András, Szikora András, Lapsánszky András, Tóth András* (szerk.) - Nagykommentár a DSA rendelethez, Wolters Kluwer, 2024
- *Koós Gábor* - A preambulum szerepe az Európai Uniós jogi normák értelmezésében (Acta ELTE, tom. L, ann. 2013, 187-205. o.)
- *Kurtz, C., Wittner, F., Semmann, M., Schulz, W. & Böhmann, T*. - Accountability of Platform Providers for Unlawful Personal Data Processing in Their Eco-Systems – A Socio-Techno-Legal Analysis of Facebook and Apple's iOS According to the GDPR. Journal of Responsible Technology, 9. (2022); https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666659621000111?via%3Dihub
- *Lábody Péter:* Szerzői jogi „user-szabadságok" a globális tartalommegosztó platformokon (IMR, 2021/1., 102-127. o.)

- *Liber, Ádám* - A jogos érdeken alapuló adatkezelésről – 2012/2. (49.), Infokommunikáció és jog; https://infojog.hu/liber-adam-a-jogos-erdeken-alapulo-adatkezelesrol-20122-49-79-88-o/
- *Liber, Ádám* - Közvetítő szolgáltatók felelőssége szellemi tulajdon megsértéséért az Európai Unióban, in Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2013. június, pp. 5-42.; http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/201303-pdf/01.pdf
- *Liber, Ádám - Bereczki, Tamás* - Közreműködők adatvédelmi jogállása; JK, 2019/12.
- *Liber, Ádám - Bereczki, Tamás* - The state of web scraping in the EU – IAPP; https://iapp.org/news/a/the-state-of-web-scraping-in-the-eu
- *Liber, Ádám* - Bereczki, Tamás - Adatvédelem és platformok a DSA tükrében pp. 1-42., 42 p. (2024); https://onlineplatformok.hu/cikk/adatvedelem-es-platformok-a-dsa-tukreben
- *Lodder, Arno R.* - European Union E-Commerce Directive - Article by Article Comments (2017). Guide to European Union Law on E-Commerce, Vol. 4. Update from 2016 (published 2017) of the 2001 (published 2002) version, published in EU Regulation of E-Commerce. A Commentary Elgar Commentaries series, 2017, SSRN: https://ssrn.com/abstract=1009945
- *Loy/Baumgartner* - Consent-Banner und Nudging (ZD 2021, 404)
- *Mańko, R.* - Legal aspects of EU multilingualism (Briefing PE 595.914). European Parliamentary Research Service. (2017). https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2017)595914
- *Micheli, Marta* - Modeling User Personality Traits for Recommender Systems, Conference Paper, January 2023; Conference: CHItaly 2023 - Crossing HCI and AI; https://ceur-ws.org/Vol-3481/paper1.pdf
- *Moerel, Lokke, Storm, Marijn* - 'Using special categories of data for training LLMs: never allowed?' (IAPP, 28 August 2024), https://iapp.org/news/a/using-special-categories-of-data-for-training-llms-never-allowed-,
- *Murati, Erion* - Airbnb and Uber: two sides of the same coin; Case note to CJEU of 19 December 2019 C-390/18 (AHTOP v. AIRBNB Ireland); September 8, 2020; https://www.medialaws.eu/airbnb-and-uber-two-sides-of-the-same-coin/
- *Müller-Terpitz / Köhler* - DSA Kommentar, C.H.BECK, 2024

- *Nissenbaum, H.* - Privacy in Context: Technology, Policy, and the Integrity of Social Life, (2010). Stanford University Press; Available at https://hci.stanford.edu/courses/cs047n/readings/Privacy_in_Context.pdf
- *Pünkösty, András* - Versenyjogi megfontolások a technológiai óriások szabályozásával kapcsolatban: Az egyesült államokbeli és európai megoldási kísérletek összehasonlító elemzése. In Medias Res, X. évf., 2021/2., 4. szám, 251–272.
- Saemann, M., Theis, D., Urban, T., & Degeling, M. (2022). Investigating GDPR fines in the light of data flows. Proceedings on Privacy Enhancing Technologies, 2022(4), 314–331. https://doi.org/10.56553/popets-2022-0111
- *Schneider, Gerd* - Opt-in-Dschungel im Newsletter-Marketing (Zeitschrift für Datenschutz (ZD) 2023, 261)
- *Sekwenz, Marie-Therese, Gsenger, Rita, Dahlgren, Scott, Wagner, Ben* (2025): Doing Audits Right? The Role of Sampling and Legal Content Analysis in Systemic Risk Assessments and Independent Audits in the Digital Services Act; arXiv:2505.03601v1 [cs.CY] 06 May 2025
- *Simitis, Spiros, Gerrit Hornung and Indra Spiecker gen. Döhmann* (eds), Datenschutzrecht. DSGVO mit BDSG (Nomos 2019), 1. Auflage
- *Stewart, Room* - Data Protection and Compliance in Context – BCS, 2007
- *Szőke Gergely László* - „A közösségi oldalak működése az európai adatvédelmi szabályozás tükrében" in Barzó, Tímea; Czékmann, Zsolt; Csák, Csilla (szerk.) „Gondolatok köztere" A közösségi média személyiségvédelemmel összefüggő kihívásai és szabályozása az egyes államokban Miskolc, Magyarország : Miskolci Egyetemi Kiadó (2021)
- *Toptchiyska, Denitza* - Navigating The GDPR-DSA Nexus: Regulating Personal Data In Social Media and Search Engines (May 25, 2024); Available at SSRN: https://ssrn.com/abstract=4948546
- Torraco, Rosa Maria - Risk in the Digital Services Act and AI Act: implications for media freedom, pluralism, and disinformation, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, Blog, May 27, 2025, https://cmpf.eui.eu/risk-in-the-digital-services-act-and-ai-act-implications-for-media-freedom-pluralism-and-disinformation/
- *Tóth András* - A digitális átalakulás szabályozása az Európai Unióban. Budapest: ORAC Kiadó (2024)

- *Vergnolle, Suzanne* - Enforcement of the DSA and the DMA: What did we learn from the GDPR?, VerfBlog, 2021/9/03, https://verfassungsblog.de/power-dsa-dma-10/
- *Vermeulen, Mathias* - Researcher Access to Platform Data: European Developments Journal of Online Trust and Safety; https://tsjournal.org/index.php/jots/article/view/84/31
- *Voss, W. G., & Bouthinon-Dumas, H.* (2020). EU General Data Protection Regulation Sanctions in Theory and in Practice, OBLB, https://blogs.law.ox.ac.uk/business-law-blog/blog/2020/10/gdpr-compliance-light-heavier-sanctions-come-least-theory;
- *Zanfir-Fortuna, Gabriela* - Follow the (personal) data: Positioning data protection law as the cornerstone of EU's 'Fit for the Digital Age' legislative package; Working Paper – Forthcoming in EDPS At 20 Anniversary Volume, June 2024; https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4794182
- *Zarsky, Tal* - Incompatible: The GDPR in the Age of Big Data (August 8, 2017). Seton Hall Law Review, Vol. 47, No. 4(2), 2017; https://ssrn.com/abstract=3022646
- *Zuboff, Shoshana* - Google as a Fortune Teller: The Secrets of Surveillance Capitalism. Frankfurter Allgemeine Zeitung, 5 March 2016; https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/the-digital-debate/shoshana-zuboff-secrets-of-surveillance-capitalism-14103616.html

HIVATKOZOTT JOGSZABÁLYOK

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689 rendelete (2024. június 13.) a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról (a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet); HL L, 2024/1689, 2024.7.12
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2023/2854 Rendelete (2023. december 13.) a méltányos adathozzáférésre és -felhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról (adatrendelet); HL L, 2023/2854, 2023.12.22
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2065 rendelete (2022. október 19.) a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról (digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály); HL L 277, 27.10.2022, p. 1–102
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról (digitális piacokról szóló jogszabály); HL L 265., 2022.10.12, pp. 1–66.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/868 rendelete (2022. május 30.) az európai adatkormányzásról (adatkormányzási rendelet); HL L 152., 2022.6.3, pp. 1–44.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/790 irányelve (2019. április 17.) a digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról; HL L 130, 17.5.2019, pp. 92–125
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet); HL L 119., 2016.5.4, pp. 1–88.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/136/EK Irányelve (2009. november 25.) ... az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002/58/EK irányelv... módosításáról; HL L 337, 18.12.2009, pp. 11–36
- Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól; HL L 149., 2005.6.11, pp. 22–39
- Az Európai Parlament és a Tanács 2004/48/EK irányelve (2004. április 29.) a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről; HL L 157., 2004.4.30, pp. 45–86.

- Az Európai Parlament és a Tanács 2002/58/EK irányelve (2002. július 12.) az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről (Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv); HL L 201., 2002.7.31, pp. 37–47
- Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról; HL L 167., 2001.6.22, pp. 10–19
- Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv); HL L 178., 2000.7.17, pp. 1–16
- A Bizottság (EU) 2024/2690 végrehajtási rendelete (2024. október 17.) az (EU) 2022/2555 irányelvnek a kiberbiztonsági kockázatkezelési intézkedések technikai és módszertani követelményei...; HL L 2024/2690, 2024.10.18.
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2555 irányelve (2022. december 14.) az Unió egész területén egységesen magas szintű kiberbiztonságot biztosító intézkedésekről, valamint a 910/2014/EU rendelet és az (EU) 2018/1972 irányelv módosításáról és az (EU) 2016/1148 irányelv hatályon kívül helyezéséről (NIS 2 irányelv).
- Bizottság (EU) 2024/436 felhatalmazáson alapuló rendelete (2023. október 20.), az (EU) 2022/2065 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek az online óriásplatformokat és a nagyon népszerű online keresőprogramokat érintő ellenőrzések elvégzésére vonatkozó szabályok megállapítása tekintetében történő kiegészítéséről, HL L 436, 2024.2.2., 1. o.
- 1987. évi 12. törvényerejű rendelet a szerződések jogáról szóló, Bécsben az 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről
- 2024. évi LXIX. törvény Magyarország kiberbiztonságáról
- 2023. évi CIV. törvény az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól
- 2008. évi XLVIII. törvény a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól („reklámtörvény”)
- 2008. évi XLVII. törvény a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról

- 2007. évi XCIV. törvény az elektronikus kereskedelemmel kapcsolatos egyes törvények módosításáról
- 2001. évi CVIII. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről
- 1995. évi CXIX. törvény a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről („direkt marketing törvény”)
- 418/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet Magyarország kiberbiztonságáról szóló törvény végrehajtásáról.

HIVATALOS DOKUMENTUMOK, IRÁNYMUTATÁSOK

29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport

- 03/2013. számú vélemény a célhoz kötöttségről (WP 203); ec.europa.eu/justice/article29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf
- 06/2014. számú vélemény az adatkezelő 95/46/EK irányelv 7. cikke szerinti jogszerű érdekeinek fogalmáról (WP 217); https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp217_hu.pdf
- 1/2008. számú vélemény a keresőprogramokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdésekről
- 1/2010. számú véleménye az „adatkezelő" és az „adatfeldolgozó" fogalmáról (WP 169); https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_hu.pdf
- 2/2010. számú véleménye az online viselkedésalapú reklámról (WP171)
- 3/2010. sz. vélemény az elszámoltathatóságról; https://www.dataprivacy.hu/?p=67
- Iránymutatás az (EU) 2016/679 rendelet szerinti átláthatóságról (wp260rev.01); https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/622227/en
- Iránymutatása az automatizált döntéshozatallal és a profilalkotással kapcsolatban a 2016/679 rendelet alkalmazásához (WP251rev.01)
- Guidelines on the right to data portability (Adopted on 13 December 2016)
- Személyes adat fogalmáról szóló vélemény (4/2007, WP 136); https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf

AEPD (Spanyol Adatvédelmi Hatóság)

- Artificial Intelligence: Transparency; https://www.aepd.es/en/prensa-y-comunicacion/blog/artificial-intelligence-transparency

Authority for Consumers and Markets (Holland Versenyhatóság)

- DSA Guidelines - Due diligence obligations for intemediary services (Case no. ACM/24/190334); https://www.acm.nl/system/files/documents/guidelines-dsa-due-diligence-obligations-for-intermediary-services.pdf

Bayerische Landesbeauftragte für den Datenschutz (Bajor Adatvédelmi Biztos)

- Gemeinsame Verantwortlichkeit Orientierungshilfe; Version 1.0, Stand: 1. Juni 2024; https://www.datenschutz-bayern.de/infothek/OH_Gemeinsame_Verantwortlichkeit.pdf

CNIL (Francia Adatvédelmi Hatóság)

- #Authentification multifacteur. 28 mars 2024. [Clôturée] Authentification multifacteur : consultation publique de la CNIL sur un projet de recommandation; https://www.cnil.fr/fr/cloturee-authentification-multifacteur-consultation-publique-de-la-cnil-sur-un-projet-de
- Délibération n° 2020-091 du 17 septembre 2020 portant adoption de lignes directrices relatives à l'application de l'article 82 de la loi du 6 janvier 1978 modifiée aux opérations de lecture et écriture dans le terminal d'un utilisateur; https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000042388179
- Guide de configuration de la solution Contentsquare exemptée de recueil du consentement („Exemption Mode”); https://www.cnil.fr/sites/cnil/files/atoms/files/contentsquare_-_guide_de_configuration_solution_de_mesure_daudience_exemptee.pdf
- La prospection commerciale par courrier électronique; 04 février 2022; https://www.cnil.fr/fr/la-prospection-commerciale-par-courrier-electronique
- Délibération de la formation restreinte n°SAN-2023-009 du 15 juin 2023 concernant la société x (Criteo); https://www.legifrance.gouv.fr/cnil/id/CNILTEXT000047707063
- Lasserre, B. (2024). Conclusions of the Lasserre mission on the interplay between data protection and competition. Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL)
- Relying on the legal basis of legitimate interests to develop an AI system; 02 July 2024; https://www.cnil.fr/en/relying-legal-basis-legitimate-interests-develop-ai-system
- PIA methodology: How to carry out a privacy impact assessment (PIA), 2015, https://www.cnil.fr/sites/default/files/typo/document/CNIL-PIA-1-Methodology.pdf

Datenschutzkonferenz (DSK, Németország)

- Beschluss der Konferenz der unabhängigen Datenschutzaufsichtsbehörden des Bundes und der Länder vom 11. September 2024 - DS-GVO privilegiert wissenschaftliche Forschung, Positionspapier zum Begriff „wissenschaftliche Forschungszwecke”;

https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/2024-09-11_DSK_Positionspapier%20_Wissenschaftliche_Forschungszwecke.pdf

- Hinweise der DSK – Datenschutzkonformer Online-Handel mittels Gastzugang (Stand 24. März 2022); https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/dskb/20222604_beschluss_datenminimierung_onlinehandel.pdf
- Kurzpapier Nr. 16; https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/kp/dsk_kpnr_16.pdf
- Orientierungshilfe der Aufsichtsbehörden zur Verarbeitung von personenbezogenen Daten für Zwecke der Direktwerbung unter Geltung der Datenschutz-Grundverordnung (DS-GVO); Stand: Februar 2022; https://www.datenschutzkonferenz-online.de/media/oh/OH-Werbung_Februar%202022_final.pdf

Európai Adatvédelmi Biztos (EDPS)

- Opinion 1/2021 on the Proposal for a Digital Services Act
- Opinion 3/2018 on online manipulation and personal data; https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/18-03-19_online_manipulation_en.pdf
- Opinion 4/2017 on the Proposal for a Directive on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content; https://www.edps.europa.eu/sites/default/files/publication/17-03-14_opinion_digital_content_en_1.pdf

Európai Adatvédelmi Testület (EDPB)

- A „hozzájárulás vagy fizetés” modelleknek valódi választási lehetőséget kell kínálniuk; https://www.edpb.europa.eu/news/news/2024/edpb-consent-or-pay-models-should-offer-real-choice_hu
- 'Position paper on Interplay between data protection and competition law' (16 January 2025); https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/other-guidance/position-paper-interplay-between-data-protection-and_en
- Binding decision 1/2021 on the dispute arisen on the draft decision of the Irish Supervisory Authority regarding WhatsApp Ireland under Article 65(1)(a) GDPR;

https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/binding-decision-board-art-65/binding-decision-12021-dispute-arisen_en

- Binding Decision 1/2023 on the dispute submitted by the Irish SA on data transfers by Meta Platforms Ireland Limited for its Facebook service (Art. 65 GDPR); https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/binding-decision-board-art-65/binding-decision-12023-dispute-submitted_en
- Binding Decision 3/2022 on the dispute submitted by the Irish SA on Meta Platforms Ireland Limited and its Facebook service (Art. 65 GDPR); https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/binding-decision-board-art-65/binding-decision-32022-dispute-submitted_en
- Opinion 28/2024 on certain data protection aspects related to the processing of personal data in the context of AI models; Adopted on 17 December 2024
- Guidelines 03/2022 on deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-032022-deceptive-design-patterns-social-media_hu
- Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679; https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en
- Guidelines 07/2020 on the concepts of controller and processor in the GDPR Version 2.1
- Guidelines 1/2024 on processing of personal data based on Article 6(1)(f) GDPR (under public consultation); https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/documents/public-consultations/2024/guidelines-12024-processing-personal-data-based_en
- Guidelines 2/2019 on the processing of personal data under Article 6(1)(b) GDPR in the context of the provision of online services to data subjects; https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_en.pdf
- Guidelines 2/2023 on Technical Scope of Art. 5(3) of ePrivacy Directive; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-10/edpb_guidelines_202302_technical_scope_art_53_eprivacydirective_v2_en_0.pdf
- Guidelines 4/2019 on Article 25 Data Protection by Design and by Default Version 2.0;

https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_en.pdf

- Guidelines 8/2020 on the targeting of social media users, Version 2.0; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-11/edpb_guidelines_082020_on_the_targeting_of_social_media_users_hu_0.pdf
- Nyilatkozat a digitális szolgáltatásokról szóló csomagról és az adatstratégiáról (2021. november 18.); https://www.edpb.europa.eu/system/files/2022-04/edpb_statement_on_the_digital_services_package_and_data_strategy_hu.pdf
- Opinion 08/2024 on Valid Consent in the Context of Consent or Pay Models Implemented by Large Online Platforms; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2024-04/edpb_opinion_202408_consentorpay_en.pdf
- Report of the work undertaken by the Cookie Banner Taskforce; Adopted on 17 January 2023; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-01/edpb_20230118_report_cookie_banner_taskforce_en.pdf
- 04/2024. sz. vélemény az adatkezelő Unión belüli tevékenységi központjának az általános adatvédelmi rendelet 4. cikke (16) bekezdésének a) alpontja szerinti fogalmáról
- 2/2019. számú iránymutatás a személyes adatoknak az általános adatvédelmi rendelet 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti kezeléséről; https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines-art_6-1-b-adopted_after_public_consultation_hu.pdf
- 4/2019. számú iránymutatás a 25. cikk szerinti beépített és alapértelmezett adatvédelemről 2.0 változat; https://www.edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_hu.pdf
- 5/2019. számú vélemény az elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv és az általános adatvédelmi rendelet közötti kölcsönhatásról; https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/201905_edpb_opinion_eprivacydir_gdpr_interplay_en_hu.pdf

Európai Bizottság

- A Bizottság közleménye – Iránymutatás a 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv értelmezéséhez és alkalmazásához (C/2021/9320); https://eur-

lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2021.526.01.0001.01.HUN

- Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment: dark patterns and manipulative personalisation - Final Report; April 2022
- Commission makes available an age-verification blueprint; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-makes-available-age-verification-blueprint
- Commission Staff Working Document Fitness Check on EU consumer law on digital fairness; https://commission.europa.eu/document/707d7404-78e5-4aef-acfa-82b4cf639f55_en
- Commission Work Programme 2025 – Moving forward together: A Bolder, Simpler, Faster Union, COM(2025) 45 final; https://commission.europa.eu/document/download/7617998c-86e6-4a74-b33c-249e8a7938cd_en?filename=COM_2025_45_1_annexes_EN.pdf
- Data protection: Commission adopts new rules to ensure stronger enforcement of the GDPR in cross-border cases; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3609
- Delegated act on DSA data access (C(2025)4340); https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/delegated-act-data-access-under-digital-services-act-dsa
- Digital Fairness Act - Have your say; https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14622-Digital-Fairness-Act_en
- DSA Data Access Portal; https://data-access.dsa.ec.europa.eu/home
- Európa digitális jövőjének alakítása; https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/shaping-europes-digital-future_hu
- Guidelines for providers of VLOPs and VLOSEs on the mitigation of systemic risks for electoral processes, Publication 26 April 2024; https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/library/guidelines-providers-vlops-and-vloses-mitigation-systemic-risks-electoral-processes
- Guidelines on measures to ensure a high level of privacy, safety and security for minors online (C(2025) 4764 final); https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-guidelines-protection-minors

- Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendeletére a 2016/679/EU, 2016/1036/EU, 2016/1037/EU, 2017/1129/EU, 2023/1542/EU és 2024/573/EU rendeletek módosításáról a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó egyes enyhítő intézkedések kis közepes tőkeértékű vállalkozásokra történő kiterjesztése, valamint további egyszerűsítési intézkedések céljából, COM(2025) 501 final/3, Brüsszel, 2025. július 2.
- Javaslat az Európai Parlament és a Tanács rendeletére a 2016/679/EU rendelet végrehajtására vonatkozó kiegészítő eljárási szabályok megállapításáról, COM(2023) 348 final, Brüsszel, 2023. július 4.
- Proposal for an ePrivacy Regulation; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eprivacy-regulation
- Shaping Europe's digital future - The Digital Services Act package; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package
- Status Report: Mechanisms for Researcher Access to Online Platform Data; Publication 05 April 2024; https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/104117
- Supervision of the designated very large online platforms and search engines under DSA; https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/list-designated-vlops-and-vloses
- DSA eljárásokkal kapcsolatos sajtóközlemények (AliExpress, Facebook, Instagram, LinkedIn, Meta, Temu, TikTok, X); https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/

Európai Parlament

- 2018. október 25-i állásfoglalása a Facebook-felhasználók adatainak a Cambridge Analytica általi felhasználásáról és az adatvédelemre gyakorolt hatásokról (2018/2855(RSP)); https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0433_HU.html
- Civil Liberties Committee calls for further improvements to the GDPR implementation and strengthened enforcement, Press Releases LIBE 16-03-2021; https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210311IPR99708/civil-liberties-committee-on-the-gdpr-implementation-and-enforcement

Európai Unió

- Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság közös kézikönyve az Európai Unió rendes jogalkotási eljárása keretében elfogadott jogi aktusainak előterjesztéséhez és

megszövegezéséhez, 2023.; https://www.consilium.europa.eu/media/67390/joint_handbook_en_01-october-2023_clean_def_final.pdf

- Európai nyilatkozat a digitális évtizedben érvényre juttatandó digitális jogokról és elvekről; (2023/C 23/01); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32023C0123(01
- European Centre for Algorithmic Transparency: FAQs: DSA data access for researchers; https://algorithmic-transparency.ec.europa.eu/news/faqs-dsa-data-access-researchers-2023-12-13_en

Federal Trade Commission (USA)

- A Look Behind the Screens Examining the Data Practices of Social Media and Video Streaming Services; An FTC Staff Report, September 2024; https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/Social-Media-6b-Report-9-11-2024.pdf
- Statement of Commissioner Alvaro M. Bedoya On the 6(b) Report Examining the Data Practices of Social Media and Video Streaming Services; https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/bedoya-statement-social-media-6b-report.pdf

Global Privacy Assembly

- Resolution on the Use of Personal Data for Political Communication; Montreux (Switzerland), 14th to 16th September 2005; https://globalprivacyassembly.org/wp-content/uploads/2015/02/Resolution-on-Use-of-Personal-Data-for-Polictical-Communication.pdf

UK Information Commissioner's Office (Egyesült Királyság Információs Biztos Hivatala)

- Action we've taken - Enforcement action - TikTok Information Technologies UK Limited and TikTok Inc (TikTok); https://ico.org.uk/action-weve-taken/enforcement/2023/05/tiktok/
- Data Protection and the EU - The UK GDPR; https://ico.org.uk/for-organisations/data-protection-and-the-eu/data-protection-and-the-eu-in-detail/the-uk-gdpr/

- How should we obtain, record and manage consent?; https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/lawful-basis/consent/how-should-we-obtain-record-and-manage-consent/
- When can we rely on legitimate interests?; https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/lawful-basis/legitimate-interests/when-can-we-rely-on-legitimate-interests/

Irish Council for Civil Liberties (ICCL)

- Europe's enforcement paralysis - ICCL's 2021 report on the enforcement capacity of data protection authorities; https://www.iccl.ie/digital-data/2021-gdpr-report/
- The Biggest Data Breach, ICCL report on the scale of Real-Time Bidding data broadcasts in the U.S. and Europe - 16 May 2022; https://www.iccl.ie/digital-data/iccl-report-on-the-scale-of-real-time-bidding-data-broadcasts-in-the-u-s-and-europe/

Irish Data Protection Commission (Ír Adatvédelmi Hatóság)

- Do I need consent for analytics cookies?; https://www.dataprotection.ie/en/faqs/cookies/do-i-need-consent-analytics-cookies

NAIH

- Hatásvizsgálati lista GDPR 35. cikk (4) bekezdés; https://naih.hu/hatasvizsgalati-lista

UNICEF

- Children's rights impact assessment: A tool to support the design of AI and digital technology that respects children's rights; https://www.unicef.org/childrightsandbusiness/workstreams/responsible-technology/D-CRIA

Egyesült Nemzetek Szövetsége (UN)

- UN Guide on Privacy-Enhancing Technologies for Official Statistics; https://unstats.un.org/bigdata/task-teams/privacy/guide/2023_UN%20PET%20Guide.pdf

Magyar Kormány

- Végső előterjesztői indokolás a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény és a szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló 2021. évi XXXVII. törvényhez

HÍRPORTÁLOK ÉS MÉDIAFORRÁSOK

- Access Now - Raising the alarm: online tracking harms human rights; February 2 2020; https://www.accessnow.org/online-tracking-harms-human-rights/
- Aisling Redden - Companies are collecting your personal data. Here's what you need to know; Euronews, https://www.euronews.com/next/2023/08/14/companies-are-collecting-your-personal-data-heres-what-to-know
- Az online platformok hatása a demokratikus nyilvánosságra; Kutatási trendek és eredmények; https://onlineplatformok.hu/files/30f0f0a7-34ee-4215-8982-42a14f650251.pdf
- Bereczki Tamás - Az ENSZ Privacy Enhancing Technologies [PET] útmutatója, LinkedIn; https://www.linkedin.com/pulse/az-ensz-privacy-enhancing-technologies-pet-%C3%BAtmutat%C3%B3ja-tamas-bereczki/
- CMS.Law GDPR Enforcement Tracker; https://enforcementtracker.com/
- Dipayan Ghosh, Ben Scott - Facebook’s New Controversy Shows How Easily Online Political Ads Can Manipulate You; Time.com; https://time.com/5197255/facebook-cambridge-analytica-donald-trump-ads-data/
- EDRi - Captured states – e-Privacy Regulation victim of a „lobby onslaught”; https://edri.org/our-work/coe-eprivacy-regulation-victim-of-lobby-onslaught/
- EDRi - Civil society complaint raises concern that LinkedIn is violating DSA ad targeting restrictions; https://edri.org/our-work/civil-society-complaint-raises-concern-that-linkedin-is-violating-dsa-ad-targeting-restrictions/
- EDRi - Panoptykon Foundation, Algorithms of trauma: New case study shows that Facebook doesn’t give users real control over disturbing surveillance ads; https://edri.org/our-work/algorithms-of-trauma-new-case-study-shows-that-facebook-doesnt-give-users-real-control-over-disturbing-surveillance-ads/

- Sex, religion and race are advertising taboos, except for power-hungry politicians; https://edri.org/our-work/sex-religion-and-race-are-advertising-taboos-except-for-power-hungry-politicians/
- The ePrivacy Regulation proposal has been withdrawn, but the fight for your privacy is far from over; https://edri.org/our-work/the-eprivacy-regulation-proposal-has-been-withdrawn-but-the-fight-for-your-privacy-is-far-from-over/
- Euractiv - Porn platforms report EU user collapse, may dodge DSA scrutiny; https://www.euractiv.com/section/tech/news/porn-platforms-report-a-major-drop-in-eu-users-to-evade-dsa-responsibility/
- Facebook - Removing Certain Ad Targeting Options and Expanding Our Ad Controls; https://www.facebook.com/business/news/removing-certain-ad-targeting-options-and-expanding-our-ad-controls
- FTC conducting inquiry into Reddit's AI data-licensing practices ahead of IPO; CNBC; https://www.cnbc.com/2024/03/15/ftc-investigating-reddit-over-ai-data-licensing-practices-ahead-of-ipo.html
- Heise Online - DSGVO: Kritik an Irland als Europas „Flaschenhals" mit Zahlen untermauert; https://www.heise.de/news/DSGVO-Kritik-an-Irland-als-Europas-Flaschenhals-mit-Zahlen-untermauert-6191701.html
- Meta - Facebook feed recommendations AI system; https://transparency.meta.com/features/explaining-ranking/fb-feed-recommendations/
- Natasha Lomas - EU abandons ePrivacy, AI liability reforms as bloc shifts focus to AI competitiveness; TechCrunch; https://techcrunch.com/2025/02/12/eu-abandons-eprivacy-reform-as-bloc-shifts-focus-to-competitiveness-and-fostering-data-access-for-ai/
- Noyb EU to make GDPR procedures unworkable; https://noyb.eu/en/eu-make-gdpr-procedures-unworkable
- Noyb files GDPR complaint against Meta over „Pay or Okay" Forced Consent & Consent Bypass; https://noyb.eu/en/noyb-files-gdpr-complaint-against-meta-over-pay-or-okay
- Redaktion beck-aktuell - Geduld gefragt: BGH setzt Verfahren Künast gegen Facebook aus, beck-aktuell, 18. Februar 2025 (becklink 2033449)

- Telex - Véleménybuborék élőben: az emberek többsége alig kerül kapcsolatba más pártállásúakkal; https://telex.hu/belfold/2021/11/02/politikai-homofilia-velemenybuborek-fideszesek-es-ellenzekiek-ismeretsegi-kore-idea-kutatas
- Wired - Twitter’s $42,000-per-Month API Prices Out Nearly Everyone; https://www.wired.com/story/twitter-data-api-prices-out-nearly-everyone/

HIVATKOZOTT DÖNTÉSEK

Európai Unió Bírósága (EUB)

- EUB ítélet, 24/62. sz. ügy, Németország kontra Bizottság, 1963. július 15., ECLI:EU:C:1963:14
- EUB ítélet, 29/69. sz. ügy, Stauder kontra Ulm, 1969. november 12., ECLI:EU:C:1969:57
- EUB ítélet, 283/81. sz. ügy, CILFIT, 1982. október 6., ECLI:EU:C:1982:335
- EUB ítélet, 352/85. sz. ügy, Bond van Adverteerders, 1988. április 26., ECLI:EU:C:1988:196
- EUB ítélet, C-106/89. sz. ügy, Marleasing, 1990. november 13., ECLI:EU:C:1990:395
- EUB ítélet, C-51/96 és C-191/97 sz. ügy, Deliège, 2000. április 11., ECLI:EU:C:2000:199
- EUB ítélet, C-275/06. sz. ügy, Promusicae, 2008. január 29., ECLI:EU:C:2008:54
- EUB ítélet, C-461/10. sz. ügy, Bonnier Audio, 2012. április 19., ECLI:EU:C:2012:219
- EUB ítélet, C-131/12. sz. ügy, Google Spain és Google, 2014. május 13., ECLI:EU:C:2014:317
- EUB ítélet, C-3/13. sz. ügy, Baltic Agro, 2014. szeptember 17., EU:C:2014:2227
- EUB ítélet, C-484/14. sz. ügy, Tobias Mc Fadden, 2016. szeptember 15., ECLI:EU:C:2016:689
- EUB ítélet, C-320/16. ügy, Criminal proceedings against Uber France, április 18., ECLI:EU:C:2018:221
- EUB ítélet, C-210/16. sz. ügy, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein, 2018. június 5., ECLI:EU:C:2018:388
- EUB ítélet, C-25/17. sz. ügy, Jehovan todistajat, 2018. július 10., EU:C:2018:551
- EUB ítélet, C-18/18. sz. ügy, Glawischnig-Piesczek kontra Facebook Ireland, 2019. október 3., EU:C:2019:821
- EUB ítélet, C-390/18. sz. ügy, Airbnb Ireland, 2019. december 19., ECLI:EU:C:2019:1112
- EUB ítélet, C-361/18. sz. ügy, Weil, 2019. június 6., EU:C:2019:473
- EUB ítélet, C-40/17. sz. ügy, Fashion ID, 2019. július 29., ECLI:EU:C:2019:629
- EUB ítélet, C-673/17. sz. ügy, Planet49, 2019. október 1., ECLI:EU:C:2019:801

- EUB ítélet, C-311/18. sz. ügy, Data Protection Commissioner kontra Facebook Ireland és Schrems (Schrems II), 2020. július 16., ECLI:EU:C:2020:559
- EUB ítélet, C-439/19. sz. ügy, Latvijas Republikas Saeima (Büntetőpontok), 2021. június 22., EU:C:2021:504
- EUB ítélet, C-77/21. sz. ügy, Digi, 2022. október 20., EU:C:2022:805
- EUB ítélet, C-175/20. sz. ügy, Valsts ieņēmumu dienests (Személyes adatok adóügyi célból történő kezelése), 2022. február 24., EU:C:2022:124
- EUB ítélet, C-184/20. sz. ügy, Vyriausioji tarnybinės etikos komisija, 2022. augusztus 1., EU:C:2022:601
- EUB ítélet, C-252/21. sz. ügy, Meta Platforms és társai (Közösségi hálózat általános felhasználási feltételei), 2023. július 4., EU:C:2023:537
- EUB ítélet, C-683/21. sz. ügy, Nacionalinis visuomenės sveikatos centras, 2023. december 5., EU:C:2023:949
- EUB ítélet, C-26/22 és C-64/22. sz. ügyek, SCHUFA Holding (Tartozáselengedés), 2023. december 7., EU:C:2023:958
- EUB ítélet, C-604/22. sz. ügy, IAB Europe, 2024. március 7., ECLI:EU:C:2024:214
- EUB ítélet, C-446/21. sz. ügy, Maximilian Schrems kontra Meta Platforms Ireland, 2024. október 4., ECLI:EU:C:2024:834
- EUB ítélet, C-757/22. sz. ügy, Meta Platforms Ireland (Képviseleti kereset), 2024. július 11., EU:C:2024:598
- EUB ítélet, C-118/22. sz. ügy, Direktor na Glavna direktsia »Natsionalna politsia« pri MVR – Sofia, 2024. január 30., EU:C:2024:97
- EUB ítélet, C-621/22. sz. ügy, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, 2024. október 4., ECLI:EU:C:2024:857
- Szpunar főtanácsnok indítványa, C-654/23. sz. ügy, Inteligo Media SA kontra ANSPDCP, 2025. március 27., ECLI:EU:C:2025:213
- Szpunar főtanácsnok indítványa, C-492/23. sz. ügy, 2025. február 6., ECLI:EU:C:2025:68

Nemzeti Bíróságok és Hatóságok

- Adatvédelmi biztos állásfoglalása, 26/A/2006-12. sz. ügy

- Bundesgerichtshof (BGH) végzés, 2025. február 18., VI ZR 64/24
- CNIL (Franciaország) határozat, SAN-2019-001, Google LLC, 2019. január 21.
- CNIL (Franciaország) határozat, SAN-2020-013, 2020. december 7.
- CNIL (Franciaország) határozat, SAN-2021-008, Brico Privé, 2021. június 14.
- CNIL (Franciaország) határozat, SAN-2021-023, 2021. december 31.
- CNIL (Franciaország) határozat, SAN-2023-003, CITYSCOOT, 2023. március 16.
- CNPD (Luxemburg) határozat, Amazon Europe Core S.à r.l., 2021. július 16.
- Data Protection Commission (Írország) határozat, IN-18-12-2, WhatsApp Ireland Limited, 2021. augusztus
- Data Protection Commission (Írország) határozat, IN-21-4-2, Meta Platforms Ireland Ltd, 2022. november 25.
- Data Protection Commission (Írország) határozat, Meta Platforms Ireland Ltd (Facebook és Instagram), 2023. január
- Data Protection Commission (Írország) határozat, Meta Platforms Ireland Ltd (adattovábbítás), 2023. május
- Data Protection Commission (Írország) határozat, LinkedIn Ireland, 2024
- Data Protection Commission (Írország) határozat, TikTok (adattovábbítás), 2025. május 2.
- Gazdasági Versenyhivatal (GVH) határozat, VJ/6/2020 (Viber)
- Gazdasági Versenyhivatal (GVH) határozat, VJ/24-185/2020, 2024. november 27.
- Kúria (Magyarország) ítélet, Pfv.IV. 20.133/2016/5.
- Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) határozat, NAIH-6737-1/2024
- Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH), NAIH-542-41/2014/H határozat, az Optimusz Direkt Marketing Kft. adatkezelése
- Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH), NAIH-2501-10/2022. sz. Magyar Éremkibocsátó Kft. adatkezelése ügyében meghozott határozat
- Oberlandesgericht (OLG) Frankfurt am Main ítélet, 2024. január 25., 16 U 65/22
- Tietosuojavaltuutetun toimisto (Finnország) határozat, TSV/26/2020
- Tribunal administratif du Grand-Duché de Luxembourg ítélet, n° 46578, 2025. március 18., ECLI:LU:TADM:2025:46578

10.24395/KRE.2026.003

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

Intézményi azonosító: FI 44189

NYILATKOZAT

Alulírott ezennel kijelentem, hogy a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott értekezésem kizárólag saját, önálló munkám eredménye. A benne található – másoktól származó – nyilvánosságra hozott vagy közzé nem tett gondolatok és adatok eredeti lelőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem továbbá, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

E kijelentésemet büntetőjogi felelősségem tudatában tettem.

Budapest, 2025. augusztus 5.

.....

aláírás

H-1042 Budapest, Viola u. 2-4. | Tel +36 1 370 8601 | KRID azonosító: 465308758 |
dokanihiv.ajk@kre.hu | www.kre.hu/ajk

10.24395/KRE.2026.003

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

Intézményi azonosító: FI 44189

NYILATKOZAT

Alulírott dr. Liber Ádám, neptun kód: KRE-UD8BYW, nyilatkozom, hogy állam- és jogtudományi tudományágban nincs folyamatban fokozatszerzési eljárásom, illetve fokozatszerzési eljárásra való jelentkezésemet két éven belül nem utasították el, továbbá két éven belül nem volt sikertelenül zárult doktori védésem.

Nyilatkozom tovább, hogy nem állok doktori fokozat visszavonására irányuló eljárás alatt, illetve öt éven belül nem vontak vissza tőlem korábban odaítélt doktori fokozatot.

Dátum: Budapest, 2025. augusztus 5.

.....

aláírás

H-1042 Budapest, Viola u. 2-4. | Tel +36 1 370 8601 | KRID azonosító: 465308758 |
dokanihiv.ajk@kre.hu | www.kre.hu/ajk